

**METİNDİLBİLİMSEL ÖLÇÜTLER ÇERÇEVESİNDE ÖMER
SEYFETTİN' İN "ÜÇ NASİHAT" HİKÂYESİNİN YABANCILARA
TÜRKÇE ÖĞRETİMİ İÇİN SADELEŞTİRME DENEMESİ**

SAFA EROĞLU

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ, 2015

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren (....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Safa
Soyadı : Eroğlu
Bölümü : Türkçe Eğitimi
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Metindilbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Ömer Seyfettin' İn "Üç Nasihat" Hikâyesinin Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Sadeleştirme Denemesi

İngilizce Adı: For Teaching Turkish As A Foreign Language Simplification Of The Story Book Called "Üç Nasihat" Which Was Written By Ömer Seyfettin, In The Frame Of Text Linguistic

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Safa Eroğlu

İmza :

Jüri onay sayfası

Safa Eroğlu tarafından hazırlanan “Metindilbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Ömer Seyfettin' İn "Üç Nasihat" Hikâyesinin Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Sadeleştirme Denemesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Fatma AÇIK.....

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR.....

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Sakarya Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Dilek Ergönenç AKBABA.....

Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi, Gazi Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 22.07.2015

Bu tezin Türkçe Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Servet KARABAĞ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Günümüzde gelişen teknolojinin de etkisiyle mesafe kavramının ortadan kalkması iletişim imkânlarını da artırmıştır. İletişimin temel ögesi dil, insanlar arası anlaşmada önemli bir rol oynamaktadır. Siyasî, ekonomik, dinî vb. sebepler insanları başka bir dil öğrenme arzusuna veya mecburiyetine itmiştir. Türkiye'nin de bölgesinde ve dünyada artan prestiji, Türkçeye karşı olan ilgiyi artırmış ve Türkçe öğrenen kişi sayısında son yıllarda önemli bir artış olduğu gözlemlenmiştir. Türkçeye karşı artan bu ilgi, dil öğretim materyallerinin üretilmesini sağlamış veya mevcut dil öğretim materyallerinin gözden geçirilerek yeniden çıkarılmasını gerektirmiştir.

Bu çalışmanın başından sonuna kadar, birikimi ile bana yol gösteren, yakın ilgi ve yardımını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Fatma Açık'a teşekkürü bir borç bilirim. Birlikte çalışma imkânı bulduğum ve çalışmam süresince desteklerini esirgemeyen ve kolaylıklar sağlayan hocalarım Prof. Dr. İsmail Güleç, Doç. Dr. Halil İbrahim Sağlam, Yard. Doç. Dr. Özcan Erkan Akgün'e, tez sürecinde yardımlarını gördüğüm Arş. Gör. Murat Topal'a Arş. Gör. İbrahim Duman'a ve mesai arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca desteklerini bir an olsun benden esirgemeyen, daima yanımda olduklarını hissettiğim anneme, babama, kardeşlerime ve bana olan inancını her an dile getiren eşim Merve Eroğlu' ya teşekkür ederim.

**METİNDİL BİLİMSEL ÖLÇÜTLER ÇERÇEVESİNDE ÖMER
SEYFETTİN' İN "ÜÇ NASİHAT" HİKÂYESİNİN YABANCILARA
TÜRKÇE ÖĞRETİMİ İÇİN SADELEŞTİRME DENEMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Safa EROĞLU

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEMMUZ, 2015

ÖZ

Yabancı dil öğretimi sürecinde dili bağlam içerisinde en iyi aktarabilen materyaller metinlerdir. Dil öğretiminde son yaklaşımlar yapay ve kurma metinlerin yerine edebî metinlere yönelmek şeklindedir. İletişimsel Dil Öğretiminin dayandığı temel ilkelerin başında gerçek bağlamda hedef dili ana dili olarak konuşanların iletişim ortamlarında üretilmiş özgün dil ürünlerini sunmalı ilkesi gelmektedir. Bu ilkeden yola çıkılarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde başlangıç seviyesinden (A1-A2) başlayarak ileri seviyelere kadar tüm aşamalarda özgün/edebî metinlere yer vermek gerekir. Afiş, davetiye, yemek menüleri ile başlayan özgün metin örnekleri A2 seviyesinden itibaren resmî yazışmalar, gazete ilanları ve haber metinleri şeklinde devam ettirilmelidir. İlerleyen düzeylerde Türk edebiyatının önde gelen isimlerinin eserlerinden alıntılar ders materyalleri arasına dahil edilmelidir. Bu sayede dilin işlevsel yönüne aşinalık arttırılabilir. Aynı zamanda öğrenci Türk toplumunun dünyasını tanımaya, anlamaya başlayabilir, kültürel değerlerimizi ve Türkçenin inceliklerini kavrar. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde kullanılacak özgün ve sadeleştirilmiş metinlerin hangi seviyelerde yer alacağı sorununun yanında, metin seçimi ve seçilen metinlerin nasıl sadeleştirileceği konusu da çalışılması gereken hususlar arasında yer almaktadır. Türkçeyi en doğru ve güzel şekilde kullanan yazar, şair, araştırmacı vb. eserlerinden yola çıkılarak sadeleştirmeler yapılabileceği kanaatindeyiz. Sadeleştirme yapılırken bağdaşıklık, tutarlılık öğelerine hassasiyet gösterilmeli metinlerin anlamsal ve estetik olarak bir kayıp yaşamamasına dikkat edilmelidir. Krashen'in "anlaşılır girdi" kuramından hareketle, öğrencinin mevcut

yeterlilik düzeyinin biraz üzerinde yapılar sunularak dil öğretiminin gerçekleştirilmesi gerekir. Kurmaca metinlere göre sadeleştirilmiş metinler ve özgün metinler okuyucuya bu imkânı daha iyi sağlar. Metinlerin sadeleştirilme sürecinde; metin değiştirim; kaynak metin ile bu metin üzerinde yapılan bir dizi dilbilimsel değişiklik sonucunda ortaya çıkan hedef metinler arasındaki ilişki karşılaştırılmalıdır. Metinlerin çeşitli dilbilimsel işlemlerle öğrencinin daha kolay anlayabileceği seviyeye getirilmesi için anlaşılması güç olacağı düşünülen sözdizimsel yapılar ayrıştırılabilir veya bu yapıların daha açık bir şekilde anlaşılabilmesi için eklemeler de yapılabilir. Özetleme, sadeleştirme, kısaltma, bölme, açıklama, genişletim, birleştirme, yerine koyma, düzenleme, düşürme, eksiltme vb. işlemler sonucunda ortaya kaynak metinden farklı yeniden oluşturulmuş bir metin çıkarılabilir. Bu çalışmanın amacı, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek isteyen bireylerin ders dışında okuma materyallerine duyacakları ihtiyacı gidermeye yöneliktir. Bu amaç doğrultusunda edebiyatımızın seçkin yazarlarından biri olan Ömer Seyfettin'in Üç Nasihat adlı hikâyesini B2 dil düzeyine uygun bir şekilde sadeleştirerek Türkçe öğrenenlerin ders kitabı dışında okuma becerileri için kaynak/materyal sağlanması amaçlanmıştır. Bu amaçla hazırladığımız çalışmanın yabancılara Türkçe öğretimi alanına katkı sağlayacağını düşünmekteyiz. Sadeleştirme işleri B2 dil seviyesine uygun olarak yukarıda sıralanan ölçütler doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda öğrencinin B2 dil seviyesinde hâkim olması gereken dil yapıları; Ankara Üniversitesi TÖMER Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nden hareketle belirlenmiş ve sadeleştirme işlemi bu kriterlere göre yapılmıştır.

Bilim Kodu:

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe Öğretimi, Metin, Özgün Metin, Sadeleştirilmiş Metin.

Sayfa Adedi: 216

Danışman: Prof. Dr. Fatma AÇIK

**FOR TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE
SMPLIFICATION OF THE STORY BOOK CALLED "ÜÇ NASIHAT"
WHICH WAS WRITTEN BY ÖMER SEYFETTİN, IN THE FRAME
OF TEXT LINGUISTIC**

(M.S. Thesis)

Safa EROĞLU

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

July, 2015

ABSTRACT

Texts are one of the best materials to transfer context of language in the process of teaching foreign language. Today, the literary texts are more popular approaches rather than artificial and fiction text in language teaching. One of the fundamental principles on which the communicative language teaching is original language products should be offered to people who speak the target language as the main language. According to this principle; in the process of teaching Turkish as a foreign language, original / literary texts should be used from the beginner level (A1-A2) to advance levels. Starting with the original text samples such as posters, invitations, dinner menus; A2 level should be continued in the form of newspaper articles, examples of official correspondence and news texts. Moreover in advance levels, examples from leading names of Turkish literature should be used as teaching materials. Thus, it increased familiarity with the functional aspects of language. At the same time the learners may understand the world of Turkish society, Turkish cultural values and niceties of Turkish language. In the process of teaching Turkish as a foreign language; the question of using original and simplified text in which level is an important problem. The selection of texts and simplification process is also a significant issue. We believe that simplification can be done starting from the works of most accurate and nicely Turkish writers, poets, researchers. During the simplification principles of cohesion and coherence should be considered to prevent loss of meaning and aesthetic of texts. Starting from Krashen's comprehensible input theory, language teaching should be performed with the structures which are a bit complex from the learner's current

proficiency levels. Simplified text and the original text will give us this opportunity rather than fictional texts. In the process of simplification of the text, text modification; explain the relationship between the source text and the target texts which occur with a series linguistic change of text. In order to bring the level of the student can more easily understand various linguistic processing of text, syntactic structures which may be difficult to understand by readers may be dissociated or may be done additions to clarify the structures. Summarizing, simplification, abbreviation, division, paraphrasing, expansion, consolidation, replacement regulations, reduce, decrease and etc. may reveal a different reconstructed text from the authentic text. However, it is among the topics to be studied on how to simplify the text selection and the selected text in the process of teaching Turkish as a foreign language to be used in the original and simplified which will take place at the level of the text problematic. We believe that simplification can be done starting from the works of writers, poet and researchers who use Turkish languages with the best way. It should be considered to not lose the coherence, aesthetics and meaning of the source text during the simplification. In this study, it is aimed to simplify the story book called Üç Nasihat which was written by Ömer Seyfettin to B2 level considering text linguistic criteria. During the simplification process, the structures of B2 level were determined considering the sources; Ankara University TÖMER Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı the Common European Framework of Reference for Foreigners: Learning, Teaching and Assessment and Istanbul, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı. The simplification process was made according to these criteria.

Science Code:

Keywords: Teaching Turkish as A Foreign Language, Text, Authentic Text, Simplified Text.

Number of pages: 216

Supervisor: Prof. Dr. Fatma AÇIK

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	ii
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	iii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ	xv
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Sınırlılıklar	6
1.5. Varsayımlar	7
1.6. Tanımlar	7
BÖLÜM 2	9
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	9
2.1. Metin	9

2.1.1. Metnin Yapısı	10
2.1.1.1. <i>Başlık</i>	12
2.1.1.2. <i>Konu</i>	13
2.1.1.3. <i>Anahtar Sözcükler</i>	13
2.1.1.4. <i>Olay ve Durum Örgüsü</i>	14
2.1.1.5. <i>Metnin Şahıs Kadrosu</i>	15
2.1.1.6. <i>Zaman</i>	15
2.1.1.7. <i>Mekân</i>	17
2.1.1.8. <i>Üslup</i>	19
2.2. Yabancı Dil Öğretiminde Metnin Yeri	20
2.3. Yabancı Dil Öğretiminde Metin Seçim Kriterleri	26
2.3.1. Özgün Metin	29
2.3.2. Sadeleştirilmiş Metin	32
2.4. Metinlerin Sadeleştirilme Ölçütleri	35
2.5. Özgün ve Sadeleştirilmiş Metinlerin TÖMER Kitaplarındaki Yeri	40
2.6. Yabancı Dil Öğretiminde Sadeleştirilmiş Metinlerin Kullanılma Durumu	50
2.7. Metindilbilim Bağlamında Yazınsal Metne Bakış	53
2.7.1. Bağdaşıklık	55
2.7.2. Bağlaşıklık	56
2.7.2.1. <i>Sözcüksel Bağlaşıklık</i>	56
2.7.2.2. <i>Dil Bilgisel Bağlaşıklık</i>	57
2.7.3. Gönderimler	58
2.7.4. Tutarlılık	59
2.7.5. Kabul Edilebilirlik	64
BÖLÜM 3	67
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	67
BÖLÜM 4	71

YÖNTEM.....	71
4.1. Araştırmanın Modeli	71
4.2. Evren ve Örneklem	71
4.3. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	73
4.4. Verilerin Toplanması.....	74
BÖLÜM 5	77
UYGULAMA.....	77
5.1. Üç Nasihat Hikâyesinin Bağlaşıklık ve Bağdaşıklık Ölçütleri Çerçevesinde Çözümlemesi	77
<i>5.1.1 Hikâyenin Sözcüksel Bağlaşıklık Çözümlemesi.....</i>	<i>79</i>
<i>5.1.2. Hikâyenin Dilbilgisel Bağlaşıklık Çözümlemesi</i>	<i>79</i>
5.2. Ömer Seyfettin'in Üç Nasihat Adlı Hikâyesinin Sadeleştirilmesi.....	90
5.3. Sadeleştirilmiş Metnin Çözümlemesi	150
BÖLÜM 6	155
SONUÇ ve ÖNERİLER	155
KAYNAKÇA	159
EKLER.....	169
EK 1. Orijinal Metin	170
EK 2. Sadeleştirilmiş Metin	179
EK 3. İstanbul Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarındaki Dil Bilgisi Konuları	188
EK 4. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarındaki Dil Bilgisi Konuları	189
EK 5. Avrupa Dilleri Ortak Gönderim Düzeyleri Çerçevesinde Hedef Öğrenici Grubunun Bildiği Varsayılan Dilbilgisi Yapıları	191
EK 6. Seviyelere Göre Belirlenmiş Kelime Listesi	193

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. TÖMER Kitaplarındaki Metinlerin Dağılımı	52
---	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Orijinal Metindeki Ad ve Edat Soylu Kelimeler İle Fiil Soylu Kelimelerin Oranı	79
Şekil 2. Orijinal Metindeki Kelime Sıklığında İlk On Kelimenin Görünümü.....	80
Şekil 3. Orijinal Metindeki Kelime Sıklığında İlk Sekiz Fiilin Görünümü.....	81
Şekil 4. Sadeleştirilmiş Metindeki Ad ve Edat Soylu Kelimeler İle Fiil Soylu Kelimelere Oranı	150
Şekil 5. Sadeleştirilmiş Metindeki Kelime Sıklığında İlk On Kelimenin Görünümü	151
Şekil 6. Sadeleştirilmiş Metindeki Kelime Sıklığında İlk Sekiz Fiilin Görünümü.....	152

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Akt.	Aktaran
O.C.	Orijinal cümle
O.M	Orijinal metin
S.C.	Sadeleştirilmiş cümle
S.M.	Sadeleştirilmiş metin
Y.T.K.S.S	Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan duygusal ve düşünsel üretim aracıdır. İnsanın üretebilmesi ve düşünebilmesi dil aracılığıyla olur. İnsanın toplumsal bir varlık olarak konumunun belirlenmesi, ortaklaşa yaşamda kendine yer edinebilmesi, toplum içinde statü sahibi olması gibi birçok durum, dili kullanma becerisi çerçevesinde gerçekleşmektedir. Hayatın bütün alanlarına ilişkin türlü düşünceleri, duyguları, tutumları, inançları, değer yargılarını anlama ve anlatmada, kültürel birikimi aktarmada dil önemli bir işleve sahiptir. Sosyal yaşamın en önemli unsurlarından biri olan dil Ünalın'a (2002, s. 2) göre, sağlıklı bireylerin yetişmesinde, sağlıklı toplumların ve köklü bir kültürün oluşmasında, korunmasında gelecek nesillere aktarılmasında vazgeçilmez bir araçtır. Kaplan (2001, s. 35) dili, cemiyetin ferde bağışladığı en önemli miras, Karakuş (2005, s. 5) ise milletin yaşayış tarzının aynası olarak görmektedir. Göğüş (1978, s. 1), dili bir ulusun geçmişi, yaşayışı, kanıları çerçevesinde ele almakta, Ergin (2000, s. 3), dilin gelişime ve değişime açık canlı bir varlık olduğu görüşünü savunmaktadır.

Dil çok boyutlu ve çok yönlü karmaşık bir süreç olarak birçok kavramla yakından ilişkilidir. Bu kavramların başında “kültür” gelmektedir. Kültür bir milletin veya bir topluluğun tarihî süreç içinde meydana getirdiği maddî ve manevî ortak değerlerin bütünüdür. Bu ortak değerlerin gelecek nesillere aktarılmasında ve bir topluluğun millet olabilmesinde dilin önemi yadsınamaz. Dil, kültürün temel unsurudur. “Bir milletin ruhunun yansıması olan eserler, o milletin konuştuğu dille oluşturulur. Bir toplumun pek çok niteliği, yaşayışı, gelenekleri, dünya görüşü, yaşam felsefesi, inançları, bilim, teknik ve sanata katkıları o toplumun diline yansır” (Akpınar, 2010, s.1).

Hepimiz belli bir toplum içinde doğar ve ait olduğumuz toplumun dilini öğrenerek yetişiriz. Dili öğrenme sürecinde hem toplumumuzun düşünme etkinliğini hem de kültürünü elde eder, dilimizin dünyaya bakışı, kültürü ve kavramlarıyla çevremizi algılar, bu algılar yoluyla düşünme eylemimizi geliştiririz. Dile ilişkin algımız yetkinleşir. Dilimizin gelişmesi düşünme yetkinliğimizin artmasını sağlar. (Ozil, 1991, s. 95–96).

Dil edinimi dışında bir de dil öğretimi söz konusudur. Dil öğretimi o dilin kurallarının ve gramer yapısının sözcük hazinesinin ve kültürünün öğretildiği çok boyutlu bir süreçtir. Nitekim Avrupa Dil Portfolyosu'nun esasını oluşturan ilkelerden birinin temelini, yabancı dil öğretiminde kültürel değerlere yer verilmesi gerektiği düşüncesi oluşturmaktadır. Dolayısıyla, gelişen dünyada her geçen gün gerekliliği artarak neredeyse bir zorunluluk haline gelen yabancı dil öğrenimi ve öğretiminde de kültürel değer aktarımı son derece önemli hale gelmektedir. Siyasi, ekonomik ve sosyal koşulların her geçen gün değişmesi, kültürler arası iletişim, entegrasyon gibi kavramların dil öğretim stratejilerinin merkezine oturtulması öğretim materyallerinin de gözden geçirilmesi gerekliliğini beraberinde getirmiştir.

Yabancı dil öğretiminde hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin en sık yararlandıkları materyaller edebî ürünlerdir. Öğrencilerin kendi başlarına da rahatlıkla kullanabildikleri bu materyaller, dil öğretiminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Kişi yabancı olduğu dili, o dilin köklerinden doğan edebî eserler ile öğrenmeye başladığında aynı zamanda o toplumun; yaşayış tarzını, gelenek göreneklerini, kültürel öğelerini de öğrenmeye başlamış olur. Kişi okuduğu eserde geçen diyaloglar sayesinde o toplumda kullanılan dilin inceliklerini keşfeder ve karşılaştığı durumlarda nasıl tepki vermesi gerektiği konusunda tecrübe edinir. Ayrıca Kırkkılıç ve Sevim'e (2012, s.364) göre öğrencilerin sunî nitelikli ders kitabı metinlerinden ziyade, duygu birliği içine girebildikleri edebî metinlerle karşılaşmaları derse daha iyi motive olmalarını sağlayacağı ve ilgilerini daha da artıracığı için edebî metinler tercih edilmelidir.

Dil eğitimi ve öğretiminin metinden ayrı düşünülmesinin güç olmasının yanında seviyelere göre uyarlanmış olan metinlerden ayrı düşünülmesi de güçtür. Genel olarak metne müdahale şeklinde ifade etmeyi uygun bulduğumuz metin kısaltma; metnin bazı kısımlarını değiştirme veya amaç kısaltma olmasa da metne yeni birimler ekleme, metni günümüz Türkçesine aktarma konularına edebiyat dünyasında pek sıcak bakılmamaktadır (Duman 2010, s.287). Ancak, kurgu metinlerle bir dilin gerçek anlamında

öğrenilemeyeceği gerçeği bizi ister istemez mevcut metinler üzerinde değişiklik yapmaya yönlendirmektedir.

Metinlerin orijinal halleriyle değil de sadeleştirilmiş şekilleriyle yeni bir dil öğrenenlere sunulması onların dile olan aşinalık süreçlerini kısaltacaktır. Aynı zamanda okunan her yeni özgün metinle yeni durumların, kelimelerin keşfedilmesi ve o dilin inceliklerinin kavranması sağlanacaktır.

Nasıl ki ana dilini öğrenen kişilerin yaş gruplarına uygun olarak edebi eserler, kitaplar okuması gerekiyorsa bir dili yabancı dil olarak öğrenen kişilerin de seviyelerine indirgenmiş kitapları veya seviyelerine uygun eserleri okuması gerekmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Normal şartlar altında dünyaya gelen her birey dil yetisine sahip olarak doğmaktadır. Bireyin bu yetisi, içinde yaşadığı toplumun özelliklerine göre şekillenmeye başlar ve toplumdaki bireylerle iletişime geçmesine olanak sağlar. Bireyin etkili bir şekilde iletişim kurabilmesi için sözcüklere ve dil kurallarına hakim olması gerekmektedir. Her dilin kendine özgü kuralları vardır ve bu kuralların öğrenilmesi, dilin yapısının çözümlenmesi bebeklik döneminden itibaren başlamaktadır. Kelime edinimine başlayacak çocuğun;

- *Zihinde bir tasavvurun belirmesi,*
- *Bunu karşılayacak sözcüğün bulunması,*
- *Sözcüğün ses ile ifadesi,*
- *Sözcüğün anlaşılması, dinleyen tarafından kavranması, aşamalarını geçmesi gerekmektedir (Karanlıktagezer, 1978).*

Bu süreçte yazılı metinler, hem kelime ve kavramların hem de dilin yapısının kavranmasında önemli bir rol oynamaktadır. Yazılı metinlerde kullanılan dilin, günlük hayatta konuşulan dile göre standart bir dil olması dil öğrencileri için bu materyalleri önemli kılmaktadır. Bu metinlerin okunması ister istemez dilin yapısının kavranmasında ve sözcük dağarcığının gelişmesinde önemli bir rol oynayacaktır. Scott (2005) kelime öğretimi ile ilgili “Kelime öğretiminde seviyeye uygun edebî metinlerden yararlanılmalıdır. Bir kelimeyle metin içerisinde tesadüfen karşılaşmak kelimeyi öğrenmeyi daha da kolaylaştırabilmektedir” şeklinde bir düşünceye sahiptir. Özbay (2009)

ve Çeçen (2007) edebî metinlerin önemini şöyle vurgular: Birey edebî metinler yoluyla yeni kelimeler edinecek, bildiği kelimeleri yeni kullanımlarla pekiştirecek, zengin bir söz dağarcığına sahip olacaktır. Bu nedenle öğrencilerin ilgi ve seviyelerine uygun, belli oranda bilinmeyen kelime içeren metin ve kitap seçimi önem taşımaktadır.

Her iki görüşe dikkat ettiğimizde kullanılacak metinlerin seviyeye uygun olması kriterinin önemli olduğunu görmekteyiz. Krashen'in "*anlaşılabilir girdi kuramından*" hareketle, dil öğretiminde kullanılacak metinlerin öğrencilerin mevcut seviyelerinin belli bir oranda üzerinde olması eğitimin niteliğini artıracaktır.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanında da, öğrencilerin ders kitaplarının yanına destek olarak seviyelendirilmiş okuma kitaplarının varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu noktada Türkçe öğrenen bireylerin genellikle 18 yaş ve üzerindeki bireyler olduklarını düşünürsek onlara dili basit diye çocuk kitaplarının okutulması doğru bir yaklaşım değildir. Bu nedenle edebiyatımızın önemli yazarlarının eserlerini dili yeni öğrenmeye başlayan bireylerle buluşturmak amacıyla sadeleştirme, sözlüklü kitap gibi çalışmalar yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışmada, bu eksikliğin giderilmesine katkıda bulunmak üzere, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireyler için Ömer Seyfettin' in "Üç Nasihat" adlı hikâyesini metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde orta düzeye (B1- B2) uygun bir şekilde sadeleştirmesini yapmak amaçlanmıştır. Bu sayede yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin okuma - anlama becerilerini geliştirmek, Türk kültürünü tanımalarına imkan sağlamak, Türkçeye olan ilgilerini artırmak amaçlanmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Dil öğrenimi sürecinde bireylerin eğitim ortamları dışında kendi özgür iradeleri ile yaptıkları okumanın dili öğrenmeye yönelik olumlu katkısı bilinmektedir. Demiray (1973) öğrencilerin, okul dışında, derslerle ilgisi olmayan okumaları serbest okuma olarak adlandırmaktadır. Serbest okumalar bireyde okuma zevkinin doğmasına ve gelişmesine katkıda bulunur. Anadili okurları için ilk okunacak metinlerin kısa, resimli, karmaşık bir yapıda olmayan, okuyucuda heyecan ve zevk uyandıran metinler olması beklenmektedir. Bu sayede öğrencilerin okumaya karşı merak ve istekleri artar. Bunlara ek olarak uzmanlar ve öğretmenler; batılı ülkelerde örneklerini gördüğümüz hikâye okuma, hikâye anlatma

saatleri düzenleyerek bireylerin edebi zevk kazanmalarına katkı sağlayabilir. Bireylerin okuma evrelerinin henüz başında kazanacakları bu davranış dili doğru bir şekilde öğrenmelerinde önemli bir rol üstlenmektedir. Çünkü sokakta konuşulan dil, yöreye, bölgeye, kişiye göre farklılık gösterse bile yazılı metinlerdeki dil standart dildir.

Porzig (2003), dilin kendini sürekli yenileyen dinamik bir kavram olduğunu gerçeklikten bir parçayı dış dünyadan bir olguyu kastetmek gücüne sahip ve bununla görevli bulunduğunu söylemiştir. Yani dil toplumla birlikte yaşamını sürdürür. Yaşamını sürdüren bu yapının değişmesi de olağandır. Bu nedenle zaman içerisinde yazılı metinlerin anlaşılabilirliği ile ilgili sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Özellikle edebi eserlerin toplum tarafından okunup anlaşılabilmesi için zaman zaman sadeleştirme çalışmaları daha doğrusu güncel dilin kullanımına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Günümüzde elli altmış yıl öncesinin yazar ve şairlerinin eserleri okuyucu ile ilk yazıldığı haliyle buluşamamakta, bunun yerine güncel dille yeni baskılar yapılmaktadır. Dilin canlı bir varlık olması, gelişen ve değişen dünyanın ihtiyaçlarına binaen ortaya çıkan kelimelerin yanı sıra, bazı kelimelerin anlam daralması ya da kaymalara uğraması, bazı kelimelerin ise kullanımdan kalkması nedeniyle eserlerin güncel dille yeniden baskılarının yapılması da gayet doğaldır. Ancak dilin geçmişi ile bağlarının korunmasına dikkat etmek bazı kavramlarla, kelimelerin yaşatılmasına dikkat etmek gerekir. Bunun yanında edebî metinlerin sadece kelimelerinin bilinmemesinden dolayı anlaşılmadığını düşünmek yanlış olacaktır. Soyutlayan ve sezdiren bir dile sahip olan edebî eserler de anlaşılmayabilir. Bu nedenle metinlerin sadeleştirilmesinde bu durumun da göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Bir asır ya da daha eski geçmişe uzanan yazılı metinlerin dil bakımından güncel dilden uzaklaşması durumunda, eski metinlerin günümüz diline uygun hale getirilmesi özellikle dili yeni öğrenen bireyler için büyük kolaylık sağlayacağı da unutulmamalıdır.

Bu problemi çözmeye konusunda önemli bir örneği hatırlamakta yarar vardır: Fransızlar kendilerine ait önemli edebi eserleri için, dillerinin kelimelerinin kullanım sıklığını dikkate alarak, en çok kullanılan ilk sekiz yüz kelimenin veya diyelim, ilk bin iki yüz kelimenin kullanıldığı uyarlama çalışmaları yapmışlardır. Sözelimi Sefiller romanı kelime sıklığı en fazla olan dokuz yüz ve bin iki yüz kelime kullanılarak farklı metinler halinde yeniden kaleme alınmış ve yabancı dil olarak Fransızca öğretimi için okuma kitabı haline getirilmiştir. Fransızların en ünlü yayınevi Hachette bu amaca yönelik olarak 227 tane edebi eseri 'kolay Fransızca metinler' adlı bir seride yayımlayarak dünyada Fransızcanın öğretilmesine büyük katkıyı sağladığı gibi kültürü de aktarmanın yolunu

göstermiştir. Hachette yayınevinin listesinde çeşitli düzeylerde Sefiller uyarlaması mevcuttur (Türkçede, 2014).

Görüldüğü gibi Türkçe için de ivedilikle seviyelendirilmiş edebi metinlere ihtiyaç vardır. Bu amacın gerçekleşmesi dahilinde okuyucular, hedef dile ait seviyelerine uygun edebi metinlerle kültürel bilgi ve estetik zevk alacaklardır.

Söz konusu eserlerin sadeleştirilmesinin yapılmasıyla birlikte Türkçe öğrenen yabancılar, Türk edebiyatının örneklerini, estetik zevk alarak okuyup anlayabileceklerdir. Dilin şekilsel, anlamsal, işlevsel vb. tüm unsurlarını içinde barındıran yazılı metinler, sadece sınıf içinde değil, sınıf dışında da bireylerin kendi başlarına dili öğrenmelerine imkân sağlayacaktır.

Dili öğrenen bireylerin dile ait kültürel değerleri barındıran, öğrenmek istedikleri dille ve kültürle oluşturulmuş bir edebi eseri okuyarak dile hâkimiyetlerini hızlı bir şekilde artıracaklardır.

Metin üzerinde yapılacak değişikliklerin diğer bir hedef kitlesi ise; kendi diline ait eski metinleri anlamakta zorlanan bireylerdir. Tarihi süreç içinde dil üzerinde gerçekleşen dilbilimsel, sözdizimsel veya kelime bağlamındaki değişimlerden dolayı bazı okurlar, kendi dillerine ait eski metinleri anlamakta zorlanabilmektedir. Bu nedenle uzman kişiler tarafından tarihi veya eski metinlerin güncel dile uyarlanması gerekir.

Metin değişikliğinin diğer bir boyutu da yetişkinler için hazırlanmış metinlerin, o dili ana dil olarak konuşan çocuklara uyarlanması veya konuşma yitimi, okuma yazma bozukluğu, felç, bilişsel bozukluklar, hastalıklar vb. gibi sebeplerden dolayı konuşmada zorluk çeken bireylerin dil düzeylerine uygun olarak değiştirilmesidir.

Bu çalışmada sadeleştirilmek üzere seçilen Ömer Seyfettin'in Üç Nasihat adlı hikâyesinin sadeleştirme işleminden sonra aynı duyguyu vermesi, estetik zenginliği kaybetmemesi için hikâyede yer alan deyimlerin bir kısmı değiştirilmiş bir kısma ise dokunulmamıştır. Deyimlerin metin sonunda açıklamaları verilerek dili öğrenen kişilerin anlamaları sağlanmaya çalışılmıştır.

1.4. Sınırlılıklar

Bu çalışma Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen B2 seviyesindeki yabancı bireylere yönelik olarak sınırlı tutulmuştur.

Çalışma yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kullanılan, Ankara Üniversitesi TÖMER Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı”ndaki metinlerle sınırlı tutulmuştur.

Çalışma Türk edebiyatındaki yazarlardan Ömer Seyfettin’in Üç Nasihat adlı hikâyesi olarak sınırlandırılmıştır.

1.5. Varsayımlar

Örnek olarak seçilen Ömer Seyfettin' in "Üç Nasihat" adlı hikâyesinin içerik özellikleri bakımından, Türkçenin yabancılar için öğretiminde kullanılabilecek yeterlikte niteliklere sahip olduğu varsayılmıştır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kullanılan Ankara Üniversitesi TÖMER Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni’nin B2 dil seviyesindeki bireylerin hâkim olması gereken dil yapılarını gösterdiği varsayılmıştır.

Aydın’ın (2015) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders ve Okuma Kitaplarındaki Kelime Sıklığı ve Tüm Seviyelere Göre Söz Varlığı Çalışması” adlı çalışmasının B2 seviyesindeki bireylerin sahip olması gereken söz varlığını tespit ettiği varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Art gönderim (İng. anaphoric): Genel metin içinde bir şeyin önce söylenip; sonra aynı şeye gönderimde bulunulması durumudur (Yılmaz, 2014).

Bağdaşıklık: Bağdaşık olma durumu, mütecanislik, homojenlik (TDK,2011, ss.225). Bir metinde dil öğelerinin ifade ettiği durumlar arasında “anlam bağıntılarının bulunmasına bağdaşıklık denir.

Bağlaşıklık: Bir metinde dil öğelerinin dil bilgisi kurallarına uygun olarak bir araya getirilmesine bağlaşıklık (dil bilgisi bağıntısı) denir.

Bilgilendirici metin: Okuyucuya herhangi bir konu hakkında bilgi vermek veya konuyu betimlemek amacıyla oluşturulmuş metinlerdir (Günay, 2001).

Dilsel girdi (input): Öğrencilerin dil öğrenim sürecinde öğrenebildikleri, maruz kaldıkları, duydukları vb. her şey.

Gönderim: Metinde bir kavram, varlık veya durumu ifade eden bir söz, bir kez söylendikten sonra aynı cümlede veya yakınındaki bir başka cümlede bu sözün aynen söylenmesi yerine, onu karşılayan bir başka kelimenin, kelime grubunun veya ekin kullanılması durumudur (Coşkun, 2007. Onan, 2013'ten aktarılmıştır).

Kabul edilebilirlik: Yazarın niyetini (ana fikrini) ortaya koymasından sonra bu düşüncesini hedef kitleye uygun şekilde açık ve anlaşılır delillerle ifade etmesidir (Onan, 2013, s.147).

Metin değiştirim (text modification): Kaynak metin ile bu metin üzerinde yapılan bir dizi dilbilimsel değişiklik sonucunda ortaya çıkan hedef metin arasındaki ilişkiyi karşılamaktadır.

Metin: Bilgi, duygu ve düşüncelerin yerleştirildiği yapılardır (Güneş,2013).

Ön gönderim (İng. cataphoric): Genel metin içinde daha sonra ayrıntılı anlatılacak bir kişi, durum ya da nesnenin, anlatının başında kısaca geçmesi durumudur (Yılmaz,2014).

Özgün Metin (Authentic Text) : “Özgün metinler, eğitsel amaç gütmeyen gerçek yaşam metinleri olarak tanımlanırlar (Wallace, 1992, Berardo, 2006. Bakan, 2012'den aktarılmıştır).

Sadeleştirilmiş Metin (Simplified Text) : Crossley ve McCarthy, (2007) “Sadeleştirilmiş metin, özgün bir metnin, dilbilgisel ve sözcüksel olarak düzeye uygun hale getirilmiş; kavramsal ve kültürel olarak yoğunluğu azaltılmış biçimidir” (Bakan, 2012'den aktarılmıştır).

Sadeleştirme (simplified): Öğrencinin anlayamayacağı varsayılan yapıların yerine bazen daha kısa veya uzun olan eş veya yakın anlamlı yapıları koymak, bazen de kaynak metinde yer alan ve metnin anlamını çok fazla değiştirmeyeceği varsayılan yapıları tamamen çıkarma yoluna gitmektir.

Sözcüksel bağlaşıklık: Sözcüklerin anlam bakımından kendilerinden önceki ve sonraki sözcüklerle olan ilişkilerini belirler (Yılmaz, 2014, s.69).

Tutarlılık: Metni oluşturan tümceler arasındaki mantıksal ve anlamsal bağlantı (Toklu,2003). Yani, bir metinde verilmek istenen mesajın anlamsal ve mantıksal olarak bir bütünlük içerisinde olmasıdır.

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Metin

Dilimize Arapça “metn” kelimesinden geçen metin, TDK’de (2011); “bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst” şeklinde tanımlanmaktadır. Batı dillerinden dilimize giren Tekst sözcüğünün kökenine baktığımızda ise; Fransızcada *texte*, İngilizcede *text* ve bu kelimelerin geldiği bu kökün aslına baktığımızda ise Latince kumaş anlamına gelen *textus* kelimesi ile karşılaşmaktayız. Bu kökten gelen kelimenin dilimize *tekstil* olarak girdiğini de görmekteyiz. Pamuğun ipliğe, ipliğin de dokunarak kumaşa dönüşmesi gibi metinler de her bir sözcüğün, ögenin birbirine eklenmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır (Akbayır, 2013).

Başlıca kaynaklarda metin şöyle tanımlanmaktadır; kendisini oluşturan söz öbeği ve cümle dizilerinin birbirlerine bağdaşıklık ve tutarlılık ölçekleriyle bağlanarak bir anlam bütünü oluşturdıkları, belli bir amaçla üretilmiş, başı ve sonu kesin çizgilerle sınırlandırılmış, yazılı ya da sözlü bir dil ürünüdür (Karaağaç, 2013, s.585); Akbayır’a göre; belirli bir bildirişim bağlamında bir ya da birden çok kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen bir dil dizgesi bütünüdür (2003, s.84); Güneş; bilgi, duygu ve düşüncelerin çeşitli biçim, anlatım ve noktalama özelliklerine göre yerleştirildiği yapılar (2013, s.249); olarak metni açıklarlar. Akyol bir kitabın içindeki kısımları, başlı başına tek bir konuyu, makaleyi veya birkaç paragraftan oluşan ve bir ana fikre sahip olan yazıları anlatmak için kullanılır (2012, s.233) şeklinde bir tanımlama yapmaktadır. Başı ve sonu ile kapalı bir yapı oluşturan dil göstergelerinin art arda geldiği anlamlı yapıdır (Günay, 2003, s.35, Günay, 2013, s.45). Yılmaz metni kapsamlı bir şekilde tanımlamakta ve görüşünü şu şekilde açıklamaktadır: Metin, cümlelerin/sözcüklerin basit rastgele, ardışık olarak sıralanması ile oluş(turul)muş

basit bir yapı değildir. Metin; en gelişmiş bildirişim dizgesi olan insan dilinin en üst düzeydeki birimi; cümleler/sözcüler arası çeşitli düzeylerde yazar(lar)ı tarafından –bilinçli olarak- derin ve yatay, uzak ve yakın ilişkilerle oluşturulmuş bağdaşık, tutarlı bir dilsel düzenleme; bütünlük ve birlik arz eden, anlaşılabilen, özetlenebilen, yorumlanabilen ve metinsel/sosyal/kültürel/durumsal bağlamlar içerisinde belli çıkarımlar/sezdirimler ve iletiler içeren dilsel bir bütünlük; metinsellik özelliği taşıyan sözlü/yazılı (veya alternatif) iletişimsel üründür (2010, s.2). Kısacası metin için, duygu ve düşüncelerin iletişim amaçlı olarak anlatılmasını sağlayan anlam bakımından bütünlük taşıyan dil yapıları, diyebiliriz.

2.1.1. Metnin Yapısı

Yan yana getirilmiş kelimeler nasıl ki bir bütünü oluşturup cümle olamıyorsa birbiri ile uyumsuz cümlelerin de yan yana gelerek bir metni oluşturmaları mümkün değildir. Dokuma anlamına da gelen metin sözcüğü, kumaşın ahenkli bir şekilde işlenmesi gibi metin de cümleler ile işlenerek kendi içerisinde bir ahenk yakalamaktadır.

Metin, görünüşü ve dilsel yapısı itibarı ile birbirini takip eden sıralı cümlelerden oluşmaktadır. Ancak bu sıralı cümleler gelişmiş güzel veya bir rastlantı sonucu bir araya gelmiş değildir. Belli bir mantık ve kurgu çerçevesinde yazar tarafından oluşturulmaktadır. Metin bütün olarak ele alındığında, kendisini oluşturan cümlelerin her birinden farklı bir yapı olarak karşımıza çıkar. Nasıl ki kelimelerin arka arkaya geliyor olması o kelimeler bütününe cümle dememizi gerektirmezse, cümlelerin sıralanması ile oluşan yapıya metin demek gerekmez. Ardı ardına gelen cümleler her zaman bir metin oluşturmaz. Cümleler arasındaki kurulacak anlam bağları, ön gönderimler, art gönderimler, nedensellik gibi anlamsal bağlar art arda gelen cümlelerin bir metin hüviyetine bürünmesini sağlar. Bu durumu Günay (2013) çalışmasında “Metin, onu oluşturan tümceler toplamından farklı, kendine özgü bir bütündür. Tümcelerden oluşan değil, tümcelerle gerçekleşen anlamlı bir yapıdır” şeklinde açıklar.

Okuyucu metinleri anlamlandırırken, küçük ölçekli yapılarla büyük ölçekli yapıları birbiriyle ilişkilendirerek metinde işlenen ana düşünce ve bilgiye ulaşır. Bu yapıları Karatay (2014) şöyle ifade etmiştir:

Küçük ölçekli yapı; bir cümlenin kendinden önceki ve sonraki cümleler ile kurduğu anlamlı, mantıksal bütünlüktür. Cümlelerin birbirlerine beklenti oluşturmaları

durumudur. Küçük ölçekli metin yapısını oluşturan söz dizimi; dil bilgisi ile ilgili bağdaşıklıkla dayanmaktadır.

Büyük ölçekli metin yapısı; bir cümledeki bütün cümleler ile kurduğu anlamlı, mantıksal bütünlüktür. Bir metindeki bütün cümleler, metnin konusu, ana düşüncesi, onu yansıtan başlığın açılmış hali halidir.

Dili kullanırken her dilin kendine özgü kuralları, söz öbekleri dikkate alınır. Dilin belli kuralları vardır ancak, dil kullanımı aynı zamanda bireylerin bağımsız olarak gerçekleştirdikleri bir eylemdir. Bu nedenle metinleri metin yapan ölçekler, Karaağaç (2013)' ın ifadesiyle; her defasında metin kendi içinde oluşur ve üretilen her metnin özelliğine, türüne, işlevine, kendisini üreten kişiye, alıcısına ve üretildiği koşullara göre değişir.

Kişiler zihinlerinde kurguladıkları metinleri belli bir mantık silsilesi içerisinde sözlü veya yazılı olarak aktarabilirler. Ancak bireylerin bu aktarım esnasında kullanılacak yazı kanalının gerektirdiği bağdaşıklık ve tutarlılık ölçeklerine bağlı kalması gerekmektedir. Aksi durumda ifadeler alıcılara doğru bir biçimde ulaşmayacaktır.

Metin içerisindeki derin yapı; bir tümcenin dönüşüm kuralları uygulanmadan önceki soyut yapısıdır. Sözdizimsel bileşende tabanın kurallarıyla elde edilen bu soyut yapı tümcenin anlamını belirler. Yüzeysel yapılar derin yapıların dönüşüm denilen işlemlerle (silme, ekleme, değiştirme, vb.) bir üst katmana, daha az soyut bir düzleme aktarılması sonucunda doğar. Bir dilde aynı derin yapıdan türeyen çok çeşitli yüzeysel yapılar vardır (Rifat, 2013, s.74).

Herhangi bir dili sözlü ve yazılı olarak kullanan bireyler, sürekli yeni metinler üretirler. Ancak söylenen ve yazılanların metin oluşturabilmesi iki temel şarta dayanır: “*bağdaşıklık ve tutarlılık*”.

Evrendeki tüm canlıların her biri ayrı bir parça olmakla birlikte parçaların hepsinin bir araya gelmesi bir bütünü, evreni oluşturmaktadır. Metin için de benzer bir durum söz konusudur. Karaağaç (2013), ses birimleri, biçim birimleri düzleminde; biçim birimleri söz dizimi düzleminde; cümleler de ancak metin düzleminde gerçekleşebilirler. Aynı ses birimi, değişik biçim birimlerinde, aynı biçim, değişik söz dizimi yapılarında ve aynı cümlede değişik metinlerde farklı anlam değeri taşır. Yani her metin kendi içerisinde bir bütünlük taşımaktadır. Bu bütünlükten çıkarılacak herhangi bir parça hem metnin

değişmesine neden olacaktır hem de metindeki anlamı dışında bir anlama sahip olabilecektir.

Anlatıma dayalı metinlerin okunup anlaşılması sürecinde metne ait; konu, olay, olay örgüsü, anlatıcı, şahıs kadrosu, zaman, mekân gibi unsurlar önemli rol oynar. Bu unsurların doğru ve yerinde bir şekilde metinde kullanılması, metnin niteliğini artırır.

2.1.1.1. Başlık

Herhangi bir metinle karşılaştığımızda, metne ilgiyi sağlayan ilk unsur başlıktır. Başlık, metnin içeriğine dair zihnimizdeki fikirlerin canlanması için gerekli olan ilk basamaktır. Metinle ilgili algılarımızın şekillenmesinde önemli bir rol oynar. Metnin başlığına yönelik algılarımız, metinle ilgili duygu, düşünce veya fikirlerimizin oluşmasını, metni okuyup okumama ile ilgili vereceğimiz kararı etkiler.

Başlık çeşitli kaynaklarda şu şekilde tanımlanmaktadır: Bir yazının, bir kitabın bölümlerinin başına konulan ve konuyu kısaca tanıtan ibare, serlevha (TDK,2011, s.277). Başlık düşüncenin özetidir, başlık paragrafta vurgulanan anahtar kavram veya kavramlardır, başlık konunun hangi bakış açısıyla ele alındığını bildiren söz öbeğidir (Akbayır, 2003, s.119).

Okuyucunun metin ile ilgili izleniminin oluşacağı ilk mercii olmasından ötürü başlığın, bireyde metinle ilgili algı oluşturmaları gerekmektedir. Bu özelliğinden dolayı başlığın çok yoğun bilgilendirici bir işlevi de vardır. Ancak, Bağcı'nın (2012) da ifade ettiği gibi, ana fikrin ihtiva ettiği her şeyi, başlık tek başına ifade edemeyeceği gibi okuyanların esas fikre dikkatini çekmeye yarayan başlık, onları şaşırtmamalı ve ana fikre ait sırları içine alabilmelidir.

Başlığın okuyucunun ilgisini çekebilmesi açısından sözcüklerin etkili bir şekilde seçilmesi ve kullanılması gerekir. Bu anlamda hem metnin içeriği ile ilgili doğru ve kapsamlı bilgiyi vermesi hem de etkileyici olması bakımından metne başlık konulmasının zorlu bir süreç olduğu söylenebilir.

Metinlere verilecek başlığın metnin içeriğini özetler nitelikte olması gerekmektedir. Bu nedenle başlık için metnin en kısa ifadesi diyebiliriz. Metnin tüm kapsamını içerecek bir başlık konurken metnin çok iyi bir şekilde anlaşılmış olması gerekmektedir.

2.2.1.2. Konu

Bir metnin temelini oluşturan öge konudur. Konu belirlendikten sonra düşünceler sözcüklerin yardımıyla yazılı veya sözlü olarak aktarılmaktadır. Bu anlamda konu işlenmek üzere bekleyen hammadde gibidir. Adalı'nın (1982) da dediği gibi; "Yazar düşüncelerini bir durum, sorun, olay, olgu ya da düşünceden yola çıkarak ortaya koyar". Bu nedenle, yazarın, ilk önce konusunu belirgin bir biçimde saptaması ve ortaya koyması gerekmektedir (Dilidüzgün, 2008, s.93).

Türkçe sözlükte konu; konuşmada, yazıda, eserde ele alınan düşünce, olay veya durum, mevzu, süje (TDK, 2011, s.1476) şeklinde tanımlanmıştır. Konu, yazarın üzerinde durduğu, hakkında yazı yazdığı duygu, düşünce ya da olaydır (Bağcı,2012, s.94). Söylemde sözü edilen, hakkında bir şey söylenen kişi ya da nesne. Biçimsel mantık ve anlambilim düzlemine ilişkin olan bu kavramın sözdizimsel boyuttaki karşılığı, Hint-Avrupa dilleri alanında genellikle öznedir (Vardar, 2002, s.137). Bir paragrafta konu, üzerinde söz söylenen, fikir yürütülen, düşünce, olay ya da varlıktır (Cemiloğlu, 2004, s.10).

Konuşma da, yazma da bir kimseye bir şey hakkında bir şey söyleme, bir şey anlatma işidir. Öyleyse anlatımın oluşması için üzerinde söz söyleyeceğimiz, yazı yazacağımız bir şey'in bulunması gerekir. Şey sözcüğüyle anlatmak istediğimiz ya duygu, düşünce, dilek, tasarım olabilir; ya da olay, olgu durum. Bunları tek tek saymaya, adlandırmaya olanak yok. Evrendeki canlı, cansız tüm varlıklar, soyut ve somut bütün kavramlar üzerine söz söylenebilir, yazı yazılabilir. Üzerinde duracağımız, yazı yazacağımız, söz söyleyeceğimiz şeyin anlatım dilindeki adı konudur (Özdemir, 2012, s. 109).

Metnin konusu doğrudan metin içerisinde verilmemektedir. Konu metnin genelinin okunup anlaşılmasından sonra kavranabilmektedir. Hemen hemen her yazar aşk, savaş, ölüm, dürüstlük, çalışkanlık, nefret gibi konuları eserlerinde işler. Konuların kategorilendirilmesi bakımından tüm eserler ya aynı ya da benzer konularda yazılmıştır. Burada herhangi bir eseri emsallerinden farklı kılan nokta, metin yazarının aynı konuyu ele alan diğer metinlerden daha iyi bir şekilde işlemiş olmasıdır.

2.1.1.3. Anahtar Sözcükler

Vardar(2002) çalışmasında; bir döneme ya da toplumsal çevreye ayırt edici özelliğini veren kavram ya da ülküleri dile getiren sözcüklerin her biri, şeklinde tanımlanır. Metin

genelinde hâkim olan temaya uygun olarak seçilecek kelimeler o metnin anahtar sözcüklerini oluşturmaktadır.

Herhangi bir metinde anahtar sözcüklerin belirlenebilmesi için öncelikle metnin bir bütün olarak iyi bir şekilde anlaşılması gerekmektedir. Çünkü anahtar sözcükler metnin genel olarak içeriğiyle ilgili bilgiler vermelidir. Bu nedenle anahtar sözcükler, metin içerisinde anlamsal bütünlüğün ve yakınlığın oluşmasında büyük rol oynar. Metinden herhangi bir şekilde çıkarılmaları durumunda ise metnin anlamsal olarak bir kayba uğraması muhtemeldir.

2.1.1.4. Olay ve Durum Örgüsü

Olay ağırlıklı türlerin en önemli özelliği, metnin olay üzerine kurulmasıdır. Hikâye, roman, tiyatro, masal, destan, anı ve gezi yazıları olay ağırlıklı metinlerdir. Anlatma esasına dayalı öyküleyici türlerden hikâye ve roman, okuyucuya bir ana olay ve bunu destekleyen yan olayları anlatmak üzerine kurgulanır. Aktaş'a (2000) göre; anlatma esasına dayalı edebi türlerin her şeyden önce, itibari bir vakaya ihtiyacı vardır. Bu sahaya giren edebi eserlerin hepsinde vaka asıl unsurdur (Aktaran, Karatay, 2014).

Bir romanda olayların sıralanışı “öykü”yü, olaylar arasındaki neden-sonuç ilişkisi de “olay örgüsü”nü oluşturmaktadır (Akbayır, 2013).

Nesneler, varlıklar, her haliyle belli bir eylem ve an içerisinde durmuş, dondurulmuş gibidir. Öyküleme ise buna tam karşıttır. Çünkü bu anlatım biçiminde her şey hareket halinde verilir, varlıklar, durumlar yaşamın akışı içerisinde gösterilir. Öykülemede anlatım örgüsü, olayların art arda verilmesinden doğar. Bir durumdan diğerine, bir sahneden diğerine zincirleme olarak geçilir. Kısaca, olayların gelişimi birbirine bağlantısı hareket ögesiyle oluşur (Özdemir, 2012. s. 220).

Kurgusal metinlerde olay örgüsü metnin gidişatını belirleyen yapıdır. Ana olayın etrafında gelişen diğer tüm olaylar, olay örgüsünü oluşturmaktadır. Olayların belirli ilişkiler dahilinde gelişmesine Tekin (2009) olay örgüsü demektedir. Eserde olaylar birbirini tetikleyerek, neden-sonuç ilişkisi içerisinde, anlamsal olarak birbirine bağlantılı şekilde devam etmektedir. Herhangi bir olayın sonucu başka bir olayın sebebi olabileceği gibi, eser içerisinde sonradan gerçekleşen bir olay genişleyerek başka birçok olayla da bağlantılı hale gelebilir. Bu kısım yazarın kontrolünde devam eder.

2.1.1.5. Metnin Şahıs Kadrosu

Edebi eserlerin en önemli unsurlarından biri de şahıs kadrosudur. Şahıs kadrosu çoğunlukla insanlardan oluşmakla birlikte hayvan, bitki, peri, dev, eşya gibi canlı-cansız, somut-soyut varlıklardan da oluşabilmektedir.

Şahıs kadrosu içerisindeki en önemli karakter, metnin kahramanı yani ana karakterdir. Olayların gelişimi, karmaşıklaşması, çözümlenmesi safhalarında genellikle ana karakter ön plandadır. Bir eserde tek ana karakter olabileceği gibi birden fazla ana karakter de olabilir. Ana karakterin dışında kalan diğer tüm kişiler yardımcı karakterlerdir.

Edebi eserin anlaşılması yönündeki en önemli unsurlardan biri olan metin kahramanları ile ilgili olarak Çetişli (2004), eserdeki kahramanların üç farklı işlevle donatıldığını; bunların büyük bir kısmının doğrudan doğruya olay örgüsünün oluşumu, gelişimi ve sonuçlanmasında görev aldığını; bir kısmının yazarın düşünce ve kanaatlerinin okuyucuya aktarılmasını sağladığını; bir kısmının da olay, zaman ve mekânın daha gerçekçi bir intiba içinde anlatılabilmesinde ihtiyaç duyulan atmosferin sağlanmasında görev aldığını belirtir.

Edebi eserin türüne göre; şahıslardan beklentiler değişebilmektedir. Bir masal okurken, metin içerisinde karşılaştığımız dev, sihirli lambadan çıkan cin normal karşılanmaktadır. Ancak genel olarak gerçek yaşantılara çok benzeyen hikâye ve roman gibi türlerin kahramanları da cinler, periler vb. olmasa da yazarın zihin dünyasında oluşturduğu kurgu karakterlerdir. Bu durumu Kıran (2003) çalışmasında şöyle ifade etmektedir: Edebî metinlerdeki kahramanlar, anlatının kendisi kurmaca olduğundan, kurmacadır. Ancak fiziksel ve ruhsal özelliklerinin bir bölümünü gerçek kişilerden alırlar (Aktaran Karatay, 2014).

Edebi eserlerde mekân, zaman ve şahıs kadrosu birbirine tamamen uyumlu bir yapıdadır. Her biri diğerlerini doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Şahıs, mekânın nasıl olacağını ve zamanı belirler, zamana ve mekâna uygun davranış sergiler; mekân karakterlerin özelliklerini belirler, karakterler mekânın atmosferine uygun davranırlar; zaman, mekân ve karakterlerin özelliklerini belirler, mekânlar metnin zamanına uygun olarak kurgulanır, şahıslar da bu mekân ve zamanın şartlarına uygun davranış sergilerler.

2.1.1.6 Zaman

Zaman, insanoğlunun varlığını, dününü, bugününü yarınını tüm boyutlarıyla içerisinde barındıran bir kavramdır. Bu derece uçsuz bucaksız, başı ve sonu olmaması nedeniyle

değişmez bir kavram; insanoğlunun ona hâkim olmak adına saat, gün, hafta, ay, yıl gibi bölümlere ayırmasıyla da değişken bir kavramdır, diyebiliriz.

İnsanoğlunun bu derece iç içe olduğu bir kavramdan ayrı düşünülmesi pek mümkün değildir. Kurmaca veya gerçek her türlü anlatıda zaman kavramının varlığı doğrudan veya dolaylı bir şekilde vardır. İnsanlar ise içinde bulundukları zamana göre şekillenmekte ve düşünmektedirler.

Dil ve metinler ile okuyucuyu istediğimiz zamana götürmek ve okuma süreci boyunca o zaman içerisinde kalmasını sağlamak mümkündür.

Bir metinde olaylar, belli bir zaman içerisinde geçer. Bu zaman parçasının gerçek zamandan farklılıkları vardır. Bu zaman parçası belli bir noktada başlar ve biter, kendi içerisinde bir bütünlük gösterir. Okuduğumuz öyküdeki olaylar da bu zaman dilimi içerisinde gerçekleşir ve biter. Bu zaman dilimi içerisinde olaylar belli bir noktadan başlayıp sırasıyla gidebileceği gibi kimi metinlerde de kahramanın yaşadığı etkileyici bir olay başlangıç noktası olarak alınıp metin içindeki zamanda geriye dönüşler, ileriye gidişler ve tekrar şimdiki zamana dönüşler de olabilmektedir. Buradan hareketle metinde iki tür zamanın varlığından söz etmek mümkündür. İlki öyküdeki olayların gerçekleştiği zaman, öykü zamanı, diğeri bu öykünün anlatıcı tarafından aktarıldığı zaman yani anlatma zamanıdır (Bakan, 2012).

Metinde zaman akışının etkili bir şekilde verilmesi gerekir. Özdemir(2012)'in de ifade ettiği gibi zamanı iyi düzenleme, öykülemeye başarıyı hazırlayan faktörlerdendir. Başarılı bir öyküleme, her şeyden önce okuyan ya da dinleyenin ilgisini çeker.

Günay (2013)'a göre anlatıda iki zaman mevcuttur. Birincisi anlatıda bahsedilen olayların geçtiği zaman, diğeri ise; bu anlatının sunulduğu ya da anlatıldığı zamandır. Günay, bu zamanları “anlatma zamanı” ve “öykü zamanı” şeklinde ifade eder. Aktaş (1984), ilaveten yazıya geçirme zamanı yani yazarın eserini yazdığı tarih ve süreden bahseder (Aktaran Narlı, 2002). Anlatma zamanı; kurmaca dünyanın anlatıldığı an iken, öykü zamanı; kurmaca dünyadaki zamanın ta kendisidir, öyküdeki kahramanların yaşadığı zamandır. Bu durumu Tekin (1989) şöyle örneklendirmiştir: Peyami Safa'nın *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* romanında vaka 1915'lerde geçmektedir. Aynı vaka aradan yaklaşık on dört sene geçtikten sonra yazar tarafından anlatılmıştır. Bu da gösteriyor ki Dokuzuncu Hariciye Koğuşu romanı on dört senelik bir birikimin sonucunda yazılmıştır.

Olayların gerçekleştiği zaman kendine mahsus bir mantığı gerektirir, yani "kurmaca zaman"dır. Anlatıcı, vaka zamanına şahit değilse, vaka zamanının yanında "anlatma zamanı"ndan söz edilir; bu zaman da kurmacadır. Yazma zamanı, ölçülebilen gerçek bir süredir. Okuma zamanı ise, yayımlanan metnin okurla karşılaştığı farklı süreleri ifade eder (Balıkesir, 2015).

Anlatma zamanını Günay (2007) dört farklı grupta ele almıştır;

“Artsürel anlatmada geçmişte yaşanmış olaylar, olgular anlatılır. En sık kullanılan anlatma biçimi budur. Öncesel anlatmada gelecekte olacak olaylar önceden verilir. Eşsürel anlatmada o anda olmakta olan bir olayın anlatımı yapılmaktadır. Yani anlatma zamanı ile olayın oluş zamanı çakışmaktadır. Son olarak da katımsal anlatmadan söz edilebilir. Bu anlatmada yukarıda belirtilen iki, hatta üç tür anlatma zamanı aynı anlatı içinde kullanılır.”

Bir romanda zamanla ilgili olarak söz konusu olan bir oluşum da vaka şahıslarının yaşadıkları zaman dilimlerini idrak şekilleridir. "İç zaman" diyebileceğimiz, bu zamanın algılanışında sübjektif veya objektif tavırlar takınılabılır. Mevsimler, bir günün bölümleri, bir olay anı olduğu gibi, insan duygularıyla yeni bir anlam da kazanabilir. Şahısların ruh durumlarına göre zamanı algılamalarına "psikolojik zaman", evrenin anlayışından etkilenen zaman anlayışına ise "sosyal zaman" diyebiliriz (Balıkesir, 2015).

Zamanın psikolojik, sembolik boyutundan yaralanmak isteyen yazarlar da vardır. Bu durumu Tekin (1989) şu şekilde ifade etmektedir: Mesela Peyami Safa'nın *Bir Tereddüdün Romanı* ile *Yalnızız* romanı, uzun sürmüş ve karışık duygularla yaşanmış bir geceyi noktalayan sabah aydınlığıyla sona ermektedir. Yazar, bu "sabah aydınlığı" işaretiyle kötülüklerle kötülüklerin artık geride kaldığını "yeni bir dünyanın" doğmakta olduğunu müjdelemektedir. Bu romanda zaman unsuru iyilik, güzellik, mutluluk ve ümidi temsil etmektedir.

2.1.1.7 Mekân

Mekân kavramı; Arapça "kevn" kökünden gelmekte ve yer, mahal, oturulan yer anlamına gelmektedir (Develioğlu, 2006, s.604).

Tekin (1989) çalışmasında; romanı meydana getiren en önemli unsurlardan birinin mekân olduğunu ifade etmektedir. Aynı zamanda herhangi bir vakanın gerçek veya hayali mutlaka bir mekâna ihtiyacı olduğunu belirtir.

Mekân, zaman ve insan birbirini tamamlayan ve şekillendiren unsurlardır. Bir insanı yaşadığı dönemden ve mekândan ayrı düşünmek insanı tanımlamada eksiklik yaratacaktır. Şehirlerin tarihi, eski mekânlarında gizlidir, şehirlerin kendilerine ait karakteristik özellikleri şehrin muhtelif mekânları ile birlikte düşünülmektedir. Zaman içerisinde yaşanan mekânlardaki değişimler aslında o mekânda yaşayan insan topluluğunun da değiştiğinin bir göstergesidir. Bu şekilde insanın mekâna karşı bir sorumluluğu vardır diyebiliriz.

Herhangi bir edebi eserde mekânı genel anlamda soyut ve somut mekânlar olmak üzere iki farklı şekilde görebiliriz. Soyut mekânları, Balcı (2012, s.37) şöyle tanımlamaktadır: Yazarın, roman kahramanının ya da diğer yan figürlerin kendi düşüncelerinde oluşturdukları, hayallerini kurdukları, özledikleri, fakat gerçek hayatta aslında mevcut olmayan, tamamen farazi, kurmaca mekânlardır. Diğerleri ise, somut mekânlardır. Somut mekânları Narlı (2002), açık mekân (ülke, bölge, deniz, şehir, dağ, park v.s.) ve kapalı mekân (ev, oda, hastane, fabrika vs.) olmak üzere ikiye ayırır. Açık mekânlar, diğer olayların da yaşandığı yerleri kapsayıcı niteliktedir. Kapalı mekânlar ise, şahısların içinde yaşadıkları diğer şahısların giremedikleri (kapsanan) mekânlardır. Mekânların nitelikleri değişkenlik gösterebilir. Örneğin; bir romanda ev kapalı, şehir açık mekân iken; şehir kapalı, ülke açık mekân olabilir.

İnsan içerisinde yaşadığı mekân ve zamana bir anlamda uygun davranmaktadır. Bu şekilde bir uyumun olmadığı bir toplumda aykırılığa genellikle yer olmaz. Türk toplumlarındaki mahalle kültürünü göz önüne aldığımızda mahallelerin yazısız kuralları vardır ve o mahallede yaşayan her birey bu yazısız kurallara uymak zorundadır. Bu kuralları benimsemeyen birey o mekândan dışlanacaktır. Mahalle gibi daha kapalı, muhafazakâr mekânlarda dış dünya ile bağlantılı olarak gerçekleşen değişimler daha yavaş bir şekilde gerçekleşmektedir. Ancak büyük şehirlerde farklı kültürlerden gelen insanların bir arada yaşadığı, o mahallede yaşamının dışında fazla bir ortak noktası olmayan bireylerin oluşturduğu bir toplumda ise bu değişim daha hızlı bir şekilde gerçekleşmektedir.

Türk tipi ev diyebileceğimiz, bahçeli, avlusu olan konak tarzındaki evlerden özellikle şehirlerde apartman hayatına geçiş toplumsal anlamda büyük bir değişim yaratmıştır. Mekânlardaki bu değişim toplumdaki insanlar arası ilişkileri de doğrudan etkilemektedir. “Bu haliyle de mekân dış dünyanın tanıtılmasının yanında insanın iç dünyasının aydınlatılmasına ayna tutmuştur. Hatta modern romanlarda bir adım daha ileri gidilerek çağdaş romanda mekâna şahsiyet özelliği kazandırılmıştır. Bu anlamda da mekân somut bir

unsur olmaktan çıkıp soyut bir mahiyet kazanmıştır” (Tekin, 1998, s. 46). Yani, romandaki mekânların şahsiyet sahibi olması veya kendine özgü bir havası olması, mekândaki kişilerin ruh hallerini ve davranışlarını etkilemekte ve çoğu zaman eserdeki kişiler mekânın genel havasına uygun davranış sergilerler.

2.1.1.8. Üslup

“Üslub-ı beyân aynıyla insan!”dır derler. Yani insanın kişiliği, karakteri konuşmasına yansır, insanı konuşmasından tanıyabilirsiniz. Buffon ise, “biçem insanın kendisidir” der. Üslup, en yalın şekliyle, Dijk’in (1988, s. 73) da belirttiği gibi, “aynı şeyi farklı yollardan söyleme” olarak tanımlanabilir (Aktaran Dilidüzgün, 2008, s.98). Şair ve yazarın, eserini teşkil eden her türlü unsuru, ferdi ve orijinal bir tarzda senteze tâbî tutup belli bir terkibe kavuşturmasındaki tavır ve yöntemdir üslup (Çetişli, 2006). Buradan hareketle insanın zihnindeki düşüncelerini kendi benliğinde yoğurarak, özgün bir şekilde aktarması o kişinin üslubudur, denilebilir.

Bir bireyin, dilsel gereç ve olanakları kendine özgü ölçütlerle seçip kullanması sonucu söyleme kattığı kişisel nitelikli özelliklerin tümü. Değiş de denir. Biçem teriminin içerdiği anlamın karmaşık niteliği birçok durumda bulanıklığa yol açtığından, kimi araştırmacılar bu terimi kullanmamayı yeğler (P. Guiraud). Birçok bağlamda biçem; söz, kişisel kullanım gibi kavramlarla örtüşür. Biçem incelemesinin dilbilim araştırmalarından yoğun biçimde etkilendiği söylenebilir. Biçem terimi, belli bir dilsel düzlemdeki gerçekleştirmelerin toplu özelliği olarak da yorumlanır(örn. Şiirsel biçem, resmi yazışmaların biçemi, vb.). (Vardar, 2002, s.40).

Sait Faik Abasıyanık’ın bir hikâyesini okuduğumuzda kimin yazdığını bilmesek bile, bize bu bir Sait Faik hikâyesi dedirten yazarın kişisel dili yani biçemidir. Biçem, biçim ve içeriği içinde barındırır (Üze, 2010, s.5).

Bir yazarda üslubun şekillenmesini Kaplan (2004) şöyle ifade eder:

“Edebi eser, hiç şüphesiz onu vücuda getiren yazarın hayatı, tarihi ve sosyal çevresiyle yakından ilgilidir. Her insan gibi sanatçı da belli bir aile içinde doğmuş, irsiyetin karanlık delizlerinden geçmiş, bir mahallede büyümüş, belli okullarda okumuş, geçimini temin için çeşitli vazifelerde bulunmuş, sevmiş, sevilmiş, pek çok insan tanımış ve okumuştur. Eseri yaratırken bunlardan faydalandığı bir gerçektir. Yazma sürecinde çeşitli kaynaklardan gelen malzemeyi sanatçı, o anın şuur ve şuuraltı kuvvetlerinin tesiri altında kalarak birleştirir. Bu noktada ortaya çıkan eser kendi yapısına karışan tüm unsurlardan farklıdır.”

Buradan hareketle, birbirinden ayrı binlerce kum tanesinden oluşan seramiğin bir ustanın elinde büyüleyici bir vazoya dönmesi gibi, bir yazarın da herkesin bildiği kelimeleri kullanarak etkileyici bir edebi eser ortaya koyması kelimelerin değil yazarın maharetidir, diyebiliriz. Bu nedenle bir eserin edebilik vasfını kazanması doğrudan üslubu ile ilgilidir. Birçok hikâyede, romanda konular ya aynıdır, ya da benzerdir. Ancak bu eserleri birbirinden ayıran unsur üsluptur. Bu nedenledir ki edebi eserin, niteliği hususunda ne anlattığından çok nasıl anlattığı önem arz eder.

2.3. Yabancı Dil Öğretiminde Metnin Yeri

Dil öğretimi dört temel beceri olarak kabul edilen dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin işlevsel bütünlüğünden oluşmaktadır. Dili iletişim kurma amacıyla öğretirken bu dört temel becerinin de birlikte verilmesi gerekmektedir. Bu becerilerin öğretilmesi esnasında eşit davranmak yerine her bir beceriye gerekli ağırlık verilerek öğretime devam edilmelidir. Yani yazma becerisine ayrılan zaman ile dinleme becerisine ayrılan zaman ve emek eşit olmak zorunda değildir. Ancak kullanılacak dil öğretim materyalinin ne kadar çok duyu organına hitap ederse öğrenmenin de o kadar etkili ve kalıcı olacağı unutulmamalıdır.

Yabancı bir dil öğrenmek için yola koyulan öğrencinin karşısına öğreneceği dille ilgili unsurlar çeşitli şekillerde çıkabilir. Bu karşılaşma yazılı ve sözlü kanalla gerçekleşebilir. Sözlü kanal; karşılıklı etkileşim (arkadaş sohbetleri, sınıf içi tartışmalar vs.) ve tek taraflı dinleme (tiyatro, televizyon haberi, film vs.) yoluyla dili öğrenen kişiye ulaşır. Durmuş (2013), öğrencilerin bu şekilde karşılaştığı ve veri elde ettiği durumlara *dilsel girdi* (input, intake) demektedir. Dilsel girdi; öğrencilerin dil edinim sürecinde öğrenebildiklerinin içinde, duyduğu veya maruz kaldığı dilsel verilerdir.

Yapılacak serbest okumaların katkısını Demiray (2013) ise şöyle ifade etmiştir: Serbest okuma yapan bireylerin kelime hazineleri gelişecek, bunun yanında anlama ve kavrama yetenekleri de artacaktır. Aslına bakılırsa kelime hazinesi ile anlama arasında bir döngü vardır. Kelime hazinesinin gelişmesi anlamayı kolaylaştıracak, birey anlayabildiği sürece daha fazla okuyacak ve bu da sözcük dağarcığının gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Dil öğretiminde katkısı çok net bir şekilde belli olan okuma faaliyetlerinin göz ardı edilmemesi, öğrencilerin dil düzeylerine ait okuma metinlerinin belirlenmesi ya da oluşturulması dil öğretiminin niteliğini artıracaktır.

Dil öğretiminde kelime öğretimi hususunda yıllar boyu farklı metotlar denenmiştir. Bilinmeyen kelimelerin listeler halinde hazırlanarak öğretilmesi yerine 1950’li yıllardan sonra düz varım yönteminin ortaya çıkmasıyla birlikte yabancı dil öğretimi sürecinde sözcüklerin bir bağlam içerisinde öğretilmesinin daha etkili olacağı yönünde karara varılmıştır. 1970’li yıllardan sonra ise sözcüklerin bir iletişim içeriği içinde öğretilmesinin daha yararlı olacağı üzerinde durulmuştur (Demirel, 1999). Krashen’in “*anlaşılır girdi kuramı*” da metinlerde öğrencinin seviyesinin üzerinde kelime ve yapılar verilerek öğrenmenin sürekliliğinin sağlanacağı görüşü savunulmaktadır. Kısacası; kelime hazinesinin zenginleşmesi, etkili bir iletişimin ön koşuludur. Araştırmalar en çok kullanılan 2000 sözcüğü bilen bir öğrencinin normal bir metindeki sözcüklerin yüzde 85’ini anladığını ispat etmiştir (Telenet, 2014).

Kaşgarlı Mahmut’un Divanü Lügati’t-Türk’te başarılı bir dil öğretim yolu izlediği biliniyor. O, dil öğrenmede örneklerin, metinlerin önemini çok iyi görmüş, örneklerini günlük hayattan, atasözlerinden, şiirlerden derlemiştir. Yani dil öğretiminde bir yandan bağlam içerisinde sözcük öğretimi yapılırken diğer yandan bağlamın şiir, atasözü, gibi edebi türler içerisinden seçilerek hem dilin inceliklerini gösterme hem de kültürün aktarımı gerçekleştirilmektedir. Böylece öğrenci hem kelime bilgisini zenginleştirmekte hem kelimelerin hangi yapılar içerisinde sunulduğunu keşfetmekte hem de öğrendiği dilin insanların özelliklerini tanımaktadır. Bu yönüyle Divanü Lügati’t-Türk dil öğretimi açısından çok önemli bir yol gösterici olma özelliği taşımaktadır.

Dil öğretiminde önemli bir yere sahip olan metinler, hem ana dili öğretimi hem de yabancı dil öğretimi için en önemli ders materyalleridir. Calp (2005) metinlerin okuyucular üzerindeki etkisini, "Bireylerin zihinlerinin gelişmesi ve yenilenmesi, ufuklarının genişlemesi, dikkatinin terbiye edilmesi, okuma ve dinleme alışkanlığının kazandırılması, konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi, bilgi birikiminin artması metinler yoluyla sağlanır." şeklinde ifade etmektedir (Aktaran Yılmaz, 2014). Metinlerin öneminin kavranmasıyla birlikte, dil öğretiminde edebî metinlerin kullanımı artmış bu durum yabancı dil öğretiminde edebiyat eğitimi de etkilemiştir. “Dil öğretiminde yapay ve kurma metinlerin yerini yazınsal metinler almıştır ki bu da “*Sarkacın Yön Değiştirmesi*” olarak adlandırılmaktadır” (Dilidüzgün, 1995).

Yabancı bir dil öğrenirken metinler, istediğimiz zamanda, istediğimiz yerde her daim ulaşabileceğimiz bir öğretici olduğu gibi, dilin işlevsel yönüne olan aşinalığımızı artırmaktadır. Herhangi bir toplumun ortak ürünü olan yazılı eserler, o toplumun kültürel

değerlerini yansıtmalarının yanı sıra o toplumun düşünce yapısının ve duygusal yönünün de dışavurumudur. Öğrencilerin dil öğrenme süreçleri içerisinde kendi başlarına kaldıkları anda, onlara yardımcı olabilecek en güzel kaynaklar kitaplar olacaktır. İyi bir metin ile okul dışında da etkili bir dil öğretimi yapılabilir. Duman (2003) çalışmasında “dil öğrenmek; kelimelerin, kurallar çerçevesinde bir araya gelerek oluşturduğu dünyayı görmek, tanımak, anlamak, değerlendirmek, hissetmek; bu dünyada yaşamaktır. Bu dünya; bir yazarın romanı, bir şairin şiiri, bir araştırmacının makalesi, bir görevlinin tutanağı, bir askerin mektubu, bir annenin feryadı, bir sevdalının türküsüdür; bu dünya metindir.” demektedir. Açık (2011) da bu durumu :“Yabancı dil öğrenen kişi, hedef dili öğrenirken o kültüre ait değişik sistemlerle, düşünme ve algılamalarla karşı karşıya kalmalıdır” şeklinde ifade eder. Buradan da anlayabileceğimiz üzere, dil öğretimi metinden bağımsız düşünülemez. Teorik olarak öğrenilen gramer ve imla kuralları, kelimeler ve daha birçok unsur farklı metin türleri içerisinde verilmiştir.

Yazınsal metinler bireylere doğrudan doğruya eyleme dökülemeyecek yaşantı örnekleri sunmaktadır (Dilidüzgün,1995). Yazınsal metinler herhangi bir şekilde karşılaşmadığımız durumları önceden yaşamamızı sağlayarak hayat karşısında tecrübe kazanmamızı sağlayabilir. Edindiğimiz tecrübenin ise ne zaman, nerede ve ne şekilde eyleme dönüşeceğini ise bilemeyiz. Bu nedenle dil öğretimi sürecinde kullanılacak metinlerin günlük hayatta aktif olarak kullanılabilecek nitelikte olması gerekmektedir. Kullanılacak metinler Ünalın (2001)’ın da ifade ettiği gibi; ders ortamında öğrenilen okuma becerilerinin sokakta bireylerin kendi günlük hayatlarında da kullanabilecekleri nitelikte olmalıdır.

Yabancı dil öğretiminde her metnin ders materyali olarak kullanılması mümkün değildir. Derste kullanılacak metinlerin hedef kitlelerin seviyesine, Türkçe eğitiminin ve dersin amaçlarına uygun olması şarttır. Metinlerin Türkçeyi en iyi şekilde örneklemesi, günlük hayatla bağlantı kurması, bireyi hayatın içerisine sokması kültürel değerleri yansıtmaları gerekmektedir (Demir ve Açık, 2011). Yabancı dil öğretimi esnasında ders içerisinde kullanılacak metinlerin seçimi oldukça hassas bir evredir. Kullanılacak metnin üslubunun, dili öğrenen kişilere kendi kültürel özelliklerini ön plana çıkarıp diğer kültürleri yok sayması veya küçümsemesi şeklinde olması istenilen bir durum değildir. Ancak dil öğretimi yapılırken kültürel unsurların kullanılması gerekmektedir, burada kilit nokta hangi kültürel unsurların ne şekilde verileceğidir.

Seçilen metnin birçok açıdan dil ğretiminde kullanımına uygun olması gerekmektedir. Kullanılacak metnin öğretilmek istenen dil bilgisel yapıları içermesi, öğrencilerin dilin özelliklerini tabii bir şekilde öğrenmesine fırsat vermesi, kelime hazinesini geliştirebilecek nitelikte olması, kültürü en iyi şekilde yansıtmaması vb. nitelikler yabancı dil ğretiminde kullanılacak metinlerin sahip olması gereken özelliklerdir diyebiliriz.

Yabancı dil öğrenim sürecinde metin okuma-anlama ve üretme aşamalarında karşılaşılan glkler, sadece yeni öğrenilen dilin gramerine ait bilgi eksikliğinden değil, o dildeki metin türlerini yeterince tanımamaktan da kaynaklanır. Bu nedenle, yabancı dilde çok sık kullanılan metin türlerinin kurgulanış biçimlerini ve karakteristik özelliklerini öğrenmekte yarar vardır (Aktaran şenz, 2005). Bu nedenle yabancı dil ğretimi yapılırken kullanılan ders kitaplarındaki metinlerin çeşitlendirilmesinde fayda vardır. Metin eşitliliği, seviyeler göz önünde bulundurularak hem zgn hem sadeleştirilmiş hem de kurgulanmış metinler şeklinde bir dağılıma sahip olmalıdır.

Yabancı dilde okuma dersi için malzeme hazırlama ve geliştirme sürecinde yanıtlanması gereken sorulardan diğeri de “ğrenilen dilin ve kültürün özellikleri nelerdir?” sorusudur (Değer ve Fidan, 2004). Bu sorudan hareketle öğrencinin öğrendiği dilde kullanılan cümle yapısına, kendi dili ile öğreneceği dil arasında ne gibi farklılıklar olduğuna dikkat etmek gerekir. Çünkü özellikle dil ğretiminde başlangıç düzeyindeki öğrencilerin yapısal farklılıkları aşmada sorun yaşama ihtimali kuvvetle muhtemeldir.

Yabancı dil öğretiminden söz edildiğinde sadece o toplumun dilinin öğrenileceğini düşünmek yanlış olur. Yani sadece kelimelerin, kavramların öğrenilmesi, okunulan bir metnin veya konuşmanın kelimesi kelimesine tercüme edilmesi yabancı bir dil öğrenmek manasına gelmemektedir. Yabancı bir dil öğrenmek o dili konuşan bireylerin zihin dünyasına girip onların baktığı açıdan dünyaya bakmak veya dünyayı onlar gibi algılamaktır diyebiliriz. Bu şekilde bir dil öğretimini sağlayabilmek için de öğrenilen dile ait kültürel unsurların öğrenici tarafından bilinmesi gerekmektedir. Eğer bir yabancı dil bu şekilde öğrenilirse tam manasıyla öğrenilmiştir diyebiliriz. Öğrenilen dil ile birlikte o toplumun maddi ve manevi kültürüne ait unsurlar dil ile birlikte dili öğrenen kişinin zihin dünyasına girecektir. Mehmet Kaplan (2001); dili, bir toplumun duygu ve düşüncelerinin kabı olarak nitelendirir ve bunun bu kap ile nesilden nesile aktarıldığını vurgular.

Dil, milletin nesiller arası aktarımını ve kültür yoluyla da o milletin bir arada kalmasını sağlayan unsurdur. Her ikisi de birbirine çok sıkı bir şekilde bağlıdır, biri olmadan

diğerinin varlığı da düşünölemez. Kültürü aktarmayı sağlayan dildir, kültür ise ortak değerler vasıtasıyla dilin anlatılmasına olanak tanır (Demir ve Açık, 2011).

Sanatçıların oluşturdukları metinlerde kendi iç dünyasında var olan karakterlere, mekânlara, hayallere yer vermesi, aslında oluşturulan metnin yazarın kendisi olduğunun bir göstergesidir. Sanatçılar da toplumlar için böyledir. Herhangi bir kişi veya yazar yaşadığı toplumdan, kültürden bir şeyler alarak kendi benliğini, kişiliğini, oluşumunu gerçekleştirmektedir. Yani yazar bulunduğu toplumun bir anlamda temsilcisidir. Buradan hareketle şunu rahatlıkla söyleyebiliriz herhangi bir toplumda oluşturulmuş bir edebî metin o toplum hakkında fikirler vermektedir veya o toplum için özet niteliğindedir. Bu nedenle farklı bir kültürü tanımada, yazılı metinlerin yeri yadsınamaz.

Byram'ın (1997) vurguladığı gibi, yabancı dil öğrencisinin yeni dili öğrenirken yeni bir şekilde dilsel-kültürel yetkinliğe ihtiyacı vardır ve yabancı dil eğitimi, dili yerinde ve uygun olarak kullanımını sağlayan bu yetkinliğin gelişimini temel almalıdır. (Ökten ve Kavanoz 2014'ten aktarılmıştır). Dil öğretiminde en uygun koşullar Byram'ın belirttiği standartlardır. Bu noktada özgün metinler ön plana çıkmaktadır.

Edebî metinler, her zaman günlük konuşma diline ait diyalogları barındırmasa bile okuyucuya gündelik yaşam içerisinde nasıl bir tutum sergilemesi gerektiğine dair önemli ipuçları barındırır. Polat bunu "Yazınsal metinler, gündelik dil kullanımını öğretmez, ama gündelik yaşamı daha iyi kavramaya yardımcı olur ki, bu da yabancı dilin daha etkili kullanılabilmesi demektir" şeklinde ifade etmektedir (1993, s.184). Edebî metinlerden elde edilecek bu kazanç okuyucuya, dili nasıl daha etkili bir şekilde kullanabileceğini kavraması hususunda fayda sağlayacaktır.

Yazınsal metnin yabancı dil derslerine dahil edilmesi, öğrenciyi hedef dilin zirvesi olan özgün metinle karşı karşıya getirecek ve onu sözcük dağarcığını geliştirmeye, metni çözümlemeye ve yorum yapmaya yönlendirecek yaşantısını değiştirme yolunda bir adım atmasını sağlayacaktır (Üze, 2010,s.34).

Metnin önemi yazarın ne söylediğine göre değil okuyucunun ne kazandığına göre belirlenebilir (Akyol, 2003). Bu nedenle metnin okuyucu tarafından anlaşılabilirdiği sürece değerli olduğunu söyleyebiliriz. Birey okuduğu metinden verim alabilmelidir. Bireyin verimli bir okuma yapabilmesi için Akçataş'ın (2002) da ifade ettiğı gibi; okuma kurallarına hakim olması, okuyacağı metinde bilmediğı sözcük olmaması gerekir (Aktaran Okur, 2013).

Okumak ile edebiyat arasında sıkı bir bağ vardır. Edebi ürünleri okudukça edebiyata olan ilgi artacak, edebiyata olan ilginin artmasıyla dildeki gelişim kendisini hissettirmeye başlayacaktır. Okuma becerisi bireylerin diğer becerilerine doğrudan katkıda bulunması nedeniyle öğrenciler, metinleri okuyarak art alan bilgilerini zenginleştirebilir, dil yapılarını geliştirebilir, söz dizimini ve dilin mantıksal düzenini zihinlerinde sağlam bir temele kondurabilirler.

Kutlu(1977), günlük dile yönelik söyleşi (diyalog) metinleriyle öğretim sürdürüldüğünde, öğrencinin bu betiklerden sıkıldığını, bu basit ve yapay metinleri sıkıcı ve çocuksu bulduğunu belirtir. Bu tür sorunları önlemek için gerçek yaşamdan kesitlere yer veren yazarların yapıtlarından seçilmiş metinlerin kullanılması daha uygun olacaktır.

Eğitimciler, öğrencilerin bütün temel dil becerilerini kullanma performanslarını arttırmak ve yabancı dil kullanımlarında otomatikleşmeyi çabuklaştırmak amacıyla derslerinde edebi metinlerin kullanımını yaygınlaştırmışlardır (Ünal,2005).Yabancı dil dersinde yazınsal metinlerin kullanılmasının yararları şöyle sıralanabilir (Kutad, 1996):

“1-Öğrencinin öğrendiği dilin kullanıldığı ülkelerin yazını ve kültürünü tanımasına olanak sağlar.

2-Sanatsal yolla o ülkenin yurt bilgisi ve tarihi ile ilgili bilgi edinmesine katkıda bulunur.

3-Öğrenci kendi kültürü ile yabancı kültür arasındaki benzer ve farklı yönlerin ayırımına varır. Yabancı olana karşı hoşgörü ile yaklaşmayı öğrenir, saplantılardan arınmış bir düşünme alışkanlığı kazanır.

4-Öğrencide eleştirel bakış gelişecek, yorumlayıcı ve farklı düşünceler geliştirmeyi öğrenecektir. Çok yönlü düşünmenin öğretilmesi, başka bir deyişle bir sorunun tek bir bakış açısından değil de çeşitli açılardan ele alınıp değerlendirmesini sağlayacaktır.

5-Öğrenci, derste edilgen bir dinleyici ve tekrarlayıcı olmaktan çıkıp, dersin oluşumunda etkin bir katılımcı olacaktır.

6-Öğrenci üzerinde çalıştığı yazınsal metinle ilgili düşüncelerini ve tepkilerini dile getirirken, metinde yer alan dil yapılarını ve sözcükleri kullanacak, böylece o dille ilgili bilgi dağarcığını geliştirecektir.

7-Öğrencinin okuma duyarlılığı gelişecek ve bilinçlenecektir.

8-Öğrenci etkin okur kimliğine kavuşacaktır. Okuduğunu anlamak ve anladığını dile getirmekle kalmayacak, kendi düşüncesini etkin kılarak, kişiliğinin oluşmasına katkıda bulunacaktır (Aktaran Erişek ve Yücel, 2002).

2.3. Yabancı Dil Öğretiminde Metin Seçim Kriterleri

Yabancı dil öğretimi derslerinde dört temel dil becerisinin birlikte verilmesi amaçlanmıştır. Sınıf içindeki öğrenilen bilgilerin kalıcı olabilmesi için öğrenci tarafından bu bilgilerin işlevsel bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Ayrıca verilen ders materyallerinin günlük hayatta öğrencinin karşılaşılabileceği nitelikte metinler olması gerekmektedir. Günlük dilden uzak bir materyalin yabancı dil öğretimi için yeterince işlevsel olduğunu söylemek güçtür.

Yabancı dil öğretimi sürecinde metinlerin ele alınması, metinlerin ders materyali olarak kullanılması ne kadar önemli ise, ele alınan yazılı metinlerden ders süreci boyunca nasıl faydalanılacağı, metinlerin ne şekilde kullanılacağı da o derece önemlidir.

Bir dili ikinci dil olarak öğretirken orijinal mi yoksa sadeleştirilmiş metinler mi kullanıldığında daha verimli sonuçlar elde edileceğine ilişkin akademik bir çalışma henüz yapılmamıştır. Ancak Uçgun bir çalışmada sadeleştirilmiş metinlerin önemine vurgu yapmıştır. Kısa okuma parçalarından yararlanılır bu parçalarda öğrencilere öğretilmek istenen sözcüklerin altı çizilerek daha belirgin hale getirilirse ayrıca öğrencilerin düzeylerine uygun kitaplar okumaları sağlanırsa öğrencilerin sözcük dağarcığının gelişeceğini belirtir. (Uçgun, 2006. s,224).

Yabancı dil öğrencilerinin en fazla zorlandıkları husus kelime veya gramer bilgisinden ziyade okudukları metnin ait olduğu kültürün unsurlarına yeterince hâkim olmamalarıdır. Dil öğretiminde kullanılacak metinlerin bu gibi kritik durumlar göz önünde bulundurularak seçilmesi gerekmektedir. İçerisinde kültürel değerleri yoğun olarak barındıran metinler için sadeleştirilme yoluna gidilmemelidir.

Yabancı dil öğretiminde metinlerin ne derece önemli olduğuna, dil öğrenim sürecindeki olumlu katkılarına önceki bölümlerde değinilmişti. Ancak yabancı dil öğretiminde metin seçerken bu metinlerde göz önünde bulundurulması gereken husus öğrencinin kendisi için tamamen yabancı olan bir kültüre ait metni okumaya başlayacak olmasıdır. Bu nedenle yabancı dilde yazılmış eserler öğrenciler için her zaman ilgi çekici olmayabilir. Bu okuma sürecinde iki farklı kültürün karşılaşması söz konusudur. Okuyucunun kendi kültürel

değerleri ve metin içerisindeki kültürel değerler. Bu iki kültürün karşılaşması esnasında keskin ayrımların daha esnetilmesi okuyucunun metinle olan bağlantısını kuvvetlendirecektir. Bu nedenle metinlerin seçiminde iki farklı kültürün karşılaştırılması noktasında şu hususlara dikkat etmek gerekir:

- 1- Öğrencinin kendi dil/kültür deneyimi ile yabancı dil/kültürün kavram, yapı ve birimleri arasında bir ayrımın olmadığı alanlar.
- 2- İki kültürde de bulunan, ancak sadece yüzey yapıda aynı gibi gözükken derin yapıda ise ayrımların var olduğu kavram, yapı ve birimleri içeren alanlar.
- 3- Öğrencinin kendi dilinde/kültüründe var olan kavram, yapı ve birimlerin yabancı dilde/kültürde karşılığının bulunmadığı alanlar.
- 4- Yabancı dilde/kültürde var olan kavram, yapı ve birimlerin öğrencinin kendi deneyiminde karşılığının olmadığı alanlar (Dilidüzgün,1995, s.53).

İlk maddedeki açıklamaya baktığımızda; öğrenci bu tip durumlarda okuduğu metindeki değerleri zaten biliyor olduğundan öğrenciye pek çekici gelmeyebilir. Bunun sonucunda elindeki metni okumayabilir. İkinci maddede ise, görünüşte aynı ancak anlam olarak birbirinden farklı kültürel değerlerin varlığından söz edilmektedir. Bu tür ayrımlar hemen her kültürde görülebilecek durumlardır. Önemli olan bu farklılıkların doğru ve uygun bir zamanda öğrenciye verilmesidir. Üçüncü madde ise yabancı dil öğrencisi için en sıkıntılı durumdur. Çünkü kendi kültüründe, zihin dünyasında karşılığı olmayan bir husus ile karşı karşıyadır ve bu durumu anlamlandıracak yeterli altyapısı bulunmamaktadır. Dördüncü maddede ise yabancı kültüre ait kavram öğrencinin kültürel değerlerinde vardır, ancak öğrenci o zamana dek herhangi bir şekilde bu durum ile karşılaşmamış veya bu durumu herhangi bir şekilde tecrübe etmemiştir. Bu gibi durumlarda öğrenciye tamamlayıcı bilgiler verilerek öğrencinin deneyimindeki bu eksik alanlar tamamlanmalıdır. Böylelikle yeni olanı daha rahat bir şekilde kabullenmesi sağlanmış olacaktır.

Polat (1993), yabancı dil öğretiminde ele alınacak metinlerin kullanımı sırasında göz önünde bulundurulması gereken ölçütleri şu şekilde belirtmiştir.

- Yazınsal metinde kullanılan dil okuyucunun veya öğrencinin kendi dilsel seviyesinin çok üzerinde olmamalıdır. Bu gibi durumlarda okuyucu metne karşı mesafeli bir duruş sergileyecek ve öğrencinin metni okumaya yönelik isteği olumsuz bir şekilde etkilenecektir.
- Yazınsal metnin konusu öğrencinin kendi bulunduğu topluma, değerlerine, iç dünyasına uygun olması gerekmektedir. Ancak bu şekilde

olursa öğrencinin metni özümsemesi, metin içerisindeki kahramanların düşüncelerine katılması, metin içerisinde kendi dünyasından, kendi değerlerinden bir şeyler bulabilmesi kolaylaşacak ve metinle arasında kuracağı bağ kuvvetlenecektir.

- Herhangi bir toplumda oluşturulan her metin, içerisinde oluşturulduğu topluma dair kültürel değerler barındırmaktadır. Yabancı dil öğrencisi ise bu değerlere ilk aşamada oldukça yabancıdır. Herhangi bir topluma ait bir metni okurken o topluma ait gerekli ön bilgilere sahip olmayan bir okuyucu metni anlamakta oldukça zorlanacaktır. Bu nedenle seçilecek olan metinlerde kültürel unsurların ne derece olduğu dikkat edilmesi gereken hususlardan biridir.
- Bir diğer nokta ise yazınsal metin öğrencinin iç dünyasındaki düşüncelerini yabancı dilde aktarabilmesine imkan verecek, onun esinlenmesine vesile olabilecek niteliklere sahip olması gerekmektedir. Kısacası metin öğrenciyi bir eyleme sürüklemelidir. Bu eylem öğrencide okuduğu metne benzer metinler yazma dürtüsü şeklinde olabilir, arkadaş ortamında okuduğu metin üzerine sohbetler gerçekleştirme vb. şekilde olabilir.

Dilidüzgün; yabancı dil öğretiminde kullanılacak metinlerin sahip olması gereken nitelikleri dört başlık altında toplamıştır;

Konusal uygunluk.

Dilsel uygunluk,

Kültürlerarası karşılaştırmalara uygunluk,

Çalışma/alıştırma yapmaya uygunluk (1995,s.57)

Hanbay (2013) ise konu olarak; seçilecek metinlerdeki konuların sunuluş şeklinin okuyucuların ilgisini çekecek şekilde ve onlar açısından anlamlı olması gerektiği bilgisine vurgu yapmaktadır.

Dilsel olarak; metnin uzunluğu okuyucunun düzeyine uygun olmalı ve metinlerdeki anlatım düzeyi ise okurdaki aradilin (söz varlığı, tümce bilgisi vb.) gelişmesine katkı sunacak derecede ve serbest konuşma becerilerini geliştirecek nitelikte olmalıdır. Kültürlerarası bilinç olarak; ele alınan konular kültürlerarası niteliği merkeze almalı ve öteki kültüre karşı açıklık duygusunu geliştirecek nitelikte olmalıdır. Elsner&Wedener (2007)' e göre kitap;

okuyucunun, hedef kültür ile kendi kültürünü karşılaştırabileceği, bu karşılaştırma sonucunda kendi kültürünü de daha iyi anlayabileceği niteliklere sahip olmalıdır (Hanbay,2013'ten aktarılmıştır).

Bireylerin doğal ortamlarda, kendi dillerinde metinler okumak istedikleri anda tamamen özgürken eğitim ortamlarında bireylerin okuyacağı metinlerde belli bir kısıtlama olduğu söylenebilir. Bu kısıtlama öğrencilerin bilgi düzeyleri, ön bilgileri, amaçları vb. gibi sebeplerden ötürü gerçekleşmektedir. Bu da dil öğretiminde kullanılacak metinlerin seçiminde dikkate alınması gereken kriterlerdendir. Metinler seçilirken teknik olarak bu gibi belirli süzgeçlerden geçmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus seçilecek metinlerin estetik ve ahenk yönünden de belli bir seviyede olmasıdır. Ahenkli bir söyleyişi olmayan metinler okurların zihninde yavan bir tat bırakacaktır.

2.3.1. Özgün Metin

Son yıllarda dil öğretimine yönelik çalışmaların arttığını gözlemlemek hiç de zor değildir. Çalışmaların bu denli fazla olduğu bu alanda yeni metot ve yaklaşımların geliştirildiğini de görmekteyiz. Bu çalışmaların başında da iletişimci yaklaşım gelmektedir. Chomsky tarafından ileri sürülen dil yetisi ve dil kullanımı kavramlarının dili açıklamakta yetersiz kalması üzerine araştırmalar dilin iletişimsel işlevi üzerinde yoğunlaşmaya başlamıştır.

“İletişimsel Dil Öğretimi”nin dayandığı temel ilkelerin başında, her fırsatta gerçek bağlamda, hedef dili ana dili olarak konuşanların iletişim ortamlarında üretilmiş özgün dil ürünleri sunulmalı (Durmuş,2013.s,92) düşüncesi gelir. Özgün dil ürünleri, hedef dili ana dil olarak konuşanların doğal iletişim ortamlarında ortaya çıkan sözlü ve yazılı ürünlerdir.

Özgün metinler; kitaplarda, gazetelerde, mektuplarda, resmi yazışmalarda, televizyon ekranlarında vb. gibi çok çeşitli şekillerde dil öğretimi için malzeme olarak kullanılabilir. Ayrıca bu şekildeki metinler hayatın her anında ve kolaylıkla ulaşılabilir metinlerdir. Coste (1982) dil öğretiminde özgün metinlere örnek olarak; gazete yazıları, mektuplar, afişler, yemek tarifleri, notlar, şiirler, haberler, resimli romanlar, roman özetleri, hikâyeler vb. materyalleri göstermektedir. (Güneş, 2013'ten aktarılmıştır.) İletişimsel yaklaşımla birlikte, 1970'li yılların başından itibaren yardımcı ders malzemesi olarak kullanılan bant, plak gibi işitsel araçlar; film, fotoğraf, slayt gibi görsel araçlar ve dergi, gazete, el ilanı gibi basılı dokümanlar özgün doküman adını almaya başlamıştır.

Öğrencilerin bu tür metinleri okulun her yerinde bulabileceği ve bunları iletişim aracı olarak kullanabileceği görüşü benimsenmiştir (Güneş, 2013).

Bazı uzmanlar tarafından özgün metinler, sadeleştirilmiş metinlere göre üzerinde oynama yapılmadığından dolayı bütünlüğü zedelenmemiş, anlaşılması daha kolay metinler olarak da görülmektedir. Örneğin halk dilinde kullanım sıklığı daha fazla olan kelimeler kullanılarak yapılan sadeleştirmeler, verilmek istenen anlamı tam olarak karşılamayabilir. Özgün metinlerin, zorluğu dolayısıyla, öğrencilerin motivasyonunu azalttığı şeklindeki yaygın görüşün aksine; öğrenimi eğlenceli hale getirmek ve bunun neticesinde daha fazla motive ederek, öğrencileri hedef dilin kültürüne daha fazla yaklaştırdığı ifade edilmektedir(Aktaran Peacock, 1997).

Canlı ve doğal bir kimliğe sahip olan dili öğrenciye suni bir şekilde sunmak, öğrenciyi o dili öğrenmekten uzaklaştırabilir. Dilde ve metinlerde yapay bir görünüm olmasının önüne geçmek adına özgün metinlere gerekli saygının gösterilmesi gerektiğini savunurlar, dil öğretiminde özgün metinlerin kullanılmasına sıcak bakmaktadır. Ancak özgün metin savunucuları sadeleştirilmiş metinlerin, özgün metin üzerinde çeşitli değişiklikler yaparak tekrar ortaya konulmasına sadeleştirilmiş metin değil de yeniden yazma denilmesinin daha uygun olacağını söylemektedirler.

Herhangi bir orijinal metin yabancı dil öğrencisine verildiğinde, kişi bu metni okurken bilmediği sözcükler için sözlük kullanmaya başlayacaktır. Ancak metin içerisinde sözcükler temel anlamının dışında yan, mecaz, deyim ya da başka bir anlamda kullanılmış olabilir. Bu noktada öğrenci uyarılmalı ve sözlükteki ilk anlamlarının dışında diğer anlamlarına da bakarak okuduğu metinleri anlaması gerektiği belirtilmelidir. Metindeki sözcüğün bazen ilk anlamı değil de son sıralardaki anlamlarından biri kullanılmış ise öğrenci metni anlamada zorluk yaşayabilir.

Edebî metinler özgün bir yapıya sahiptirler. Bu metinler oluşturulma aşamasında hedef kitle o dili ana dili olarak konuşan bireyler olduğundan, bu eserleri okuyan dil öğrencileri için özgün metinlerin okunmasının daha faydalı olacağı görüşü yaygındır. Fakat burada dikkat edilmesi gereken husus, ana dili olarak bu metinleri okuyan kişiler bu metinle ilgili kapsamlı bir kültürel birikime ve kulak dolgunluğuna sahipken dili yeni öğrenen bireyler o dilin arka planına ait herhangi bir birikime sahip değildir. Bu nedenle aynı metin iki farklı grup için farklı anlam ve değerlere sahiptir. Okunan metinlerin geri planındaki

anlamları veya alt anlamları daha etkili bir şekilde anlayabilmek için o dilin kültürü ile ilgili yeterli bir birikime sahip olan ana dili konuşurları bu durumda daha şanslıdır.

Öğrencilerde öğrenme ve okuma isteği ancak gerçek yaşama aktarılabilir bir değer taşıyan metinlerle, yani özgün metinlerle sağlanabilir. Yabancı dilin günlük yaşam içerisinde kullanımı amaç edinildiğinde metin çalışmalarında yapay veya kurma metinlerden çok özgün metinlerin kullanılması başarı oranını artıracaktır.

Yabancı dil öğretiminde metinler, gerçek yaşamı ders kitaplarına aktaracak nitelikte olmalı. Dilin günlük hayattaki kullanım işlevini artırmaya yönelik olarak hazırlanmış; yemek menüleri, yol tabelaları, haritalar, mağazalardaki fiyat listeleri, araçların seyri sefer çizelgeleri, film afişleri, reklam panoları gibi özgün metinler başlangıç düzeyi için oldukça önemli örneklerdir. B1 seviyesinden itibaren dili öğrenen kişiye bilgi verici metinler olarak nitelendireceğimiz; köşe yazıları, haber metinleri, anı, mektup, otobiyografi, deneme, tiyatro gibi örnekler verilmelidir. Bu ikisinin dışında dile ait işlevsel kullanımı ve içerisinde kültürel değerleri de barındıran yazılı metinler B2 ve C1 seviyesinde sunulabilir. Bu tür metinler öğrenciye hedef dile ait dilbilgisel yapıları, sözcük dizimi gibi yapısal unsurların öğretilmesi dışında, farklı bakış açıları kazanma ve kendi değerlerini diğer kültürlerle kıyaslayabilme açısından oldukça önemlidir.

Özgün metinlerin öğrenciler üzerinde güdüleyici bir etkisi bulunmaktadır. Öğrencinin kendisine göre yeni olan bir dile ait edebî eseri okurken kendi iç dünyasında kendi değerleri ile yeni tanıştığı kültürel değerleri kıyaslama fırsatı bulacaktır. Bu kıyas olaylara, durumlara daha geniş açıdan bakmayı sağlayacak bilinmeyene saygıyı, farklı olana hoşgörüyü artıracaktır. Bunun dışında öğrenci için hedef dilde anlamlandırmada zorlandığı veya anlamlandıramadığı kısımlar, hedef kültüre ve dile olan merakı arttıracak bilinmeyeni anlamlandırma karşısında oluşturduğu hırs, heyecan ve merak duygusu motivasyon olacaktır. Üze (2010), özgün metinlerin faydasını şöyle dile getirmektedir:

Yazınsal metinler yabancı dil dersleri için düzenlenmediklerinden dolayı, öğrenciler için dilsel ve kültürel çeşitli zorlukları barındırabilirler. Bu zorlukları aşmada iki temel eğilim ağır basmaktadır. Bunlardan ilki metni olduğu gibi özgün biçimde sunma, ikincisi ise metni yalınlaştırarak ve kısaltarak sunma yollarıdır. Yazınsal metni yalınlaştırarak sunma, yazınsal metnin estetik değerini, özgünlüğünü ve çokanlamlılığını yitirmesine neden olacağından, dolayısıyla onu hedef dilin kültür ortamından koparacağından, öğrencinin yazınsal metinle çalışmaktan elde edeceği kazanımları, daha çalışmanın başında büyük ölçüde ortadan kaldırır. Yazınsal metinler yaşayarak öğrenme sağlar, temel amacı bilgi iletmek değil iletişim

kurmaktır, insanın kendinden yola çıkarak yaşamı anlamlandırmasına olanak verir ve alımlama estetiği kuramınca okuyucu/öğrencilere tek tek bireyler olarak bakar.(Üze, 2010, s.33)

Her metin oluşturuluş şekli itibari ile bir bütünlük arz etmektedir. Bu bütünlük metin içerisindeki küçük parçaların birleşmesi sonucunda oluşmaktadır. Okuyucular ise bu küçük parçacıkları adeta bir yap-boz gibi birleştirerek bütüne ulaşmaya çalışır. Tek tek cümlelerden çıkardığı anlamları birleştirerek metnin vermek istediği asıl mesaja ulaşmaya çalışmaktadır. Bu nedenle metinleri sadeleştirmek veya özetlemek zaman zaman bütünlüğün bozulmasına neden olacaktır. Bu gibi değişiklikler bazen de metnin zihinde tamamlanma sürecini olumsuz etkileyecek ve metnin anlaşılması güçleştirecektir.

Yabancı dil öğretiminde ulaşılmak istenen amaç dili öğrenen kişinin girdiği toplumda, ortamda o dili aktif bir şekilde kullanabilmesidir. Bu amaç doğrultusunda, öğretim sürecinde kullanılacak metinlerin özgün olması dil öğrencilerinin kağıt üzerinde de olsa o toplumun içine girmesi demektir.

Bal (1991)' e göre; *özgün metinler özellikle yabancı dil okuru için yazılmamış, aksine orijinal metinlerdir. Dilbilgisi ve kelime hazinesi geliştirmek amacıyla yazılan cümlelerin toplamı değil, gerçek bir amaç ve bilgi aktarımı sağlamak için yazılmış metinlerdir. Yalınlaştırılmış, biçim değiştirmiş, özet veya kısaltılmış metinler orijinal yani özgün metinler değildir. Özgün olmayan metinler çoğunlukla dilbilgisi kurallarını öğretmeyi amaçlayan metinlerdir. Ama okur metni sadece dilbilgisi kurallarını öğrenmek için okumaz, aksine bilgi edinmek ve bir şeyler öğrenmek için okur. Yabancı dil okuru, amaç dil ülkesinin insanların günlük sosyal yaşamlarında nasıl düşündüklerini, nasıl davrandıklarını öğrenmek ister. Okumanın amacı bilgi edinmektir. Özgün olmayan metinler hem bilgi eksikliği hem de okuma becerisi de geliştirme yönünden uygun değildir* (Aktaran Kuzu, 1999, s.69).

Bu nedenle, bu tür çalışmaların artırılması ve edebî eserlerimizin seviyelere göre uyarlanarak yabancı dil öğretimindeki öğrencilerin hizmetine sunulması gerekir. Bu yolla birey hem Türkçeyi öğrenmiş, hem Türk edebiyatı ile tanışmış hem de Türk dilinin ahengini yakalamış olacaktır.

2.3.2 Sadeleştirilmiş Metin

Sadeleştirme; yabancı/ikinci dil öğrencileri için okuma metinlerinin veya diğer materyallerin, sıklıkla kullanılan gramer yapılarından ve kelime listelerinden yararlanılarak orijinal metne uyumlu olacak şekilde yeniden yazılmasıdır (Richards and Schmidt,2010. s,529). Bu işlem uygulanırken ulaşılmak istenen hedef, dil düzeyi olarak daha alt

seviyedeki bireylerin karmaşık veya üst düzey dil yapıları ile uğraşarak zaman ve özgüven kaybetmesini önlemektir.

Okuma diğer dil becerilerini de etkilemektedir. Edebi anlamda doğru metinleri okuyan bireyler ister istemez doğru ve sağlam cümleler kurma yetisini kazanırlar, dile hâkimiyetlerini geliştirirler. Ünal (2005), metinlerin okuyucular üzerindeki etkisini şöyle ifade etmektedir: "Öğrenciler edebi metinlerden hareketle kendi dünya görüşleriyle içinde yaşadıkları dış dünyayı ilişkilendirebilme olanağını bulabilirler ve bu yolla dil becerilerini doğal bir biçimde kullanıp geliştirebilmektedirler." Öğrencilerin evde ya da ders dışında yapacakları bu tür okumalara serbest okumalar denilmektedir. Bu tür okumaların dil öğretimine katkısının etkililiği konusunda uzmanların benzer görüşleri mevcuttur. Harmon (1998), "Evde yapılan serbest okuma etkinlikleri, okulda yani okuma saati esnasında sınıfta yapılan okuma etkinliklerinden daha etkilidir." der (Aktaran Okur, 2013).

Metin sadeleştirme yoluna gidilirken çok dikkatli olmak gerekmektedir. Çünkü metin sadeleştirmeyi, metnin sadece belirli kısımlarını çıkarıp geriye kalanını okuyucuya sadeleştirilmiş metin diye sunmak oldukça yanlış bir davranış olacaktır. Örneğin bir metinde aile babası, aile içindeki bireylere kötü davranıyor, onlarla konuşurken argo veya olumsuz anlamda daha da ağır kelimelerle onlara hitap ediyor olabilir. Bu tür bir metin sadeleştirilirken eğer o argo sözler ve babanın olumsuz davranışları metinden çıkarılırsa metnin genel yapısının ve yazarın üslubunun tam olarak anlaşılamayacağını söyleyebiliriz.

Sadeleştirme yoluna gidilmiş metinler, okuyucuya sunulurken metnin orijinal hali de birlikte verilmelidir. Çünkü amaç, hedef kitleden metnin aslını saklamak değildir. Amaç, hedef kitlenin metni anlayıp ondan faydalanmasını sağlamaktır (Duman, 2010)

Sadeleştirilmiş metinler kısa vadede öğrencilerin metni anlama düzeyini artırırken, uzun vadede öğrencilerin yapabileceklerini kısıtlayabilir, özgüvenlerinin sarsılması gibi olumsuzluklara sebep olabilir. Daha da ötesi, sadece sadeleştirilmiş metinler üzerinden devam eden öğrencilerin kelimeleri stratejik bir şekilde kullanma oranı düşebilmektedir. Bu nedenle sadeleştirilmiş metinlerin, Köse (2008)' in de ifade ettiği gibi özgün metinlere geçişi kolaylaştıracak ve böylece öğrencilerin edebî metinlere olan ilgilerini artıracak metinler olduğunu söyleyebiliriz.

Dil öğretiminde metinler, bazı gerekçelerden dolayı sadeleştirilirler, bu gerekçeleri, Durmuş (2013); öğrencinin mevcut dil seviyesi ile metindeki içeriğin düzeyinin eşit hale

getirilmesi, öğrencinin mevcut dil seviyesi ile metnin okunabilirlik seviyesi arasındaki farkın minimize edilmesi, öğrenci kaygısı şeklinde belirtmektedir.

Sadeleştirilmiş bir metni, dil öğrenen kişilerin ihtiyaçları doğrultusunda (verilmek, öğretilmek istenen yapı ve kurallara paralel olarak) kullanmak mümkündür.

Dil öğretiminde özgün metin kullanılması gerektiğini savunan uzmanların genel görüşü; özgün olmayan metinler belli bir amaç doğrultusunda, öğrenciye dildeki belli bir yapıyı öğretmek adına oluşturulmuş metinler olduklarından, metin özgünlükten uzaklaşıp suni bir hal almaktadır. Bu nedenle özgün olmayan metinler dildeki özgün metinleri okumaya bir ön hazırlık niteliği taşıma amacıyla okunduğu takdirde kullanışlı metinler olduğu söylenebilir.

Dil öğretiminde kolaydan zora doğru ilkesi göz önüne alındığında, sadeleştirilmiş metinlerin dil öğretiminde kullanılmasının doğru bir yaklaşım olduğunu söyleyebiliriz. Bu metinler sayesinde öğrenci bildiği yapıları metinlerde bizzat görecektir, kendi seviyesinin biraz üstündeki yapıları ise okuma esnasında hissederek daha üst dilsel yapıları öğrenmek için bir ön hazırlık yapmış olacaktır.

Sadeleştirilmiş metinler için dikkat edilmesi gereken hususlardan biri de sadeleştirilmiş metinlerin hangi hedef grup için ve ne amaçla sadeleştirilme yapıldığıdır. Eğer hedef grubun seviyesi belirlenip sadece o sınırlar çerçevesinde bir sadeleştirilme yapılırsa öğrenciler bu metinleri okuyarak sadece pekiştirme yapmış olacaklardır. Ancak kendi seviyelerinin üzerindeki sözcük ve yapılarla da karşılaşılırsa dil öğretiminde hissettirme yoluna gidilmiş olur ve bu durum öğrenciyi bir sonraki seviye için hazırlamak anlamına gelecektir.

Öğrencilerin okudukları metinde kendi seviyeleri için biraz düşünme veya yorumlama ile belli, çıkarım yapabilecekleri cümleleri veya kelimeleri sadeleştirme adı altında değiştirme işlemine pek sıcak bakılmamaktadır. Ancak öğrencinin seviyesinin çok üzerinde olan yapıların ya da çıkarım yoluyla anlayamayacağı yapıların değiştirilmesine olumlu yaklaşılmaktadır. Hatta bu durumun öğretim açısından da uygun olduğu görüşü yaygındır.

Sadeleştirilmiş metinlerde okuyucu metnin dil çözümlemeleriyle uğraşmak yerine metinde verilmek istenen mesajı, anlama odaklanacak ve metni daha iyi kavrayacaktır. Bu nedenle sadeleştirilmiş bir metin dili yeni öğrenmeye başlayan kişide özgüven ve ilgi artışı görülebilir.

Farklı kişilerin aynı metni okuduktan sonra, metinden çıkaracakları sonucun her zaman aynı olacağını savunmak imkansızdır. Farklı anlamların çıkmasında; okuyucunun bilgi düzeyi, geçmiş yaşantıları, kültürel düzeyi veya coğrafi bölgesi etkili olmaktadır. Bu nedenle özellikle yabancı dil öğrencileri için Rigg (1977) “okuyucu, metinde sunulan konu hakkında yeterli bilgiye sahip değil ve yazarın kullandığı dil, okuyucunun diliyle büyük oranda farklılık gösteriyorsa, metni anlamada zorluk çekecek ve büyük olasılıkla birçok okuma hatası yapacak ve bu hataları okuma sırasında düzeltemeyecektir yargısında bulunur (Durmuş ve Okur, 2013’ten aktarılmıştır).

2.4. Metinlerin Sadeleştirilme Ölçütleri

Hedef kitle olarak okurun, okurken anlamasını güçleştiren metinlerin içeriğinde, özellikle de sözcüksel, sözdizimsel ve anlamsal unsurlar, çeşitli dilbilimsel işlemler yoluyla daha kolay okunabilir, daha kolay anlaşılabilir metinlere dönüştürülmektedir (Durmuş, 2013. s.392). Bu dönüşüm sürecinde kaynak metindeki yapılar, okuyucu olarak hedef kitlenin seviyesine, niteliğine, beklentisine, uygun bir şekilde eş veya benzer yapılar kullanılarak değiştirilmektedir.

Metinlerin sadeleştirilme sürecinde kullanılan temel kavram ve terimleri Durmuş (2013) çalışmasında şöyle belirtmiştir; *metin değiştirim (text modification)*; kaynak metin ile bu metin üzerinde yapılan bir dizi dilbilimsel değişiklik sonucunda ortaya çıkan hedef metin arasındaki ilişkiyi karşılamaktadır. Yani buradaki amaç hedef kitle olarak okuyucunun niteliği, beklentisi, seviyesi göz önüne alındığında kaynak metindeki, okuyucu tarafından anlaşılmasının güç olacağı düşünülen unsurların, çeşitli dilbilimsel işlemlerin ardından okuyucunun daha kolay anlayabileceği seviyeye getirilmesidir. Bu işlemler esnasında okuyucu tarafından anlaşılmasının güç olacağı düşünülen sözdizimsel yapılar ayrıştırılabilir veya yapıların daha açık bir şekilde anlaşılabilmesi için eklemeler de yapılabilir.

Özetleme (summarization), sadeleştirme (simplification), kısaltma (shortening, abridgement), bölme (splitting), açıklama (paraphrasing), genişletim (elaboration), birleştirme (merge), yerine koyma (substitution) düzenleme (edition), düşürme (dropping), eksiltme (ellipsis) vb. işlemler sonucunda ortaya kaynak metinden farklı yeniden oluşturulmuş (rewritten, recreated) bir metin çıkmaktadır. Burada sıralanan değiştirim işlemlerinden bazıları, başlı başına bir değiştirim türü olabilirken (örneğin özetleme, sadeleştirme, genişletim), bazıları bir

veya birden fazla değiştirim türünde karşılaşılan birer değiştirim işlemidir ( rneğin kısaltma, bölme, açımlama, birleştirme, yerine koyma, düşürme, eksiltme) (Durmuş,2013.s,393).

Yazılı metinlerde gerçekleştirilen bu ve bunun gibi işlemlere genel olarak “*değiştirim*” denilmektedir. Bu kavramın içerisine kaynak metin üzerine yapılan eklemeler hem de kaynak metinden çıkarılan yapılar, ayrıca kaynak metin üzerinde okuyucunun seviye ve beklentisine göre eş veya benzer yapıların kullanılması girmektedir. Değiştirim işleminin içerisine genişletim (elaboration) ve sadeleştirme (simplifacation) işlemlerinin her ikisi de girmektedir. Durmuş (2013, s.394) alışmasında bu iki kavramı şu şekilde açıklamaktadır: “*Genişletilmiş metinler (elaboration); değiştirime esas alınan kaynak metinden hacim olarak daha geniş bir metin haline gelirken; sadeleştirilmiş (simplified) metinler, öğrencinin anlayamayacağı varsayılan yapıların yerine bazen daha kısa veya uzun olan eş veya yakın anlamlı yapıları koymakta, bazen de kaynak metinde yer alan ve metnin anlamını çok fazla değiştirmeyeceği varsayılan yapıları tamamen çıkarma yoluna gidebilmektedir.*

Bu çalışmada da Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin düzeylerinin üzerindeki cümle yapıları bazen kısaltılarak bazen de eklemeler yapılarak onların anlayabileceği düzeye getirilmiştir. Öğrencilerin sözcük dağarcıklarında olmayan kelimelerin yerine bildikleri veya bilmeleri istenilen kelimeler kullanılmıştır. Belli kısımlarda metnin genel anlamında herhangi bir olumsuz etki oluşturmayan seviyenin üzerindeki yapılar metinden tamamen çıkarılmıştır.

Dil ediniminde en önemli unsur, anlaşılabilir girdidir. Yeteri kadar anlaşılabilir girdi sayesinde  ğrenci, kendisine özellikle sınıf içerisinde dil bilgisi  ğretilmese de dil bilgisi kurallarını otomatik olarak edinir ( z doğru ve Dilman, 2014, s.32). İkinci dil edinimi alanında ve dilsel girdi konusunda önemli bir referans olarak kabul edilen Krashen’in anlaşılır girdi kuramı, öğrencinin mevcut yeterlilik düzeyinin biraz üzerinde yapılar içeren dilsel girdiye maruz kalmanın, ikinci dil edinimi için gerekli ve yeterli sebep olacağını  ne sürer (Aktaran Richards ve Schmidt, 2002, s.61). Bu kuralı Krashen “i+1” olarak form lleştirmiştir. Yani verilecek girdi öğrencinin mevcut seviyesinin bir adım ilerisinde olmalıdır. Öğrencinin o anki seviyesi veya o anki seviyesinin altındaki girdilerin herhangi bir anlamı yoktur.

Metin değiştirim sürecinde kullanılan teknikler; özetleme, kısaltma, sadeleştirme, genişletim, açımlama olarak kategorilendirildiği gibi Specia da (2010, s.32) nceden belirlenmiş sadeleştirme işlemleri şöyle sıralanmaktadır:

- Sadeleştirilmemiş yapılar
- Alışılmadığ veya karmaşık kelimeleri veya söz yapılarını, daha bilindik kelimelerle yeniden oluşturmak
- Deyim, kalıplaşmış söz ve konuşmacının anlaşılmayı güçleştiren bazı işaretleri gibi karmaşık yapıları daha sade olacak şekilde değiştirmek
- Cümlelerin söz dizimini; özne, nesne, yüklem şeklinde kurallı hale getirmek
- Edilgen yapıdaki cümleleri etken yapılı hale getirmek
- Metindeki cümlelerin sırasını veya yerini değiştirmek
- Cümleleri bölmek
- Cümleleri birleştirmek
- Cümleleri atmak, metinden çıkarmak
- Cümlelerin bir bölümünü, parçasını metinden atmak veya çıkarmak (Specia, 2010, s.32).

Metinlerin sadeleştirilme sürecinde kaynak metindeki kelimelerin somut veya soyut olmalarına, temel veya yan anlamda kullanılan kelimelerin oranına, sıfat, zarf, fiil gibi dil bilgisel unsurların oranına bakılarak çok sık kullanılan yapıların korunmasına azami derecede hassasiyet gösterilerek değiştirim işlemi yapılmalıdır. Sadeleştirme yapılacak metnin seçiminde fazla mecazlı cümleler bulunmamasına dikkat edilmelidir. Bu tür cümlelerin fazlalığı metnin sadeleştirilmeye gidilmesiyle metin orijinalinden uzaklaşacak, sadeleştirildiğinde ise suni bir metin hüviyetine bürünecektir.

Metnin yazıldığı alana veya konuya göre aynı kavram alanındaki kelimeler alınarak oluşturulmuş metinler okuma zevkini artıracadığan, bu tür metinler üzerinde yapılacak değişikliklerde de yine değiştirilen kelimelerin veya yapıların aynı kavram alanından veya yakın bir alandan seçilecek yapı ve kelimelerle oluşturulması metnin estetik zevkinin bozulmasını önlemek adına önemlidir (Durmuş,2013).

Dilbilimsel sadeleştirmenin karakteristik olarak özelliği; kelimelerde veya dil yapılarında daha kısa ifadelerin kullanılmasını, dilbilgisel veya söylem olarak daha basit yapıların kullanılmasını, konuşma esnasında oransal olarak veya kullanım sıklığı bakımından düşük olan kelimelerin daha az kullanılmasını, ayrıca olabildiğince kurallı söz dizimi kullanımının tercih edilmesini içermektedir(Parker ve Chaudron, 1987).

Herhangi bir cümle sadeleştirme düzenlemesi altında ele alınırken çok dikkatli olmak gerekmektedir. Cümledeki her sözcüğün, bağlacın, ifadenin cümledeki değeri veya önemi dikkatli bir şekilde tespit edilmeli ve yapılacak düzenleme bu hususlar göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmelidir.

Bir sözcüğü metinden tamamen alıp çıkarma işlemini jenga kulesinden alınan bir oyun tahtasına benzetilebilir. Bu oyun tahtası oyunun akıbeti açısından çok az bir risk oluşturmuş olsa da sonuçta bir risk oluşturmuştur. Ancak yerinden çıkarılan oyun tahtasının yerine yeni bir ekleme yapılırsa o tahtanın yeri boş kalmayacak ve kule daha sağlam bir şekilde ayakta durabilecektir. Metin için de aynı durum söz konusudur. Herhangi bir yapıyı olduğu gibi metinden çıkarmak yerine onun yerini tutabilecek başka bir yapı ile telafi edilmesi metnin bütünsel yapısının daha sağlıklı olmasını sağlayacaktır.

Metinler içerisinde eğer günün şartlarında kullanılmayan kelimeler, yapılar var ise bu unsurları karşılayacak şekilde değişikliğe gidilmesi özellikle başlangıç ve orta düzeydeki öğrenciye kolaylık sağlayacaktır. Aynı zamanda öğrencilerin bildikleri kelime ve yapılardan oluşan metinler, onların dili öğrenmeye dair motivasyonlarını olumlu yönde etkileyecektir. Metin içerisindeki kendileri için yabancı olan unsurları da Krashen'in anlaşılır girdi kuramına göre öğreneceklerini söylemek mümkündür.

B1 seviyesindeki metinlerde daha önce metinlerde geçen kelimelerin yanı sıra yeni kelimeler kullanılarak öğrencinin bu kelimeyi bağlamdan çıkarması beklenebilir. Böylece öğrenciler metinlere bütünsel olarak yaklaşmış ve kelime hazineleri zenginleşmiş olacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta öğrencinin bilmediği kelimelerin bildiği kelimelere oranıdır. Bu metinler için çok hassas bir dengedir. Bilinmeyen kelimelerin fazlalığı okuyucunun, metni okunması zorlaşacağı gibi metni anlamasını da imkansızlaştırır.

Herhangi bir dilde o dili konuşanlar arasında yazısız kurallarmış gibi kimi kelimelerin özel hissiyatlar yaşattığı bir gerçektir. Bunu dışında hemen hemen her dil için “cinayet, kan, vahşet, ölüm vb.” kelimeler insanlar üzerinde sevimsiz bir etki yaratırken “bahar, çiçekler, sahil, güneş, yaşam vb.” kelimeler de olumlu bir hava oluşturmaktadır. Herhangi bir dilde kelimeler üzerinde yapılacak birkaç küçük değişiklik dahi bu tarzdaki kelimelerin oluşturduğu havayı okuyucuya geçirmeye mani olacaktır.

Dilidüzgün (1995) çalışmasında özgün metinlerin amaca uygun bir şekilde kullanılabilmesi adına yapılabilecek düzenlemeleri şu şekilde ifade etmiştir:

Metinlerin özgünlüklerini yitirmemelerine dikkat ederek önceden dersin amacına göre belli ölçüde düzenlenmeleri gerekir. Bunun için şunları göz önünde bulundurmalıyız.

-Özgün bir metnin bir yönelimi vardır, bir şeyler iletmek ister ve bu yönelim belli bir dilbilgisi yapısını sunma uğruna yitip gitmemelidir.

-Özgün bir metnin gerçek yaşamda iletisine uygun bir alıcısı vardır.

-Özgün bir metnin belirli bir biçimi vardır, gazete yazısı, anlatı vb. gibi.

Kısacası özgün bir metin ders materyali olarak kullanıldığında, metin üzerinde yapılacak değişikliklerle metnin ahenginin, amacının, mesajının korunmasına hassasiyet göstermek gerekir. Aksi durumda metnin yazarına da saygısızlık söz konusu olacaktır.

Metinlerin sadeleştirilmesi sürecinde dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta, Türk soylu öğrencilerin ağırlıklı olduğu eğitim ortamlarıdır. Tarih boyunca aynı topluluğun kültürel, sosyal, ticari, siyasi nedenlerden dolayı ortak kelimelerinin sayısında değişiklikler oluşsa da Türkçenin lehçeleri olduğu gerçeği değişmemiştir. Bu durum Türk lehçeleri arasında kelime eş değeri konusu gündeme getirmektedir. Uğurlu (2004) ve Açık (2012) kelime eş değeri konusundaki çalışmalarında Türkiye Türkçesi ile diğer lehçelerdeki kelimelerin eş değeriğini kimi zaman “bire bir”, kimi zaman bire çok”, bazen de “bire hiç” şeklinde olduğunu ortaya koymuştur.

Kelimelerin bire bir eş değeri şu şartlar altında gerçekleşir:

- Kelimenin her iki lehçede de ses ve anlam yönünden aynı olması; örneğin Türkiye Türkçesindeki “at” kelimesi Kazak, Kırgız, Özbek, Tatar, Türkmen, Uygur lehçelerinde de ses ve anlam bakımından aynı şekildedir.
- Aynı anlamda fakat belli ses değişikliğine uğramış kelimeler olması; örneğin Türkiye Türkçesindeki yıldız kelimesi, Azeri lehçesinde; ulduz, Kırgız lehçesinde; cıldız, Özbek lehçesinde; yulduz şeklindedir.
- Kelimelerin bire çok eş değeri şu şartlarda gerçekleşir: Hedef lehçedeki bir kelimenin anlamını kaynak lehçede birden fazla kelimenin karşılayabildiği durumlarda geçerlidir. Kelimelerin birebir kullanılmalarına rağmen anlamsal olarak tam örtüşmemesi sebebiyle bu kelimeler yarım yalancı eş değeri kelimelerdir. Örneğin; Türkiye Türkçesinde vasıtaya veya hayvana binmek için “bin-“

kullanılırken Kırgız lehçesinde hayvana binmek “min-”, vasıtaya binmek “otur-” fiilleri tarafından karşılanmaktadır.

Kelime eş değeri konusunda yanlış anlaşılmalara sebep olabilecek durum yalancı eş değeriye sahip kelimelerdir. Akbaba (2007) çalışmasında yalancı eş değeri; aynı dilin iki farklı lehçesinde anlam kaymasına uğramış, ortak yapıda kelimelere de yalancı eş değeri, sahte karşılıklar, sözde denklemler de denmektedir” şeklinde ifade etmiştir.

Kelimelerin ve kültürlerin ortak olduğu bu tür durumlarda yapılan dil öğretiminde eş değeri konusu da metin aktarımlarında ve sadeleştirmelerinde göz önünde bulundurulmalıdır. Eş değeri kelimeler kullanılırken anlamsal olarak hedef dildeki karşılığı tam olarak verilmelidir. Hedef dilde karşılığı olmayan kelimeler ise olduğu gibi alınmalı ve bir dipnot veya sözlükçe yardımıyla anlamsal muğlaklık ortadan kaldırılmalıdır. Mesela mektep, imtihan, aş gibi Türkiye Türkçesinde çok sık kullanılmayan fakat diğer Türk lehçelerinde bu kelimelerin güncel dilde var olduğu dikkate alınarak sadeleştirme yapılırken “mektebin okula, imtihanın sınava” dönüştürölüp dönüştürölmeceğı de tartışılması gereken bir başka husustur.

2.5. Özgün ve Sadeleştirilmiş Metinlerin TÖMER Kitaplarındaki Yeri

Globalleşen ve iletişim imkânlarının hızla ilerlediğı ve geliştiğı dünyamızda farklı toplumlardaki insanların birbirleri ile olan ilişkileri giderek artmaya başlamıştır. Bu ilişkilerin sonucunda ise toplumların birbirlerinin dillerini öğrenme ihtiyacı önem kazanmıştır. Bu ihtiyaç bazen siyasi, ekonomik açıdan gelişmiş ölkelerin dilini o toplumla kurulacak, ekonomik, sosyal, turizm vb. gibi ilişkilerin bir sonucu olarak öğrenme ihtiyacı doğurmuştur. Bu zorunluluğun dışında siyasi, ekonomik anlamda güç sahibi ölkelerin dillerini, diğer toplumlara baskı yaparak öğretme veya kabul ettirme politikaları da diğer toplumlar için anadilin dışında bu toplumların dillerini öğrenme zorunluluğunu doğurmuştur.

Neticede toplumların kendi dilini başka coğrafyalara yayma politikası veya ihtiyaca binaen dil öğrenimi/öğretimi bu alanda yoğun çalışmaları beraberinde getirmiştir. Özellikle 19. asrın sonu 20. asrın başlarında dil öğretimi üzerine yeni yöntem ve yaklaşımların ortaya çıktığı ve halihazırda devam ettiği bir süreç yaşanmaktadır. Bu çalışmalar içerisinde

yöntem ve yaklaşımların yanında teknikler, dil öğretim materyalleri, ders kitapları son dönemde de internet üzerinde e-öğretim üzerine çalışmalar devam etmektedir.

Yabancı dil öğretimi sürecinde kullanılan dil öğretim materyalleri dili öğrenen kişilerin dile olan bakış açılarının ve dil ile ilgili bilgilerinin gelişmesinde büyük rol oynamaktadır. Dil öğretimi genellikle ders kitapları üzerinden gerçekleştirilmektedir. Ders kitapları bu noktada bulunduğu toplumun dilinin yanında kültürel değerlerini ve imajını dil öğrencilerine ilettiği için kültürel arabulucu rolü üstlenmiştir. Bu nedenle özellikle yabancı dil öğretimi kitaplarında toplumun değerlerine ait unsurların yer alması dil öğrencilerine o toplumu daha iyi tanımalarına yönelik kolaylık sağlamaktadır. Brooks (1975) özellikle yabancı dil ders kitabı yazarlarının dil öğretiminde kültürün yerinin ve öneminin farkında olmaları gerektiğini belirtir ve kültüre ait unsurları hazırladıkları materyallerin içerisine dâhil etmeleri gerektiğini ifade eder (Ökten ve Kavanoz 2014'ten aktarılmıştır).

Türkçenin yabancılara öğretimi 80'lerden sonra ivme kazanmış ve dil öğretim merkezleri birbiri ardına açılmaya başlamıştır. Merkezlerin varlığı Türkçenin öğretimi üzerine ders kitaplarının yazılması ihtiyacını doğurmuştur. Başlangıçta seviye ve dört temel dil becerisi dikkate alınmadan hazırlanan kitapların yerini son dönemde A1-A2, B1-B2, C1 şeklinde seviyelendirilmiş ve okuma, anlama, konuşma, yazma ile dil bilgisini ayrı ayrı veren kitaplar hazırlanmıştır. Okuma becerisi doğal olarak metin ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Genel itibariyle kurma metinlerin yer aldığı yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarının iyileştirilme ihtiyacı tartışılmaktadır. Bu hususta Şimşek (2011, s.25); okuma metinleri sadece okuma becerisinin değil; dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin ve yapılan etkinliklerin de kaynağını oluşturur. Bağlam metindir ve okuma metninin YTÖ için özel olarak hazırlanması ve sunulması gerekir diyor.

Tapan (1989) ise, kurma metinler dil yapılarının zorlanmasıyla oluşmuş metinlerdir. Kurma metinlerin iletişim bağlamında kullanım olanağı çok azdır ve gerçekliğini yitirmiştir. Metinlerin içinde bulunan dilsel yapılar da hedef dili konuşan kişilerin kullandığı doğal yapılar değil belli bir dilbilgisi yapısının yoğunlaştığı yapılardır (Keskin ve Okur, 2013'ten aktarılmıştır). Bu açıdan bakıldığında kurmaca metinler genellikle kitabın yazarı tarafından, kitaptaki konunun daha iyi anlaşılmasını ve öğretilmesini sağlamak adına oluşturulmuş ısmarlama metinlerdir. Kurmaca metinlere, basit diyalogları, telefon görüşmelerini, herhangi bir kişinin kendini tanıtmasını örnek olarak söyleyebiliriz.

Kısacası amaç, konu içerisinde hangi dilsel yapının öğretilmesi hedefleniyorsa oluşturulan metinler de bu yapıyı öğretmeye yönelik hazırlanmaktadır.

Özgün metinler ise daha çok ana dili okuyucuları için hazırlanmış metinleri kapsar bu nedenle de geniş bir kullanım alanına sahiptir. Özgün metni okuyan kişi hedef dile ait metni okuduğunda iletişim duygusunu içerisinde hissetmeye başlar.

Kurma ve özgün metin noktasında ders kitapları üzerine detaylı çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu çalışmada biz sadece yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanmış; Ankara Üniversitesi TÖMER Yeni Hitit serisi, Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe kitabı, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarındaki okuma metinlerini sınıflandırdık. Bu sınıflandırmayı yaparken Keskin ve Okur' un (2013) “özgün metinler üretildiği toplumda sosyal bir amaca hizmet etmek için yazılmış metinlerdir ve yabancı dil öğrenen kişiye gerçek dili öğreniyor olduğu, orada yaşayan ve hedef dili konuşanlarla bir iletişim halinde bulunduğu duygusunu hissettirirler” şeklindeki ifadesinden hareketle, bireylerin günlük hayatta karşılaşılabilecekleri; ilan, duyuru, gazete yazısı, menü, tarife, hikâye gibi metinler özgün metin olarak saydık ve değerlendirmeleri buna göre yaptık. Yazarı veya kaynağı gösterilmiş metinler özgün metinler olarak değerlendirilmiş, metnin kaynağına ilişkin herhangi bir bilgi verilmemişse o metinler özgün metin olarak değerlendirilmemiştir. Özgün metinlerin aslına sadık kalarak seviyeye göre uyarlanmışlarsa onları da sadeleştirilmiş metinler olarak değerlendirdik.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinler

1984 yılında yabancılar Türkçe Öğretmek amacı ile Ankara Üniversitesi tarafından Türkçe öğretim merkezi “TÖMER” adı altında merkez kurulmuştur. 2001 yılında, Ankara Üniversitesi TÖMER adını “Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi” olarak 2011 yılında ise “Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi” şeklinde değiştirmiştir. Merkez, alandaki uzun geçmişi ve tecrübesi ile şubesi sayısını artırmıştır. Günümüzde; başta Ankara olmak üzere, Alanya, Samsun, Antalya, Kadıköy, Bursa, Taksim, İzmir, Adana ve Güney Kore’ de merkezleri mevcuttur.

1989 yılından itibaren İngilizce, Fransızca ve Almanca öğretimine başlayan TÖMER’de bugün Türkçe, İngilizce, Almanca, Fransızca, İspanyolca, Portekizce, İtalyanca, Rusça, Japonca, Çağdaş Yunanca, Bulgarca, Boşnakça, Sırpça, Hırvatça, Çince, Arapça, Lehçe, Korece, Farsça dilleri ve Osmanlı Türkçesi öğretilmektedir (Tömer, Ankara).

Bünyesindeki şubelerin artması, merkezin edindiği tecrübeler dil öğretiminde kullanılacak materyallerin de hazırlanmasına vesile olmuştur. Bu materyallerden biri “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı” dır. Bu kitaplar “temel, orta ve yüksek düzey” olmak üzere üç setten oluşmaktadır. Bu setlerin her biri; ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kitabı olmak üzere toplam üç kitaptan oluşur.

Temel seviye için hazırlanan ders kitabı on iki ünitedir ve içeriğindeki metinlerin özellikleri şu şekildedir: Bina yerleşim şemasını gösteren bir tabela, televizyon yayın akışının verildiği iki çizelge, bir restorandaki yemek ve fiyat listesini gösteren menü, kredi kartı hesap özeti, öğrenci kimlik kartı, elektrik faturası, iş ilanı, ile ilgili görsellere yer verilmiştir. Bu tür görseller, daha önceden de belirtildiği gibi, öğrencinin hedef dilde doğrudan karşılaşabileceği metinler olduğundan özgün metin olarak değerlendirilmiştir. Bunun dışında Coşkun Aral’ın gazete yazısı, Osman Müftüoğlu’nun internet sayfasından alınmış bir yazı, Yıldız Kenter’e ait otobiyografi ve Ece Temelkuran’a ait bir röportaj yer almaktadır.

Orta seviye için hazırlanan ders kitabı on iki üniteden oluşmaktadır ve içeriğindeki metinlerin özellikleri şu şekildedir:

Bir özgeçmiş kalıbına yer verilmiştir. Yonca Tokbaş’a ait “Pazartesi Sendromu” adlı metne yer verilmiştir. Sonat Canıdar’a ait “Kadın Fanatikler” adlı metne yer verilmiştir. Oscar Wilde’e ait “Hayal Dünyası adlı metne yer verilmiştir. Özlem Seller’e ait “İndirim”adlı metne yer verilmiştir. Yalvaç Ural’a ait bir anıya yer verilmiştir. Nurşen Görşen’e ait “Öğrenmenin Yaşı Yok” adlı metne yer verilmiştir. Balçiçek Pamir tarafından kaleme alınan “Erzurum’dan Harvard’a” adlı biyografi metnine yer verilmiştir. Murat Kınıkoğlu’na ait bir metne yer verilmiştir. Mahmut Hamsici’ye ait “Sanat Dört Duvara Sıgmazsa” adlı denemeye yer verilmiştir. Gülse Birsal’e ait “Muhteşem Buluşlar” adlı denemeye yer verilmiştir. Yeşim Çobankent’e ait “Zihni Sinir ‘PROCE’leri” adlı metne yer verilmiştir. Berkay Camgöz’e ait “Tabiatla Geçen Çocukluğumuz” adlı bir denemeye yer verilmiştir. Mehmet Uhri’ye ait “Şehirliye Anlatmak Zor” adlı anıya yer verilmiştir. Elif Berköz ve Yaprak Araz tarafından yazılan “Altın Portakalın Genç Yüzleri” başlıklı röpotaja yer verilmiştir. Can Dündar’a ait “Ah Nerede O Eski Bayramlar” adlı denemeye yer verilmiştir. Senem Tekinkoca tarafından yazılan “Marjinal Olmak İçin Yaşamadım” adlı tanıtım yazısına yer verilmiştir. Tuba Akyol tarafından yazılan “Kim Akıllı, Kim Deli” adlı denemeye yer verilmiştir. Murat Ak tarafından yazılan “Büyük Ada’da Bir Yalnız Adam: Ergüder Yoldaş” adlı biyografiye yer verilmiştir.

Yüksek seviye için hazırlanan ders kitabı on iki üniteden oluşmaktadır ve içeriğindeki metinlerin özellikleri şu şekildedir:

Miraç Zeynep Ökartal'ın "Okumanın E-Hali" yazısından uyarlanmış bir metne yer verilmiştir. Aziz Nesin'in Şimdiki Çocuklar Harika adlı kitabından alınmış bir metne yer verilmiştir. Aşık Veysel'in "Dostlar Beni Hatırlasın" şiirine yer verilmiştir. Attila İlhan'ın "Üçüncü Şahsın Şiiri" adlı eserine yer verilmiştir. Cengiz Aytmatov'un "Beyaz Gemi" adlı eserinden bir kesite yer verilmiştir. Cahit Sıtkı Tarancı'nın "Gençlik Böyledir İşte" şiirine yer verilmiştir. Ahmet Altan'ın Bir Kadın Bir Erkek adlı yazısından uyarlanan "Aşk Mı? İhanet Mi?" adlı metne yer verilmiştir. Duygu Asena'nın "Büyümek mi? Yaşlanmak mı?" yazısından uyarlanmış bir metne yer verilmiştir. Dr. Özlem Mestçioğlu'nun "Korkular" adlı yazısından uyarlanan "Korkudan Fobiye" adlı metne yer verilmiştir. Psikolog Dr. Başak Demiriz'in "Obsesif Aşklar" adlı yazısından uyarlanmış bir metne yer verilmiştir. Ekin Türkantos'un "Oryantel Belgeseli Dünyaya Açılıyor" yazısından uyarlanan "Oryantel Dansı" adlı metne yer verilmiştir. Aslı Çakır'ın "Erkekliği Artıran Etek" adlı yazısından uyarlanmış "İskoçya Denince Akla" adlı metne yer verilmiştir. Sinan Ülgen'in "Para İle Mutluluk Üzerine" adlı yazısından uyarlanmış "Para İle Mutluluk Olur Mu? Adlı metne yer verilmiştir. Prof. Dr. Klaus Liebe-Harkort'un "İkinci Dilim Türkçe" adlı yazısına yer verilmiştir. Murat Menteş'in Mark Petroviç ile yaptığı röportajdan uyarlanmış "Ben de Amerikan Delikanlısıyım" adlı metne yer verilmiştir. Lilay Koradan'ın "Kahkaha Atın Ömrünüzü Uzatın" adlı yazısından uyarlanan "Mizah'ın Gücü" adlı metne yer verilmiştir. Gani Müjde'nin "Yabancı Diller" adlı denemesine yer verilmiştir. Yrd. Doç. Dr. Ece Karşal'ın "Matematik ve Müzik" yazısından uyarlanan "Müziğin Matematiği" adlı metne yer verilmiştir. Özge Denizci'nin "İyileştiren Müzik" adlı yazısından uyarlanan "Müzikle Tedavi" adlı metne yer verilmiştir. Dr. Mümtaz Aydın'ın "Osmanlı'da Ev Kültürü" yazısından alıntılanan "Eski Türk Evlerinin Mimarisi" adlı metne yer verilmiştir. Bilim ve Teknik Dergisinin 425. Sayısından "Televizyona Bağlı Hayatlar" adlı metin alınmıştır. Ökan Cangüven'in "Ah Şu Yalan Dünya" adlı yazısından uyarlanan "Televizyonda Yarış Var" adlı metne yer verilmiştir. Dilara Koçak'ın "Kadın ve erkek Beyni Farklı Mı?" yazısı uyarlanmıştır. Mutlu Tönbekici'nin "Zeka Bir İşe Yarar Mı?" adlı yazısına yer verilmiştir. Focus Dergisi'nden alınan "Uzaya Gitmeden Önce Bilmeniz Gerekenler" adlı yazıya yer verilmiştir.

Menü, yönerge, tabela gibi orijinal metinlerin temel düzey kitaplarında olduğu görülmektedir. Dili öğrenmeye yeni başlayan bireyler için ilk etapta ihtiyaçları olan bilgi ve kavramların konu edilmesi oldukça olağan bir durumdur.

Seviyeler ilerledikçe orijinal metinlerin sayısındaki artış, dil seviyesi ile doğru orantılı olarak ilerlemektedir.

Yüksek seviyede şiir metinlerine yer veriliyor olması, hedef dildeki mecazların, yan anlamların da bu seviyeden sonra rahatlıkla anlaşılabilirliğinin göstergesidir.

Yeni Hitit yüksek seviye kitabında, orijinal metinlerden alınarak uyarlama yapılan metinlerin bulunması dikkati çekmektedir. İleri dil seviyesindeki bireyler için yapılan uyarlamalar veya sadeleştirmeler tartışılabilir bir konu durumundadır.

Çoğu metinde, metinlere ilişkin kaynak verilmemiş olması nedeniyle değerlendirmemiz sürecinde bu metinleri kurgu metin olduğunu varsaydık ancak kitaplarda kullanılan metinlerin kaynağına ilişkin bilgi verilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinler

Gazi Üniversitesi Türkçe Öğretim, Araştırma ve Uygulama Merkezi 22 Şubat 1994 tarihinde faaliyetine başlamıştır. Günümüze kadar lisans ve lisansüstü seviyede dört binin üzerinde yabancı öğrenciye Türkiye Türkçesi öğretmiş ve bu öğrencilerin Türkiye'deki üniversitelerde öğrenime başlamalarını sağlamıştır. Ayrıca 2010 yılından itibaren Türkiye Türkçesi dışında Osmanlı Türkçesi ve yabancı dillerde (İngilizce, Fransızca, Rusça, Arapça, Farsça ve Çince) kurslar düzenleyerek faaliyet alanını genişletmiştir.

Merkez bunun dışında; “Türkçenin ana dili olarak öğretimi konusunda yurt içinden ve yurt dışından çeşitli kuruluşlarla ortak çalışmalar yaparak programlar hazırlama ve yöntemler geliştirmek, Türk dili öğretiminin daha verimli hale getirilebilmesi için Türkçe ile yabancı diller arasında karşılaştırmalı çalışmalar yapmak, dil öğretimi metotları ile ilgili araştırma ve uygulamalar yapmak, çeşitli dillerde kurslar düzenlemek, yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına, Türk dilini gereği kadar öğrenebilmeleri için kısa süreli uyum kursları düzenlemek, çeşitli dillerde çeviriler yapmak ve bu konuda kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkide bulunmak” gibi faaliyetleri de bünyesinde sürdürmektedir (Tömer Gazi, 2015).

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe ders kitapları A1, A2, B1, B2 ve C1 olmak üzere toplam beş kitaptan oluşmaktadır.

A1 temel düzey için hazırlanan ders kitabı altı bölümden oluşmaktadır ve içeriğindeki metinler şu şekildedir:

İmza günü ve konser bilgilerini içeren bir afişe yer verilmiştir. Trafik işaretlerinin tabelalarına yer verilmiştir.

A2 temel düzey için hazırlanan ders kitabı beş bölümden oluşmaktadır ve içeriğindeki metinler şu şekildedir:

Restoran menüsünün yer aldığı bir görsele yer verilmiştir. İrem Yıldız’a ait bir köşe yazısına yer verilmiştir. Bir sergiye ait tanıtım afişine yer verilmiştir. Bir kursun tanıtımına yönelik afişe yer verilmiştir. Filmlere ait afişlere yer verilmiştir. Örnek öz geçmiş metnine yer verilmiştir.

B1 orta düzey için hazırlanan ders kitabı beş bölümden oluşmaktadır ve içeriğindeki metinler şu şekildedir:

Kitap kapağı ve film afişine yer verilmiştir. Mektup örneklerine yer verilmiştir. Dilekçe örneğine yer verilmiştir.

B2 orta düzey için hazırlanan ders kitabı beş bölümden oluşmaktadır ve içeriğindeki metinler şu şekildedir:

Şehirdeki aylık sanat faaliyetlerini gösteren bir afişe yer verilmiştir. Sinema filmine ait bir afişe yer verilmiştir. Refik Halit Karay’ın “Eskici” adlı metninin özetine yer verilmiştir. Şaban Ali Yaşaroğlu’nun “Küresel Çevre Kirlenmesi” adlı yazısına yer verilmiştir.

C1 ileri düzey için hazırlanan ders kitabı beş bölümden oluşmaktadır ve içeriğindeki metinler şu şekildedir:

Dilekçe örneğine yer verilmiştir. Turgut Özakman’ın “Ah Şu Gençler” adlı tiyatrosundan bir kesit alınmıştır. Mevlana’nın Mesnevi’sinden alınmış bir hikâyeye yer verilmiştir.

Belirlediğimiz kriterler çevresinde kitapta bu metinlere yer vermişler. Ancak Gazi Üniversitesi yabancılar için Türkçe ders kitabı setindeki, kitaplar içindeki metinlerin kaynağına dair herhangi bir bilgi olmaması nedeniyle bu metinleri orijinal veya sadeleştirilmiş metin olmalarını değerlendiremedik.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinler

1933 yılında “Yabancı Diller Okulu” adıyla Edebiyat Fakültesi çatısı altında kurulan İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi 1961 yılından itibaren Rektörlüğe bağlı bir birim olarak çalışmalarına devam etmiştir. 1983’te isim değişikliğine giderek “Yabancı Diller Bölümü” adını almıştır. Sonraki yıllarda gerek diğer yabancı dillere, gerekse yabancı dil olarak Türkçeye olan ilginin artmasıyla, İstanbul Üniversitesinin öğrencisi olmayan diğer kişilere de hizmet vermek amacıyla 2000 yılında Yabancı Diller Bölümü’nden ayrılarak İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi kurulmuştur. Merkez, İstanbul’da Tophane, Moda ve Süleymaniye şubelerinde faaliyetlerine devam etmektedir (İstanbul Dil Merkezi, 2015).

Merkez bünyesinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kurslarının dışında, İngilizce kursu, Almanca kursu, Osmanlı Türkçesi kursu da verilmektedir. Türkçe öğretimi kurslarında, merkezin kendi okutmanları tarafından Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metnindeki düzeylere göre hazırlanmış “Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı” kullanılmaktadır.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı seti A1- A2 (Temel) ders ve çalışma kitabı, B1-B2 (Orta) ders ve çalışma kitabı, C1/+ (İleri) ders ve çalışma kitabı olmak üzere toplam on kitaptan oluşmaktadır.

A1 temel düzey için hazırlanan ders kitabı altı üniteden oluşmaktadır ve içeriğindeki metinler şu şekildedir: Kurs programı ile ilgili zaman çizelgesine yer verilmiştir. Kitaptaki diğer metinlerin kaynağına ilişkin herhangi bir bilgi bulunmamakla beraber kitabın sonunda bir kaynakça ve “ders kitabında kullanılan alıntı metinler öğrencilerin dil seviyelerine uygun şekilde yeniden düzenlenmiştir” şeklinde not bulunmaktadır.

A2 temel düzey için hazırlanan ders kitabı altı üniteden oluşmaktadır ve içeriğindeki metinlere ilişkin bilgiler şunlardır:

Kitabın sonunda bir kaynakçaya yer verilmiş ve ardından şu metinlerin alıntılандığı yerler ve kaynakları verilmiştir:

Dünyaca Ünlü Türk Doktoru Mehmet Öz’den Yedi Altın Tavsiye, Sağlık İçin Daha Çok Balık Tüketin, Doksan Dokuz Altın Yeter, Keloğlan ve Sihirli Tas, Bir İstanbul Efsanesi, Eşeğin Sözüne mi?, Çalıkuşu.

B1 orta düzey için hazırlanan ders kitabı altı üniteden oluşmaktadır ve içeriğindeki metinler şu şekildedir:

“İçimdeki Türkiyem” adlı bir anı metnine yer verilmiştir. “İş Hayatındaki Roller” adlı denemeye yer verilmiştir. “Yoğurdun Steve Jobs’u” adlı röportaja yer verilmiştir. “Meslek Seçimi” adlı denemeye yer verilmiştir. “Sağlığın Anahtarı” adlı metne yer verilmiştir. “Yüz Yaşında Hâlâ Dinç” adlı bir araştırmaya yer verilmiştir. “Kristal Tedavileri” adlı bilgilendirici bir metne yer verilmiştir. “Hamam Merakı” adlı haber metnine yer verilmiştir. “Herkes Aynı Şekilde Mi Öğrenir?” adlı bilgilendirici bir metne yer verilmiştir. “Türkçe Farklı Bir Dil” adlı bir araştırmaya yer verilmiştir. “Vazgeçmek İçin Çok Erken” adlı denemeye yer verilmiştir. “Türkiye’deki Yabancı Okullar” adlı bir araştırmaya yer verilmiştir. “Keşke Oynayalım Mı?” adlı denemeye yer verilmiştir. “Pişmanlıklarınızdan Kurtulun” adlı köşe yazısına yer verilmiştir. “Dile Benden Ne Dilersen” adlı fıkra yer verilmiştir. Haldun Taner’in Berlin Mektupları’ndan alınan “Komşuluk Ölüyor” adlı metne yer verilmiştir.

Kitap içerisinde yer alan bu metinlerin kaynağına ilişkin bilgiler kitabın sonunda verilmiştir. Alınan metinler öğrencilerin dil seviyelerine uygun olarak yeniden düzenlenmiştir.

B2 orta düzey için hazırlanan ders kitabı altı üniteden oluşmaktadır ve içeriğindeki metinler şu şekildedir:

“Bavul Hazırlama Sanatı” adlı bilgilendirici bir metne yer verilmiştir. “Turizmde Çek Yat Dönemi, Bunları Biliyor Musunuz?” adlı bir metne yer verilmiştir. “Günümüzde İletişim” adlı araştırma metnine yer verilmiştir. “Günümüz Ulaşım Araçları” adlı bilgilendirici bir metne yer verilmiştir. “Renlerin İnsan Psikolojisine Etkisi” adlı bilgilendirici bir metne yer verilmiştir. “Duygusal Zeka” adlı bir metne yer verilmiştir. “Moda Nedir Ne Değildir?” adlı bilgilendirici bir metne yer verilmiştir. “Dikkat Giysilerimiz Konuşuyor” adlı denemeye yer verilmiştir. “Peri Bacaları, Tac Mahal, İlginç İcatlar” adlı bilgilendirici bir metne yer verilmiştir. “Başarabilmek” adlı kısa biyografilere yer verilmiştir.

Kitap içerisinde yer alan bu metinlerin kaynağına ilişkin bilgiler kitabın sonunda verilmiştir. Alınan metinler öğrencilerin dil seviyelerine uygun olarak yeniden düzenlenmiştir.

C1/+ ileri düzey için hazırlanan ders kitabı on iki üniteden oluşmaktadır ve içeriğindeki metinler şu şekildedir:

Dilekçe örneğine yer verilmiştir. Elektronik ürünlerin elektrik tüketimi ile ilgili bir görsel yer verilmiştir. Bir etkinlik afişine yer verilmiştir. “Saatin İcadı, Aşkın Kimyası, Satranç ve

Tavla, İş Görüşmelerinde İşverenler Nelere Dikkat Eder?, Türk Süsleme Sanatı ” adlı bilgilendirici metine yer verilmiştir. “Ünlü Bilim Adamlarının Çocuklukları, Cengiz Dağcı, Cengiz Aytmatov, Sezai Karakoç, Necip Fazıl Kısakürek, Cemil Meriç, Cemal Süreyya, Hilmi Yavuz, Hasan Kaçan, Nazım Hikmet Ran, Mahmut Derviş, Ahmet Hamdi Tanpınar, Yunus Emre” adlı biyografiye yer verilmiştir. Cengiz Aytmatov’un “Dişi Kurdun Rüyalari”, Guy de Maupassant’ın “Elmas Gerdanlık”, Ahmet Hamdi Tanpınar’ın “Huzur” adlı eserinden alıntıya yer verilmiştir. “Büyük İkramiyeyi Kazanıp Sonra Kaybedenler, Dünyadan Marsa” adlı haber metnine yer verilmiştir. Mehmet Akif Ersoy’un “Bir Gece”, Sezai Karakoç’un “Mona Rosa”, Necip Fazıl Kısakürek’in “Çile”, Cemal Süreyya’nın “Gül”, Hilmi Yavuz’un “Aynalar ve Zaman”, Nazım Hikmet Ran’ın “Salkımsöğüt”, Mahmut Derviş’in “Filistinli Sevgili” şiirine yer verilmiştir. “Lumiere Kardeşler, Türkiye’de Enflasyonun Tarihsel Gelişimi, Küresel Isınma Nedir?, Gençlerin Medya Tüketimi” adlı araştırma yazısına yer verilmiştir. “Susuz Yaz” adlı röportaja yer verilmiştir. “Bilge ve Bilgelik, Cemil Meriç’in Kültür ve Medeniyet, Adalet Nedir?, Mizah Her Kapıyı Açar” adlı denemeye yer verilmiştir. “Mert’in İletişim Serüveni” adlı karşılıklı konuşma metnine yer verilmiştir.

İleri seviye ders kitabında dikkati çeken bir husus şairlerimizin şiirlerine de yer verilmiş olmasıdır. Dilin inceliklerini, mecazlarını kavramaya başlayan öğrencilerin edebi değeri yüksek metinlerle karşılaşması dile olan ilgisini artırması muhtemeldir.

Kitap içerisinde yer alan bu metinlerin kaynağına ilişkin bilgiler kitabın sonunda verilmiştir. Alınan metinler öğrencilerin dil seviyelerine uygun olarak yeniden düzenlenmiştir.

Metinlere ilişkin sayısal veriler tabloda verilmiştir.

Tablo 1. TÖMER Kitaplarındaki Metinlerin Dağılımı

	Kurgu metin	Sadeleştirilmiş metin	Özgün metin
Yeni Hitit Temel Seviye	47	0	11
Yeni Hitit Orta Seviye	53	0	20
Yeni Hitit Yüksek Seviye	33	15	9

Gazi Tömer A1 Temel Düzy	37	0	4
Gazi Tömer A2 Temel Düzy	38	0	6
Gazi Tömer B1 Orta Düzy	38	0	4
Gazi Tömer B2 Orta Düzy	29	1	3
Gazi Tömer C1 İleri Düzy	35	2	1
İstanbul A1 Temel Düzy	20	0	1
İstanbul A2 Temel Düzy	19	1	6
İstanbul B1 Orta Düzy	11	12	0
İstanbul B2 Orta Düzy	13	11	0
İstanbul C1/+ İleri Düzy	31	27	15

Tablodan da anlaşıldığı üzere sadeleştirilmiş metinler ders kitaplarında daha çok ileri seviyelerde yer almaktadır. Ancak başlangıç düzeyindeki öğrencilerin hedef dile ait edebi metinleri okuyabilmesi adına temel ve orta düzey kitaplarda da bu tarz metinlere yer verilmelidir.

2.7. Yabancı Dil Öğretiminde Sadeleştirilmiş Metinlerin Kullanılma Durumu

Metinlerin değiştirilme nedenleri, çeşitli amaçlara ve farklı gruplara göre değişebilmektedir. Bu nedenlerden biri; bir dili yabancı veya ikinci dil olarak öğrenecek bireylerin, metni anlayabilme seviyelerini artırmaya yöneliktir. Bu işlem genellikle başlangıç ve orta seviyedeki öğrenciler için kullanılacak metinlerde uygulandığı görülmektedir. Erdem, Gün ve Şengül (2015) yabancı dil öğretiminde kullanılacak metinlerin değerlendirilmesi yönünde yaptıkları çalışmada, öğretim elemanları özellikle başlangıç seviyesinde kullanılan okuma metinlerinin sadeleştirilmiş metinlerden oluşması

gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Yabancı dil öğrenmeyi hedefleyen öğrencilerin başlangıç ve orta düzeyde, öğreneceği dile karşı olan ilgisini artırmak, dildeki önemli yapıları daha kolay ve hızlı bir şekilde öğrenebilmesini sağlamak gibi nedenlerden ötürü kaynak metinler üzerinde çeşitli dilbilimsel ve sözdizimsel değişiklikler yapılmaktadır.

Açık' ın (2008) ifade ettiği gibi yirmi yaş ve üzerinde olan ve Türkçe seviyeleri yetersiz diye bu bireylere çocuk kitapları okutmak yerine Türkçenin edebi açıdan uygun eserleri taranarak seviyelendirilmeli ve yabancı dil öğretiminde kullanılabilir duruma getirilmelidir. Bu uzun ve zorlu bir süreç olacaktır ancak yapılması elzemdir.

Seviyelere göre metin bulma işinin zorluğu ve bu duruma çözüm konusunda Durmuş (2013, s. 1297); “başlangıç ve orta düzey ikinci/ yabancı dil öğrencilerinin düzeylerine uygun metinleri ana dilli ortamlarda üretilmiş metinler arasında bulmamanın zorluğu karşısında çözüm üretmek zorunda kalan dil öğretim elemanları büyük bir çoğunlukla metin değiştirimi yoluna başvurmaktadır”

Ragan (2006) çalışmasında değiştirim işlemi yabancı sözcüklerin özellikle başlangıç ve orta düzey ikinci/yabancı dil öğrencileri üzerinde yarattığı hayal kırıklığı ile bu kişilerin uğraşmak zorunda olacağı dil yükünü azaltarak onların, parçanın esas anlamına odaklanmasına olanak tanıdığını ve (Durmuş,2013, s.1297) “bu şekilde yapılacak çalışmaların dil öğrencisinin dile karşı olan istek ve hazzını artıracaklarını belirtir.

Metinleri önceden belirlenmiş özel hedefler doğrultusunda sadeleştirmek mümkündür, burada asıl amaç genellikle temel düzeydeki okuyuculara yöneliktir. Fakat bu durum bazen metinlerin aşırı basitliğe kayması sorununa neden olabilir, ayrıca metinlerin doğallığı, özgünlüğü de yok olabilir. Bu vaziyet sıkıcı hatta okuyucular için rahatsız edici dahi olabilir (Specia,2010, s.32).

Yazılı metinler özgün bir yapıya sahiptirler. Bu metinler oluşturulma aşamasında hedef kitle o dili ana dili olarak konuşan bireyler olduğundan, bu eserleri okuyan dil öğrencileri için özgün metinlerin okunmasının daha faydalı olacağı görüşü yaygındır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, ana dili olarak bu metinleri okuyan kişiler metinle ilgili kapsamlı bir kültürel birikime ve kulak dolgunluğuna sahip olmasına rağmen dili yeni öğrenen bireyler için öğrendikleri dilin dışında o dile ait kültürel birikime sahip olmadığıdır. Okunan metinlerin geri planında veya alt anlamlarında daha etkili bir şekilde anlayabilmek için o dilin kültürü ile ilgili yeterli bir birikime sahip olmak gerekliliği metin seçiminde veya yazımında dikkat edilmesi gereken noktalardan biridir.

Sadeleştirilmiş metinler sayesinde okuyucu metnin dil çözümlemeleriyle uğraşmak yerine metinde verilmek istenen mesaja, anlama odaklanacak ve metni daha iyi kavrayacaktır. Bu nedenle sadeleştirilmiş bir metin sayesinde, dili yeni öğrenmeye başlayan kişinin dili öğrenmeye karşı olan özgüveni, ilgisi, artacaktır.

Avrupa Dil Portfolyosu'nun asıl hedeflerine dikkat ettiğimizde, bu portfolyonun temel amaçlarından birinin yabancı dil öğretiminde kültürel değerlere önem verilmesi ve bu kültürel değerlerin de dil öğrencilerine aktarılması gerektiğini görmekteyiz.

Yabancı dil öğrenim sürecinin henüz ilk aşamalarında dil öğreticileri dili öğrenen bireylere haber kipleri, çoğul ekleri, bildirme ekleri gibi yapıları öğretme çabası içerisinde olduklarından folklorik öğelere pek yer verdikleri söylenemez.

Herhangi bir birey yaşı ne olursa olsun yabancı bir dil öğrenmeye başladığı anda, hedeflediği dil için başlangıç noktasındadır. Bu dilde yapacağı ilk okumalar başlangıç seviyesine uygun metinler olmalıdır. Bu nedenle okuyucunun metni iyi anlayabilmesi için öğreticinin metinle ilgili yapacağı düzenlemeyi Hanbay (2013) şu şekilde ifade etmiştir: Öğretmen öyküyü kendi öğrenci grubuna göre yeniden oluşturabilir. Gerekirse tümcelerde oynama yapabilir. Örneğin; karmaşık bir ifadeyi anlaşılır kılmak için basitleştirebilir. Bununla birlikte metnin bütünü bozmuyorsa, fazla bulduğu kısımları metinden atma yoluna da gidebilir. Bu süreçte gözetilmesi gereken ölçütlerin başında, kelime ve yapıların kolaylık ve zorluk durumuna göre sıraya konularak verilmesi gelmelidir. Buradan hareketle başlangıç ve orta düzeydeki bireyler için bilmesi gereken veya karşılaştığı anda gözünü korkutacak derecedeki unsurların belli bir sıraya konularak daha sonraki aşamalarda verilmesi uygun olacaktır.

Özgün ve kurgu metinler temel düzeyde kısa metinler ve diyaloglar biçiminde hazırlanmalı ve evrensel değerlerden milli değerlere olmalıdır.

Orta seviyede özgün metinlere yer verilebilir. Ancak bu metinlerde değiştirme yoluna gidilmelidir.

Metin değiştirim uygulamalarında sıklıkla sezgisel yaklaşıma başvurulduğu görülmektedir.

“Sezgisel yaklaşımlar, ikinci dil metinlerini sadeleştirmede çok yaygındır. Yazarın sezgileri bir metni neyin daha okunabilir yapacağı hakkındaki kişisel inanış ve basit önsezilerden etkilenir (Lotherington-Woloszyn, 1993). Sezgisel bir yaklaşım altında bir dil öğreticisi, dil öğrencisi, araç gereç yazıcı vb. rehberliğindeki sadeleştirme süreci, yazarın kendi deneyimlerine, öğrencilerin hangi düzeyde neyi anlayabileceğine dair kendi öznel yaklaşımlarına güvenmesine izin vermektedir (Allen, 2009). Başvurulacak sözcük ve yapı listeleri olduğu halde çoğu yazar, kendi sezgilerine güvenmektedir (Young, 1999). Yapısalcı yaklaşımla kıyaslandığında Simensen'in çalışması, Young (1999), Blau (1980) ve Carrell (1987) de şu

kanıtı sağlamaktadır: Sadeleştirme konusundaki sezgisel yaklaşımların aşırı yaygın tek yaklaşım olmamakla birlikte ikinci dildeki metinlerin sadeleştirmesinde belki de en yaygın strateji olarak görülmektedir” (Crossley, Allen vd. 2011, s. 86).

Sezgisel yöntemle (intuitive method) yapılan bir sadeleştirmenin uygulama sonuçları, bu yolla sadeleştirilen metinlerin temel düzeydeki öğrenciler için daha anlaşılır olduğunu söylemektedir.

“Bu anlaşılabilirlik, ileri düzey için sadeleştirilen metinlerle karşılaştırılınca temel düzeydeki sadeleştirilmiş metinlerde daha az sözlüksel çeşitlilik, daha az karmaşık sözcük (kullanım sıklığı az olan, daha tanıdık, hayal edilebilir ve daha somut), daha az sözdizimsel karmaşıklık, daha sağlam bağlaşıklık (örn: daha ağırlıklı bilgi verme, daha yüksek anlamsal eşgöndergelik, daha çok ad örtüşmeleri, çok sayıda nedensel bağlayıcı) olduğunu söylemektedir. Ancak, sezgisel metin sadeleştirmede yanlışlar da bulunmaktadır. Bu metinlerde çok anlamlılık sebebiyle anlam bulanıklığı yaygın bir sıkıntıdır. Söz varlığında özgünlük çok azdır (Crossley, Allen vd., 2011, s.86).

Metin üzerinde yapılacak değişikliklerin bir başka hedef kitlesi; bir dil ailesinin farklı bir koluna mensup olan dil öğrencileridir. Türk soylulara Türkçe öğretimini bu duruma örnek olarak verebiliriz. Aynı köklerden gelen dillerin, zaman içerisinde dil bilgisel, sözdizimsel, ses bilgisel, kelimelerin anlam değişimine uğraması vs. gibi gerekçelerle zaman içerisinde birbirinden farklılaştığı görülmektedir. Metinler üzerinde, oluşan bu farklılıkların her iki dile de hakim olan uzman kişiler tarafından giderilerek dil öğrenen kişilerin seviyesine uygun bir hale getirilmesi gerekmektedir.

İleri seviyede ise özgün metinler orijinal halleriyle veya kısaltma yapılarak ders kitaplarında yer alabilir.

2.7. Metindilbilim Bağlamında Edebî Metne Bakış

Metindilbilim ya da metin dilbilimi, dilbilimin daha çok sözlü dile ve tümce düzeyine uyguladığı çözümleme yöntemlerinin yazılı dile, tümce ötesi birimlere uygulanması sonucu gelişen bir metnin bütünlüğünü, birliğini yaratan bağlantıları ve tutarlılıkları inceler (Rifat, 2013, s. 102).

Metin üzerine araştırma yapan alanların adlandırılmasında kullanılan kavramlara bakıldığında bir kavram karmaşasının varlığından söz etmek mümkündür. Batılı araştırmacıların çalışmalarında “söylem çözümlemesi, söylem dilbilgisi, metinsel dilbilim, metinbilim, metin incelemesi, metin kuramı, metin dilbilgisi, anlatıbilim, metinbilimsel çözümleme, yazınsal göstergebilim” gibi kavramları hemen hemen aynı alana hizmet

etmek amacıyla kullanıldıkları görülmektedir. Günay (2013), *metin bilgisi ve metinbilim* kavramlarının ayrı ayrı kullanılması gerektiğini söyler:

Metin bilgisi daha çok geleneksel metin çözümlemesinde yer alan biçimler için kullanılmaktadır. Bu kullanım alanının içerisine yazarın kendi özel hayatı ile eseri arasındaki ilişkinin çözülmesi, antoloji incelemeleri, metin ile ilgili tüm ayrıntılar ve yaklaşımlar da metin bilgisi alanına girmektedir. Metinbilim ise, dilbilim, söylem çözümleme kuramları, sözceleme kuramı ve göstergebilim verilerine göre metin çözümleme yöntemini belirtmek için kullanılmaktadır.

Cümleler bir yanı ile dilbilgisel olarak belli kurallar çerçevesinde oluşturulur. Ancak dilbilgisel olarak kusursuz olan her cümle bir mesaj aktarmaz. Bu durumda olaylar/durumlar arası mantıklı geçişler sağlanmalıdır. Bu iki unsur tamamlandıktan sonra tam bir cümle oluşturulmuş olur.

Metinlerin okunması, okunduktan sonra anlaşılması, metin üzerine fikirler yürütülmesi, metinden hareketle yeni şeylerin üretilmesi hem anadili hem de yabancı dil dersleri için öncelikli amaçlardan biridir. Bu hususta Peters (1988) “özellikle yabancı dil öğrencileri, inceledikleri metinlerin büyük ölçekli yapısını ortaya çıkarırlarsa amaçlarına uygun olarak metindeki temel bilgileri arayıp bulabilir, metni çevirebilirler” şeklinde açıklamıştır (Şenöz,2005’ ten aktarılmıştır).

Özellikle yabancı dil öğrenen kişilere okutulacak metinler ile ilgili okuyacak öğrencilere metnin yapısı, işlevi, biçimsel özellikleri hakkında genel bir bilgi verilmesi gerekmektedir. Kişinin kendi dilinde olan bir metin türü öğrenmek istediği dilde farklı bir şekilde olabilir. Örneğin Eßer (1997), Alman ve Meksikalı öğrencilerin yazdıkları seminer ödevlerinin işlevsel, yapısal, anlamsal ve biçimsel özelliklerini metindilbilimsel bir çözümlemeye dayalı olarak incelemiş ve metin çözümlemesinden elde ettiği sonuçları karşılaştırmıştır. Karşılaştırma sonucunda her iki ülkedeki üniversite öğrencilerinin seminer ödevlerinin farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Bu durumun sebebi: Meksikalı öğrencinin Almanca olarak hazırladığı bilimsel çalışmayı kendi dilinde ve kültüründeki gibi oluşturmasından dolayı farklılık ortaya çıkmıştır (Şenöz,2005’ten aktarılmıştır) şeklinde açıklama getirmiştir.

Beaugrande ve Dressler’e (1986) göre kelime ve cümleler dizisinin metin olarak değerlendirilebilmesi için yedi özelliğe sahip olması gerekmektedir. Bu özellikler: bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık, kabul edilebilirlik, bilgisellik, durumsallık ve metinlerarası ilişkidir (Karatay, 2014’ten aktarılmıştır).

2.7.1. Bağdaşıklık

Bireysel bir yapısı olan dil kullanımında, biçim birimleri arasındaki tamlayan-tamlanan, niteleyen-nitelenen ve cümle öğeleri arasındaki açıklayan-açıklanan ilişkisinin dil bilgisinin genel kabul görmüş sosyal yapısına uygunluğuna bağdaşıklık denir (Karaağaç,2013, s.169). Bağdaşıklık, metindeki bir ögenin yorumunun bir başka ögeye bağlı olma durumudur. Bir metnin cümle ve paragraflarının dil bilgisi açısından birbiriyle bağlantılı olması bağdaşıklığı ifade eder (Karatay, 2014,s.74).

Günay (2003, s.72); bağdaşıklık genel olarak herhangi bir metindeki cümlelerin şekilsel olarak yani anlamsal ve sözdizimsel olarak birbirleriyle olan bağlantısını kapsamaktadır. Bağdaşıklık, bir yazının metin olmasını sağlayan metin içi ilişkileri kuran dille ilgili özelliklerin tümünü belirtir. Bu özellikler metin düzeyinde ortak bir gönderi, eylem zamanlarındaki uyuşma veya adilla yapılan artgönderim gibi biçimlerde görülebileceği şeklinde açıklamaktadır. Vardar'a (2002) göre; bağdaşık ifadesi, bağdaşma gösteren öğeler için kullanılır. Bağdaşma ifadesi ise, tümcede bir arada bulunabilen anlambirimler arasındaki ilişkidir. Anlambirimler bağdaşma özellikleriyle nitelenirler. Aynı bağdaşma özelliğini gösteren ve aralarında sözcenin bir noktasında seçim yapılmasını gerektiren anlambirimler aynı sınıfta yer alır. Aynı bağdaşmayı gösteren anlambirimlerinden birbirini dışlamayanlar değişik sınıflara girer, şeklinde tanımlanmaktadır.

Özkan (2004)'a göre bağdaşıklık; bir metinde metin parçaları arasındaki dilbilgisel ilişkileri oluşturan yapılardır. Metindeki bağdaşıklık gönderimler ve diğer dilsel yapılarla gerçekleşmektedir. Gönderim öğeleri ise metin içerisinde kendi başlarına anlamsal bir değeri olmayan ancak, bir diğer öge ile kurdukları gönderim ilişkisi ile birlikte anlam kazanan yapılardır.

Kısacası dil her bireyin özgürce ve bireysel olarak kullandığı bir unsurdur. Her birey düşüncelerini dilin kuralları çerçevesinde ifade ederken kendi cümlelerini oluşturmaktadır. Bu cümlelerin bir araya gelerek metin oluşturabilmesi için bağdaşıklığın olması gerekmektedir. Bu anlamda da bağdaşıklık için bireysel olan dil kullanımı ile, herkesçe bilinen ve uygulanan sosyal nitelikli söz dizimi kuralları arasında gerçekleştirilen bir olgudur.

3.8.2. Bağlaşıklık

Metnin anlamlı bir bütün olarak oluşturulması, metnin içeriğini oluşturan dil öğelerinin dilin dizisel ve dizimsel ekseninde anlamlı yapısal ilişkiler kurmalarına bağlıdır. Bağlaşıklık, metindeki dilsel, dilbilgisel uyum, yani bütünlüktür ve dilbilgisel bağımlılık üzerine kuruludur. Beaugrande ve Dressler (1988:49) tarafından kısa-süreçli olarak değerlendirilen metnin yüzeysel yapısındaki bu dilbilgisel açıdan bağımlı yapılar, diğer bir deyişle sözdiziminin ana birimleri olan sözcük öbekleri, yan tümceler ve ana tümceler anlamı ve kullanımı çıkarmak için ana belirtkelerdir. Çünkü metindeki bağlaşıklık bağları metnin içerik şemasını oluşturan düşünsel bağları belirginleştirir; düşünsel bağlar da metin tutarlılığını gösterir (Uzun- Subaşı, 2003, s.30). Ancak, tutarlı ve ekonomik bir dil kullanımı için bu yapıların uzun süreç içine yayılan metin içinde yinelenmesini, nitelenmesini ve birleştirilmesini, kısacası bağlaşıklığını sağlayan bazı düzenekler (*cohesive devices*) kullanılır. Bu düzenekler biçimsel bütünlüğü gerçekteştirirken konunun belirginleşmesini ve gelişimini de sağlayarak tutarlı bir metin oluşturma ve çözümleme sürecinde metnin işlemcileri görevindedirler. “Bir metin biçimsel karakteriştiğini ve metinsellik özelliğini tümcelerin bir araya getiriliş şekilleriyle kazanır. (Enkvist,1978:176).”

Kısacası; metnin bağlaşıklık yapısını oluştururken metnin bağdaşıklık özelliği de gerçekteştirilmiş olur. Metinler, belli toplumlar tarafından tarihsel süreçler içinde belli iletişimsel gereksinimleri karşılamak için oluşturulan dilsel yapılardır; bu iletişimsel gereksinimlerin her birinin gerçekteştirilmesi için bazı dilsel yapılar diğerlerinden işlevsel olarak daha uygundur (Peer,1989:307). Önemli olan, hangi yapının ya da düzeneğin, hangi iletişimsel işlevi en iyi karşıladığının farkında olmak ve bunu içselleştirmektir.

2.8.2.1. Sözcüksel Bağlaşıklık

Tekrar ya da aynı kavram alanından bir kelimenin kullanımı ile mümkün olan kelime bağdaşıklığı, bazen aynı kelimenin tekrarı ya da eş veya yakın anlamlı kelime kullanımıyla, bazen kelimenin üst anlamlısının kullanımıyla, bazen de genel anlamlı kelimenin kullanımıyla yapılır (Güven,2014, s.602). Aynı kavram alanından sözcüklerin kullanımı ile ilgili bir durumdur. Bir sözcüğün art arda gelen iki cümlede de geçmesi, tekrar etmesi ve bağlama uygun sözcüklerin kullanılmasıdır (Karatay, 2014, s.75). Hedef kitlenin ihtiyaçlarına ve seviyesine göre düzenlenecek olan metnin üzerinde yapılacak

değişikliklere bakıldığında; hedef kitlenin bilme ihtimalinin zayıf olduğu düşünülen kelime veya kelime grupları metinden çıkarılabilir. Bu kelimelerin neler olduğu kabaca şöyle hesaplanabilir: Gündelik hayatta kullanım sıklığı az olan kelimeler bu sınıfa girebilir. Dili öğrenen kişilerin çalışma alanları, ilgileri, meslekleri gibi değişkenlere göre de kullanılacak metnin seviyesi değişebileceğinden kelime sıklığı (frekans) bu unsurlar göz önüne alınarak düzenlenmelidir. Metinlerin değiştirilmesi üzerine çalışan kişilerin/uzmanların bu süreçte en fazla ihtiyaç duydukları materyaller, dil öğrenen bireylerin seviyelerine göre gruplandırılmış kelime listeleridir.

Yabancı/ikinci dil öğretiminde kullanılacak metinler üzerinde yapılacak değişikliklerde dikkat edilmesi gereken bir husus da yan anlamlarıyla kullanılan kelimelerdir. Durmuş (2013) bu tür kelimeler öğrencinin anlamasını güçleştireceğinden, metin değiştirme işlemlerini yapan kişilerin, yan anlamda kullanılan kelimenin karşıladığı anlamı, temel anlam olarak taşıyan bir kelimedenden yararlanarak değiştirme işlemini gerçekleştirmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Sözcük ilişkileri ve sözcüksel bağlaşıklık; aynı sözcüğün yinelenmesi, karşıt anlamlı sözcüklerin kullanımı, aynı kavram alanından sözcüklerin kullanımı, aynı kökten sözcüklerin kullanımı ve yapı yinelemeleri olarak metindilbilimin konularından birisidir (Özkan,2004, s.179). Burada önemli olan herhangi bir konuya ait kavramların, sözcüklerin anlatıda bir arada kullanılmasıdır. Bu sayede anlamsal olarak ortaklığı bulunan sözcükler; cümleler arası bağlantıları, metnin kurgusunu, metnin kendine özgü anlamsal yapısını oluşturmakta rol oynayacaktır.

2.7.2.2. Dil Bilgisel Bağlaşıklık

Karaağaç (2013) metnin yüzey yapısında bulunması gereken başlıca dil bilgisel öğelerini şu şekilde sıralamıştır.

- *Özne-Yüklem uygunluğu: Yüklemin bildirdiği yapma ve olmanın özneye ait olduğunun kesinliğidir. Bazı dillerde zamir ile yüklem çekim veznî, bazı dillerde teklik-çokluk uyumu, Türkçede ise, kişi ekiyle zamir arasındaki uyum olarak ortaya çıkar: Ben dün arkadaşlarımla birlikte, memleketim olan İzmir'e gittik.*

- *Öge eksikliği: Cümle ve söz öbekleri öğelerinden birinin gereksiz yere tasarruf edilmesidir: Teyzem bana ne sarıldı, ne de beni öptü. Yerine: Teyzem bana ne sarıldı, ne de öptü.*
- *Gereksiz Öge Kullanımı: Sıralı bağlı söz öbekleri veya cümlelerde aynı çekim eklerinin gereksiz kullanımı: Ben de, artık çalışmalarınıza katılacağım. Yerine Ben de , bundan böyle, artık çalışmalarınıza katılacağım. Çeşme açıklarında bir erkek cesedi bulundu. Yerine. Çeşme açıklarında ölmüş bir erkek cesedi bulundu.*
- *Ögelerin Yanlış Dizimi: En iyi yüzme denizde öğrenilir. Yerine. Yüzme, en iyi denizde öğrenilir.*
- *Gönderim Ögelerinin Uyumsuzluğu: Gönderim öğeleri arasında yer, zaman, kişi, kip gibi anlam kategorileri bakımından görülen uyumsuzluk: Ben dün ona bir mektup yazdım. Onun o mektubu alıp almadığını bilmiyorum. Bu mektupta ona her şeyi anlattım.*
- *Yinelemelerin Sıklığı: Aynı birim veya öğeyi gereksiz yere sıkça tekrarlamak: Kapıyı açıp, ayakkabılarını çıkarıp, salona yürüyüp, koltuğa oturdu.*

Yani dil bilgisel bağlaşıklık için özne yüklem uygunluğuna, gereksiz öge kullanmamaya, öğelerin dizimine ve gönderim öğelerinin uyumlu bir biçimde doğru sıralanmasına dikkat etmek gerekir.

2.7.3. Gönderimler

Gönderim; bir göstergeyi bir göndergeye bağlamaktır. (Vardar,2002, s.105). Gönderim, metinde bir kavram, varlık veya durumu ifade eden bir söz, bir kez söylendikten sonra aynı cümlede veya yakınındaki bir başka cümlede bu sözün aynen söylenmesi yerine, onu karşılayan bir başka kelimenin, kelime grubunun veya ekin kullanılması ile oluşur (Coşkun,2005, s.54). Gönderim, metin içerisinde aynı sözcüklerin tekrar edilerek kullanılması sonucu anlatımın tekdüzeleşmesinin önüne geçilmesinde önemli rol oynamaktadır. Gönderim öğeleri bulundukları metinlerde genellikle tek başlarına bir anlamı olmayan, bulundukları metinler içerisinde bir anlam kazanan unsurlardır.

Yılmaz (2010) eserinde metin içerisindeki gönderimsel ilişkileri şöyle açıklamaktadır: Metin içerisinde dili daha ekonomik olarak kullanabilmek adına gönderimsel ilişkiler kurulur. Bu ilişkilerden biri art gönderimsel ilişkidir. Art gönderimsel ilişki; genel metin

içerisinde bir şey önce söylenir, sonra da aynı şeye gönderimde bulunulması ile gerçekleşir. Yani bir kişi, durum ya da nesne anlatının başında kısaca geçer ve sonra aynı şey olarak açıklanır ise bu art gönderim olmaktadır. Günay (2013) çalışmasında artgönderim için, en az iki kesit arasında yer alan sözce ya da sözceler grubu içindeki yorumlamaya dayalı ilişkilendirme olarak bir açıklama getirmektedir. Bir kesitin önceden geçen başka bir kesit tarafından yeniden kullanılmasını belirtir. Yani; kalemimi evde unuttum. Onu almak için tekrar eve dönmeliyim. İkinci cümledeki “o” zamiri birinci cümledeki kaleme gönderim yapmaktadır.

Bu tür gönderimler dilde ekonomiklik sağlamak ve anlatıma renk katmak amacıyla sıklıkla kullanılmaktadır. Daha uzun aralıklarla kullanılan artgönderim ya da öngönderim ise metnin tutarlılığı açısından önemlidir.

Bu ilişkilerin bir diğeri ise öngönderimsel ilişkidir. Bu ilişki ise hemen her metinde az ya da çok bir şekilde bulunmaktadır. Sonradan geçecek bir kesitteki durumun daha önceden belirtilmesidir (Günay, 2013, s.209). Genel metin içerisinde daha sonra ayrıntılı olarak anlatılacak bir kişi, durum ya da nesne anlatının başında kısaca geçer. Zamirler hem art gönderimsel hem de ön gönderimsel ilişkileri sağlarken sıklıkla kullanılan unsurlardan biridir. “Aslında seninle birlikte seyahat etmek istediğim *ülke*, Fransa.” Bu cümlede “*ülke*” kelimesi cümlenin daha sonrasında gelen “*Fransa*” kelimesi ile belirginlik kazanmıştır. Yani “*ülke*” kelimesi “*Fransa*” kelimesinin ön gönderimi durumundadır.

Günay (2013) eserinde, artgönderim ve öngönderimi de kapsayan iç gönderim olduğunu söyler. İçgönderim, bir söylemdeki ya da metindeki artgönderim ve öngönderim ile ilgili her şeyi belirtir. İç gönderimin karşıtı olarak da dışgönderim kavramını kullanır. Dışgönderim ise, art gönderim ve öngönderimin her ikisini de kapsayan içgönderim metnin kendisi ile ilgiliyken dışgönderim metinle ilgili değildir. Metni açıklamak için metin dışındaki bir nesne, durum ya da kişiye gönderimde bulunur.

2.7.4. Tutarlılık

Tutarlılık, metindeki bilgilerin belli bir birlik ve bütünlük içinde zihinde anlamsal olarak bir şema yaratması, canlanması, metinde işlenen konu etrafında adeta kalıplaşarak şekil almasıdır (Karatay, 2010, s.375). Tutarlılık; birbirini izleyen tümce ya da sözcelerin sözdizim, anlam ve kullanım bakımından, çelişmezlik ilkesine uygun biçimde bir arada

bulunuşudur (Vardar, 2002, s. 197). Tutarlılık; metin oluşturabilme özelliği bakımından metin parçaları arasında mantıksal düzen ve bağlantıya dayanmaktadır (Özkan,2004, s.171). Metinde işlenen konu ve okura iletilmek istenen ana düşüncenin anlam ve mantıksal bütünlük sağlayacak şekilde işlenmesidir. Metnin anlatım planı, izlek açısından metnin tamamında ana düşünceyi destekleyen yardımcı düşüncelerin birbirleriyle kurdukları ilişki ve örüntüdür (Karatay,2014, s.75).

Metnin derin yapısında yer alan anlam bağlantısıdır. Tutarlılık kavramı, metinle sınırlı olmayıp, metni kuran ve okuyanın algılama ve anlamlandırma süreçlerini de ifade eder. Dil bilgisel bağdaşıklıkla farklı olarak, mantıksal tutarlılık, dil kullanıcısının da okuyucu veya dinleyicinin de eski donanımlarıyla ilgilidir (Karaağaç,2013, s.803).

Tutarlılık için genel olarak bir metnin, metin olduğunu belirleyen temel ölçüt diyebiliriz.

Metindilbilimin ilk çalışmalarında tutarlılık, metni oluşturan tümceler arasındaki tümce boyutunu aşan dilbilgisel ve anlamsal her tür ilişkiyi kapsayan bağlantı olarak tanımlanmaktaydı. BuBmann (1990) çalışmasında, ancak daha sonraları, tümceler arasındaki dilbilgisel ilişkiler ve metin dilbilgisi, metnin oluşumunun başka bir ölçütü olan bağdaşıklık kavramı çerçevesinde ele almıştır (Aktaran Toklu, 2007).

Isenberg (1974), tutarlılığın gerçekleşme biçimlerini “Metinleşme Tipleri” başlığı altında şöyle açıklamaktadır:

Birbirini izleyen tümcelerin nasıl yorumlanacağı sorusundan yola çıkılarak aşağıdaki metinleşme tipleri saptanabilir:

1. Yeni olmayanın konu olması:

Araba garajda duruyordu. Araba yeni boyanmıştı.

(Araba aynı sözcüğe gönderide bulunuyor. İkinci tümcede yeni olmayan bir nesne konu oluyor).

2. Nedensel Bağlantı:

Lamba yanmıyor. Elektrik kesilmiş.

(İkinci tümce, birinci tümcede anlatılan olgunun nedeni olarak yorumlanabilir).

3. Hareket nedeni açısından bağlantı:

a. Hans kömürlüğe gitti. Odun getirecek.

b. Buraya gel. Bir mektubun var.

(b. 'deki ikinci tümce hareket nedeninin bir bölümünü belirtmekte, daha doğrusu hitap edilen kişiden mektupla ilgili bir şey yapması isteniliyor).

4. Tanısal yorum:

Don olmuş. Kalorifer boruları patlamış.

(İki tümce arasında “bu, bundan anlaşılıyor” biçiminde düşünülebilecek anlamsal bir ilişki bulunuyor).

5. Özelleştirme:

Dün bir kaza oldu. Peder kolunu kırdı.

(İkinci tümce “dünkü kazayı” özelleştiriyor. Bu, bundan ileri geliyor ilişkisi).

6. Üstdilsel düzenleme:

Erkek kardeşim kendine bir elbise almış. Peter merdivenden aşağı düşmüş. Teyzem kolunu kırmış. Bütün bunların hepsini dün sabah öğrendim.

(Son tümce olmasa, diğer üç tümcenin düzgün bir metin oluşturduğu söylenemezdi. Son tümce ortak bir ilişki sağlamakta).

7. Zamansal bağlantı:

a. *Sağ açık ileri doğru koşuyor. Karşı takımın savunma oyuncusu topu ondan alıyor.*

b. *Peter saat üçte evi terk etti. Sonra kapı çaldı ve bir adam içeri girdi.*

8. Önkoşul bağlantısı:

Genç sinemaya gitti. Dedesi ona para vermişti.

İkinci tümcedeki olgu olmasaydı, birinci tümcedeki olgu gerçekleşemeyecekti.

9. Karşıtlığa dayalı karşılaştırma:

Peter iyi bir insan. Buna karşın erkek kardeşi üçkağıtçının teki.

10. Soru yönelme, yanıt alma:

-Dün akşam ne yaptın.

-Sinemaya gittim.

11. Peter'in uzun bir paltosu var. Erkek kardeşinin paltosu daha da uzun.

(Palto uzunluklarının karşılaştırması metinleşmeyi sağlayan araç).

12. Önce söylenenin düzeltilmesi: Hans Maria'yı görmüş. Hayır, Peter görmüş Maria'yı (Aktaran Toklu, 2007).

Yılmaz (2010) ise metinlerdeki tutarlılık bağlantılarını sağlayan başlıca ilişkileri şöyle sıralamaktadır:

- 1-Özelleştirme bağlantısı
- 2-Genelleştirme bağlantısı
- 3-Neden- Sonuç bağlantısı
- 4- Amaç bağlantısı
- 5- Karşılaştırma bağlantısı
- 6- Karşıtlık bağlantısı

Diğer sınıflandırmalarla benzerlikler taşısa da Günay(2013) tutarlı bir metinde dikkati çeken unsurları; “metindeki kişi, olay veya durumların farklı şekillerde yinelenmesi öncelik ve sonralık ilişkisi içerisinde kullanılması metnin anlatımını zenginleştirdiği gibi okuyucunun da metni anlama sürecini kısaltacak ve olaylar ve durumlar arasındaki ilişkileri daha rahat kurmasını sağlar” şeklinde vermiştir.

Bir metnin tutarlı olması, metne girecek her yeni bilginin önceden metinde yer alan bilgilere katkı yapması ve o bilgilerle ilintili olması gerekmektedir. Ancak metinler uzadıkça eklenen cümlelerin hepsi anlatıma bir yenilik kazandırmayabilir. Bazıları önceki söylenenlerin değişik bir biçimde tekrarı olabilir. Bu nedenle gereksiz uzatmalar metni zenginleştirmek yerine okuyucuya bıkkınlık verir.

Tutarlı bir metinde metne eklenen her yeni cümle belli bir düzen içerisinde olmalıdır. Unutulmamalıdır ki metinde ne anlatıldığı kadar metnin nasıl aktarıldığı da oldukça önemlidir.

Metinde okuyucuya doğrudan verilmeyip de okuyucunun sezgileri yoluyla ulaşabileceği bilgiler dikkatli bir şekilde kurgulanmalıdır. Okuyucunun fark edemeyeceği bir sezgi metin içerisinde gereksiz bir şekilde kullanılan fazlalık durumuna düşebilir.

Tutarlı bir metinde başta söylenen şeyler sona gelindiğinde tam karşıt anlamlı olarak sunulmamalıdır.

Metinde ifade edilen durumların anlamsal olarak birbirleri ile olan ilişkileri tutarlılığı ifade etmekle beraber tutarlılık sadece metne özgü bir husus değil aynı zamanda okuyucunun idrak seviyesine bağlı olarak da değişebilen bir durumdur.

Herhangi bir metinde okuyucu metni okuma sürecinde metindeki ifadeleri tek tek anlamaya çalışır. Bu ifadeleri daha sonra birleştirerek okuduğu kısmı genel olarak bir bütün halinde zihninde oluşturmaya çalışır. Bu aşamadan sonra ise metnin geriye kalan kısmı ile ilgili çıkarımlar, tahminler yapar. Metin okuma sürecinde bu basamaklar arasındaki bağlantıların mümkün olduğunca kusursuz olması beklenmektedir. Bu bağlantılar arasında oluşabilecek muhtemel aksaklıklar metnin anlaşılabilirliğini sekteye uğratacaktır. Bu bağlantıların kurulması sadece yazar ve metinle ilgili değildir. Bu hususta okurun da metnin tutarlılığına, anlaşılabilirliğine olan katkısı yadsınamaz. Metinle ilgili okurun ön bilgileri, deneyimleri, metnin anlaşılabilirliğini artırmada olumlu yönde katkı sağlayacaktır. Bu durumu De Beaugrande ve Dressler (1981, s.6) şöyle açıklar: Tutarlılık (coherence), sadece metne bağlı bir özellik değildir; tutarlılığın ortaya çıkmasında okuyucunun yaşadığı bilişsel süreçler de etkilidir. Metin tek başına bir anlam ifade etmez; metnin anlamı, metinsel bilgi ile okuyucunun bilgi birikiminin etkileşimi ile ortaya çıkar. Bir arada anlatılan olay ve durumlar, tutarlılıkla ilgili zihinsel süreci harekete geçirir (Aktaran Coşkun, 2005, s.101).

Hiçbir metin oluşturulduktan sonra eksiksiz bir şekilde tamamlanmıştır diyemeyiz. Oluşturulan her metin eksiktir. Bu eksiklikleri okuyucular; ön bilgileri, tecrübeleri, yaşamışlıkları, gelenekleri, kültürleri vb. unsurlarla zihinlerinde tamamlamaktadırlar. Bu nedenle oluşturulan metinler eksiktir ve bu eksiklikleri okuyucu kendi zihninde tamamlar. Oluşturulan metinlerin içerisinde anlamsal olarak herhangi bir boşluğa mahal vermeden tüm bilgilere yer verilirse okuyucunun anlama yorumlama becerilerini istenilen düzeyde harekete geçirememesi riskiyle karşılaşılabilir.

Coşkun (2005) tutarlılık taşıyan bir metnin özelliklerini genel hatlarıyla şöyle özetlemiştir:

- 1. Tutarlı bir metin bir bütünlük taşır, başta anlatılanlarla daha sonraki bölümlerde anlatılanlar arasında bir bütünlük bulunur.*
- 2. Tutarlı bir metinde tema, konu, kişiler ve olaylarda süreklilik vardır.*
- 3. Tutarlı bir metnin merkezinde bir konu vardır, diğer ayrıntılar bu konuyla ilişkileri oranında metinde yer bulurlar.*
- 4. Tutarlı bir metinde arkası getirilmeyen, yarım bırakılan düşünceler ve olaylar yoktur.*

5. *Tutarlı bir metinde mantıklı bir plân vardır. Duygular, düşünceler, olaylar vb. ile ilgili ayrıntılar metindeki plân sayesinde birbirleriyle sağlam ilişkiler kurar.*
6. *Tutarlı bir metinde metnin farklı yerlerinde birbiriyle çelişki oluşturan bilgiler yer almaz.*
7. *Tutarlı bir metinde verilen her yeni bilgi daha önce söylenenlerle ilgilidir ve onlara katkı sağlar.*
8. *Tutarlı bir metinde daha önce söylenenlerin gereksiz yere tekrarlanması söz konusu değildir. Metinde söylenen her şey tek başına bir işlev görmektedir. Metindeki her birim metinden çıkarıldığında bir eksikliğe yol açabilecek düzeyde metnin ayrılmaz bir parçasıdır.*
9. *Tutarlı bir metinde metin birimleri arasında okuyucunun dolduramayacağı boşluklar yer almaz, yani, metinde söylenenleri anlaması için okuyucunun ihtiyaç duyduğu bilgiler eksiksiz biçimde verilir.*
10. *Tutarlı bir metinde kullanılan üslûp, anlatım tarzı, metnin türü arasında metin boyunca devam eden bir uyum söz konusudur.*

2.7.5. Kabul Edilebilirlik

Toplumların geçmişten gelen yaşantıları sonucu oluşturdukları kültürleri, yaşadıkları coğrafyalar, insanlar arası ilişkileri vs. gibi değerler kendisine özgüdür. Bu durumdan ötürü metinler o topluma ait değerleri metnin içerisinde doğrudan veya dolaylı olarak barındırır. Dolayısıyla kendi metinlerine daha çabuk aşinalık kazanıp metinleri daha iyi anlamlandırır. Kabul edilebilirlik de metnin, okuyucu tarafından çözümlenebilmesi ve benimsenmesi ile ilgilidir.

Kabul edilebilirlik, okurun tutumu, metnin okura uygunluğu ve okur tarafından değerlendirilmesi, yorumlanması ile ilgilidir (Yılmaz, 2014, s.70). Kabul edilebilirlik, metin aracılığıyla herhangi bir konuda yazar ile okuyucusu arasındaki bilgi paylaşımıdır. Metnin yazarı ile okuyucu arasında bir işbirliği kurulamıyor, metin okuyucu tarafından

rasyonel olarak anlamlandırılmıyorsa kabul edilebilirliği yok demektir (Karatay, 2014, s.77).

Metnin taşıdığı bilgilerin okuyucu veya dinleyici tarafından kabul edilebilir oluşudur. Kabul edilebilirlik, bireysel, toplumsal veya evrensel ölçülerde söz konusu olabilecek bir niteliktir; çünkü bireylerin ve toplumların geçtikleri yollar, kültürler, yani kabuller dünyası farklıdır. Metinde ifade edilen durum ya da olayın kişinin, toplumun kabuller dünyasına uygun olmasıdır (Karaağaç,2013, s.589).

Metinlerin kurgulanış amacına göre içerisindeki bilgilerin kabul edilebilirlik düzeyi değişebilir. Akademik bir metinde gerçekliğe, kanıta dayalı cümlelerin yer alması uygunken, amacı okuyucuyu eğlendirmek, düşler dünyasında gezintiye çıkarmak, okuyucunun ruhuna seslenmek olan metinlerin gerçeklikten uzaklaşması da uygun görülebilmektedir.

Oluşturulan metinlerdeki kabul edilebilirlik seviyesinin topluma bu derece bağlı olması “*metinlerin kabul edilebilirlik düzeyi*” kavramının metinler için, evrensel bir kavram olmaktan uzaklaştığını söylenebilir. Ancak insaniyetin ve hümanizmin de gerektirdiği bazı evrensel değerlerin varlığı da tüm toplumlarda oluşturulan metinler için “*kabul edilebilirlik düzeyi*” göz önünde bulundurulması gereken bir unsurdur. Toplamların tarihten gelen birliktelikleri, birbirleri ile olan münasebetleri bazı noktalarda ortak kültürel değerlere sahip olmalarına vesile olmuştur. Bunun dışında günümüz dünyasında gelişen teknoloji ve iletişim imkanları ile birlikte tüm toplumların birbirlerinden etkilenme seviyelerinin artmasını sağlamıştır. Bu tür gelişmeler sonucunda ise “*metinlerin kabul edilebilirlik düzeyi*” kavramının giderek daha evrensel bir kavram olmaya başladığını söylemek mümkündür.

Kabul edilebilirlik kavramı bu derece toplumların kendisi ile ilgili iken metinleri anlayabilmek için de okunan metnin oluşturulduğu toplumun yapısına, kültürel değerlerine, zamana vs. gibi unsurlara dikkat etmek gerekmektedir.

Metindeki kurmaca dünya ile yazıldığı gerçek dünya incelenirken göz önünde bulundurulmalıdır. Başka bir deyişle, üretim ve algılama koşullarına göre, metin kendi biçimsel kapallılığı içinde olmak ve algılanmak zorundadır (Günay, 2013, s.133).

Her okuyucu açısından ise öznel bir kabul edilebilirlik düzeyi vardır. Bu düzey okuyucunun yaşadığı toplum, eğitim seviyesi, yaşı kültürel düzeyi, cinsiyeti gibi unsurlardan etkilenmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler için seçilecek metinlerde de kabul edilebilirlik düzeyinin yerelden ziyade daha evrensel olmasına dikkat edilmelidir.

BÖLÜM 3

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Literatüre bakıldığında metin sadeleştirme, dil öğretiminde sadeleştirilmiş metin kullanımı, dil öğretiminde özgün metin kullanımı ile ilgili ortak bir görüş bulunmamakla birlikte, Türkçe olarak bu konularda gerçekleştirilen çalışmaların yeterli sayıda olmadığı dikkati çekmektedir. Başka yabancı dillerin metin sadeleştirme konusunda sadece teoride değil pratikte de adımlar attığını görmekle beraber, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında bu konuyla ilgili yapılan çalışmaların yeterli düzeyde olmadığını söylemek gerekir. Son yıllarda yabancı dil olarak Türkçe öğreten kurumların sayısında ve Türkçe öğrenmek isteyen yabancı bireylerin sayısında önemli bir artış olduğu görülmektedir. Ancak bu artışın niteliğine olumlu yönde katkısı olacağı düşünülen, öğrencilerin ders dışında da okuma yapabileceği seviyelendirilmiş okuma materyallerinin, yeterli sayıda olmadığını görmekteyiz. Bu eksiklikleri giderebilmek adına yapılan çalışmaların çoğunlukla teoride kaldığını görmekteyiz.

Benhür (2002), “Türkçenin Yabancılar Öğretimi’nde Tartışılmayan Ana Kavramlar” adlı tezinde Türkçenin sistemli bir şekilde yabancı dil olarak öğretiminin yüz elli yıllık bir tarihi olduğunu belirtmektedir. Ancak, bilgi çağını yaşayan dünyamızda eğitimle ilgili paradigma ve politikaların değişmesi, dil öğretimi alanını da etkilemiş ve bu alanda daha etkili çalışmaların yapılmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu yüzden senelerdir ihmal edilen bir alan olan “Yabancılar Türkçe Öğretimi”, bu zorunluluk çerçevesinde, kurumlar tarafından da sahiplenilmiş ve önem verilen bir alan haline gelmiştir. Bu doğrultuda araştırmacılar da, “Türkçe, yabancılar nasıl öğretilmelidir?” sorusuna yanıt bulabilmek amacıyla çalışmalar yapmış ve alana katkı sağlamışlardır. Çalışmalara bakıldığında uygulamaya dönük fazla çalışma olmadığı, var olan durumu betimlemeye yönelik araştırmaların daha fazla yapıldığı görülmektedir.

Uysal (2009) “Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni Doğrultusunda Türkçe Öğretimi Programları ve Örnek Kitapların Değerlendirilmesi” adlı tezinde, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde ve ana dili olarak ediniminde söz konusu çerçeveden nasıl yararlanılabileceğini belirlemeye çalışmıştır. Ayrıca dünyada standartlaşan dil öğretimine Türkçe öğretim programlarının hangi açılardan ne kadar yaklaşabildiğini ele almak amacıyla hazırlanan bu çalışma betimsel bir araştırmadır. Çalışma kapsamında, “Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni” ölçüt olarak alınmış ve TÖMER’in A2 düzeyindeki ders kitapları bu metne göre değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda, Türkçe öğretimi programlarının, öğrencilerden daha çok yazınsal beceriler beklerken Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni’nin, iletişimsel dil yeterliliğini ön plana çıkararak, dilin kullanımına önem verdiğini ortaya koymuştur. Bunun yanında, çerçeve metindeki İşlevsel/ Kavramsal Yaklaşım ile programlardaki temel yaklaşım olan yapılandırıcı yaklaşımın birbiriyle örtüştüğü, öğrencinin merkeze alınarak öğretmenin rehber konumunda düşünüldüğü uygulamaların kitaplarda yer aldığı sonucuna varılmıştır. TÖMER’in hazırlamış olduğu A2 düzeyindeki kitaplarda, çerçeve metnin öngördüğü çağdaş ölçme- değerlendirme yöntem ve tekniklerinin yer aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmacı çalışmada, “Çerçevenin dil öğretiminde kültür boyutunu ön plana çıkarması, Çerçeve’ ye yönelik hazırlanan kitaplarda da görülmektedir.” iddiasında bulunmaktadır.

Köse (2005) “Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni’ne Uygun Türkçe Öğretiminin Başarıya ve Tutuma Etkisi” adlı doktora tezinde, Ortak Başvuru Metni’ne uygun olarak B1 düzeyine yönelik dil becerilerini ölçen ders programları ve testler hazırlamıştır. Uygulama sonucunda, ortak dil kriterlerine uygun olarak hazırlanan programların dil öğretiminde daha nesnel, ölçülebilir ve somut öğrenme çıktıları meydana getirdiği sonucuna varılmıştır. Bu deneysel çalışmada, Avrupa Konseyi Ortak Başvuru Metni esas alınarak uygulanan yöntemle öğrencilerin daha başarılı oldukları görülmüştür. Bu çalışma “Yabancılar Türkçe Öğretimi” alanında uygulamaya dönük bir çalışma olması ve sonraki çalışmaların alt yapısını oluşturması bakımından önemlidir.

Durak (2006) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bağlamında Avrupa Ortak Dil Kriterleri Sorunsalı” adlı tezinde, Avrupa’daki yabancı dil öğretiminde meydana gelen gelişmeler çerçevesinde Avrupa’da Türkçe öğretimi konusunu ele almıştır. Türkçenin Avrupa’da öğretimine ilişkin durum; öğrenci, öğretmen boyutuyla ve kurumsal açıdan araştırılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, yurt dışında Türkçe öğrenen çocukların Türkçeye yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır.

Durmuş (2013) " İkinci / Yabancı dil öğretiminde sadeleştirilmiş metin sorunları üzerine" adlı çalışmasında sadeleştirilme sürecine hakim olan yaklaşımlar ve sadeleştirmenin bilimsel aşamalarına dair önemli görülen noktalar, “*Neden sadeleştirme yoluna gidilir?, Sadeleştirme işlemi nasıl yapılır? Sadeleştirme işlemini kimler yapar?, Sadeleştirme işlemleri metni daha anlaşılır kılıyor mu?, Metnin uzunluğu, anlama üzerinde ne kadar etkilidir?, Özgün ve sadeleştirilmiş metin tercihi her durumda birbirinin alternatifi midir?*” gibi sorularla ele almıştır.

Bakan (2012) "Yabancılar Türkçe öğretiminde metin dil bilimsel ölçütler çerçevesinde bir sadeleştirme denemesi: Sait Faik Abasıyanık "Meserret oteli" adlı tezinde, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere sunulacak metnin orijinal metin veya sadeleştirilmiş metin olması tartışmalarından sıyrılarak temel ve orta düzeydeki öğrenciler için sadeleştirilmiş metinlerin daha etkili bir okuma- anlama materyali olabileceğini ileri sürmektedir. Bu düşünceden hareketle, tezin odak noktası, metin dil bilimsel bir yaklaşımla, yüzey yapı ve derin yapıdaki doğruluk ve tutarlılık değiştirilmeden, edebî bir metnin sadeleştirmesini gerçekleştirmek olmuştur. Sadeleştirme öncesinde, yazılı metnin seçimi, metin dil bilim bağlamında bir metin çözümlemesi, ardından yapılacak bilimsel nitelikte bir sadeleştirme süreci ve son olarak sadeleştirilen metnin okuma-anlama becerisine dönük olarak çeşitli tekniklerle sınanması, bu çalışmanın çerçevesini çizmektedir. Buradan hareketle Sait Faik Abasıyanık'ın Meserret Oteli adlı öyküsü Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen ve B1.1 düzeyindeki öğrencilerine uygun biçimde sadeleştirilmiş ve son olarak kavramayı ölçmeye yönelik sorular oluşturulmuştur.

Güven (2014) “Mustafa Kutlu’nun hikâyelerinde bağdaşıklık ve tutarlılık” adlı çalışmasında; metin dilbilim ölçütlerinden bağdaşıklık ve tutarlılık durumlarını incelemek üzere, Mustafa Kutlu tarafından kaleme alınan “*Sevinç, Hayat Güzeldir ve Her Kuşun Dalı Var*” adlı hikâyeleri Coşkun (2005) tarafından geliştirilen “*Bağdaşıklık Düzeyi Değerlendirme Ölçeği*” ve “*Öyküleyici Anlatım Tutarlılık Değerlendirme Ölçeği*” ne göre incelenmiştir. İnceleme sonucunda Kutlu’nun hikâyelerinde en sık kullanılan bağdaşıklık aracının *eksilteli anlatım* olduğu, en az kullanılan bağdaşıklık aracının ise *değiştirim* olduğu belirlenmiştir. Hikâyelerin tutarlılık durumları ise “*Öyküleyici Anlatım Tutarlılık Değerlendirme Ölçeğine*” göre incelenmiş, inceleme sonucunda üç hikâyenin tutarlılık durumlarının “*Çok İyi*” düzeyde oldukları tespit edilmiştir.

Durmuş (2013), “Metin değiştirimin dil bilimsel süreçleri üzerine” adlı çalışmasında; metin değiştirim alanında kullanılan terimlerin neler olduğu, metin değiştirimin işleminin

kimler için yapılabileceği, metin değiştirim işlemleri sũrecinde dil bilimsel olarak dikkat edilmesi gereken noktaların neler olduğu, metin değiştiriminde sũz ve sũzdizimi boyutuna yer vermiştir.

Dil Ȕđretiminde kullanılan metinlerin sadeleştirilmesi, seviyelere gȔre uyarlanması hususunda ũlkemizde yapılan çalışmaların sayısının oldukça az olduğunu sȔylemek mũmkũndũr. Ayrıca yapılan çalışmaların teoride kalması, pratikte yer alamamış olması da bu alandaki çalışmaların bir eksikliği olarak yorumlanabilir. Bu alandaki çalışmaların diğer dillerde daha fazla olduğunu gȔrmekteyiz. Edebŕ metinlerin Ȕđrenicilerin seviyelerine gȔre sadeleştirilmesi hususunda yapılacak çalışmalara duyulan ihtiyaın giderilmesi hususunda bu çalışmanın bu eksikliğin giderilmesi noktasında katkı sağlayacağı dũřũnmektedir.

BÖLÜM 4

YÖNTEM

4.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, tarama modeline dayalı betimsel bir araştırmadır. Tarama çalışmaları, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Araştırma konusu kendi koşulları içinde tanımlanır. O koşulları değiştirme ve etkileme çabası yoktur (Büyüköztürk, 2007, s. 2). Tarama modeline bağlı olarak doküman incelemesi tekniğinden yararlanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analiz edilmesine olanak tanır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

4.2.Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın araştırma evreni, Türkçe edebî eserler; örnekleme, Ömer Seyfettin' in "Üç Nasihat" adlı hikayesidir. Bu hikayenin seçilme nedeni Ömer Seyfettin'in Türk hikayeciliğinin en önde gelen isimlerinden biri olması ve bu hikayesinin deyim, atasözleri açısından zenginliği ile bir yandan Türk kültürünü yansıtmaya dikkate alınırken diğer yandan kullanılan söz varlığının Türkçenin inceliklerini yansıttığı göz önünde bulundurulmuştur.

Ömer Seyfettin bir asker olarak “31 Mart Vakası”nı bastırmak üzere geldiği İstanbul’a geldikten sonra hayatı tamamen değişmiştir. İstanbul’un siyasî ve fikrî havası onun askerlikten soğumasına sebep olmuştur. Perviz imzasıyla yazılarının yayımlandığı *Hüsn ve Şiir* dergisi adını *Genç Kalemler* olarak değiştirerek İttihat ve Terakki’nin maddi desteği ile farklı bir şekil almıştır. Ömer Seyfettin bu dergide “Yeni Lisan” hareketini başlatmış bu arada ordudan tamamen ayrılarak Darülmüalliminde Edebiyat öğretmenliğine başlamıştır.

6 Mart 1920’de hayata gözlerini kapayan Yazar 36 yıllık kısa ömrü ve 14 yaşında başlayan edebiyat hayatı dikkate alınınca, en verimli yazarlarımızdan biri olduğu sonucuna varılabilir. 503 eserinin yazı türlerine göre dağılımı şöyledir (tefrikalar da kitaplar da birer kabul edilerek): 160 hikâye, 140 makale, 89 şiir, 51 fıkra, 18 mensure, 15 mektup, 25 tercüme, 3 piyes, 2 hatıra defterinden parçalar (Polat, 2011.s,19).

1917 yılında kurulan Şairler Derneği’nin kurucularından biri de Ömer Seyfettin’dir. Bu dernek, “Millî Edebiyat” anlayışını hece veznini kullanmak, konuşma diliyle yazmak, İran ve Yunan Mitolojisinden değil, Türk esatirinden almak gibi ilkeler etrafında netleştirmek istemiştir. Bu ilkelere Şairler Derneği’nden önce Ömer Seyfettin’in ilkeleri diye bakmak gerekir.

Yüz on iki hikâye yazdığını ve bunların elli tanesinin yayımlandığını biliyoruz. *Maupassant* tarzı diye bilinen ve vakayı ön planda tutan hikâyeyi Türk okuyucusuna, Ömer Seyfettin sevdirmiştir.

Ömer Seyfettin’in bütün hikâyelerinin ortak özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Yeni Lisan’dan önce yazdıklarında önemli ölçüde Edebiyat-ı Cedide kalıntıları vardır. Arapça-Farsça kelime kadrolarının kabarıklığı, süs için yapılmış terkipler, hayaller ve benzetmelerdeki yapaylık hep bu tortunun izleridir.
- Her bir hikâyesinde eğitici-öğretici bir mesaj kullanarak topluma yön vermeye gayret göstermiştir.
- Kelime kadrosu itibariyle konuşma dilinden alınmış olması dışında, süssüz bir üslupla yazmıştır.
- Hikâyelerinde bilgilendirme çabası yüzünden, üslupçuluk gölgelenmiştir.
- Mekânın memleket sathına yayılmış genişliği de dikkat çekmektedir. Mühim bir kısmının vakalarını tarihten veya bizzat yaşadığı Balkan Savaşları’ndan alması, Edebiyat-ı Cedide alışkanlığını kırarak İstanbul dışı mekânlara açılmayı da gerekli kılmıştır. Ayrıca Maupassant tarzına bağlılığı da orta tabaka halkla birlikte onların yaşadığı mekânı ve dili tercihleri arasına sokmuştur.
- Konu ve vakayı her şeyin önüne almakla beraber, karakter ve tip yaratmada da başarılıdır (Polat, 2011.s,23).

Ömer Seyfettin’in diğer önemli bir cephesi diltir. Onun dil hakkındaki görüşlerini şöyle özetleyebiliriz: Aynı din ve medeniyet dairesinde olan Arapça ve Farsça’dan kelime

alınmasından herhangi bir sakınca yoktur. Fakat edebiyat ve sanat gayretleriyle gelen “tezeyyün (süsleme)” fikri Arapça ve Farsça kuralları da beraberinde getirmiş ve dilin düzenine zarar vermektedir. Bu bozulmaya rağmen fiiller ve çekimler, Türk dilinin istiklâlini korumuştur. Türkçe işte bu istiklâl ile aslına, doğal ve temiz haline döndürülebilir. Yeni bir hayata, bir uyanış devresine giren Türklere yeni, tabîî bir lisan lâzımdır. Millî bir edebiyat vücuda getirmek için öncelikle millî bir lisan lazımdır. Ancak halkın diline yerleşmiş Arapça Farsça kelimeleri terk etmek mümkün değildir. Millî bir dil için konuşma dilini yazı dili yapmak gereklidir. Arapça ve Farsça’dan gelen kelimelerin imlâları muhafaza edilmeli, Türkçe kelimelerin imlâsı için şimdilik orta yolu seçilmeli, çözümü zamana bırakılmadır (ESA,2015).

Millî edebiyat hareketinin manifestosu sayılabilecek olan bu ilk “Yeni Lisan” yazısının sonunda, Osmanlı Türklüğünün karşı karşıya olduğu iç ve dış tehlikelere, azınlık gayretlerine dikkat çekilerek, bütün bunlarla mücadele etmenin de Türk unsurunun ilerlemesine bağlı olduğu söyleniyor. İlerlemenin ise bilim, fen ve edebiyatın yaygınlaşması yoluyla olacağı ve bunun da ancak tabîî ve millî bir dille yapılabileceği vurgulanmaktadır (Polat, 2011. s,26).

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireyler evreni, orta seviyedeki öğrenciler örneklemini oluşturmaktadır.

4.3.Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmanın temel problemi doğrultusunda, örneklem olarak seçilen öykünün sadeleştirilmesi sonucu elde edilen veriler yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde geçerliliği kabul edilmiş ilkeler, dil öğretim yöntemleri, teknikleri, Avrupa Dil Gelişim Dosyası ölçütleri ve metindilbilimsel ölçütler bağlamında analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Metindeki kelimelerin listesi Nvivo 10 programı kullanılarak çıkarılmış ve tüm sözcüklerin kullanım sıklıkları, türleri ve kökleri incelenmiştir.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğretmek amacıyla hazırlanan Ankara Üniversitesi TÖMER Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni’nden yararlanılarak oluşturulan düzeylere göre bireylerin hâkim olması gereken dil yapıları belirlenmiş ve sadeleştirmeler bu kriterlere göre yapılmıştır. Aynı zamanda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kullanılan ders

kitaplarındaki kelimelerden hareketle oluşturulmuş, öğrencilerin düzeylere göre hakim olmaları gereken kelimeler belirlenmiş ve sadeleştirme işlemi bu kelimelere göre yapılmıştır.

4.4.Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında metindilbilim ve yabancılara Türkçe öğretimi konusundaki deneme, makale, inceleme gibi türlerde hazırlanmış her türlü kaynağa ulaşılmaya çalışılmış ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Ankara Üniversitesi TÖMER Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve İstanbul Yabancılar için Türkçe kitapları taranarak orta düzeydeki (B1- B2) öğrencilerin sahip olması gereken dil bilgisi yapıları belirlenmiştir.

Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü'nden sadeleştirme sürecinde faydalanılmıştır.

Ankara Üniversitesi TÖMER Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni, Türk Dil Kurumunun Büyük Türkçe Sözlük ve Güncel Türkçe Sözlük kaynaklarından sadeleştirme sürecinde yararlanılmıştır.

Çalışmada öncelikle, sadeleştirmenin yapılacağı metin belirlenmiştir. Seçilecek metnin edebî olarak çok derin içerikte, mecazlarla ve söz sanatlarıyla yüklü bir dille yazılmamış olması gerektiği düşünülmüştür. Seçilecek öykünün özellikle yapısal ve içeriksel bir sadelik görünümüne sahip olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Okunurluğu ve anlaşılabilirliği kolaylaştırma yolunda, seçilen metnin konusunun ve metin kişilerinin evrensel özellikler göstermesi ve okuyucuda ilgi ve merak duygusu uyandıracak nitelikte olması, dikkat edilen bir başka önemli ölçüt olmuştur. Bu bağlamda eserlerinin; Türkçenin bugünkü kullanımlarını örnekleyen, kültürel özelliklerle örülü olmaktan ziyade hem kültürü hem de evrenseli içeren bir yazınsal metin özelliği sergilemesi, hikâyenin çok yoğun sanatlı söyleyişlerle, kapalı ve anlaşılmaz ifadelerle örülü bir metin olmaması, günlük dilin ve sanatlı dilin denge kurduğu, diyalogların gündelik dilden beslendiği bir metin olması, nispeten yalın sayılacak bir yapılanış sergilemesi nedeniyle , klasik hikâyeciliğin önemli bir ismi olan Ömer Seyfettin'in öyküleri üzerinde durulmuştur. Yazarın öykü kitaplarındaki çok sayıda öyküsü incelenmiş ve 1917 yılında Yeni Mecmua dergisinde yer alan Üç Nasihat adlı öyküsünde karar kılınmıştır. Öykü Polat'tan (2011)

alınmıştır fakat metnin 1917 yılında Yeni Mecmua’da yayınlanan orijinal haline de erişilip mukayese edilmiştir.

BÖLÜM 5

UYGULAMA

5.1. Üç Nasihat Hikâyesinin Bağlaşıklık ve Bağdaşıklık Ölçütleri Çerçevesinde Çözümlemesi

“Üç Nasihat” hikâyesi Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin okuma becerilerini geliştirmelerine yönelik olarak sistemli bir şekilde sadeleştirilmeye çalışılmıştır. Sadeleştirme işleminden sonra metni okuyanların metni anlamalarını sağlamak ve metinden alacakları edebi zevki korumak amaçlanmıştır. Metnin orijinalinden uzaklaşmamak adına metindeki dilbilgisel, sözcüksel yapıların ve anlamın korunmasına hassasiyet gösterilmiştir. Cümlelerin ifade etmek istediği anlamlardan yola çıkılarak anlam odaklı değişiklikler yapılmıştır.

5.1.1 Hikâyenin Sözcüksel Bağlaşıklık Çözümlemesi

Hikâyenin söz varlığı ile ilgili şu tespitler yapılmıştır:

Hikâyedeki sözcük türlerinin dağılımında ad soylu sözcüklerin fiil soylu sözcüklerden fazla olduğu görülmektedir.

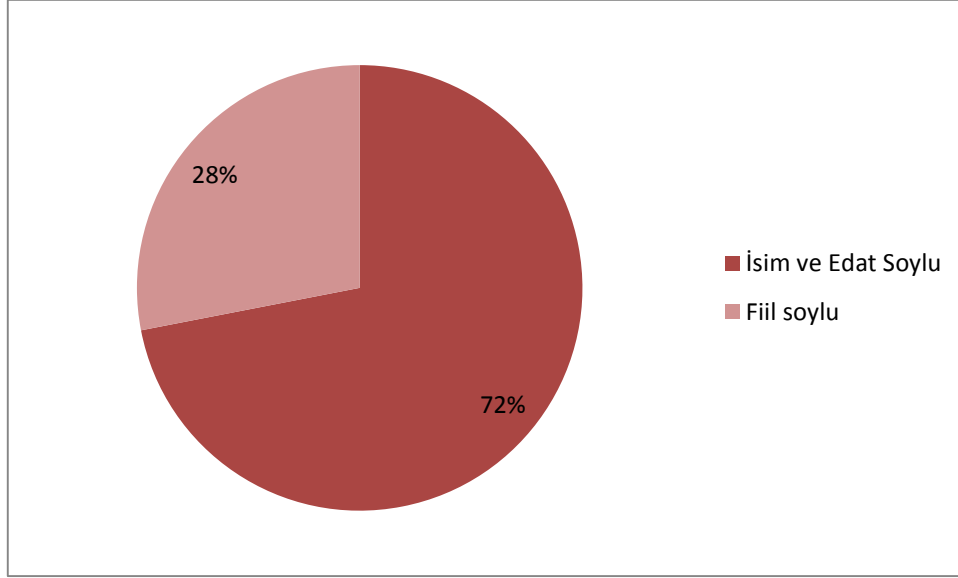
Hikâyedeki toplam 76 cümlede temel anlamının dışında yan ve mecaz anlamıyla kullanılan kelime veya kelime grubu vardır. Bu kullanımların metin içerisindeki görünüşleri şu şekildedir:

(5) Öküzünün biri ölünce tarlasını **süremedi**. (6) Para kazanmak, tekrar **çiftini düzebilmek** için gurbete gitmeye karar verdi. (8) Köyde kim çaresiz kalırsa, kimin işi **bozulursa** İstanbul yolunu tutar. (10) Çarıklarını **sıktı**. (16) Ne iş **tutacağını** bilmiyordu. (17) Bir **sanatı** yoktu. (19) **Kapı** aramaya başladı. (28) Müstakim Efendi onu **tepeden turnağa süzdü**. (34) Yalnız anam var. Babam **sizlere ömür**... (37) On gün **boş** mu gezdin? (71) **Kuru** lâfin işe yarayacağına hiç **aklı ermedi**. (80) Ömrüm ilim ile **geçti**. (81) Saçım sakalım kitap **üzerinde** ağardı. (86) **Akıl varsa** kal. (95) Sabah olunca Edirnekapısı'nın yolunu

tuttu. (108) “İşte oğlum yanıma **gireli** tam bir sene oldu. (109) **Kulaklarını iyi aç** nasihatini vereyim. (110-212-279) **Yolunu, izini bilmediğin** yere gitme. (113-142) Birdenbire **canı sıkıldı.** (115) Hâlbuki bu **kuru** bir lâftı. (121) Demek bir sene hep bu **iki çift lâf** için çalışmıştı ha... (133) Şimdi **meraktan çatlayacaktı.** (141-229-280) Sonra, “Al nasihatini: **Emanete hıyanetlik etme!**” dedi. (159) Mademki iki senelik emeğim **havaya gitti.** (160) Bir sene daha uğraşır, şu son nasihati de anlar **merakta kalmam**” dedi. (165) Kuruşu eline verdi, “Al nasihatini de” dedi; “Karını kendin gitmediğin yere **gece yatusına** gönderme!” (166) Durmuş bu nasihate de **omzunu kaldırdı.**(167) İçinden “**Dipsiz bir laf** işte...” dedi. (180) Bu sene memlekete dönecek gurbetçilere **başına geleni** anlattı. (182) “Ulan, sen **deli** imişsin!” dediler. (183) Artık İstanbul’da **durmak** istemedi. (185-261) Cebinde üç kuruşundan başka **on para** yoktu. (189) Ayakla bu sılacı kervanına **karışmak** mümkün değildi. (194) İhtiyar kalktı : **Yolun açık olsun.** (204) Geceleyin, ay aydınlığında **yola düzüldüler.** (205) **Dere tepe, düz gittiler.** (211-228) Tam bu esnada efendisinin verdiği nasihat **aklına geldi.** (213) Dizgini **topladı.** (231) “**Şeytana uymayayım**” dedi. (237) Eşkıyalar her tarafı **çevirmişti.** (238) Efe **meydana çıktı.** (239) **Canını kurtarmak** isteyen üzerinde başında nesi var nesi yok buraya bıraksın. (241) Kimse **davranamadı.** (242) Eşkıyalar yolun gerisini de **tutmuşlardı.** (243) **Can maldan tatlı.** (258) Adamlarına “Şu budalaya bir **sopa çekin** de bir daha para kazanmadan gurbette kalmamayı öğrensin” dedi. (260) **Canı çıkıncaya** kadar dipçiklerle dövdüler. (263) Zavallı kadın üç senedir **çektiği** sefaleti anlattı. (265) : Durmuş, “Hemşehrilerim gibi kazansaydım yine eşkıyalara kaptırarak **elim boş** dönecektim...” dedi. (282) Ona İstanbul’da iken aylık verseydi ihtimal ötede beride **yiyecek**, biriktiremeyecekti. (283) Yahut sılaya dönerken meydanda [zaman] geçireceği için bir kazaya **uğrayacaktı.** (287) Dağ başlarından, eşkıya içinden dolu kemerlerle geçmenin cezasını **gördüler.** (302-321) Durmuş efendisinin son üçüncü nasihatini bir türlü **aklından çıkaramadı.** (304) Ama sonra... onların ne kadar faydasını **gördü.** (311) Bir erkek çocuğu **dünyaya geldi.** (314) “**Anca beraber, kanca beraber.**” derdi. (325) “Zavallı kadın, verem olacak...” diye **lâf etmeye** başladılar. (326) Hep birden onun **üzerine düştüler.** (327) **Ant verdiler.** (331) Dinlediği iki nasihatten ne büyük **faydalar görmüştü.** (332) Şimdi son nasihati dinlemediği için kim bilir ne büyük **zarar görecekti.** (340) **İçine bir kurt girdi.** (347-351) “Şu köşede çocuğuyla beraber bir **taze** oturuyor, görüyor musun?” (356) Durmuş’un **yüreği atmaya** başladı. (357) Karısının nerede **yatacağını** sordu. (368) **El ayak kesildikten** sonra seni götürür, gizlice bu odaya sokarım.” (402) Kocakarı buna da bir **kolay** buldu: “ Bu oda zaten eski... Yakınız. ‘Gece

yangın oldu. (415) “*Başımız sağ olsun.* (425) Karısına *döndü.* (426) : “Eğer gece orada bana *el sürdürseydin* hemen seni öldürecektim.

Hikâye toplam 2096 kelimeden oluşmaktadır. Bunların 1508 tanesi isim ve edat soylu, 588 tanesi fiil soyludur.

Şekil 1. Orijinal Metindeki Ad ve Edat Soylu Kelimeler İle Fiil Soylu Kelimelerin Oranı

Orijinal metindeki kelime sıklığında ilk on kelimenin görünümü şu şekildedir.

Bir (84)

Durmuş (37), Durmuş’un (10), Durmuş’u (2) Durmuş’a (1), Durmuş’tan (1)

Sene (19), senede (4), senedir (2), senelerce (1)

Gece (17)

Daha (16)

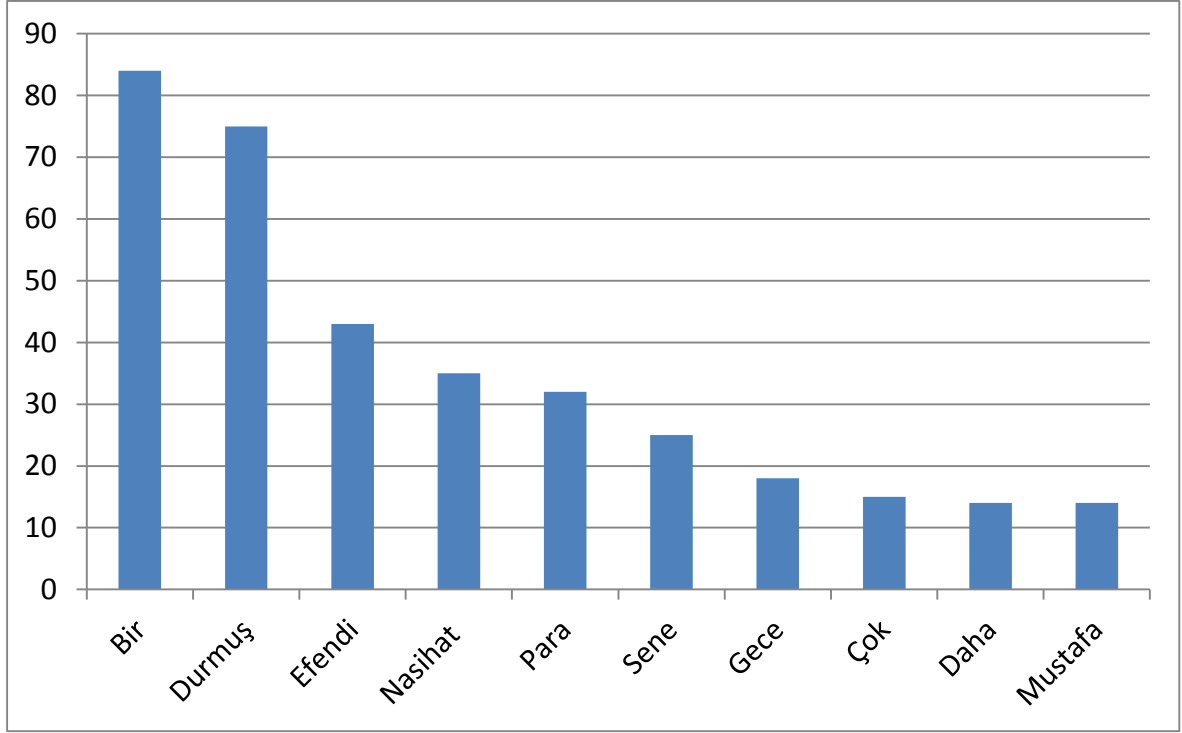
Para (16), paradan (4), parayı (1)

Ama (12)

İki (12)

Nasihat (12), Nasihati (11), Nasihatini (8), Nasihate (1), Nasihatim (1), Nasihatle (1), Nasihatten (1)

Efendim (11), Efendisinin (9),Efendi (5), efendisi (4), efendinin (3), efendimin (2), efendisine (2), efendiye(2), efendiye (1), efendisini (1),efendiye (1)

Şekil 2. Orijinal Metindeki Kelime Sıklığında İlk On Kelimenin Görünümü

Orijinal metindeki ilk sekiz fiilin sıklık görünümü şu şekildedir:

Dedi (29), dediler (2)

Aldı (11)

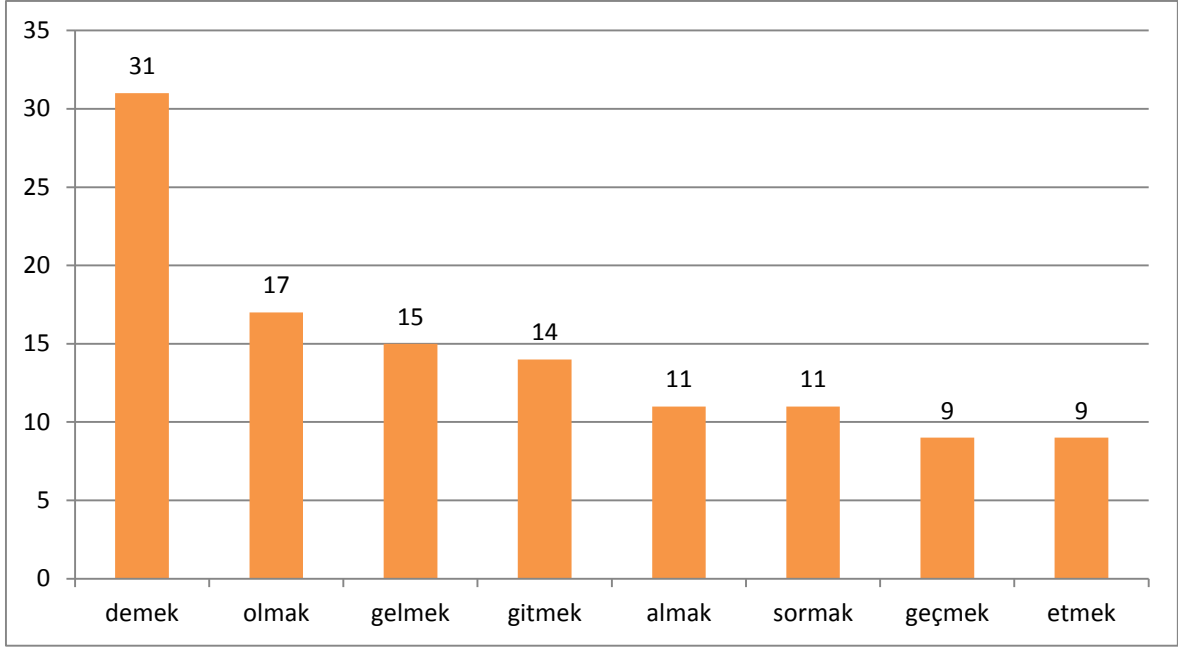
Geldi (10), geldiler (1), geldin (1) geliyor (1), geliyorum (1), gelmiyor (1)

Oldu (9), olur (2) olacak (1), olamaz (1), olayım (1), oldular (1), olmadı (1), olmuştu (1)

Sordu (7), sor- (2), soracağım (1), sorma (1)

Gitti (7), gidecekti (3), gider(1), gideyim(1), gidiyorum(1), gittiler(1),

Etti (7), etmedi (2) Geçti (6), geçiyordu (1), geçirdi (1), geçiyorlardı (1)

Şekil 3. Orijinal Metindeki Kelime Sıklığında İlk Sekiz Fiilin Görünümü

Hikâyede 30 tane deyim 3 tane atasözü yer almaktadır.

Atasözleri;

“*Kuru laf*” karın doyurmaz.

“*Emanete hıyanet*” olmaz.

Anca beraber, kanca beraber.

Hikâyede toplam 243 sıfat, 145 zarf yer almaktadır.

5.1.2. Hikâyenin Dilbilgisel Bağlıklık Çözümlemesi

Hikâyenin dilbilgisel özelliklerinin genel görünümü şöyledir:

Hikâye 428 cümleden oluşmaktadır. En uzun cümle 23 kelimedenden oluşmaktadır. 27 cümle ise tek kelimedenden oluşmaktadır.

Hikâyede “dedi”, “diye sordu”, “diye cevap verdi” gibi ifadeler kullanılarak doğrudan aktarım yapılmıştır. Bu durum yazarın üslubundan kaynaklanmaktadır. Ömer Seyfettin karakterleri kendi ağızlarından konuşturmuştur. Örneğin; (18) “Bari uşak olayım” **dedi**. (27) “Uşak arıyormuşsunuz, beni alın efendim” **dedi**. (46) Durmuş “Ben çok para istemem efendim” **dedi**. (409) Durmuş “Çocuk nerede?” **diye sordu**.

Hikâyede eksiltili cümlelere de yer verilmiştir. Örneğin; (25) Ak sakallı, nur yüzlü bir ihtiyar... (34) “Yalnız anam var. Babam sizlere ömür...” (36) “On gün evvel...” (44-45) “Ben seni yanıma alayım ama... çok para veremem...” gibi. Eksiltili kullanım metni konuşma diline yaklaştırıp metnin akışkanlığına olumlu katkıda bulunduğu gibi, cümledeki ifadenin duygusunu da aktarmaya yardımcı olur.

Metindeki artgönderim ve öngönderimler koyu şekilde gösterilmiştir. Cümlelerin başındaki sayılar, cümlenin metindeki sırasını göstermektedir.

(2) Fakirdi. (3) Ama gençti. (4) Kuvvetli idi. (5) Öküzünün biri ölünce tarlasını süremedi. (6) Para kazanmak, tekrar çiftini düzebilmek için gurbete gitmeye karar verdi. (10) Çarıklarını sıkı. (11) Eline bir değnek aldı. (12) Gurbetçilerin arasına katıldı. (13) Dere tepe aştı. (14) Nihayet İstanbul’a geldi. (15) İki gün hemşehrilerinin kahvesinde pinekledi. (16) Ne iş tutacağını bilmiyordu. (17) Bir sanatı yoktu. (18) “Bari uşak olayım” dedi. (19) Kapı aramaya başladı. (21) Münasip bir yer bulamadı. (22) Bir gün kahvede Müstakim Efendi isminde birini salık verdiler; evi Edirnekapısı’nda idi. (26) Eteğini öptü. (27) “Uşak arıyormuşsunuz, beni alın efendim” dedi. (28) Müstakim Efendi onu tepeden tırnağa süzdü. (29) Nereli olduğunu sordu. (31) “Evli misin?” (33) “Anan baban var mı?” (34) “Yalnız anam var. Babam sizlere ömür...” (35) “Ne vakit İstanbul’a geldin?” (37) “On gün boş mu gezdin?” (38) “İş aradım.” (39) “Bulamadın mı?” (40) “Bulamadım.” (41) Kazanacağı parayı ne yapacağını, borcu olup olmadığını sordu. (42) Durmuş’un verdiği cevaplardan memnun oldu. (43) “Peki oğlum” dedi. (45) “çok para veremem...” (47) “Ama ben pek az para veririm.” (48) “Ne kadar verirsiniz?” (58) Güldü. (59) Önüne baktı. (60) Utandı. (62) “Yalnız bu kadar değil. (63) Bir de nasihat vereceğim.” (67) “Para sarf olunur, biter, yahut kaybolur, oğlum. (69) Ölünceye kadar işine yarar.” (71) Kuru lâfın işe yarayacağına hiç akli ermedi. (72) Tekrar Müstakim Efendi’nin eteğini öptü. (73) Çıkıp gidecekti. (74) İhtiyar “Dur oğlum” dedi. (75) “Şöyle duvarlara bak...(76) Görüyorsun ya... (78) Burada beş bin kitap var. (79) Ben bunların hepsini okudum. (80) Ömrüm ilim ile geçti. (81) Saçım sakalım kitap üzerinde ağardı. (82) Aklın paradan daha kıymetli, paradan daha işe yarar bir şey olduğuna kanaat getirdim. (84) Yoksa ben sana senede beş on lira verebilirim. (85) Fakat paradan daha çok kıymetli olan nasihatini veriyorum. (86) Aklın varsa kal. (87) Bana hizmet et.” (88) Durmuş, “ Hayır efendim, bana para lâzım, nasihat lâzım değil...” dedi. (89) Dışarı çıktı. (90) Sokakta yalnız kalınca düşündü. (92) Kahveye geldi. (93) O gece merakından uyuyamadı. (95) Sabah olunca Edirnekapısı’nın yolunu tuttu. (96) Müstakim Efendiye gitti. (97) Eteğini öptü. (98) “Vereceğiniz nasihatini merak ettim” dedi. (99) “Bir sene size hizmet edeceğim.” (100) “Pekâla oğlum, sene nihayeti kuruşunla nasihatini alırsın...” (102) Bahçeyi belledi. (103) Su taşıdı. (104) Merdivenleri yıkadı. (105) Camları sildi. (106) Müstakim Efendi’nin her hizmetini yaptı. (107) Nihayet bir sabah efendisi onu çağırdı: (108) İşte oğlum yanıma gireli tam bir sene oldu. (109) Kulaklarını iyi aç nasihatini vereyim: (110) Yolunu, izini bilmediğin yere gitme! (111) Al şu kuruşunu da...” (112) Durmuş, efendisinin uzattığı kuruşunu aldı. (113) Birdenbire canı sıkıldı. (114) Büyük bir nasihat alacağını sanıyordu. (115) Hâlbuki bu kuru bir lâftı. (116) “Ben bu nasihatini zaten biliyordum efendim” dedi. (118) Biliyorsan iyi... (119) Şimdi o bildiğini hatırladın, bu daha iyi...(121) Demek bir sene hep bu iki çift lâf için çalışmıştı ha...(122) Efendisinin eteğini öptü. (123) İzin aldı. (124) Çıkıp gidecekti. (125) İhtiyar yine dedi ki : (126) “İstersen bir sene daha kal. (127) Yine bir nasihatle bir kuruş veririm.” (129) Hemşehrilerinin kahvesine gitti. (130) Gece yine

merakından uyuyamadı. (132) Bir sene sabretmiş, birinci nasihat için çalışmıştı. (133) Şimdi meraktan çatlayacaktı. (134) Acaba **ikincisi** ne idi? (135) Dayanamadı. (136) Kalktı. (137) Müstakim Efendi'nin evine geldi. (138) Tam bir sene hizmet etti. (139) Sene nihayeti yine Müstakim Efendi **onu** çağırdı. (140) Bu sefer kuruşu peşin verdi. (141) Sonra, "Al nasihatini: Emanete hıyanetlik **etme!**" dedi. (143) "Efendim **ben** bu nasihati biliyordum." (145) Biliyorsan şimdi de hatırladım. (146) Bildiğini hatırlamak yeniden bir şey öğrenmek kadar faydalıdır." (147) Durmuş giderken efendisi tıpkı geçen seneki gibi, "Oğlum, eğer bir sene daha kalırsan **sana** bir kuruşum, ama son bir nasihatim daha var" dedi. (149) Çıktı. (150) Hemşehrilerinin kahvesine gitti. (152) Rahat uyuyamadı. (153) Acaba efendisinin bu son nasihati ne idi? (154) Belki bildiği bir şeydi. (156) Hep **bunu** düşünüyordu. (157) Sersem sersem iş aradı. (158) Bulamadı. (159) "Mademki iki senelik emeğim havaya gitti. (160) Bir sene daha uğraşır, şu son nasihati de anlar merakta kalmam" dedi. (161) Tekrar geldi. (162) Eski kapısına girdi. (163) Tam bir sene daha Müstakim Efendi'ye hizmet etti. (164) Sene nihayetinde efendisi yine **onu** çağırdı. (165) Kuruşu eline verdi, "Al nasihatini de" dedi; "Karını kendin gitmediğin yere gece yatısına gönderme!" (168) İzin aldı. (169) Çıkacağı zaman efendisi nereye gideceğini sordu. (170) "Artık memlekete efendim." (171) "Başka bir yere girmeyecek **misin?**" (174) "Üç sene oldu gurbetteyim. (175) Anam ihtiyar, gideyim bakayım, ne oldu." (176) "Pekâlâ, oğlum, yalnız yola çıkacağın zaman buraya uğra **sana** bir hediye vereyim. (177) Anana **benden** götür, olur mu?" (179) Hemşehrilerinin kahvesine düştü. (180) Bu sene memlekete dönecek gurbetçilere başına geleni anlattı. (181) **Hepsi** güldüler. (182) "Ulan, **sen** deli imişsin!" dediler. (183) Artık İstanbul'da durmak istemedi. (184) Ama memlekete nasıl gidecekti? (185) Cebinde üç kuruşundan başka on para yoktu. (188) **Herkes** kirayla sürücü atları tutardı. (190) Hemşehrileri hâline acıdılar. (191) Aralarında **ona** bir beygir kiralayacak kadar para topladılar. (193) "İşte gidiyorum efendim" dedi. (194) İhtiyar kalktı : "Yolun açık olsun. (195) Al şu hediyelerimi anana götür." diye **ona** iki büyük somun uzattı. (197) Şu gönderdiği hediyelere bak!" diye kızdı. (198) Ama belli etmedi. (199) Somunları aldı. (200) Kahveye geldi. (201) Heybesine koydu. (202) Sılacılarla beraber Üsküdar'a geçti. (203) Handa bekleyen beygirlere bindiler. (204) Geceleyin, ay aydınlığında yola düzüldüler. (205) Dere tepe, düz gittiler. (206) Dağlar aşıldı. (207) Bir gün, bir ormanın kenarında taşkınca bir suya rast geldiler. (208) Gececek yerini bulamıyorlardı. (210) Atını suya sürecekti. (211) Tam bu esnada efendisinin verdiği nasihat aklına geldi. (212) Yolunu, izini bilmediğin yere **gitme!** (213) Dizgini topladı. (214) Atının ön ayakları suyun içinde idi. (215) Yanındaki arkadaşı durmadı. (216) Atını sürdü. (217) İki adım atınca birden bire suyun içinde kayboldu. (218) Çıksın diye beklediler. (219) Çıkmadı. (220) O vakit civarda bir çoban buldular. (221) Suyun geçilecek yerini öğrendiler. (222) Meğerse **orası** bir girdapmış... (224) Bir senelik hakkını helal etti. (225) Yolda hemşehrileri **ona** yiyecek de veriyorlardı. (226) Bir gün karnı çok acıktı. (227) "Efendisinin hediye gönderdiği şu somunlardan birini koparıp yesem..." dedi. (228) **Elini** heybesine atarken tam bir senelik emek sarf ederek işittiği nasihat aklına geldi. (229) "Emanete hıyanetlik **etme!**" (230) Elini çekti. (231) "Şeytana uymayayım" dedi. (232) Bir kaç gün, birkaç gece daha yürüdüler. (233) Nihayet bir gün karanlık ormanın yanından geçiyorlardı. (234) Ağaçların arasından "teslim olun!" diye bir ses işitti. (235) Durdu. (236) **Onula** beraber bütün kervan durdu. (239) "Canını kurtarmak isteyen üzerinde başında nesi var nesi yok buraya bıraksın. (240) Selâmetle yoluna gitsin..." diye haykırdı. (241) Kimse davranamadı. (244) **Herkes** nesi var nesi yok, efenin önüne döktü. (247) Efe inanmadı: "Ne demek, **sen** gurbetten gelmiyor musun?" (248) "Gurbetten geliyorum." (249) "Çalışmadın mı?" (250) "Çalıştım." (251) "Para kazanmadın mı?" (252) "Kazanmadım..." (254) "Vallahi kazanmadım. Hemşehrilerime **sor**, istersen..." (255) Efe hemşehrilerine sordu. (256) **Hepsi** Durmuş'un para kazanmadığını, senede bir

kuruşa hizmet ettiğini anlattılar. (258) Adamlarına “Şu budalaya bir sopa çekin de bir daha para kazanmadan gurbette kalmamayı öğrensin” dedi. (259) Durmuşu yere yatırdılar. (260) Canı çıkıncaya kadar dipçiklerle dövdüler. (264) “Neye para kazanmadın a oğlum?” diye darılacak oldu. (266) Karnı çok acıkmıştı. (267) Anasından biraz yiyecek istedi. (269) “Bir şey yok oğlum, iki gündür ağzıma lokma girmede.” (270) “Bari şu heybenin içinde efendimin sana hediye gönderdiği somun var. (271) Birisini kırılım, beraber yiyelim.” dedi. (272) Heybeden bir somun çıkardılar. (274) Şaşırdılar. (275) Öbür somunu da kırdılar. (277) Eğer bir sene hizmet ederek aldığı “Yolunu izini bilmediğin yere gitme!” nasihatini aklına getirmeseydi girdapta boğulacaktı. (278) İkinci sene aldığı “Emanete hıyanetlik etme!” nasihatini hatırlıyordı yolda somunları kırarak, altınlar meydana çıkacak, sonra hemşehrileri gibi soyulacaktı... (279) Yavaş yavaş düşündükçe efendisinin ne kadar büyük, ne kadar akıllı bir adam olduğunu anlamaya başladı. (280) Ona İstanbul’da iken aylık verseydi ihtimal ötede beride yiyecek, biriktiremeyecekti. (281) Yahut sılaya dönerken meydanda [zaman] geçireceği için bir kazaya uğrayacaktı. (284) İşte arkadaşlarının hâli!.. (285) Dağ başlarından, eşkıya içinden dolu kemerlerle geçmenin cezasını gördüler. (287) Bağ aldı. (288) Koca bir çiftlik kurdu. (289) Köyün ağası oldu. (290) Ama bir türlü evlenemiyor, yaşı otuzu geçtiği hâlde bir kız bulup alamıyordu. (291) Evlenmesini teklif eden köy ağalarına “Ben de isterim ama bir şartla...” derdi. (293) “Karıyı kendi bulunmadığım yere misafirliğe göndermem.” (294) “Akrabalarının yanına göndermez misin?” (295) “Kendi bulunmadığım hiçbir yere göndermem.” (297) “Bilmem...” (299) İlk iki nasihati de evvelâ anlayamamıştı. (300) Ama sonra... onların ne kadar faydasını gördü. (304) Durmuş onu aldı. (305) Şanına lâyık düğün yaptı. (306) Mesut oldu. (307) Bir erkek çocuğu dünyaya geldi. (309) Karısını hiçbir yere göndermedi. (310) “Anca beraber, kanca beraber.” derdi. (312) Köylerinde düğün varmış. (313) Durmuş’tan bir gece için izin istediler. (314) “Hayır, olamaz” dedi. (316) “Bilmem.” (317) Efendisinin nasihati aklından çıkmıyordu. (318) Yalvardılar, yakardılar. (319) O razı olmadı. (320) Kendi köylüsü de karısının köylüsüne karıştı. (321) “Zavallı kadın, verem olacak...” diye lâf etmeye başladılar. (322) Hep birden onun üzerine düştüler. (323) Ant verdiler. (324) Durmuş artık herkesin ısrarına dayanamadı. (325) Bir gece kalmak üzere karısını köye yolladı. (326) O akşam pişmanlığından yemek yiyemedi “Niçin efendimin nasihatini dinlemedim?” diye sıkılmaya başladı. (327) Dinlediği iki nasihatten ne büyük faydalar görmüştü. (328) Şimdi son nasihati dinlemediği için kim bilir ne büyük zarar görecekti. (329) Duramadı. (330) Uşaklarına atını hazırlattırdı. (331) Geceleyin iki saat ötedeki köye yetişti, düğün evinin önüne gitti. (333) O da yaklaştı. (334) Karısının çocuğuyla beraber bir köşede büzülmüş oturduğunu gördü. (335) Acaba bu gece hangi akrabasının yanında yatacağı. (336) İçine bir kurt girdi. (337) Döndü. (338) Arkasına baktı. (340) Ondan bunu anlamak istedi. (341) “Bana bak nine, sana bir şey soracağım.” (342) “Sor oğlum.” (343) “Şu köşede çocuğuyla beraber bir taze oturuyor, görüyor musun?” (345) “Kimin nesidir o?” (346) “Ah evladım sorma, onu bir zalim herif aldı. (347) Zavallı tazeye dünyayı zindan etti. (348) Dört senedir işte köyüne yeni geliyor...” (351) Kocasını öyle fena, öyle zalim bir adam ki...” (353) Karısının nerede yatacağını sordu. (355) Durmuş düşündü, taşındı, birdenbire dedi ki: “Beni bu gece kadınla yatırabilirsen sana beş altın veririm.” (356) “Yiğidim ondan kolay ne var?” (357) “Demek beni onunla yatırabileceksin?” (360) Onun akrabaları benim kapı bir komşumdur. (361) Benim her sözümü dinlerler. (362) Avlularının nihayetinde tek bir oda vardır. (363) Gider, onları kandırır, bu kadını oraya yatırırım. (364) El ayak kesildikten sonra seni götürür, gizlice bu odaya sokarım. (365) “Doğru söyle...” (366) “Sen hemen altınları ver yiğidim.” (368) Kocakarıya verdi. (369) Atını onun avlusuna bağladı. (370) Hiddetinden tir tir titriyordu. (373) Onu aldı. (374) Küçük bir bahçe kapısından geçirdi. (375) Bir avlunun ta nihayetindeki tek odaya soktu. (377) Karısı onu tanımadı. (378)

Hemen bağırmaya başladı. (380) Kapıyı kitledi. (381) Üzerine yürüdü. (385) Annesinin haykırmasına uyanmadı. (386) Mışıl mışıl uyudu. (388) Hiç sesini çıkarmadı. (392) Sessizce dışarı çıktı. (393) Avluyu geçti. (394) Atına bindi. (395) Dörtmala köyüne döndü. (396) Karısının akrabaları gece çocuğun çalındığını duyunca ne yapacaklarını şaşırdılar. (397) “Ağaya ne cevap vereceğiz?” diye düşünmeye başladılar. (398) Kocakarı buna da bir kolay buldu: “ Bu oda zaten eski... Yakınız. ‘Gece yangın oldu. (399) Çocuğu kurtaramadık’ dersiniz.” (400) Onu dinlediler. (401) Hemen odayı yaktılar. (402) Ağlayarak, sızlayarak Durmuş’un karısını evine getirdiler. (403) Hepsinin alnında çatkı vardı. (404) Dövünüp duruyorlardı. (407) Gece odamız yandı. (408) Çocuğu kurtaramadık...” dediler. (410) “Neye ağlıyorsunuz canım” dedi. (411) “Başımız sağ olsun. (412) Elhamdulillah genciz. (413) Allah başkasını verir. (417) Annesinin kucağına atıldı. (419) O vakit Durmuş, “Gördünüz ya, yalancı alçaklar, niçin karımı kendimin bulunmadığı yere göndermiyormuşum...” diye bağırdı. (420) Hepsini, tekme tokat kovdu. (421) Karısına döndü. (422) “Eğer gece orada bana el sürdürseydin hemen seni öldürecektim. (424) İşte, ibret al da sakın bir daha kocandan ayrı bir yere gitmek isteme...” dedi. (424) İhtiyar efendisine üç senelik emeğinin hakkını da helâl etti.

Metnin belirli yerlerinde daha önceden geçmiş bir olaya gönderim yapılmaktadır. Örneğin; “(110) Yolunu, izini bilmediğin yere gitme!” cümlesine metin içerisinde gönderimde bulunulmuştur: “(211) Tam bu esnada efendisinin verdiği nasihat aklına geldi. (212) Yolunu, izini bilmediğin yere gitme! (223) Durmuş efendisinin nasihati hatırlayarak atını o zavallıdan evvel sürmediğine şükretti. (279) Eğer bir sene hizmet ederek aldığı “Yolunu izini bilmediğin yere gitme!” nasihatini aklına getirmeseydi girdapta boğulacaktı.

(141) “Sonra, “Al nasihatini: Emanete hıyanetlik etme!” dedi.” Cümlesine metin içerisinde gönderimde bulunulmuştur: (228) Elini heybesine atarken tam bir senelik emek sarf ederek işittiği nasihat aklına geldi. (229) “Emanete hıyanetlik etme!” (280) İkinci sene aldığı “Emanete hıyanetlik etme!” nasihatini hatırlıdan çıkarsaydı yolda somunları kırarak, altınlar meydana çıkacak, sonra hemşehrileri gibi soyulacaktı... (303) İlk iki nasihati de evvelâ anlayamamıştı. (304) Ama sonra... onların ne kadar faydasını gördü. (331) Dinlediği iki nasihatten ne büyük faydalar görmüştü.

(165) Kuruşu eline verdi, “Al nasihatini de” dedi; “Karını kendin gitmediğin yere gece yatısına gönderme!” Cümlesine metin içerisinde gönderimde bulunulmuştur: (295) “Karını kendi bulunmadığım yere misafirliğe göndermem.” (299) “Kendi bulunmadığım hiçbir yere göndermem.” (302) Durmuş efendisinin son üçüncü nasihatini bir türlü aklından çıkaramadı. (313) Karısını hiçbir yere göndermedi. (321) Efendisinin nasihati aklından çıkmıyordu. (332) Şimdi son nasihati dinlemediği için kim bilir ne büyük zarar görecekti. (423) O vakit Durmuş, “Gördünüz ya, yalancı alçaklar, niçin karımı kendimin

bulunmadığı yere göndermiyormuşum...” diye bağırdı. (427) İşte, ibret al da sakın bir daha kocandan ayrı bir yere gitmek isteme...” dedi.

Hikâyedeki eksilteli anlatımların görünümleri koyu renkle gösterilmiştir.

(2) **O veya Durmuş** fakirdi. (3) **O veya Durmuş** ama gençti. (4) **O veya Durmuş** Kuvvetli idi. (5) **O veya Durmuş** Öküzünün biri ölünce tarlasını süremedi. (6) **O veya Durmuş** Para kazanmak, tekrar çiftini düzebilmek için gurbete gitmeye karar verdi. (10) **O veya Durmuş** Çarıklarını sıktı. (11) **O veya Durmuş** Eline bir değnek aldı. (12) **O veya Durmuş** Gurbetçilerin arasına katıldı. (13) **O veya Durmuş** Dere tepe aştı. (14) **O veya Durmuş** Nihayet İstanbul’a geldi. (15) **O veya Durmuş** İki gün hemşehrilerinin kahvesinde pinekledi. (16) **O veya Durmuş** Ne iş tutacağını bilmiyordu. (17) **Onun veya Durmuşun** Bir sanatı yoktu. (18) **O veya Durmuş** “Bari uşak olayım” dedi. (19) **O veya Durmuş** Kapı aramaya başladı. (21) **O veya Durmuş** Münasip bir yer bulamadı. (22) **Kahvehanedekiler** Bir gün kahvede Müstakim Efendi isminde birini salık verdiler; **onun** evi Edirnekapısı’nda idi. (24) **O veya Durmuş** Bu efendiyi buldu. (26) **O veya Durmuş onun** Eteğini öptü. (27) **O veya Durmuş siz** “Uşak arıyormuşsunuz, beni alın efendim” dedi. (29) **Müstakim Efendi Onun** Nereli olduğunu sordu. (31) **Sen** “Evli misin?” (32) “Hayır.” **Değilim.** (33) **Senin** “Anan baban var mı?” (34) **Benim** “Yalnız anam var. Babam sizlere ömür...” (35) **Sen** “Ne vakit İstanbul’a geldin?” (36) “On gün evvel...” **geldim.** (37) **Sen** “On gün boş mu gezdin?” (38) **Ben** “İş aradım.” (39) **Sen** “Bulamadın mı?” (40) **Ben** “Bulamadım.” (41) **Müstakim Efendi Durmuş’un** Kazanacağı parayı ne yapacağını, borcu olup olmadığını sordu. (42) **Müstakim Efendi** Durmuş’un verdiği cevaplardan memnun oldu. (43) **Müstakim Efendi** “Peki oğlum” dedi. (45) **Ben** “çok para veremem...” (48) **Siz** “Ne kadar verirsiniz?” (49) “Bir kuruş.” **veririm** (50) **Siz** “Günde bir kuruş mu?” **verirsiniz** (51) “Hayır.” **günde bir kuruş vermem.** (52) **Siz** “Haftada bir kuruş mu?” **verirsiniz** (53) “Hayır.” **haftada bir kuruş vermem.** (55) **Siz** “Ayda bir kuruş mu **verirsiniz** efendim?” (56) “Hayır! Senede bir kuruş...” **veririm.** (58) **Durmuş** Güldü. (59) **Durmuş** Önüne baktı. (60) **Durmuş** Utandı. (61) Fakat Müstakim Efendi yine “Senede bir kuruş...**veririm**” dedi. (62) “Yalnız **vereceklerim** bu kadar değil. (63) **Ben** Bir de nasihat vereceğim.” (67) “Para sarf olunur, biter, yahut kaybolur, **benim** oğlum. (69) **Nasihat** Ölünceye kadar **senin** işine yarar.” (71) Kuru lâfın işe yarayacağına **Durmuş’un** hiç akli ermedi. (72) **Durmuş** Tekrar Müstakim Efendi’nin eteğini öptü. (73) **Durmuş** Çıkıp gidecekti. (74) İhtiyar **adam** “Dur **benim** oğlum” dedi. (75) **Sen** “Şöyle duvarlara bak...(76) **Sen** Görüyorsun ya... (77) **Oda** Hep kitap dolu.... (79) Ben bunların **kitapların** hepsini okudum. (80) **Benim** Ömrüm ilim ile geçti. (81) **Benim** Saçım sakalım kitap üzerinde ağardı. (82) **Ben** Aklın paradan daha kıymetli, paradan daha işe yarar bir şey olduğuna kanaat getirdim. (85) Fakat **ben** paradan daha çok kıymetli olan nasihati veriyorum. (86) **Senin** Aklın varsa kal. (87) **Sen** Bana hizmet et.” (89) **Durmuş** Dışarı çıktı. (90) **Durmuş** Sokakta yalnız kalınca düşündü. (92) **Durmuş** Kahveye geldi. (93) **Durmuş** O gece merakından uyuyamadı. (95) **Durmuş** Sabah olunca Edirnekapısı’nın yolunu tuttu. (96) **Durmuş** Müstakim Efendiye gitti. (97) Eteğini öptü. (98) **Durmuş sizin** “Vereceğiniz nasihati merak ettim” dedi. (99) **Ben** “Bir sene size hizmet edeceğim.” (100) “Pekâla **benim** oğlum, sene nihayeti **sen** kuruşunla nasihatini alırsın...” (102) **Durmuş** Bahçeyi belledi. (103) **Durmuş** Su taşıdı. (104) **Durmuş** Merdivenleri yıkadı. (105) **Durmuş** Camları sildi. (106) **Durmuş** Müstakim Efendi’nin her hizmetini yaptı. (107) Nihayet bir sabah **Durmuş’un** efendisi onu çağırdı: (108) İşte **benim** oğlum **sen** yanıma gireli tam bir sene oldu. (109) **Sen** Kulaklarını iyi aç **senin** nasihatini **ben** vereyim: (110) **Sen** Yolunu, izini bilmediğin yere gitme! (111) Al şu **senin** kuruşunu da...” (113) Birdenbire **Durmuş’un** canı sıkıldı. (114) **Durmuş** Büyük bir nasihat

alacağını sanıyordu. (116) **Durmuş** “Ben bu nasihati zaten biliyordum efendim” dedi. (118) **Sen** Biliyorsan iyi... (119) Şimdi o bildiğini hatırladın, bu daha iyi... **bir şey** (121) Demek **Durmuş** bir sene hep bu iki çift lâf için çalışmıştı ha... (122) **Durmuş** Efendisinin eteğini öptü. (123) **Durmuş** İzin aldı. (124) **Durmuş** Çıkıp gidecekti. (125) İhtiyar **adam** yine dedi ki : (126) **Sen** “İstersen bir sene daha kal. (127) **Ben** Yine bir nasihatle bir kuruş veririm.” (129) **Durmuş** Hemşehrilerinin kahvesine gitti. (130) **Durmuş** Gece yine merakından uyuyamadı. (131) Acaba **efendisinin** bu vereceği nasihat ne idi? (132) **Durmuş** Bir sene sabretmiş, birinci nasihat için çalışmıştı. (133) **Durmuş** Şimdi meraktan çatlayacaktı. (134) Acaba **nasihatın** ikincisi ne idi? (135) **Durmuş** Dayanamadı. (136) **Durmuş** Kalktı. (137) **Durmuş** Müstakim Efendi’nin evine geldi. (138) **Durmuş** Tam bir sene hizmet etti. (140) **Müstakim Efendi** Bu sefer kuruşu peşin verdi. (141) Sonra, “Al **senin** nasihatini: **Sen** Emanete hıyanetlik etme!” dedi. (143) **Benim** “Efendim ben bu nasihati biliyordum.” (144) “İyi ya işte... **ne güzel**. (145) **Sen** Biliyorsan şimdi de hatırladın. (146) **Kendi** Bildiğini hatırlamak yeniden bir şey öğrenmek kadar faydalıdır.” (147) **Durmuş** giderken **onun** efendisi tıpkı geçen seneki gibi, “**Benim** Oğlum, eğer **sen** bir sene daha kalırsan sana bir kuruşum, ama son bir nasihatim daha var” dedi. (149) **Durmuş** Çıktı. (150) **Durmuş** Hemşehrilerinin kahvesine gitti. (152) **Durmuş** Rahat uyuyamadı. (154) Belki **bu nasihat Durmuş’un** bildiği bir şeydi. (156) **Durmuş** Hep bunu düşünüyordu. (157) **Durmuş** Sersem sersem iş aradı. (158) **Durmuş** Bulamadı. (159) “Mademki **benim** iki senelik emeğim havaya gitti. (160) **Durmuş** Bir sene daha uğraşır, şu son nasihati de anlar merakta kalmam” dedi. (161) **Durmuş** Tekrar geldi. (162) **Durmuş** Eski kapısına girdi. (163) **Durmuş** Tam bir sene daha Müstakim Efendi’ye hizmet etti. (165) **Müstakim Efendi** Kuruşu **Durmuş’un** eline verdi, “Al nasihatini de” dedi; “Karını **sen** kendin gitmediğin yere gece yatısına göndermel!” (168) **Durmuş** İzin aldı. (169) **Durmuş** Çıkacağı zaman efendisi nereye gideceğini sordu. (170) “Artık **ben** memlekete **gideceğim** efendim.” (171) **Sen** “Başka bir yere girmeyecek misin?” (172) “Hayır.” **girmeyeceğim**. (173) “Niçin?” **girmeyeceksin**. (174) “Üç sene oldu **ben** gurbetteyim. (175) **Benim** Anam ihtiyar, gideyim bakayım, **ona** ne oldu.” (176) “Pekâlâ, **benim** oğlum, yalnız **sen** yola çıkacağın zaman buraya uğra **ben** sana bir hediye vereyim. (177) **Senin** Anana benden götür, olur mu?” (178) **Durmuş** “Olur efendim” dedi. (179) **Durmuş** Hemşehrilerinin kahvesine düştü. (180) **Durmuş** Bu sene memlekete dönecek gurbetçilere başına geleni anlattı. (181) **Gurbetçilerin** Hepsı güldüler. (182) **Gurbetçiler Durmuş’a** “Ulan, sen deli imişsin!” dediler. (183) **Durmuş** Artık İstanbul’da durmak istemedi. (184) Ama **Durmuş** memlekete nasıl gidecekti? (185) **Durmuş’un** Cebinde üç kuruşundan başka on para yoktu. (187) **Durmuş’a** Para lâzımdı. (190) Hemşehrileri **Durmuş’un** hâline acidılar. (191) **Hemşehrileri** Aralarında ona bir beygir kiralayacak kadar para topladılar. (192) **Onlar** Tam Üsküdar’a geçecekleri akşam **Durmuş** efendisinin evine gitti. (193) **Durmuş** “İşte gidiyorum efendim” dedi. (194) İhtiyar kalktı : “**Senin** Yolun açık olsun. (195) Al şu hediyelerimi **senin** anana götür.” diye ona iki büyük somun **ekmek** uzattı. (197) **Durmuş** **Onun** Şu gönderdiği hediyelere bak!” diye kızdı. (198) Ama **Durmuş** belli etmedi. (199) **Durmuş** Somunları **ekmek** aldı. (200) **Durmuş** Kahveye geldi. (201) **Durmuş** **ekmekleri** Heybesine koydu. (202) **Durmuş** Silacılarla beraber Üsküdar’a geçti. (203) Hep **Silacılar** Handa bekleyen beygirlere bindiler. (204) **Silacılar** Geceleyin, ay aydınlığında yola düzüldüler. (205) **Silacılar** Dere tepe, düz gittiler. (206) **Silacılar** Dağlar aştılar. (207) **Silacılar** Bir gün, bir ormanın kenarında taşkınca bir suya rast geldiler. (208) **Silacılar** **suyun** Gececek yerini bulamıyorlardı. (210) **Durmuş** Atını suya sürecekti. (211) Tam bu esnada **Durmuş’un** efendisinin verdiği nasihat aklına geldi. (212) **Sen** Yolunu, izini bilmediğin yere gitme! (213) **Durmuş** Dizgini topladı. (214) **Durmuş’un** Atının ön ayakları suyun içinde idi. (215) **Durmuş’un** Yanındaki arkadaşı durmadı. (216) **Durmuş’un** **yanındaki arkadaşı** Atını sürdü. (217) **O** İki adım atınca birden bire suyun

içinde kayboldu. (218) **Arkadaşları o** Çıksın diye beklediler. (219) **O** Çıkmadı. (220) **Silacılar** O vakit civarda bir çoban buldular. (221) **Çobandan** Suyun geçilecek yerini öğrendiler. (223) Durmuş efendisinin nasihatı hatırlayarak atını o zavallıdan **arkadaşından** evvel sürmediğine şükretti. (224) **Efendisine** Bir senelik hakkını helal etti. (226) Bir gün **Durmuş'un** karnı çok acıktı. (227) **Durmuş** “Efendisinin hediye gönderdiği şu somunlardan birini koparıp yesem... **ne güzel olur**” dedi. (228) **Durmuş** Elini heybesine atarken tam bir senelik emek sarf ederek işittiği nasihat aklına geldi. (229) **Sen** “Emanete hıyanetlik etmel!” (230) **Durmuş** Elini çekti. (231) **Durmuş** “Şeytana uymayayım” dedi. (232) **Silacılar** Bir kaç gün, birkaç gece daha yürüdüler. (233) Nihayet **Silacılar** bir gün karanlık ormanın yanından geçiyorlardı. (234) **Durmuş** Ağaçların arasından **siz** “teslim olun!” diye bir ses işitti. (235) **Durmuş** Durdu.. (239) “Canını kurtarmak isteyen **kişi kendi** üzerinde başında nesi var nesi yok buraya bıraksın. (240) **Sonra Efe** Selâmetle yoluna gitsin...” diye haykırdı. (245) Senelerce emeklerle kazanılan lira kemerleri, altın keseleri, gümüş, elmas hediyeler, daha birçok şeyler... **eşkıyanın eline geçti** (247) Efe inanmadı: “Ne demek **senin bir şeyin yok**, sen gurbetten gelmiyor musun?” (248) **Ben** “Gurbetten geliyorum.” (249) **Sen** “Çalışmadın mı ?” (250) **Ben** “Çalıştım.” (251) **Sen** “Para kazanmadın mı ?” (252) **Ben** “Kazanmadım...” (253) “Yalan.” **Söylüyorsun.** (254) “Vallahi **Ben** kazanmadım. **Sen benim** Hemşehrilerime sor, istersen...” (255) Efe **Durmuş'un** hemşehrilerine sordu. (258) **Efe** Adamlarına “Şu budalaya bir sopa çekin de **o** bir daha para kazanmadan gurbette kalmamayı öğrensin” dedi. (259) **Adamları** Durmuşu yere yatırdılar. (260) **Durmuş'un** Canı çıkıncaya kadar **Durmuş'u** dipçiklerle dövdüler. (263) Zavallı kadın **Durmuş'a** üç senedir çektiği sefaleti anlattı. (264) **Annesi** “Neye para kazanmadın a **benim** oğlum?” diye **Durmuş'a** darılacak oldu. (265) Durmuş, “Hemşehrilerim gibi kazansaydım yine **kazandıklarımı** eşkıyalara kaptırarak elim boş dönecektim...” dedi. (266) **Durmuş'un** Karnı çok acıkmıştı. (267) **Durmuş** Anasından biraz yiyecek istedi. (269) “Bir şey yok **benim** oğlum, iki gündür ağzıma lokma girmedim.” (270) “Bari şu heybenin içinde efendimin sana hediye gönderdiği somun **ekmek** var. (271) **Durmuş** Birisini kiralım, beraber yiyelim.” dedi. (272) Heybeden bir somun **ekmek** çıkardılar. (274) **Durmuş ve annesi** Şaşırdılar. (275) **Durmuş ve annesi** Öbür somunu da kırdılar. (279) **Durmuş** Eğer bir sene hizmet ederek aldığı “Yolunu izini bilmediğin yere **sen** gitme!” nasihatini aklına getirmeseydi girdapta boğulacaktı. (280) **Durmuş** İkinci sene aldığı **sen** “Emanete hıyanetlik etmel!” nasihatini hatırlıdan çıkarsaydı yolda somunları **ekmek** kırarak, altınlar meydana çıkacak, sonra hemşehrileri gibi soyulacaktı... (281) **Durmuş** Yavaş yavaş düşündükçe efendisinin ne kadar büyük, ne kadar akıllı bir adam olduğunu anlamaya başladı. (282) Ona İstanbul'da iken aylık verseydi ihtimal **Durmuş** ötede beride yiyecek, **para** biriktiremeyecekti. (283) Yahut **Durmuş** sılaya dönerken meydana [zaman] geçireceği için bir kazaya uğrayacaktı. (286) İşte **Durmuş'un** arkadaşlarının hâli!.. (287) **Durmuş'un arkadaşları** Dağ başlarından, eşkıya içinden dolu kemerlerle geçmenin cezasını gördüler. (289) **Durmuş** Bağ aldı. (288) **Durmuş** Koca bir çiftlik kurdu. (291) **Durmuş** Köyün ağası oldu. (292) Ama **Durmuş** bir türlü evlenemiyor, yaşı otuzu geçtiği hâlde bir kız bulup alamıyordu. (293) Evlenmesini teklif eden köy ağalarına **Durmuş** “Ben de isterim ama bir şartla...” derdi. (295) **Ben** “Karıyı kendi bulunmadığım yere misafirliğe göndermem.” (296) **Senin** “Akrabalarının yanına göndermez misin?” (297) **Ben** “Göndermem” (298) **Sen, onun** Anasının, babasının yanına göndermez misin? (299) **Ben** “Kendi bulunmadığım hiçbir yere göndermem.” (301) **Ben** “Bilmem...” (303) **Durmuş** İlk iki nasihatı de evvelâ anlayamamıştı. (304) Ama sonra... **Durmuş** onların ne kadar faydasını gördü. (309) **Durmuş** Şanına lâayık düğün yaptı. (310) **Durmuş** Mesut oldu. (311) **Durmuş'un** Bir erkek çocuğu dünyaya geldi. (313) **Durmuş** Karısını hiçbir yere göndermedi. (314) **Durmuş karısına** “Anca beraber, kanca beraber.” derdi. (316) **Karısının akrabalarının** Köylerinde düğün varmış. (317) **Onlar** Durmuş'tan

bir gece için izin istediler. (318) **Durmuş** “Hayır, olamaz” dedi. (319) “Niçin?” **olmaz** (320) **Ben** “Bilmem.” (321) **Durmuş** Efendisinin nasihatini aklından çıkmıyordu. (322) **Karısının akrabaları** Yalvardılar, yakardılar. (324) **Durmuş’un** Kendi köylüsü de karısının köylüsüne karıştı. (325) **Köylüler** “Zavallı kadın, verem olacak...” diye lâf etmeye başladılar. (326) **Köylüler** Hep birden onun üzerine düştüler. (323) **Köylüler** Ant verdiler. (329) **Durmuş** Bir gece kalmak üzere karısını köye yolladı. (330) **Durmuş** O akşam pişmanlığından yemek yiyemedi “Niçin efendimin nasihatini dinlemedim?” diye sıkılmaya başladı. (331) **Durmuş** Dinlediği iki nasihatten ne büyük faydalar görmüştü. (332) **Durmuş** Şimdi son nasihatini dinlemediği için kim bilir ne büyük zarar görecekti. (333) **Durmuş** Duramadı. (334) **Durmuş** Uşaklarına atını hazırlattırdı. (335) **Durmuş** Geceleyin iki saat ötedeki köye yetiştii, düğün evinin önüne gitti. (338) **Durmuş** Karısının çocuğuyla beraber bir köşede büzülmüş oturduğunu gördü. (339) Acaba **karısı** bu gece hangi akrabasının yanında yatacağı. (340) **Durmuş’un** İçine bir kurt girdi. (341) **Durmuş** Döndü. (342) **Durmuş** Arkasına baktı. (344) **Durmuş** Ondan bunu anlamak istedi. (345) “Bana bak nine, **ben** sana bir şey soracağım.” (346) “Sor **benim** oğlum.” (347) “Şu köşede çocuğuyla beraber bir taze oturuyor, **sen** görüyor musun?” (349) “Kimin nesidir o **taze**?” (346) “Ah **benim** evladım sorma, onu bir zalim herif aldı. (351) **Zalim herif** Zavallı tazeye dünyayı zindan etti. (352) **Taze** Dört senedir işte köyüne yeni geliyor...” (355) **Tazenin** Kocasını öyle fena, öyle zalim bir adam ki...” (357) **Durmuş** Karısının nerede yatacağını sordu. (359) **Durmuş** düşündü, taşındı, birdenbire dedi ki: “**Sen** Beni bu gece kadınla yatırabilirsen **ben** sana beş altın veririm.” (360) “**Benim** Yiğidim ondan kolay ne var?” (361) “Demek **Sen** beni onunla yatırabileceksin?” (365) **Onlar** Benim her sözümü dinlerler. (366) **Onların** Avlularının nihayetinde tek bir oda vardır. (367) **Ben** Giderim, onları kandırır, bu kadını oraya yatırırım. (368) El ayak kesildikten sonra **ben** seni götürür, gizlice bu odaya sokarım. (369) **Sen** “Doğru söyle...” (370) “Sen hemen altınları ver **benim** yiğidim.” (372) **Durmuş altınları** Kocakarıya verdi. (373) **Durmuş** Atını onun avlusuna bağladı. (374) **Durmuş** Hiddetinden tir tir titriyordu. (377) **Kocakarı** Onu aldı. (378) **Kocakarı Durmuş’u** Küçük bir bahçe kapısından geçirdi. (379) **Kocakarı Durmuş’u** Bir avlunun ta nihayetindeki tek odaya soktu. (381) **Durmuş’un** Karısı onu tanımadı. (382) **Durmuş’un Karısı** Hemen bağırmaya başladı. (384) **Durmuş** Kapıyı kitledi. (385) **Durmuş karısının** Üzerine yürüdü. (386) Zavallı kadın köşeye büzülmüş, hem bağırıyor hem **Durmuş’a** tekme atıyordu. (387) **Kadın** Durmuş’u yanına hiç yaklaştırmadı. (388) **Kadının** Akşamdan uyuyan oğlu yatağın üzerindeydi. (389) **Çocuk** Annesinin haykırmasına uyanmadı. (390) **Çocuk** Mışıl mışıl uyudu. (392) **Durmuş** Hiç sesini çıkarmadı. (396) **Durmuş** Sessizce dışarı çıktı. (397) **Durmuş** Avluyu geçti. (398) **Durmuş** Atına bindi. (399) **Durmuş** Dört nala köyüne döndü. (401) **Karısının akrabaları** “Ağaya ne cevap vereceğiz?” diye düşünmeye başladılar. (402) Kocakarı buna da bir kolay buldu: “Bu oda zaten eski **değil mi?**... **Siz** Yakınız. ‘Gece yangın oldu. (403) Çocuğu kurtaramadık’ dersiniz.” (404) **Karısının akrabaları** Onu dinlediler. (405) **Karısının akrabaları** Hemen odayı yaktılar. (406) **Karısının akrabaları** Ağlayarak, sızlayarak Durmuş’un karısını evine getirdiler. (408) **Hepsi** Dövünüp duruyorlardı. (411) Gece **bizim** odamız yandı. (412) **Onlar Biz** Çocuğu kurtaramadık...” dediler. (414) **Durmuş** “Neye **siz** ağlıyorsunuz canım” dedi. (415) **Bizim** “Başımız sağ olsun. (416) **Biz** Elhamdülillah genciz. (417) Allah **bize** başkasını verir. (421) **Çocuk** Annesinin kucağına atıldı. (423) O vakit Durmuş, “Gördünüz ya, yalancı alçaklar, **ben** niçin karımı kendimin bulunmadığı yere göndermiyormuşum...” diye bağırıldı. (424) **Durmuş** Hepsini, tekme tokat kovdu. (425) **Durmuş** Karısına döndü. (426) “Eğer **sen** gece orada bana el sürdürseydin **ben** hemen seni öldürecektim. (427) **Durmuş Karısına** İşte, ibret al da sakın bir daha kocandan ayrı bir yere gitmek isteme...” dedi. (428) **Durmuş** İhtiyar efendisine üç senelik emeğinin hakkını da helâl etti.

5.2. Ömer Seyfettin'in Üç Nasihat Adlı Hikâyesinin Sadeleştirilmesi

ÜÇ NASİHAT

(1) O.C. : Durmuş'un bir anasından başka kimsesi yoktu.

S.C. : Durmuş'un anasından başka kimsesi yoktu.

Cümlelerin kurgusunda anlamın tamamlanması adına ihtiyaç duyulmayan “bir” kelimesi cümleden çıkarılmıştır.

(2) O.C. : Fakirdi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(3) O.C. : Ama gençti.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(4) O.C. : Kuvvetli idi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(5) O.C. : Öküzünün biri ölünce tarlasını süremedi.

S.C. : Atı ölünce tarlasında çalışamadı.

Düzeyin üzerinde olan “öküz” kelimesinin yerine, önceki zamanlarda tarladaki işlerde kullanılan, YTKSS' de 178 frekansa sahip ve öğrencinin düzeyine uygun “at” kelimesi kullanılmıştır. “Sürmek¹” fiili düzeyin üzerinde deyim olarak kullanılmıştır. “Saban, pulluk kullanarak toprağı ekilebilir duruma getirmek” anlamından hareketle yerine “çalışmak” fiili kullanılmıştır.

(6) O.C. : Para kazanmak, tekrar çiftini düzebilmek için gurbete gitmeye karar verdi.

S.C. : Para kazanmak, tarlasını tekrar ekebilmek için şehre gitmeye karar verdi.

Bu cümlede kullanılan “çiftini düzebilmek” ifadesi düzeyin üzerinde ve günlük dilde pek sık kullanımı olmaması nedeniyle, ifadenin anlamca karşılığı olan “tarlasını ekebilmek” şeklinde değiştirilmiştir. “Gurbet” kelimesi, kelimenin metindeki bağlamından hareketle “şehir” kelimesi ile değiştirilmiştir.

1

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a31d3952b8d0.42680828 (25.06.2015)

(7) O.C. : Gurbet, İstanbul demektir.

S.C. : Şehir, İstanbul demektir.

O dönemde de günümüzde de çalışmak için köyden sıklıkla gidilen yer İstanbul veya onun gibi büyük şehirlerdir. Bu nedenle “gurbet” kelimesi “şehir” olarak değiştirilmiştir.

(8) O.C. : Köyde kim çaresiz kalırsa, kimin işi bozulursa İstanbul yolunu tutar.

S.C. : Köyde kim çaresiz kalırsa, kimin paraya ihtiyacı olursa İstanbul’a gidiyordu.

Düzeğin üzerinde olan “yapmakta olduğu işten gereği kadar kazanç sağlayamaz olmak.” Anlamındaki “iş bozulmak²” deyimini düzeğe uygun “paraya ihtiyacı olursa” şeklinde değiştirilmiştir. Düzeğin üzerinde olan “bir yere doğru gitmeye başlamak” anlamındaki “yol tutmak³” deyiminin yerine “gitmek” fiili kullanılmıştır.

(9) O.C. : Durmuş da torbasını omuzladı.

S.C. : Durmuş da çantasını hazırladı.

“Torbasını omuzladı” ifadesi, torba yerine günümüzde daha çok kullanılan çanta ile değiştirilmiştir. “Omuzlamak” kelimesi ise bu cümlemin bağlamından hareketle anlamsal olarak karşılığı olan “hazırladı” kelimesi ile değiştirilmiştir.

(10) O.C. : Çarıklarını sıktı.

S.C. : Ayakkabılarını giydi.

Günümüzde kullanımı pek olmayan “çarık” ifadesi anlamsal karşılığı olan “ayakkabı” ile değiştirilmiştir. “Çarığın sıkılması” kullanımının yerine “ayakkabının giyilmesi” ifadesi kullanılmıştır.

(11) O.C. : Eline bir değnek aldı.

S.C. : Eline bir sopa aldı.

“Değnek” kelimesi B2 seviyesindeki öğrencilerin sahip olması beklenen kelime listesinden “sopa” kelimesi ile değiştirilmiştir.

(12) O.C. : Gurbetçilerin arasına katıldı.

²

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a4738d9c5e00.59780791 (25.06.2015)

³

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a473a6cf6768.49386548 (25.06.2015)

S.C. : İstanbul’ a gidenlerin arasına katıldı.

“Gurbetçi” kelimesinin yerine halkın çalışıp para kazanmak için medet umduğu yerin ismi “İstanbul” olarak değiştirilmiştir. Daha sonra B1 seviyesindeki bireylerin hâkim olması gereken sıfat fiil yapısından hareketle “İstanbul’a gidenler” şeklinde ekleme yapılmıştır.

(13) O.C. : Dere tepe aştı.

S.C. : Derelerin önünden geçti.

S.C.2: Tepeler, dağlar geçti.

Düzeyin üzerinde olan “engelleri aşarak gitmek” anlamındaki “dere tepe aşmak⁴” deyiminin yeri iki cümle kullanılarak anlam sağlanmaya çalışılmıştır.

(14) O.C. : Nihayet İstanbul’a geldi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(15) O.C. : İki gün hemşehrilerinin kahvesinde pinekledi.

S.C. : İki gün hemşehrilerinin kahvehanesinde kaldı.

“Hemşehri” ifadesi B2 seviyesindeki öğrencilerin bilmesi gereken kelimeler listesinde yer almamıştır. Ancak konuşma dilinde yaygın olarak kullanılması ve Göz’ün (2003, s.78) YTKSS içinde altı defa kullanılması nedeniyle ifade aynen korunmuştur. “Kahvesinde” ifadesi mekânın adını belirten “kahvehanesinde” şeklinde değiştirilmiştir. Hiçbir seviyede yer almayan ve YTKSS’de 2 frekansa sahip “pinekledi” ifadesi metindeki bağlamdan hareketle “kaldı” şeklinde değiştirilmiştir.

(16) O.C. : Ne iş tutacağını bilmiyordu.

S.C. : Ne iş yapacağını bilmiyordu.

“Tutmak” ifadesi temel anlamında kullanılmadığından “yapmak” şeklinde değiştirilmiştir.

(17) O.C. : Bir sanatı yoktu.

S.C. : Bir mesleği yoktu.

4

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a4757a644aa2.22602570 (01.07.2015)

Gerçek anlamının dışında “Bir şey yapmada gösterilen ustalık anlamında kullanılan “Sanat⁵” kelimesi, bağlamdan hareketle anlamca karşılığı olan “meslek” kelimesi ile değiştirilmiştir.

(18) O.C. : “Bari uşak olayım” dedi.

S.C. : “Bari hizmetçi olayım” dedi.

Göz’ün (2003) çalışmasından hareketle, yedi frekansa sahip “uşak” kelimesi yerine, yirmi sekiz frekansa sahip “hizmetçi” kelimesi kullanılmıştır.

(19) O.C. : Kapı aramaya başladı.

S.C. : Çalışacağı bir yer aramaya başladı.

“Kapı” kelimesi bağlamdan hareketle anlamca karşılığı olan “çalışacak yer” olarak değiştirilmiştir.

(20) O.C. : Bir hafta geçti.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(21) O.C. : Münasip bir yer bulamadı.

S.C. : Uygun bir yer bulamadı.

“Münasip” ifadesi yerine “uygun” kelimesi kullanılmıştır.

(22) O.C. : Bir gün kahvede Müstakim Efendi isminde birini salık verdiler; evi Edirnekapısı’nda idi.

S.C. : Bir gün kahvehanede Mustafa Efendi isminde birinin adını söylediler; evi Edirnekapısı’nda idi.

“Müstakim” isminin günümüzde kullanılabilirliğini yitirmesinden ve İçişleri Bakanlığı’nın (2015) Türkiye’de en çok kullanılan isimlerden “Mustafa” olarak değiştirilmiştir. “Salık vermek” deyiimi yerine “söylediler” ifadesi kullanılmıştır. İkinci kısımda tamlama ögesindeki “onun” kelimesinin eksikliği cümleinin bağlamından rahatlıkla çıkarılabildiği ve ekleme yapılarak metnin edebi dokusuna zarar verilebileceği düşüncesiyle bu konuda bir müdahale yapılmamıştır.

(23) O.C. : Durmuş gitti.

⁵ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a320877c8d49.89770134
(01.07.2015)

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(24) O.C. : Bu efendiyi buldu.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(25) O.C. : Ak sakallı, nur yüzlü bir ihtiyar...

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

“Ak sakallı, nur yüzlü” ifadesi kalıplaşmış olduğundan cümle aynen korunmuştur.

(26) O.C. : Eteğini öptü.

S.C. : Elini öptü.

Kültürümüzdeki saygı gösterme şekli olan “el-etek öpmek” günümüzde “el öpmek” olarak varlığını sürdürmektedir. Bu noktadan hareketle cümlede bir değişiklik yapılmıştır.

(27) O.C. : “Uşak arıyormuşsunuz, beni alın efendim” dedi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(28) O.C. : Müstakim Efendi onu tepeden tırnağa süzdü.

S.C. : Mustafa Efendi ona iyice baktı.

“Tepeden tırnağa süzmek” ifadesi yerine “iyice baktı” şeklinde değiştirilmiştir.

(29) O.C. : Nereli olduğunu sordu.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(30) O.C. : Durmuş “Kastanboluluyum” dedi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(31) O.C. : “Evli misin?”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(32) O.C. : “Hayır.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(33) O.C. : “Anan baban var mı?”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(34) O.C. : “Yalnız anam var. Babam sizlere ömür...”

S.C. : “Yalnız anam var. Babam öldü...”

“Sizlere ömür” ifadesinin yerine düzeye uygun olan “öldü” kelimesi kullanılmıştır.

(35) O.C. : “Ne vakit İstanbul’a geldin?”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(36) O.C. : “On gün evvel...”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

Cümle eksiltilidir. Yazar cümleyi bu şekilde bitirerek konuşmaya doğallık ve gerçeklik katmayı amaçlamış olabilir. Metindeki üslubun bozulmaması adına bu kullanım aynen korunmuştur.

(37) O.C. : “On gün boş mu gezdin?”

S.C. : “On gün iş bulamadın mı?”

“Boş gezmek” ifadesi bağlamdan hareketle anlamca karşılığı olan “iş bulamamak” ifadesi ile değiştirilmiştir.

(38) O.C. : “İş aradım.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(39) O.C. : “Bulamadın mı?”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(40) O.C. : “Bulamadım.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(41) O.C. : Kazanacağı parayı ne yapacağını, borcu olup olmadığını sordu.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

B2 dil düzeyindeki bireylerin sahip olması gereken dil yapıları içerisinde sıfat fiillerin olmasından dolayı cümlede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

(42) O.C. : Durmuş’un verdiği cevaplardan memnun oldu.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(43) O.C. : “Peki oğlum” dedi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(44) O.C. : “Ben seni yanıma alayım ama...”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(45) O.C. : “çok para veremem...”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(46) O.C. : Durmuş “Ben çok para istemem efendim” dedi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(47) O.C. : “Ama ben pek az para veririm.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(48) O.C. : “Ne kadar verirsiniz?”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

Cümlede para kelimesinin tekrar kullanılmaması eksiklik gibi görünse de önceki cümleden hareketle anlam rahatlıkla çıkarılabilmektedir. Bu nedenle herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

(49) O.C. : “Bir kuruş.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(50) O.C. : “Günde bir kuruş mu?”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(51) O.C. : “Hayır.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(52) O.C. : “Haftada bir kuruş mu?”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(53) O.C. : “Hayır.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(54) O.C. : Durmuş biraz şaşaladı. Tekrar sordu:

S.C. : Durmuş biraz şaşırdı. Tekrar sordu:

“Şaşalamak” ifadesi yerine düzeye uygun olan ve Göz’ün (2003, s. 172) çalışmasında şaşalamak dört, şaşırnak 160 frekansa sahiptir. Buradan hareketle ifadenin yerine “şaşırmak” kelimesi kullanılmıştır.

(55) O.C. : “Ayda bir kuruş mu efendim?”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(56) O.C. : “Hayır! Senede bir kuruş...”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(57) O.C. : Durmuş bu ihtiyar efendiyi kendisiyle eğleniyor sandı.

S.C. : Durmuş bu ihtiyar efendinin kendisiyle alay ettiğini sandı.

“Eğlenmek” fiili bağlamdan hareketle anlamca karşılığı olan “alay etmek” fiili ile değiştirilmiştir.

(58) O.C. : Güldü.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(59) O.C. : Önüne baktı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(60) O.C. : Utandı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(61) O.C. : Fakat Müstakim Efendi yine “Senede bir kuruş...” dedi.

S.C. : Fakat Mustafa Efendi yine “Senede bir kuruş...” dedi.

(62) O.C. : “Yalnız bu kadar değil.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(63) O.C. : Bir de nasihat vereceğim.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

“Öğüt” kelimesi öğrencinin bilmesi gereken sözcük dağarcığı içerisinde yer almasına ve “Nasihat” kelimesinin düzeyin üzerinde bir kelime olmasına rağmen hem hikâyenin isminden hem de Krashen’in anlaşılır girdi kuramından dolayı herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

(64) O.C. : Durmuş gözlerini yerden kaldırdı:

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(65) O.C. : “Ben nasihati ne yapayım?

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(66) O.C. : “Bana para lâzım efendim.”

S.C. : “Bana para gerekli efendim.”

“Lâzım” kelimesi öğrencinin bilmesi gereken sözcük dağarcığı içerisinde yer almaması nedeniyle bağlamdan hareketle anlamca karşılığı olan ve Göz (2003, s.67) de 351 frekansa sahip olan “gerekli” kelimesi ile değiştirilmiştir.

(67) O.C. : “Para sarf olunur, biter, yahut kaybolur, oğlum.”

S.C. : “Para harcanır, biter, veya kaybolur, oğlum.”

Düzeyin üzerinde olan “sarf olmak” fiili bağlamdan hareketle düzeye uygun ve anlamca karşılığı olan “harcamak” fiili ile değiştirilmiştir. Göz’ün (2003, s.199) çalışmasında 73 frekansa sahip “yahut” bağlacı, 1405 frekansa sahip ve anlamca eş değer olan “veya” ile değiştirilmiştir.

(68) O.C. : Ama insanın aldığı nasihat hiç bitmez...

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(69) O.C. : Ölünceye kadar işine yarar.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

“ ... ”

(70) O.C. : Durmuş mahzun mahzun yine önüne baktı.

S.C. : Durmuş üzgün üzgün yine önüne baktı.

Düzeyin üzerinde olan “mahzun” kelimesi yerine düzeye uygun “üzgün” kelimesi kullanılmıştır.

(71) O.C. : Kuru lâfın işe yarayacağına hiç akli ermedi.

S.C. : Sözü para gibi işe yarayabileceğini anlayamadı.

Düzeyin üzerinde olan “gerçekle ilgisi olmayan, değer taşımayan boş söz, kuru söz” anlamındaki “kuru lâf⁶” ifadesinin yerine bağlamdan hareketle anlamca karşılığı olan, düzeye uygun “söz” kelimesi kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde olan “aklı ermek” deyiminin yerine de “anlamak” fiili kullanılmıştır.

(72) O.C. : Tekrar Müstakim Efendi’nin eteğini öptü.

S.C. : Tekrar Mustafa Efendi’nin elini öptü.

(73) O.C. : Çıkıp gidecekti.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(74) O.C. : İhtiyar “Dur oğlum” dedi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(75) O.C. : “Şu duvarlara bak...

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(76) O.C. : Görüyorsun ya...

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(77) O.C. : Hep kitap dolu...

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(78) O.C. : Burada beş bin kitap var.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(79) O.C. : Ben bunların hepsini okudum.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(80) O.C. : Ömrüm ilim ile geçti.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(81) O.C. : Saçım sakalım kitap üzerinde ağardı.

S.C. : Saçlarım beyazladı, yaşlandım.

S.C.2: Hayatım boyunca çok kitap okudum.

⁶ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a4777b0a5648.64650936
(01.07.2015)

İçerisinde “saç sakal ağarmak” deyiminin olması ve “kitap üzerinde” ifadesi düzeyin üzerinde bir kullanım olması nedeniyle cümlede bazı değişiklikler yapılmıştır. O.C’deki anlamı karşılamak adına “saç ağarmak” yerine düzeye uygun “saçım beyazladı” kullanılmıştır. Kelime bazında düşünüldüğünde düzeye uygun olan “kitap üzerinde” ifadesi kelimelerin gerçek anlamlarının dışında kullanılması nedeniyle okuyucunun cümleyi anlamlandırmakta zorlanacağı düşüncesiyle değiştirilmiştir.

(82) O.C. : Aklın paradan daha kıymetli, paradan daha işe yarar bir şey olduğuna kanaat getirdim.

S.C. : Aklın paradan daha kıymetli, paradan daha yararlı bir şey olduğunu öğrendim
“İşe yarar” ifadesinin yerine “yararlı” kelimesi kullanılmıştır. “Kanaat getirmek” düzeyin üzerinde bir kullanım olduğundan bağlamdan hareketle yerine anlamca karşılığı olan “öğrenmek” fiili kullanılmıştır.

(83) O.C. : Nasihat, hazır bir akıl demektir.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(84) O.C. : Yoksa ben sana senede beş on lira verebilirim.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(85) O.C. : Fakat paradan daha çok kıymetli olan nasihati veriyorum.

S.C. : Fakat paradan daha çok değerli olan nasihati veriyorum.

Göz’ün (2003, s.106) çalışmasından yola çıkarak 24 frekansa sahip “kıymetli” kelimesinin yerine 126 frekansa sahip “değerli” kelimesi kullanılmıştır.

(86) O.C. : Aklın varsa kal.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(87) O.C. : Bana hizmet et.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(88) O.C. : Durmuş, “ Hayır efendim, bana para lâzım, nasihat lâzım değil...” dedi.

S.C. : Durmuş, “ Hayır efendim, bana para gerekli, nasihat gerekli değil...” dedi.

“Lâzım” kelimesi öğrencinin bilmesi gereken sözcük dağarcığı içerisinde yer almaması nedeniyle bağlamdan hareketle anlamca karşılığı olan ve Göz’ün (2003, s.67) çalışmasında 351 frekans değeri olan “gerekli” kelimesi ile değiştirilmiştir.

(89) O.C. : Dışarı çıktı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(90) O.C. : Sokakta yalnız kalınca düşündü.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(91) O.C. : Acaba bu paradan kıymetli olan nasihat neydi?

S.C. : Acaba bu paradan değerli olan nasihat neydi?

Göz’ün (2003, s.106) çalışmasında frekans değeri 24 olan “kıymetli” kelimesine göre daha değerli, 126 frekansa sahip “değerli” kelimesi kullanılmıştır.

(92) O.C. : Kahveye geldi.

S.C. : Kahvehaneye geldi.

(93) O.C. : O gece merakından uyuyamadı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(94) O.C. : Acaba tek kuruşa katık olarak vereceği nasihat ne idi?

S.C. : Acaba bir kuruş ve yanında vereceği nasihat ne idi?

Verilen paranın miktarının daha belirgin bir hal alması için “tek” ifadesi yerine “bir” kullanılmış ve miktarın rakamla ifade edilmesi sağlanmıştır. “Katık olarak” ifadesi anlamsal olarak düzeyin üzerinde olması nedeniyle bağlamdan hareketle “yanında kelimesi ile değiştirilmiştir.

(95) O.C. : Sabah olunca Edirnekapısı’nın yolunu tuttu.

S.C. : Sabah olunca Edirnekapısı’na gitti.

“Yolunu tutmak” deyimini bağlamdan hareketle “gitti” olarak değiştirilmiştir.

(96) O.C. : Müstakim Efendiye gitti.

S.C. : Mustafa Efendiye gitti.

(97) O.C. : Eteğini öptü.

S.C. : Elini öptü.

(98) O.C. : “Vereceğiniz nasihati merak ettim” dedi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(99) O.C. : “Bir sene size hizmet edeceğim.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(100) O.C. : “Pekâla oğlum, sene nihayeti kuruşunla nasihatini alırsın...”

S.C. : “Peki oğlum, senenin sonunda bir kuruşunla nasihatini alırsın...”

Öğrencinin muhtemel söz varlığı içerisinde “pekâla” kelimesinin olmaması nedeniyle ifade “peki olarak değiştirilmiştir. “Sene nihayeti” ifadesi “senenin sonunda” şeklinde değiştirilmiş, belirtili isim tamlamasının tamlayan ve tamlanan ekleri eklenerek anlam daha belirgin hale getirilmiştir.

(101) O.C. : Durmuş tam bir sene kitap odasını süpürdü.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(102) O.C. : Bahçeyi belledi.

S.C. : Bahçenin bakımını yaptı.

“Bellemek” fiili TDK (2011) de “toprağı işlemek” anlamında kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde olan bu ifadenin yerine “bakım yapmak” ifadesi kullanılmıştır.

(103) O.C. : Su taşıdı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(104) O.C. : Merdivenleri yıkadı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(105) O.C. : Camları sildi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(106) O.C. : Müstakim Efendi’nin her hizmetini yaptı.

S.C. : Mustafa Efendi’nin her işini yaptı.

(107) O.C. : Nihayet bir sabah efendisi onu çağırdı:

S.C. : Sonunda bir sabah Mustafa Efendi onu çağırđı:

“Nihayet⁷” düzeyin üzerinde bir kelime olması nedeniyle kelimenin yerine anlamdaşı “sonunda” kullanılmıştır.

(108) O.C. : “İşte oğlum yanıma gireli tam bir sene oldu.

S.C. : “İşte oğlum yanımda çalışmaya başlayalı tam bir sene oldu.

“Yanına girmek” mecazlı söyleyiş olması nedeniyle “Yanımda çalışmaya başlayalı” şeklinde değiştirilerek düzeye uygun hale getirilmiştir.

(109) O.C. : Kulaklarını iyi aç nasihatini vereyim:

S.C. : Beni dikkatli dinle, nasihatini vereyim:

Düzeyin üzerinde olan “kulağını açmak”⁸ deyiminin anlamca karşılığı olarak “dikkati dinlemek” ifadesi kullanılmıştır.

(110) O.C. : Yolunu, izini bilmediğın yere gitme!

S.C. : Bilmediğın yoldan gitme!

Mecazlı bir anlatım olan “yolunu, izini bilmediğın yere gitme!” ifadesi düzeye uygun olarak “Bilmediğın yoldan gitme” şeklinde değiştirilmiştir.

(111) O.C. : Al şu kuruşunu da...”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(112) O.C. : Durmuş, efendisinin uzattığı kuruşunu aldı.

S.C. : Durmuş, Mustafa Efendi’nin uzattığı bir kuruşu aldı.

Anlatımda verilen paranın miktarının daha belirgin hale gelmesi için “ bir kuruş” ifadesi eklenmiştir.

(113) O.C. : Birdenbire canı sıkıldı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(114) O.C. : Büyük bir nasihat alacağını sanıyordu.

7

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a0fd7e0cee35.25605940 (01.07.2015)

8

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a10267ae76d7.54436754 (01.07.2015)

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(115) O.C. : Hâlbuki bu kuru bir lâftı.

S.C. : Oysa bu boş bir sözdü.

“Hâlbuki⁹” düzeyin üzerinde olması nedeniyle anlamca eşdeğer ve düzeye uygun “oysa” bağlacı ile değiştirilmiştir. “Kuru laf¹⁰” ifadesi düzeyin üzerinde olması nedeniyle bağlamdan hareketle, anlamca yakın olan “boş söz” ile değiştirilmiştir.

(116) O.C. : “Ben bu nasihati zaten biliyordum efendim” dedi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(117) O.C. : Müstakim Efendi güldü:

S.C. : Mustafa Efendi güldü:

(118) O.C. : “Biliyorsan iyi...”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

Anlatımın akışkanlığını korumak, konuşmalardaki bağlantıyı koparmamak adına cümlenin sonuna “dedi” ibaresi eklenmemiştir.

(119) O.C. : Şimdi o bildiğini hatırladın, bu daha iyi...”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

“...”

(120) O.C. : Durmuş alık alık bakakaldı.

S.C. : Durmuş aptal aptal baktı.

“Alık alık¹¹” ikilemesi yerine anlamca karşılığı olan ve düzeye uygun, YTKSS (2003, s.9) da 41 frekansa sahip “aptal” kelimesi kullanılmıştır. Birleşik fiil yapısının yerine bilinen geçmiş zaman yapısıyla oluşturulmuş “baktı” fiili kullanılmıştır.

9

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=h%C3%A2lbuki&uid=21460&guid=TDK.GTS.55a105727fd465.36931919 (01.07.2015)

10

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a10312576eb6.52849370 (01.07.2015)

11

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a10c59ee1f42.10061940 (01.07.2015)

(121) O.C. : Demek bir sene hep bu iki çift lâf için çalışmıştı ha...

S.C. : Demek bir sene boyunca sadece bu söz için çalışmıştı ha...

Emeğin karşılığı olarak verilen sözün değerinin azlığını vurgulamak için “sadece” ifadesi eklenmiştir. Düzeyin üzerinde olan “laf¹²” kelimesinin yerine YTKSS’da (2003, s.168) 857 frekansa değerli, anlamca karşılığı olan “söz” kullanılmıştır

(122) O.C. : Efendisinin eteğini öptü.

S.C. : Efendisinin elini öptü.

(123) O.C. : İzin aldı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(124) O.C. : Çıkıp gidecekti.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(125) O.C. : İhtiyar yine dedi ki :

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(126) O.C. : “İstersen bir sene daha kal.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(127) O.C. : Yine bir nasihatle bir kuruş veririm.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(128) O.C. : “Hayır, istemem efendim” diye, Durmuş çıktı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(129) O.C. : Hemşehrilerinin kahvesine gitti.

S.C. : Hemşehrilerinin kahvehanesine gitti.

(130) O.C. : Gece yine merakından uyuyamadı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(131) O.C. : Acaba bu vereceği nasihat ne idi?

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

¹²

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a10fef7e6c07.95293333
(01.07.2015)

(132) O.C. : Bir sene sabretmiş, birinci nasihat için çalışmıştı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(133) O.C. : Şimdi meraktan çatlayacaktı.

S.C. : Şimdi meraktan uyuyamadı.

“Merakından çatlamak¹³” deyimini bir şeyi öğrenmek isteğini aşırı ölçüde duymak anlamına sahiptir. Cümlelerin bağlamından hareketle bu ifade “merakından uyuyamamak” şeklinde değiştirilmiştir.

(134) O.C. : Acaba ikincisi ne idi?

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(135) O.C. : Dayanamadı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(136) O.C. : Kalktı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(137) O.C. : Müstakim Efendi’nin evine geldi.

S.C. : Mustafa Efendi’nin evine geldi.

(138) O.C. : Tam bir sene daha hizmet etti.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(139) O.C. : Sene nihayeti yine Müstakim Efendi onu çağırdı.

S.C. : Sene sonunda Mustafa Efendi onu yine çağırdı.

“Nihayet¹⁴” düzeyin üzerinde bir kelime olması nedeniyle kelimenin yerine anlamdaşı “sonunda” kullanılmıştır. Bu düzeyde zarfın fiilin zamanını, yapılış şeklini belirttiğini öğrenmiş olan öğrenci, zarfı fiilin yanında görmeyi umacaktır. Bu şekilde oluşacak zorluğu gidermek adına “yine” kelimesi yüklem önüne getirilmiştir.

(140) O.C. : Bu sefer kuruşu peşin verdi.

¹³

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a110a1c4ab73.27634004 (01.07.2015).

¹⁴

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a0fd7e0cee35.25605940 (01.07.2015)

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(141) O.C. : Sonra, “Al nasihatini: Emanete hıyanetlik etme!” dedi.

S.C. : Sonra nasihatini söyledi: “Emanete hıyanetlik etme!” dedi.

O.C’deki devrik kullanım ve arkasından gelen deyimın aynı cümle içerisinde anlamsal bağın kurulmasında zorluk çekileceği düşüncesiyle devrik cümle değiştirilmiştir. “Emanete hıyanet etmek¹⁵” deyimının konuşma dilinde var olması ve yapılacak herhangi bir değişiklikte yapay bir hüviyete bürüneceği düşüncesi ile olduğu gibi kullanılmıştır.

(142) O.C. : Durmuş’un yine canı sıkıldı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(143) O.C. : “Efendim ben bu nasihati biliyordum.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(144) O.C. : “İyi ya işte...”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(145) O.C. : Biliyorsan şimdi de hatırladın.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(146) O.C. : Bildiğini hatırlamak yeniden bir şey öğrenmek kadar faydalıdır.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(147) O.C. : Durmuş giderken efendisi tıpkı geçen seneki gibi, “Oğlum, eğer bir sene daha kalırsan sana bir kuruşum, ama son bir nasihatim daha var” dedi.

S.C. : Durmuş giderken Mustafa Efendi “Eğer bir sene daha çalışırsan sana bir kuruş ve son bir nasihat daha veririm” dedi.

O.C’deki “tıpkı geçen seneki gibi” ifadesi her sene yapılan ve bu sene de aynı şekilde gerçekleşen durumun tekrarıdır ve bu nedenle cümleden atılmasında anlamsal açıdan bir sorun yaşatmayacağı düşünülmüştür. “sana bir kuruşum daha var, son bir nasihatim daha var” şeklindeki ifade daha sade bir söyleyişle “son bir kuruş ve son bir nasihat veririm” şeklinde ifade edilmiştir.

15

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a4dbcf3ef7c2.996149

(148) O.C. : Durmuş kabul etmedi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(149) O.C. : Çıktı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(150) O.C. : Hemşehrilerinin kahvesine gitti.

S.C. : Hemşehrilerinin kahvehanesine gitti.

“Kahve” kelimesinin yerine mekanı ifade eden “kahvehane” kelimesi kullanılmıştır.

(151) O.C. : Bir gece, iki gece, üç gece...

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(152) O.C. : Rahat uyuyamadı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(153) O.C. : Acaba efendisinin bu son nasihati ne idi?

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(154) O.C. : Belki bildiği bir şeydi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(155) O.C. : Ama ne idi?

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(156) O.C. : Hep bunu düşünüyordu.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(157) O.C. : Sersem sersem iş aradı.

S.C. : Çaresizce iş aradı.

“Sersem¹⁶” kelimesinin “ne yaptığının farkında olmayan” anlamından hareketle cümlelerin bağlamına uygun “çaresiz” kelimesi kullanılmıştır.

(158) O.C. : Bulamadı.

¹⁶

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a125d7a13fa5.76468220
(01.07.2015)

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(159) O.C. : “Mademki iki senelik emeğim havaya gitti.

S.C. : Mademki iki senelik emeğim boşa gitti.

“Havaya gitmek¹⁷” deyiminin yerine ifadenin anlamca karşılığı olan “boşa gitmek” kullanılmıştır.

(160) O.C. : Bir sene daha uğraşır, şu son nasihati de anlar merakta kalmam” dedi.

S.C. : “Bir sene daha çalışırım.”

S.C.2 : “Son nasihati öğrenirim, merak etmem” dedi.

O.C’deki sıralı cümle yapısı değiştirilerek iki cümle ile ifade edilmiştir. “merkata kalmak¹⁸” deyiminin yerine düzeye uygun “merak etmek” fiili kullanılmıştır.

(161) O.C. : Tekrar geldi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(162) O.C. : Eski kapısına girdi.

S.C. : Eski çalıştığı yere girdi.

“Kapı¹⁹” kelimesi burada gerçek anlamının dışında “Gelir, geçim, kısmet sağlayan yer, kaynak veya imkân” anlamında kullanılmıştır. Bu düzeydeki öğrenici kelime ile karşılaştığında zihninde canlanacak olan kelimenin ilk anlamı olacaktır. Birey bağlamdan hareketle kelimenin bu anlamını çıkaracak olsa bile kafa karışıklığına neden olması muhtemeldir. Bu nedenle bağlamdan hareketle kelimenin anlamca karşılığı olarak “çalıştığı yer” olarak değiştirilmiştir.

(163) O.C. : Tam bir sene daha Müstakim Efendi’ye hizmet etti.

S.C. : Tam bir sene daha Mustafa Efendi’ye hizmet etti.

(164) O.C. : Sene nihayetinde efendisi yine onu çağırdı.

¹⁷

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a11613e78c7.58197428 (01.07.2015)

¹⁸

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a4cb34d2b8e8.38455013 (01.07.2015)

¹⁹

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a125c7382744.31730180

S.C. : Sene sonunda efendisi onu yine çağırđı.

“Nihayet²⁰” düzeyin üzerinde bir kelime olması nedeniyle kelimenin yerine anlamdaşı “sonunda” kullanılmıştır. Bu düzeyde zarfın fiilin zamanını, yapılaş şeklini belirttiğini öğrenmiş olan öğrenci, zarfı fiilin yanında görmeyi umacaktır. Bu şekilde oluşacak zorluğu gidermek adına “yine” kelimesi yüklemın önüne getirilmiştir.

(165) O.C. : Kuruşu eline verdi, “Al nasihatini de” dedi; “Karını kendin gitmediğın yere gece yatısına gönderme!”

S.C. : Kuruşu eline verdi, “Al nasihatini de” dedi; “Karını kendin gitmediğın yere gece kalmaya gönderme!”

Düzeyin üzerindeki “geceyi bir yerde konuk olarak geçirme” anlamında kullanılan “gece yatısı²¹” yerine düzeye uygun “kalmak” fiili kullanılmıştır.

(166) O.C. : Durmuş bu nasihate de omzunu kaldırdı.

S.C. : Durmuş bu nasihati de önemsemedi.

“Omuz kaldırmak²²” deyiimi, düzeyin üzerinde olduğundan deyiimin “kabul etmemek, geri çevirmek.” anlamından hareketle “ önemsememek” şeklinde değıştirilmiştir.

(167) O.C. : İçinden “Dipsiz bir laf işte...” dedi.

S.C. : İçinden “gereksiz bir laf işte...” dedi.

“Dipsiz laf” ifadesi düzeyin üzerinde olması nedeniyle bağlamdan hareketle anlamsal olarak karşılığı olabilecek, düzeye uygun “gereksiz laf” kullanılmıştır.

(168) O.C. : İzin aldı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(169) O.C. : Çıkacağı zaman efendisi nereye gideceğini sordu.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(170) O.C. : “Artık memlekete efendim.”

²⁰

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a0fd7e0cee35.25605940 (01.07.2015)

²¹ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a4cb24155130.28284108 (01.07.2015)

²²

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a12827be8041.76109557 (01.07.2015)

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(171) O.C. : “Başka bir yere girmeyecek misin?”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(172) O.C. : “Hayır.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(173) O.C. : “Niçin?”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(174) O.C. : “Üç sene oldu gurbetteyim.

S.C. : “Üç seneden beri köyden uzaktayım.

“Gurbet” kelimesini daha şehir olarak ifade etmiştik. Burada da gurbette olma halinin köyden ayrıldıktan sonraki zamanı kapsamasından dolayı “köyden ayrılalı” şeklinde değiştirilmiştir. O.C’deki “üç sene oldu” ifadesi düzeye uygun olan zarf fiil kullanılarak “üç seneden beri” şeklinde değiştirilmiştir.

(175) O.C. : Anam ihtiyar, gideyim bakayım, ne oldu.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(176) O.C. : “Pekâlâ, oğlum, yalnız yola çıkacağın zaman buraya uğra sana bir hediye vereyim.

S.C. : “Peki, oğlum, yalnız yola çıkacağın zaman buraya uğra sana bir hediye vereyim.

Düzeye uygun olmayan “pekâlâ²³” kelimesinin yerine “dediğin gibi olsun, öyle kabul edelim” anlamından hareketle düzeye uygun olan “peki” kullanılmıştır.

(177) O.C. : Anana benden götür, olur mu?”

S.C. : Anana götür, olur mu?”

“Benden” kelimesinin anlamı cümle içerisinde var olduğundan kelime cümleden çıkarılmıştır.

(178) O.C. : “Olur efendim” dedi.

23

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=pek%C3%A2l%C3%A2&uid=41228&guid=TDK.GTS.55a130eb0f3d06.00803940 (01.07.2015)

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(179) O.C. : Hemşehrilerinin kahvesine düştü.

S.C. : Hemşehrilerinin kahvehanesine gitti.

“Kahve” kelimesinin yerine mekanı ifade eden “kahvehane” kelimesi kullanılmıştır.

(180) O.C. : Bu sene memlekete dönecek gurbetçilere başına geleni anlattı.

S.C. : Bu sene memlekete dönecek arkadaşlarına yaşadıklarını anlattı.

“Gurbetçi” kelimesi bağlamdan hareketle “arkadaş” olarak değiştirilmiştir. Düzeyin üzerinde olan “başına gelmek²⁴” ifadesinin yerine “ insan ummadığı, düşünmediği şeylerle karşılaşması” anlamından hareketle “yaşamak” kullanılmıştır.

(181) O.C. : Hepsi güldüler.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(182) O.C. : “Ulan, sen deli imişsin!” dediler.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

Argo kullanım olan “ulan” ünlemi YTKSS’de (2003, s.190) 49 frekans değerine sahip olması ve konuşma dilinde de sıklıkla karşılaşıldığından değişiklik yapılmamıştır.

(183) O.C. : Artık İstanbul’da durmak istemedi.

S.C. : Artık İstanbul’da kalmak istemedi.

“Durmak²⁵” fiili cümlede temel anlamının dışında “kalmak” anlamında kullanılmıştır. Bu nedenle anlam karışıklığını önlemek için değişiklik yapılmıştır.

(184) O.C. : Ama memlekete nasıl gidecekti?

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(185) O.C. : Cebinde üç kuruşundan başka on para yoktu.

S.C. : Cebinde üç kuruşundan başka parası yoktu.

24

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a12d87f3def1.17829023 (01.07.2015)

25

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a13b5178c312.76899390 (01.07.2015).

“On para²⁶” cümlede “çok az para” anlamında kullanılmıştır. Ancak düzeydeki öğrencinin “on” ve “para” kelimelerine ayrı ayrı hâkim olduğu varsayıldığında cümlenin anlamını kavramakta zorluk çekeceği düşünülebilir. Bu nedenle ifadenin karşılığı olarak “başka parası” kullanılmıştır.

(186) O.C. : Gurbete yayan gelinirdi ama gurbetten memlekete yayan dönülmezdi.

S.C. : Şehre yayan gelinirdi ama şehirden memlekete yayan dönülmezdi.

“Gurbet” kelimesinin yerine “şehir” kelimesi kullanılmıştır.

(187) O.C. : Para lâzımdı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(188) O.C. : Herkes kirayla sürücü atları tutardı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(189) O.C. : Ayakla bu sılacı kervanına karışmak mümkün değildi.

S.C. : Atla gidenlerin yanında yürüyerek köye gitmek mümkün değildi.

Düzeğin üzerinde olan “Sıla²⁷” kelimesinin yerine “gurbetteki bir kimse için doğup büyüdüğü ve özlediği yer” anlamından hareketle “köy” kelimesi kullanılmıştır. “Kervan²⁸” kelimesi düzeyin üzerinde bir ifade olması nedeniyle yerine “Toplu olarak birbiri ardınca gelen şeyler” anlamına gelebilecek “atla gidenler” ifadesi kullanılmıştır. Ayak kelimesi düzeye uygun olmasına rağmen “ayakla” kullanımı bu düzey için kafa karıştırıcı olabileceğinden “yürüyerek” kelimesi kullanılmıştır.

(190) O.C. : Hemşehrileri hâline acıdılar.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(191) O.C. : Aralarında ona bir beygir kiralayacak kadar para topladılar.

S.C. : Aralarında ona bir at kiralayacak kadar para topladılar.

²⁶

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a13c1249a6f8.92359702
(01.07.2015).

²⁷

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a13edb66c8c6.74418107
(01.07.2015).

²⁸

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a140d7ed3206.90911000
(01.07.2015).

Düzeyin üzerinde olan “beygir²⁹” kelimesinin yerine anlamca eşi olan YTKSS’de (2003, s.12) 178 frekans değerine sahip “at” kelimesi kullanılmıştır.

(192) O.C. : Tam Üsküdar’a geçecekleri akşam Durmuş efendisinin evine gitti.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(193) O.C. : “İşte gidiyorum efendim” dedi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(194) O.C. : İhtiyar kalktı : “Yolun açık olsun.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(195) O.C. : Al şu hediyelerimi anana götür.” diye ona iki büyük somun uzattı.

S.C. : Al şu hediyelerimi anana götür.” diye ona iki büyük ekmek uzattı.

Düzeyin üzerinde olan “somun³⁰” kelimesi “yuvarlak ve şişkin ekmek” anlamından hareketle düzeye uygun ve YTKSS’de (2003, s.54) 293 frekansa sahip olan “ekmek” kelimesi ile değiştirilmiştir.

(196) O.C. : Durmuş içinden “Hay münasebetsiz herif!

S.C. : Durmuş içinden “ Hay saygısız herif!”

Düzeyin üzerinde olan “münasebetsiz³¹” kelimesi “yakışksız iş gören, sıra, saygı gözetmeyen (kimse)” anlamından hareketle düzeye uygun “saygısız” kelimesi ile değiştirilmiştir.

(197) O.C. : Şu gönderdiği hediyelere bak!” diye kızdı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(198) O.C. : Ama belli etmedi.

S.C. : Ama bir şey söylemedi.

²⁹

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a14196e444c0.86417663
(01.07.2015).

³⁰

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a143baaf6202.36677667
(01.07.2015).

³¹

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a14417d90306.49113420
(01.07.2015).

“Belli etmek” deyimi düzeyin üzerinde olması nedeniyle bağlamdan hareketle anlamca karşılığı olabilecek “bir şey söylemek” şeklinde değiştirilmiştir.

(199) O.C. : Somunları aldı.

S.C. : Ekmekleri aldı.

Düzeğin üzerinde olan “somun³²” kelimesi “yuvarlak ve şişkin ekmek” anlamından hareketle düzeye uygun ve YTKSS’de (2003, s.54) 293 frekans değeri olan “ekmek” kelimesi ile değiştirilmiştir.

(200) O.C. : Kahveye geldi.

S.C. : Kahvehaneye geldi.

(201) O.C. : Heybesine koydu.

S.C. : Çantasına koydu.

Düzeğin üzerinde olan “Heybe³³” kelimesinin yerine, “omza geçirilebilen tek gözlü bir çanta türü” anlamından hareketle Göz’ün (2003, s.34) çalışmasında 108 frekansa sahip “çanta” kelimesi kullanılmıştır.

(202) O.C. : Sılacılarla beraber Üsküdar’a geçti.

S.C. : Arkadaşlarıyla beraber Üsküdar’a gitti.

Memleketten ayrılıp gurbete giden insanların birbiri ile olan tanışıklıkları, biirlikte hareket etmeleri nedeni ile düzeyin üzerinde olan “sılacı” ifadesinin yerine “arkadaş” kelimesi kullanılmıştır.

(203) O.C. : Handa bekleyen beygirlere bindiler.

S.C. : Handa bekleyen atlara bindiler.

Düzeğin üzerinde olan “beygir³⁴” kelimesinin yerine anlamca eşi olan, Göz’ün (2003, s.12) çalışmasında 178 frekansa sahip “at” kelimesi kullanılmıştır.

³²

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a143baaf6202.36677667
(01.07.2015).

³³

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a1458c46e695.79404507
(01.07.2015).

³⁴

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a14196e444c0.86417663
(01.07.2015).

(204) O.C. : Geceleyin, ay aydınlığında yola düzüldüler.

S.C. : Geceleyin ay ışığında yola çıktılar.

Düzeyin üzerinde olan “yola düzülmek³⁵” deyimini “gidilecek yere doğru yola çıkmak” anlamından hareketle “yola çıkmak” olarak değiştirilmiştir. “Ay aydınlığı” yerine konuşma dilinde daha sık karşılaşılan “ay ışığı” ifadesi tercih edilmiştir.

(205) O.C. : Dere tepe, düz gittiler.

S.C. : Dereler, tepeler geçtiler.

Düzeyin üzerinde olan “engelleri aşarak gitmek” anlamındaki “dere tepe düz gitmek³⁶” deyimindeki mecazlı kullanım yerine gerçek anlamda “dereler, tepeler geçtiler” ifadesi kullanılmıştır.

(206) O.C. : Dağlar aştılar.

S.C. : Dağlar geçtiler.

Düzeyin üzerinde olan “aşmak³⁷” fiilinin “-den Yüksek, uzak veya geçilmesi güç bir yerin öte yanına geçmek” anlamından hareketle YTKSS’de (2003, s.66) 1655 frekans değerine sahip “geçmek” fiili kullanılmıştır.

(207) O.C. : Bir gün, bir ormanın kenarında taşkınca bir suya rast geldiler.

S.C. : Bir gün, bir ormanın kenarında derin ve geniş bir ırmağa rastladılar.

Düzeyin üzerinde olan “taşkın” kelimesinin yerine bağlamdan hareketle geçilmesi zor bir su olduğu anlaşılmaktadır. Bu zorluk anlamını verebilmek için düzeye uygun olarak “derin ve geniş” sıfatları kullanılmıştır. Ayrıca öğrencinin düzeyine uygun olan “su” kelimesi gerçek anlamı dışında kullanıldığı için ilk etapta bir kafa karışıklığına neden olabilecektir. Bu nedenle “su” kelimesinin yerine “ırmak” tercih edilmiştir.

(208) O.C. : Gececek yerini bulamıyorlardı.

S.C. : Irmağı geçecek bir yer bulamıyorlardı.

³⁵ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a17adea28474.70491234
(01.07.2015)

³⁶ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a4d361ef8ca1.96706700
(01.07.2015)

³⁷ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a17ae64083f8.70916621
(01.07.2015)

Cümleye bir önceki cümlede de ekleme yapılan ırmak kelimesi anlam bütünlüğünü sağlamak adına tekrar eklenmiştir.

(209) O.C. : Durmuş bu kadar bir su karşısında hemşehrilerinin ürkekliğine güldü.

S.C. : Durmuş bu kadarcık ırmak karşısında hemşehrilerinin ürkekliğine güldü.

Cümlelerin bağlamından hareketle Durmuş'un, ırmağı geçmenin kolay olduğunu düşündüğü anlaşılmaktadır. Irmağın geçilmesi kolay olması anlamı, düzeye uygun küçültme ekleri kullanılarak "kadarcık" ifadesi ile sağlanmıştır. Su kelimesi yine bir önceki kelime olduğu gibi anlamsal bütünlüğü korumak adına "ırmak" olarak değiştirilmiştir.

(210) O.C. : Atını suya sürecekti.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(211) O.C. : Tam bu esnada efendisinin verdiği nasihat aklına geldi:

S.C. : Tam bu esnada efendisinin verdiği nasihatı hatırladı:

Düzeyin üzerinde olan "aklına gelmek"³⁸ deyiminin "hatırlamak, anımsamak" anlamından hareketle Açık'tan (2013) hareketle "hatırlamak" fiili kullanılmıştır.

(212) O.C. : "Yolunu, izini bilmediğin yere gitme!"

S.C. : "Bilmediğin yoldan gitme!"

(213) O.C. : Dizgini topladı.

S.C. : Atın dizginini topladı.

Düzeyin üzerinde olan "dizgin" kelimesi hikâyenin konusunda atlara yer verilmesi, dizgin kelimesinin de at için önemli olması nedeniyle kelimenin metnin dokusuna uygun olduğu düşünülmüş, yapılacak değişikliğin metnin dokusuna zarar verebileceği düşüncesi ile herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

(214) O.C. : Atının ön ayakları suyun içinde idi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(215) O.C. : Yanındaki arkadaşı durmadı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

³⁸ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a17e0b5bc4d4.63512647
(01.07.2015)

(216) O.C. : Atını sürdü.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(217) O.C. : İki adım atınca birden bire suyun içinde kayboldu.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(218) O.C. : Çıksın diye beklediler.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(219) O.C. : Çıkmadı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(220) O.C. : O vakit civarda bir çoban buldular.

S.C. : O anda civarda bir çoban gördüler.

“Vakit” kelimesi düzeye uygun olmasına rağmen bu cümlede bağlamdan hareketle vakit kelimesi çok kısa bir zaman dilimini karşılamaktadır. Bu nedenle bu cümlede “vakit” kelimesinin yerine “Zamanın bölünemeyecek kadar kısa olan parçası, lahza, dakika “ anlamındaki “an³⁹” kullanılmıştır. Yine cümlemin bağlamından hareketle düzeye uygun olmasına rağmen “bulmak” fiilinin yerine çoban ile karşılaşma anını daha iyi ifade ettiği düşünülen “görmek” fiili kullanılmıştır.

(221) O.C. : Suyun geçilecek yerini öğrendiler.

S.C. : Ondan ırmağın geçilecek yerini öğrendiler.

Bir önceki cümlede kullanılan çoban kelimesini bir sonraki cümlede anlamsal bağı kuvvetlendirmek adına artgönderimle desteklenmiştir. Su yerine daha önce de belirtildiği gibi ırmak kullanılmıştır.

(222) O.C. : Meğerse orası bir girdapmış...

S.C. : Meğerse orası ırmağın en tehlikeli yeriymiş...

³⁹ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a18a85d104f6.31906003
(01.07.2015)

Düzeyin üzerinde olan “girdap⁴⁰” kelimesinin “tehlikeli yer veya durum” anlamından hareketle ifade “tehlikeli yer” olarak değiştirilmiştir. Tehlikenin şiddetini de artırmak adına derecelendirme sıfatı ile anlam kuvvetlendirilmiştir.

(223) O.C. : Durmuş efendisinin nasihati hatırlayarak atını o zavallıdan evvel sürmediğine şükretti.

S.C. : Durmuş efendisinin nasihatini hatırlayarak atını zavallı adamdan önce sürmediği için şükretti.

“Zavallı” adlaştırılmış sıfatının yerine anlatımı daha basitleştirmek adına “zavallı adam” kullanılmıştır. Cümlede sebep sonuç ilişkisinin daha net bir şekilde anlaşılması adına “sürmediğine” ifadesinin yerine “sürmediği için” kullanılmıştır.

(224) O.C. : Bir senelik hakkını helal etti.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

“Hakkını helal etmek” deyimini düzeyin üzerinde olmasına rağmen günlük konuşma dilinde sıklıkla karşılaşıldığından ve özgün bir ifade olmasından dolayı herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

(225) O.C. : Yolda hemşehrileri ona yiyecek de veriyorlardı.

(226) O.C. : Bir gün karnı çok acıktı.

S.C. : Yolda hemşehrileri ona yiyecek veriyorlardı ama bir gün karnı çok acıktı.

225. cümlelerin bir sonraki cümleyle olan anlamsal bağı kuvvetlendirmek ve aradaki tezat durumu belirginleştirmek için “ama” bağlacı kullanılarak 226. cümle ile birleştirilmiştir. 225. cümledeki “de” bağlacı, anlamsal olarak cümledeki varlığının kafa karışıklığına neden olabileceği düşüncesi ile cümleden atılmıştır.

(227) O.C. : “Efendisinin hediye gönderdiği şu somunlardan birini koparıp yesem...” dedi.

S.C. : “Efendisinin hediye gönderdiği şu ekmeklerden birini bölüp yesem...” dedi.

Düzeyin üzerinde olan “somun⁴¹” kelimesi “yuvarlak ve şişkin ekmek” anlamından hareketle düzeye uygun ve YTKSS’de (2003, s.54) hareketle 293 frekansa sahip olan

⁴⁰ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a18a95088e96.10039364
(01.07.2015)

⁴¹ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a143baaf6202.36677667
(01.07.2015).

“ekmek” kelimesi ile değiştirilmiştir. Konuşma dilinde “ekmek koparmak” yerine “ekmek bölmek” ifadesinin daha sıklıkla kullanılması nedeniyle bu yönde bir değişiklik yapılmıştır.

(228) O.C. : Elini heybesine atarken tam bir senelik emek sarf ederek işittiği nasihat aklına geldi:

S.C. : Çantasından ekmeği alırken tam bir sene çalışıp kazandığı nasihati hatırladı:

“Elini heybeye atmak” deyimini düzeyin üzerinde olduğu için bu kullanım yerine, düzeye uygun zarf fiil kullanılmıştır. “bir senelik emek sarf etmek” ifadesi düzeye uygun olarak “çalışıp kazanmak” şeklinde değiştirilmiştir. “Nasihati işitmek” ifadesinin anlamı da “kazanmak” kelimesi ile sağlanmıştır.. Düzeyin üzerinde olan “aklına gelmek⁴²” deyiminin “hatırlamak, anımsamak” anlamından hareketle Açık’tan (2013) hareketle “hatırlamak” fiili kullanılmıştır.

(229) O.C. : “Emanete hıyanetlik etme!”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

“Emanete hıyanet etmek⁴³” deyiminin konuşma dilinde var olması ve yapılacak herhangi bir değişiklikte ifadenin yapay bir hüviyete bürüneceği düşüncesi ile deyim olduğu gibi kullanılmıştır.

(230) O.C. : Elini çekti.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(231) O.C. : “Şeytana uymayayım” dedi.

S.C. : “Yanlış bir şey yapmayayım” dedi.

Düzeyin üzerinde olan “şeytana uymak⁴⁴” deyiminin “kötü bir şey yapma isteğine kapılmak” anlamından hareketle ifade düzeye uygun olarak “Yanlış bir şey yapmayayım” şeklinde değiştirilmiştir.

(232) O.C. : Birkaç gün, birkaç gece daha yürüdüler.

⁴² http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a17e0b5bc4d4.63512647
(01.07.2015)

⁴³ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a4dbcf3ef7c2.99614958
(01.07.2015)

⁴⁴ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a227f7966337.37489909
(01.07.2015)

S.C. : Birkaç gün, birkaç gece daha gittiler.

Temel anlamının dışında “yol almak” anlamında kullanılan “yürümek⁴⁵” fiilinin anlamın daha iyi kavranmasını sağlamak adına “gitmek” fiili kullanılmıştır.

(233) O.C. : Nihayet bir gün karanlık ormanın yanından geçiyorlardı.

S.C. : Sonunda bir gün karanlık ormanın yanından geçiyorlardı.

“Nihayet⁴⁶” düzeyin üzerinde bir kelime olması nedeniyle kelimenin yerine anlamdaşı “sonunda” kullanılmıştır.

(234) O.C. : Ağaçların arasından “teslim olun!” diye bir ses işitti.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(235) O.C. : Durdu.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(236) O.C. : Onula beraber bütün kervan durdu.

S.C. : Onunla beraber tüm arkadaşları durdu.

Düzeğin üzerinde olan “kervan⁴⁷” kelimesi yerine “toplu olarak birbiri ardınca gelen şeyler” anlamına gelebilecek “arkadaşlar” ifadesi kullanılmıştır.

(237) O.C. : Eşkıyalar her tarafı çevirmişti.

S.C. : Hırsızlar etraflarını sardı.

Düzeğin üzerinde olan “eşkıya⁴⁸” kelimesinin yerine “dağda, kırdan yol kesen hırsızlar, haydutlar” anlamından hareketle YTKSS’de (2003, s.79) 49 frekans değerine sahip olan “hırsız” kelimesi kullanılmıştır. “Çevirmek” fiili düzeye uygun olmasına rağmen burada “bir yerin çevresini bir şeyle sarmak, kuşatmak⁴⁹” anlamında kullanılmıştır. Bu düzeydeki

⁴⁵ tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a4d3688a9b62.69659501
(01.07.2015)

⁴⁶ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a0fd7e0cee35.25605940 (01.07.2015).

⁴⁷ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a140d7ed3206.90911000
(01.07.2015).

⁴⁸ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a227d9d95c42.32164543
(01.07.2015).

⁴⁹ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a2397017b093.85997538
(01.07.2015)

öğrenci için kafa karışıklığına sebep olacağı düşünülen bu durumun giderilmesi adına “sarmak” fiili tercih edilmiştir.

(238) O.C. : Efe meydana çıktı.

S.C. : Hırsızların reisi konuşmaya başladı.

Bir önceki cümlede hırsızlar olarak değiştirilen eşkıya tabirinden hareketle kabadayı anlamına gelen “efe⁵⁰” düzeye uygun olarak “hırsızların reisi olarak değiştirilmiştir. Düzeyin üzerinde olan “meydana çıkmak⁵¹” deyiminin “ortaya çıkmak, görünmek” anlamından hareketle “konuşmaya başladı” şeklinde değiştirilmiştir. Reisin konuşmaya başlaması onu diğer hırsızlardan ayırmış olduğundan anlamın bu şekilde tamamlanması sağlanmıştır.

(239) O.C. : “Canını kurtarmak isteyen üzerinde başında nesi var nesi yok buraya bıraksın.

S.C. : Yaşamak isteyen elindeki tüm parayı versin.

Düzeyin üzerinde olan “canını kurtarmak” deyimini “yaşamını devam ettirmek” anlamında kullanılmıştır, bu anlamdan hareketle düzeye uygun olan “yaşamak” kelimesi ile değiştirilmiştir. Düzeyin üzerinde olan “nesi var nesi yok” ifadesi yerine bağlamdan hareketle düzeye uygun olan “tüm para” ile değiştirilmiştir. “Üzerindeki” kelimesi ile kastedilen bireyin sahip olduğu tüm paralardır bu nedenle gerçek anlamının dışında kullanılan ifadenin yerine “elindeki” kelimesi kullanılmıştır.

(240) O.C. : Selâmetle yoluna gitsin...” diye haykırdı.

S.C. : Sonra da yoluna devam etsin...” diye haykırdı.

Düzeyin üzerinde olan “selamet” kelimesinin yerine bağlamdan hareketle düzeye uygun olan “sonra da” kullanılmıştır. “Yoluna gitmek” ifadesi de düzeyin üzerinde olduğu için bağlamdan hareketle “devam etmek” şeklinde değiştirilmiştir.

(241) O.C. : Kimse davranmadı.

S.C. : Kimse kıpırdamadı.

⁵⁰ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a23b1eee3013.22102496
(01.07.2015)

⁵¹ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a22848cbdf9.54508606
(01.07.2015)

Düzeye uygun olan fakat temel anlamının dışında “bir şeye el atmak, girişme” anlamında kullanılan “davranmak⁵²” fiilinin yerine hareketsiz duruşu ifade eden “kıpırdamak⁵³” fiili kullanılmıştır.

(242) O.C. : Eşkîyalar yolun gerisini de tutmuşlardı.

S.C. : Hırsızlar yolu kapatmışlardı.

“Tutmak⁵⁴” fiili düzeye uygun olmasına rağmen temel anlamının dışında “kapatmak, sarmak anlamında kullanıldığından oluşabilecek kafa karışıklığını önlemek adına “kapatmak” fiili ile değiştirilmiştir.

(243) O.C. : Can maldan tatlı.

S.C. : Yaşamak, paradan önemli.

Düzeyin üzerinde olan “can maldan tatlıdır⁵⁵” deyiminin “zarardan kurtulma olanağı yoksa, bunun cana değil, mala gelmesi yeğlenir.” anlamından hareketle ifade “ yaşamak, paradan değerlidir” şeklinde değiştirilmiştir.

(244) O.C. : Herkes nesi var nesi yok, efenin önüne döktü.

S.C. : Herkes tüm parasını verdi.

Düzeyin üzerinde olan “nesi var nesi yok” ifadesi yerine bağlamdan hareketle düzeye uygun olan “tüm para” ile değiştirilmiştir. Düzeye uygun olan fakat gerçek anlamının dışında kullanılan “dökmek” fiilinin yerine bağlamdan hareketle “vermek” fiili kullanılmıştır.

(245) O.C. : Senelerce emeklerle kazanılan lira kemerleri, altın keseleri, gümüş, elmas hediyeler, daha birçok şeyler...

S.C. : Senelerce çalışarak kazanılan paralar, altınlar, gümüşler, elmaslar, hediyeler, daha birçok şeyler...

⁵² http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a2450ab00137.24193226
(01.07.2015)

⁵³ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a24895c5bdd6.86024156
(01.07.2015)

⁵⁴ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a2489d1d1121.47499079
(01.07.2015)

⁵⁵ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a24ccb32b2c9.88438010
(01.07.2015)

Düzeyin üzerinde olan “uzun ve yorucu, özenli çalışma” anlamındaki “emek⁵⁶” kelimesinin yerine düzeye uygun Açık’ın (2013) çalışmasından hareketle “çalışmak” fiili kullanılmıştır.

(246) O.C. : Durmuş’a sıra gelince, “Benim bir şeyim yok” dedi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(247) O.C. : Efe inanmadı: “Ne demek, sen gurbetten gelmiyor musun?”

S.C. : Hırsızların reisi inanmadı: “ Nasıl yani, sen şehirden gelmiyor musun?”

“Ne demek” sorusu düzeyin anlayabileceği bir seviyede olmasına rağmen buradaki kullanımında amaç durumun sebebini sorgulamak olduğundan onun yerine amacı daha iyi ifade ettiği düşünülen “nasıl yani” kullanılmıştır.

(248) O.C. : “Gurbetten geliyorum.”

S.C. : “Şehirden geliyorum.”

(249) O.C. : “Çalışmadın mı ?”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(250) O.C. : “Çalıştım.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(251) O.C. : “Para kazanmadın mı ?”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(252) O.C. : “Kazanmadım...”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(253) O.C. : “Yalan.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(254) O.C. : “Vallahi kazanmadım. Hemşehrilerime sor, istersen...”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(255) O.C. : Efe hemşehrilerine sordu.

S.C. : Reis hemşehrilerine sordu.

⁵⁶ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a24dd7f1afe7.09860705
(01.07.2015)

Daha önceki cümlelerde “efe” yerine kullanılan “hırsızların reisi” tabirinin yerine artık anlamsal olarak bağın kurulduğu gerekçesiyle sadece “reis” kullanılmıştır.

(256) O.C. : Hepsi Durmuş’un para kazanmadığını, senede bir kuruşa hizmet ettiğini anlattılar.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(257) O.C. : Efe Durmuş’un aptallığına hem güldü, hem kızdı.

S.C. : Reis Durmuş’un aptallığına hem güldü, hem kızdı.

“Efe” kelimesinin yerine “reis” kelimesi kullanılmıştır.

(258) O.C. : Adamlarına “Şu budalaya bir sopa çekin de bir daha para kazanmadan gurbette kalmamayı öğrensin” dedi.

S.C. : Adamlarına “Şu aptalı iyice dövün, bir daha para kazanmadan şehirde kalmamayı öğrensin” dedi.

Düzeyin üzerinde olan “budala⁵⁷” kelimesinin yerine “zekâca geri olan (kimse), alık” anlamından hareketle düzeye uygun “aptal kelimesi kullanılmıştır. Düzeye uygun olmayan “sopa çekmek⁵⁸” deyiminin yerine “dövmek” fiili kullanılmıştır. Dövmenin etkisini artırmak için de düzeye uygun “iyice” zarfı kullanılmıştır. “Gurbet” kelimesinin yerine de “şehir” kelimesi tercih edilmiştir.

(259) O.C. : Durmuşu yere yatırdılar.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(260) O.C. : Canı çıkıncaya kadar dipçiklerle dövdüler.

S.C. : Bayılana kadar dövdüler.

Düzeyin üzerinde olan “canı çıkmak⁵⁹” deyiminin yerine “ölmek” anlamından hareketle düzeye uygun olan “bayılmak” fiili kullanılmıştır. Dövme eyleminden sonra kişinin şuurunu yitirdiği anlamı sağlanmaya çalışılmıştır. Dövme işleminin neyle yapıldığının

⁵⁷ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a25276baf803.34196809
(01.07.2015)

⁵⁸ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a24dc827edb9.13610407
(01.07.2015)

⁵⁹ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a257dbbd4fd4.78373608
(01.07.2015)

cümle içerisinde pek bir öneminin olmaması ve düzeye uygun olmaması nedeniyle “dipçik” kelimesi cümleden atılmıştır.

* * *

(261) O.C. : Sılacıların hepsi Durmuş gibi on parasız evlerine döndüler.

S.C. : Hemşehrilerinin hepsi Durmuş gibi parasız bir şekilde evlerine döndüler.

Düzeyin üzerinde olan “sılacı” kelimesi kelimesinin yerine “hemşehri” kullanılmıştır. “On para⁶⁰” cümlede “çok az para” anlamında kullanılmıştır. Ancak düzeydeki öğrencinin “on” ve “para” kelimelerine ayrı ayrı hâkim olduğu varsayıldığında cümlemin anlamını kavramakta zorluk çekeceği düşünülebilir. Bu nedenle on kelimesi cümleden atılmıştır.

(262) O.C. : Durmuş’un anası daha ziyade ihtiyarlamıştı.

S.C. : Durmuş’un anası çok yaşlanmıştı.

Düzeyin üzerinde olan “Çok, daha çok, daha fazla” anlamındaki “ziyade⁶¹” kelimesinin yerine düzeye uygun “çok” kelimesi kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde olan “ihtiyarlamak⁶²” fiilinin yerine “yaşlanmak” fiili kullanılmıştır.

(263) O.C. : Zavallı kadın üç senedir çektiği sefaleti anlattı.

S.C. : Zavallı kadın üç senedir yaşadığı zorlukları anlattı.

Düzeyin üzerinde olan “sefalet çekmek⁶³” deyiminin “yoksul ve perişan yaşamak” anlamından hareketle “zorluk yaşamak” ifadesi kullanılmıştır. B2 seviyesinde yer almayan fakat YTKSS’de (2003, s.211) 102 frekans değerine sahip “zorluk” kelimesi tercih edilmiştir.

(264) O.C. : “Neye para kazanmadın a oğlum?” diye darılacak oldu.

S.C. : “Niye para kazanmadın a oğlum?” diye kızmak istedi.

⁶⁰

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a13c1249a6f8.92359702
(01.07.2015).

⁶¹ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a278a04a1145.76523061
(01.07.2015)

⁶² http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a27a958ff9a1.31701043
(01.07.2015)

⁶³

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a2593d7877e4.00074961
(01.07.2015)

Soru anlamını kazandıran “neye” sorusunun sonundaki yönelme hâl eki bu düzey için kafa karıştırıcı olabileceği düşüncesiyle sebebi öğrenmek için sorulan “niye” soru zarfı ile değiştirilmiştir. Düzeyin üzerinde olan “darılmak” fiilinin yerine “kızmak” fiili kullanılmıştır. Ancak O.C’deki “darılacak oldu” ifadesinden darılma işleminin gerçekleşmediği anlaşılmaktadır bu nedenle “kızmak istedi” şeklinde kullanım ile eyleme niyet edildiği fakat eylemin gerçekleşmediği anlamı verilmeye çalışılmıştır.

(265) O.C. : Durmuş, “Hemşehrilerim gibi kazansaydım yine eşkıyalara kaptırarak elim boş dönecektim...” dedi.

S.C. : Durmuş, “hemşehrilerim para kazandılar ama paralarını hırsızlar aldı.

S.C.2 : Onlar da benim gibi parasız kaldılar.

Düzeyin üzerinde olan cümle ikiye bölünmüştür. O.C’deki hemşerilerin para kazanmalarının bir şey değiştirmedeği yine sonuçta herkesin parasını eşkıyalara kaptırması anlamı S.C’de verilmeye çalışılmıştır. Bu durumdan parası olsaydı Durmuş’un da aynı şekilde etkilenecek olması anlamı da S.C.2 de verilmeye çalışılmıştır.

(266) O.C. : Karnı çok acıkmıştı.

S.C. : Karnı çok açtı.

Düzeyin üzerinde olan birleşik zaman kullanımının (acıkmıştı) yerine görülen geçmiş zaman eki (açtı) kullanılmıştır.

(267) O.C. : Anasından biraz yiyecek istedi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(268) O.C. : Kadıncağız ağlamaya başladı.

S.C. : Zavallı kadın ağlamaya başladı.

Düzeyin üzerinde olan “-cAğIz” kullanımının yerine “kendisine şefkat ve acıma duyulan kadın” anlamından hareketle “zavallı kadın” kullanımı tercih edilmiştir.

(269) O.C. : “Bir şey yok oğlum, iki gündür ağzıma lokma girmedi.”

S.C. : “Bir şey yok oğlum, iki gündür hiçbir şey yemedim.”

“Ağzıma lokma girmedii” ifadesi düzeyin üzerinde bir kullanımıdır. İfadedeki “lokma⁶⁴” kelimesi “ağza bir defada alınıp götürülen yiyecek parçası, sokum” anlamındadır. Buradan hareketle ağza en ufak bir lokma dahi alınmadığını belirtmek için düzeye uygun olan “hiçbir şey” kullanılmıştır.

(270) O.C. : “Bari şu heybenin içinde efendimin sana hediye gönderdiği somun var.

S.C. : “Bari şu çantanın içinde efendimin sana hediye gönderdiği ekmek var.

(271) O.C. : Birisini kıralım, beraber yiyelim.” dedi.

S.C. : Birini bölüp, beraber yiyelim.” dedi.

Günümüzde günlük konuşma dilinde “ekmek kırmak” yerine “ekmek kesmek veya ekmek bölmek” ifadeleri kullanılmaktadır. Bu nedenle bir değişiklik yapılmıştır.

(272) O.C. : Heybeden bir somun çıkardılar.

S.C. : Çantadan bir ekmek çıkardılar.

(273) O.C. : Kırınca şangır şangır etrafa altınlar yayıldı.

S.C. : Bölünce içinden etrafa altınlar saçıldı.

“Ekmek kırmak” yerine “ekmek bölmek” tabiri tercih edilmiştir. Düzeyin üzerinde olan “şangır şangır yayılma” ifadesinin yerine hem olayın ani olmasını anlatacak hem de etrafa yayılma anlamlarını barındıracak “saçılmak⁶⁵” fiili kullanılmıştır.

(274) O.C. : Şaşırdılar.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(275) O.C. : Öbür somunu da kırdılar.

S.C. : Öbür ekmeği de böldüler.

Düzeyin üzerinde olan fakat Göz’ün (2003, s. 140) çalışmasında 75 frekansa sahip “öbür” kelimesi olduğu gibi bırakılmıştır. “Ekmek kırmak” yerine “ekmek bölmek” tabiri tercih edilmiştir.

(276) O.C. : Onun da içi altın dolu imiş.

⁶⁴ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a281e8923294.46149669
(01.07.2015)

⁶⁵ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a2858441a0c4.44334397
(01.07.2015)

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(277) O.C. : Sevinerek hepsini topladılar.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(278) O.C. : Durmuş iki senelik emeğini efendisine helâl etti.

S.C. : Durmuş iki senelik hakkını efendisine helâl etti.

“Emek” kelimesi düzeyin üzerinde olması ve “hakkını helâl etmek” ifadesinin bir kalıp olması nedeniyle “emek” kelimesinin yerine “hak” kullanılmıştır.

(279) O.C. : Eğer bir sene hizmet ederek aldığı “Yolunu izini bilmediğin yere gitme!” nasihatini aklına getirmeseydi girdapta boğulacaktı.

S.C. : “Bilmediğin yoldan gitme!” nasihatini unutsaydı ırmakta boğulabilirdi.

Düzeyin üzerinde olan girdap kelimesi cümleden çıkarılmıştır. Düzeyin üzerinde “1) hatırlatmak; 2) olabileceğini düşünmek” anlamlarındaki “aklına getirmek⁶⁶” deyiminin yerine düzeye uygun ve Açık’ta (2013) belirtilen “hatırlamak” fiili kullanılmıştır. Gelecek zamanın hikâyesi yapısının yerine O.C’deki “eğer” bağlacının sağladığı ihtimal anlamını da barındıran “-e bilmek” fiili kullanılmıştır.

(280) O.C. : İkinci sene aldığı “Emanete hıyanetlik etme!” nasihatini hatırlıdan çıkarsaydı yolda somunları kıracak, altınlar meydana çıkacak, sonra hemşehrileri gibi soyulacaktı...

S.C. : İkinci sene Mustafa Efendinin verdiği “Emanete hıyanet etme” nasihatini unutup ekmeği bölse altınlar görülecekti.

S.C.2 : Sonra da hırsızlar altınları alacaktı.

Düzeyin üzerinde olan “hatırdan çıkarmak” deyiminin yerine “unutmak fiili kullanılmıştır. “Meydana çıkmak⁶⁷” deyiminin “ortaya çıkmak, görünmek” anlamından hareketle düzeye uygun olan “görölmek” fiili kullanılmıştır. Uzun ve karmaşık bir yapıya sahip olan O.C iki cümleye bölünmüştür. Nasihati unutup ekmeği bölse içinde kalacağı durum bir cümlede. Ekmeği bölmesinin sonucunda yaşayacağı durum ikinci cümlede verilmiştir.

⁶⁶

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a4dbe52588f4.12080026 (01.07.2015)

⁶⁷

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a4e705079ac4.36480743 (01.07.2015)

(281) O.C. : Yavaş yavaş düşündükçe efendisinin ne kadar büyük, ne kadar akıllı bir adam olduğunu anlamaya başladı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(282) O.C. : Ona İstanbul’da iken aylık verseydi ihtimal ötede beride yiyecek, biriktiremeyecekti.

S.C. : Mustafa Efendi İstanbul’da ona maaş verse Durmuş bu parayı harcayacak, biriktiremeyecekti.

Cümlede kullanılan gönderim ögelerinin yerine kelimelerin asılları kullanılarak anlam belirgin hale getirilmeye çalışılmıştır. Cümlenin bağlamından hareketle “para yemek⁶⁸” deyiminin anlamını çıkarmak mümkündür. Düzeyin üzerinde olan bu deyim “gereksiz olarak çok para harcamak” anlamından hareketle yerine düzeye uygun olan “harcamak” fiili kullanılmıştır. “İhtimal” kelimesinin cümleye kattığı anlam yüklemdeki gelecek zamanın hikâyesi kullanımıyla anlaşılabilirdiğinden kelime cümleden çıkarılmıştır.

(283) O.C. : Yahut sılaya dönerken meydanda [zaman] geçireceği için bir kazaya uğrayacaktı.

S.C. : Veya köye dönerken paralarını kaybedecekti.

Düzeyin üzerinde olan “veya, ya da” anlamlarında kullanılan “yahut⁶⁹” bağlacının yerine “veya” kullanılmıştır. O.C’deki “meydanda zaman geçirerek bir kazaya uğramak” ifadesi daha sade olarak “paralarını kaybedecekti” şeklinde değiştirilmiştir.

(284) O.C. : Durmuş daha ziyade düşündükçe “akıl”ın “para”dan kıymetli olduğuna iman etti.

S.C. : Durmuş düşündükçe “akıl”ın “para”dan kıymetli olduğunu kabul etti.

O.C’deki “daha ziyade” ifadesinin cümleye kattığı anlam “düşündükçe”de var olduğundan cümleden çıkarılmıştır. Düzeyin üzerinde olan “güçlü bir inanç duymak” anlamındaki “iman etmek⁷⁰” fiilinin yerine “kabul etmek” fiili kullanılmıştır.

⁶⁸

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a4e93b463f44.85695685 (01.07.2015)

⁶⁹ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a4e2a209bc25.71788552 (01.07.2015)

⁷⁰ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a4eaa4761eb5.20211647 (01.07.2015)

(285) O.C. : “Akıl” olmazsa “para” hiçbir işe yaramazdı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(286) O.C. : İşte arkadaşlarının hâli!..

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(287) O.C. : Dağ başlarından, eşkıya içinden dolu kemerlerle geçmenin cezasını gördüler.

S.C. : Issız yollarda giderseniz hırsızlar paralarınızı çalabilir.

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan “dolu kemer” ifadesinin yerine “para” kelimesi tercih edilmiştir. “Geçmenin cezasını gördüler” ifadesi sonuca vurgu yapan bir anlama sahip olduğundan S.C’de bu anlam “paraların çalınması” olarak verilmiştir. Herkesin geçmediği ve tekin olmayan anlamlarında kullanılan ”dağ başları, eşkıyanın var olduğu yollar” ifadesi, düzeyin üstünde olmasına rağmen YTKSS’de 21 frekans değerine sahip olması nedeniyle “ıssız yollar” şeklinde değiştirilmiştir.

(288) O.C. : Durmuş zengin olunca tarla aldı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(289) O.C. : Bağ aldı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(290) O.C. : Koca bir çiftlik kurdu.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(291) O.C. : Köyün ağası oldu.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(292) O.C. : Ama bir türlü evlenemiyor, yaşı otuzu geçtiği hâlde bir kız bulup alamıyordu.

S.C. : Ama yaşı otuzu geçtiği halde bir türlü evlenemedi.

Sıralı cümlelerin birincisindeki “evlenmek” fiili ile ikincisindeki kız almak” fiilleri aynı anlamı karşıladıklarından ve düzeyin üzerinde olan “kız almak” fiilinden dolayı cümleler birleştirilerek “evlenmek fiili kullanılmıştır. Anlatımı daha sade kılmak adına yüklemde birleşik yapıyı fiilin yerine basit yapıyı fiil tercih edilmiştir.

(293) O.C. : Evlenmesini teklif eden köy ağalarına “Ben de isterim ama bir şartla...” derdi.

S.C. : Evlenmesini söyleyenlere “Ben de isterim ama bir şartla...” derdi

Düzeyin üzerinde olan “teklif etmek” fiili ve “köy ağaları” yerine düzeye uygun “söyleyenler” adlaştırmış sıfatı kullanılarak anlam korunmaya çalışılmıştır.

(294) O.C. : “Nasıl şart, ağa”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(295) O.C. : “Karıyı kendi bulunmadığım yere misafirliğe göndermem.”

S.C. : “Karımı kendi bulunmadığım yere misafirliğe göndermem.”

“Karı” kelimesine birinci tekil şahıs aitlik eki getirilerek anlam düzey için daha belirgin hale getirilmiştir.

(296) O.C. : “Akrobalarının yanına göndermez misin?”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(297) O. C. : “Göndermem.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(298) O.C. : Anasının, babasının yanına göndermez misin?

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(299) O.C. : “Kendi bulunmadığım hiçbir yere göndermem.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(300) O.C. : “Niçin?”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(301) O.C. : “Bilmem...”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(302) O.C. : Durmuş efendisinin son üçüncü nasihatini bir türlü aklından çıkaramadı.

S.C. : Durmuş efendisinin son nasihatini hiç unutmadı.

“Üçüncü” kelimesi cümlede anlamı “son” kelimesi ile sağlanabildiği için cümleden çıkarılmıştır. Düzeyin üzerinde olan unutmak anlamına gelen “aklından çıkmak⁷¹” deyimini

⁷¹

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a27c2319fd93.17316758 (01.07.2015)

“unutmak” fiili kullanılmıştır. Unutmama eyleminin güçlüğünü de belirtmek adına cümleye “hiç” kelimesi eklenmiştir. O.C’de aklından çıkaramama eyleminin sürekliliğini ifade eden “bir türlü” zarfının yerine düzeye uygun “hiç” kullanılmıştır.

(303) O.C. : İlk iki nasihati de evvelâ anlayamamıştı.

S.C. : İlk iki nasihati de önce anlamamıştı.

Düzeyin üzerinde “önce, ilk önce, ilkin” anlamlarında kullanılan “evvelâ⁷²” zarfının yerine düzeye uygun “önce” tercih edilmiştir.

(304) O.C. : Ama sonra... onların ne kadar faydasını gördü.

S.C. : Ama sonra... onların ne kadar faydalı olduğunu anladı.

Cümlelerin anlamını daha belirgin hale getirmek amacıyla değişiklik yapılmıştır. Ayrıca düzeye uygun olan “görmek” fiili temel anlamında kullanılmadığından okuyucularda kafa karışıklığına sebep olacağı düşüncesi ile bağlamdan yola çıkılarak yerine “anlamak” fiili kullanılmıştır.

(305) O.C. : Kendi köyünde, komşu köylerde bu şartla kimse kız vermiyordu.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(306) O.C. : Herkes “Biz evlâdımızı esir yapmayız” diyordu.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(307) O.C. : Nihayet iki saat uzak bir köyde öksüz bir kız bulundu.

S.C. : Sonunda iki saat uzak bir köyde öksüz bir kız bulundu.

“Nihayet⁷³” düzeyin üzerinde bir kelime olması nedeniyle kelimenin yerine anlamdaşı “sonunda” kullanılmıştır.

(308) O.C. : Durmuş onu aldı.

S.C. : Durmuş onunla evlendi.

⁷² http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a4ec2827b311.28096915
(01.07.2015)

⁷³ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a0fd7e0cee35.25605940
(01.07.2015).

Evlenme töreni sürecinde erkek tarafı için “kız almak” ifadesi kullanılsa da bu düzey için bu kullanımın kafa karışıklığına sebep olabileceği düşüncesiyle “evlenmek” fiili kullanılmıştır.

(309) O.C. : Şanına lâyük düğün yaptı.

S.C. : Çok güzel bir düğün yaptı.

Düzeyin üzerinde olan “şanına layık” ifadesinin yerine bağlamdan hareketle “ çok güzel bir düğün” kullanılmıştır.

(310) O.C. : Mesut oldu.

S.C. : Mutlu oldu.

Düzeyin üzerinde olan “mesut⁷⁴” kelimesinin yeri anlamdaşı “mutlu” kullanılmıştır.

(311) O.C. : Bir erkek çocuğu dünyaya geldi.

S.C. : Bir erkek çocuğu doğdu.

Düzeyin üzerinde olan “insanın doğması” anlamındaki “dünyaya gelmek⁷⁵” deyiminin yerine düzeye uygun “doğmak” fiili kullanılmıştır.

(312) O.C. : Aradan dört sene geçti.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(313) O.C. : Karısını hiçbir yere göndermedi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(314) O.C. : “Anca beraber, kanca beraber.” derdi.

S.C. : “Her zaman birlikte hareket edelim.” derdi.

Düzeyin üzerinde olan “anca beraber kanca beraber⁷⁶” atasözünün “ iki veya daha çok kişi yaptıkları iş kötü de gitse birbirlerinden ayrılmaması” anlamından hareketle ifade düzeye uygun olarak “ her zaman birlikte hareket edelim” şeklinde değiştirilmiştir.

⁷⁴ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a2a25f2ce0c4.24163446
(01.07.2015)

⁷⁵ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a2a24dd02571.82222184 (01.07.2015)

⁷⁶ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a2a321d36b56.14218412 (01.07.2015)

(315) O.C. : Bir gün karısının akrabaları geldi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(316) O.C. : Köylerinde düğün varmış.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(317) O.C. : Durmuş'tan bir gece için izin istediler.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(318) O.C. : “Hayır, olmaz” dedi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(319) O.C. : “Niçin?”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(320) O.C. : “Bilmem.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(321) O.C. : Efendisinin nasihati aklından çıkmıyordu.

S.C. : Efendisinin nasihatini unutmamıştı.

Düzeyin üzerinde olan unutmak anlamına gelen “aklından çıkmak⁷⁷” deyiminin olumsuzu yerine “unutmak” fiili kullanılmıştır.

(322) O.C. : Yalvardılar, yakardılar.

S.C. : Çok yalvardılar.

Düzeyin üzerinde olan “yalvar yakar⁷⁸” deyiminin “çok yalvarmak” anlamından hareketle cümle “çok yalvardılar” olarak değiştirilmiştir.

(323) O.C. : O razı olmadı.

S.C. : Kabul etmedi.

⁷⁷

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a27c2319fd93.17316758 (01.07.2015)

⁷⁸

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a30700a61081.86383825 (01.07.2015)

Düzeyin üzerinde olan “razı olmak⁷⁹” deyiminin “ uygun bulmak, beğenmek, benimsemek, istemek, kabul etmek” anlamlarından hareketle ifade “kabul etmedi” olarak değiştirilmiştir. Bağlamdan çıkarılabilecek özne de akışkanlığı güçlendirmek adına cümleden çıkarılmıştır.

(324) O.C. : Kendi köylüsü de karısının köylüsüne karıştı.

S.C. : Hem kendi köylüsü hem de karısının köylüsü izin istedi.

Düzeye uygun olan fakat temel anlamının dışında “müdahale etmek, araya girmek” anlamında kullanılan “karışmak⁸⁰” fiilinin yerine bağlamdan hareketle düzeye uygun “izin istemek” fiili kullanılmıştır. Cümle içerisinde iki unsurun da dahil edildiği durumlarda kullanılan “hem...hem” bağlacı ile anlam belirgin hale getirilmiştir.

(325) O.C. : “Zavallı kadın, verem olacak...” diye lâf etmeye başladılar.

S.C. : “Zavallı kadın, kanser olacak...” diye konuşmaya başladılar.

Dönemin şartlarında sıklıkla yakalanılan “verem” hastalığının çaresizliğinden hareketle günümüz şartlarında çaresiz hastalık olarak görülen “kanser” eş tutulmuştur. Düzeyin üzerinde olan “verem” kelimesinin yerine “düzeye uygun olan “kanser” tercih edilmiştir. Düzeyin üzerinde olan “laf etmek⁸¹” deyiminin “ birinden veya bir konudan söz etmek, onunla ilgili olarak konuşmak.” anlamından hareketle deyim düzeye uygun olarak “konuşmak” şeklinde değiştirilmiştir.

(326) O.C. : Hep birden onun üzerine düştüler.

S.C. : Hep birlikte ısrar ettiler.

Düzeye uygun olan fakat temel anlamının dışında “birlikte, beraberce, hepsi bir arada” anlamında kullanılan “birden” kelimesi bu düzey için kafa karışıklığına sebep olabileceği düşüncesi ile “birlikte” olarak değiştirilmiştir. Düzeyin üzerinde olan “üstüne düşmek⁸²” deyiminin “ bir kimseyle veya bir şeyle çok ilgilenmek” anlamından hareketle ifade düzeye uygun olarak “ısrar etmek” şeklinde değiştirilmiştir.

⁷⁹

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a308ca632c70.31002946 (01.07.2015)

⁸⁰ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a2a2d44390f2.97131914 (01.07.2015)

⁸¹

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a3095d8f9297.70338507 (01.07.2015)

⁸²

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a3102ddd9e50.77387542

(327) O.C. : Ant verdiler.

S.C. : Çok zorladılar.

Düzeyin üzerinde olan “ant vermek⁸³” deyiminin “Allah aşkına, çocuklarının başı için vb. sözlerle karşısındakini bir şeye zorlamak.” anlamından hareketle ifade düzeye uygun olarak “çok zorladılar” şeklinde değiştirilmiştir.

(328) O.C. : Durmuş artık herkesin ısrarına dayanamadı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(329) O.C. : Bir gece kalmak üzere karısını köye yolladı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(330) O.C. : O akşam pişmanlığından yemek yiyemedi “Niçin efendimin nasihatini dinlemedim?” diye sıkılmaya başladı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(331) O.C. : Dinlediği iki nasihatten ne büyük faydalar görmüştü.

S.C. : İlk iki nasihati dinlediği için çok fayda görmüştü.

“İki nasihatın” hangileri olduğunu belirtmek üzere “ilk” sıfatı kullanılmıştır. Cümledeki sebep sonuç anlamının belirginleştirilmesi adına “için” eklenmiştir.

(332) O.C. : Şimdi son nasihati dinlemediği için kim bilir ne büyük zarar görecekti.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(333) O.C. : Duramadı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(334) O.C. : Uşaklarına atını hazırlattırdı.

S.C. : Hizmetçilere atını hazırlattırdı.

Düzeyin üzerinde olan “uşak⁸⁴” kelimesinin “erkek hizmetçi” anlamından hareketle ifade düzeye uygun olan “hizmetçi” kelimesi ile değiştirilmiştir.

⁸³

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a3103e63b2c8.39813097 (01.07.2015)

⁸⁴ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a312a5b238a6.01484791 (01.07.2015)

(335) O.C. : Geceleyin iki saat ötedeki köye yetişti, düğün evinin önüne gitti.

S.C. : Gece yola çıktı. İki saat sonra köye geldi. Düğün evine gitti.

O.C’deki düzeyin üzerindeki yapılar ve sıralı cümleler nedeniyle cümleler bölünmüştür böylelikle daha sade bir anlatım oluşturulmaya çalışılmıştır.

(336) O.C. : Delikanlılar çitlere dayanmışlar, avluda, meşaleler altında oynayan kızlara, kadınlara bakıyorlardı.

S.C. : Delikanlılar kenarda oturmuşlar, bahçede oynayan kızlara, kadınlara bakıyorlardı.

Düzeyin üzerinde, “bağ, bahçe, bostan vb. yerlerin çevresine çalı, kamış, ağaç dalı gibi şeylerden çekilen duvar türü, çeper, barı” anlamındaki “çit⁸⁵” kelimesinin yerine düzeye uygun olan “kenar” kelimesi tercih edilmiştir. Düzeyin üzerinde olan “avlu⁸⁶” kelimesinin “bir yapının veya yapı grubunun ortasında kalan üstü açık, duvarla çevrili alan” şeklindeki anlamından hareketle düzeye uygun “bahçe” kelimesi tercih edilmiştir. Cümlede “meşale altında” ifadesi vaktin zaten gece olması nedeniyle çıkarılmıştır.

(337) O.C. : O da yaklaştı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(338) O.C. : Karısının çocuğuyla beraber bir köşede büzülmüş oturduğunu gördü.

S.C. : Karısının çocuğuyla beraber bir köşede oturduğunu gördü.

Düzeyin üzerinde olan “büzülmüş” kelimesi cümleden çıkarılmıştır.

(339) O.C. : Acaba bu gece hangi akrabasının yanında yatacaktı.

S.C. : Acaba bu gece hangi akrabasının evinde kalacaktı.

Düzeye uygun olan “yanında yatmak” ifadesi temel anlamının dışında kullanıldığından yerine, bağlamdan hareketle “evinde kalmak” ifadesi kullanılmıştır.

(340) O.C. : İçine bir kurt girdi.

S.C. : Şüphelendi.

⁸⁵ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a313c000c3a9.00267065
(01.07.2015)

⁸⁶ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a315a222ef20.36615440
(01.07.2015)

Düzeyin üzerinde olan “içine kurt düşmek⁸⁷” deyiminin “kendisine zararı dokunacak bir durum meydana geleceğinden kuşkulananmak” anlamından hareketle düzeye uygun “şüphelenmek” fiili kullanılmıştır.

(341) O.C. : Döndü.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(342) O.C. : Arkasına baktı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(343) O.C. : Bir kocakarı geçiyordu.

S.C. : Yaşlı bir kadın geçiyordu.

Düzeyin üzerinde olan “kocakarı” kelimesinin yerine “yaşlı bir kadın” ifadesi kullanılmıştır.

(344) O.C. : Ondan bunu anlamak istedi.

S.C. : Kadından durumu öğrenmek istedi.

Cümlede kullanılan iki tane gönderim ögesi anlaşılmayı zorlaştırdığı düşüncesi ile cümleden çıkarılmıştır yerlerine gönderimde bulundukları kelimeler kullanılmıştır. Bu değişiklikten sonra bağlamdan hareketle “anlamak” fiilinin yerine “öğrenmek” fiili kullanılmıştır

(345) O.C. : “Bana bak nine, sana bir şey soracağım.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(346) O.C. : “Sor oğlum.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(347) O.C. : “Şu köşede çocuğuyla beraber bir taze oturuyor, görüyor musun?”

S.C. : “Şu köşede çocuğuyla beraber bir gelin oturuyor, görüyor musun?”

Düzeyin üzerinde “genç kadın” anlamında kullanılan “taze⁸⁸” kelimesinin yerine düzeye uygun olan “gelin” kelimesi kullanılmıştır.

⁸⁷

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a3119a92be37.57636464 (01.07.2015)

(348) O.C. : Kocakarı dikkatle baktı, “Görüyorum” dedi.

S.C. : Yaşlı kadın dikkatle baktı, “Görüyorum” dedi.

Düzeyin üzerinde “yaşlı kadın” anlamında kullanılan “kocakarı⁸⁹” ifadesinin yerine “ yaşlı kadın” kullanılmıştır.

(349) O.C. : “Kimin nesidir o?”

S.C. : Kimdir, o?

Cümlelerin anlamının kavranması adına ve düzeye uygun olmaması nedeniyle “nesidir” cümleden çıkarılmıştır.

(350) O.C. : “Ah evladım sorma, onu bir zalim herif aldı.

S.C. : “Ah evladım, o acımasız bir adamla evlendi.

Aslında sorulmuş olmasına rağmen sorma diye dönüt yapılan fakat sonrasında da açıklama yapılmaya devam edilen bu kullanım kafa karışıklığına neden olabileceği düşüncesi ile cümleden çıkarılmıştır. Düzeyin üzerinde “acımasız ve haksız davranan” anlamındaki “zalim⁹⁰” sıfatının yerine “acımasız” kullanılmıştır. Düzeyin üzerinde “adam” anlamında kullanılan “herif⁹¹” yerine “adam” kullanılmıştır.

(351) O.C. : Zavallı tazeye dünyayı zindan etti.

S.C. : Zavallı kızı çok mutsuz etti.

Düzeyin üzerinde “bir kimseyi çok sıkıntılı bir duruma sokmak” anlamındaki “dünyayı zindan etmek⁹²” deyiminin yerine “çok mutsuz etmek” kullanılmıştır.

(352) O.C. : Dört senedir işte köyüne yeni geliyor...”

S.C. : Dört sene sonra ilk defa köyüne ziyarete geldi.

⁸⁸ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a4f1fdc73577.04121549
(01.07.2015)

⁸⁹ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a4f2025901f7.98051074
(01.07.2015)

⁹⁰ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a4f2831940c1.96907960
(01.07.2015)

⁹¹ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a4f32f894661.07496747
(01.07.2015)

⁹² http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a4ef8c514fd1.28972141
(01.07.2015)

“dört senedir” ifadesinin yerine “dört sene sonra” kullanılarak anlam belirgin hale getirilmeye çalışılmıştır. “İlk defa” kullanımıyla da anlam desteklenmiştir. Yüklemdaki şimdiki zaman kullanımının yerine bağlamdan hareketle görülen geçmiş zaman kullanımı tercih edilmiştir.

(353) O.C. : “Acayip...”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(354) O.C. : “Evet, bütün köylü zorladı da bu sefer izin alabildi.

S.C. : “Evet, bütün köylü zorladı da bu defa izin alabildi.

Düzeyin üzerinde “kez, defa” anlamında kullanılan “sefer⁹³” kelimesinin yerine “defa” kullanılmıştır.

(355) O.C. : Kocası öyle fena, öyle zalim bir adam ki...”

S.C. : Kocası çok kötü ve acımasız bir adam ki...”

Düzeyin üzerinde “iyi nitelikte olmayan, kötü” anlamında kullanılan “fena⁹⁴” yerine “kötü” kullanılmıştır. Üslubun bir parçası olduğu düşünülen eksilteli kullanım bu doğallığı bozmamak adına olduğu gibi bırakılmıştır.

(356) O.C. : Durmuş’un yüreği atmaya başladı.

S.C. : Durmuş’un kalbi hızlı hızlı atmaya başladı.

Düzeyin üzerinde olan “yürek⁹⁵” kelimesinin anlamını karşılayabilecek “kalp” kullanılmıştır. Anlamı desteklemek adına “hızlı hızlı” zarf öbeği cümleye eklenmiştir.

(357) O.C. : Karısının nerede yatacağını sordu.

S.C. : Karısının nerede kalacağını sordu.

Temel anlamının dışında “geceyi geçirmek üzere bir yerde kalmak” anlamında kullanılan “yatmak⁹⁶” fiilin kullanımı kafa karışıklığına sebep olabileceğinden bunun yerine “kalmak” fiili tercih edilmiştir.

⁹³ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a4f416306be7.12112014
(01.07.2015)

⁹⁴ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a4f6060e4851.89200813
(01.07.2015)

⁹⁵ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a4f66916aff3.03700738
(01.07.2015)

(358) O.C. : Kocakarı, “Bilmem” diye cevap verdi.

S.C. : Yaşlı kadın, “Bilmem” diye cevap verdi.

(359) O.C. : Durmuş düşündü, taşındı, birdenbire dedi ki: “Beni bu gece kadınla yatırabilirsen sana beş altın veririm.”

S.C. : Durmuş biraz düşündü, birdenbire dedi ki: “Beni bu gece kadınla aynı odada yatırabilirsen sana beş altın veririm.”

Düzeğin üzerinde “iyice düşünmek” anlamında kullanılan “düşünmek taşınmak” deyiminin yerine “biraz düşündü” ifadesi kullanılmıştır. Cümledeki anlamın daha belirgin hale getirilmesi için “aynı oda” ifadesi eklenmiştir.

(360) O.C. : “Yiğidim ondan kolay ne var?”

S.C. : “Oğlum ondan kolay ne var?”

Düzeğin üzerinde “delikanlı, genç erkek” anlamında kullanılan “yiğit” kelimesinin yerine bağlamdan hareketle anlamı karşılayabileceği düşünülen “oğlum” kullanılmıştır.

(361) O.C. : “Demek beni onunla yatırabileceksin?”

S.C. : “Onunla aynı odada kalabilir miyim?”

O.C’deki karmaşık anlatım bağlamdan hareketle daha sade bir anlatım haline getirilmiştir.

(362) O.C. : “Elbet.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(363) O.C. : “Nasıl?”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(364) O.C. : “Onun akrabaları benim kapı bir komşumdur.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(365) O.C. : Benim her sözümü dinlerler.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(366) O.C. : Avlularının nihayetinde tek bir oda vardır.

S.C. : Bahçenin sonunda tek bir oda vardır.

⁹⁶ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a4f7a0b8d064.06838345
(01.07.2015)

(367) O.C. : Gider, onları kandırır, bu kadını oraya yatırırım.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(368) O.C. : El ayak kesildikten sonra seni götürür, gizlice bu odaya sokarım.”

S.C. : Herkes gidince seni gizlice odasına götürürüm.

Düzeyin üzerinde olan “el ayak kesilmek” deyiminin yerine “herkes gidince” ifadesi kullanılmıştır.

(369) O.C. : “Doğru söyle...”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(370) O.C. : “Sen hemen altınları ver yiğidim.”

S.C. : “Sen hemen altınları ver oğlum.”

(371) O.C. : Durmuş kesesinden beş altın çıkardı.

S.C. : Durmuş cüzdanından beş altın çıkardı.

Düzeyin üzerinde “cepte taşınan, içine para, tütün vb. konulan, kumaştan veya örgüden küçük torba” anlamında kullanılan “kese” kelimesinin yerine “cüzdan” kullanılmıştır.

(372) O.C. : Kocakarıya verdi.

S.C. : Yaşlı kadına verdi.

(373) O.C. : Atını onun avlusuna bağladı.

S.C. : Atını onun bahçesine bağladı.

(374) O.C. : Hiddetinden tir tir titriyordu.

S.C. : Çok kızmıştı.

O.C’deki cümlelerin bağlamdan hareketle anlamını karşılayacak daha sade bir ifade olan “çok kızmıştı” ifadesi kullanılmıştır.

(375) O.C. : Gece yarısı geçti.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(376) O.C. : Kocakarı geldi.

S.C. : Yaşlı kadın geldi.

(377) O.C. : Onu aldı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(378) O.C. : Küçük bir bahçe kapısından geçirdi.

S.C. : Küçük bir bahçe kapısından geçtiler.

O.C'deki geçme eylemi birlikte gerçekleştiğinden anlamın daha belirgin olmasını sağlamak adına “geçirdi” yerine “geçtiler” kullanılmıştır.

(379) O.C. : Bir avlunun ta nihayetindeki tek odaya soktu.

S.C. : Bahçenin sonundaki odaya girdi.

“Sokmak⁹⁷” fiilinin ikinci anlamı olan “bir yere girmesini sağlamak, içeri almak” anlamından hareketle fiil “girdi” olarak değiştirilmiştir.

(380) O.C. : Durmuş yüzünü şalıyla sarmıştı.

S.C. : Durmuş yüzünü atkısıyla sarmıştı.

Düzeyin üzerinde olan “şal⁹⁸” kelimesinin yerine düzeye uygun “atkı” tercih edilmiştir.

(381) O.C. : Karısı onu tanımadı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(382) O.C. : Hemen bağırmaya başladı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(383) O.C. : Durmuş sesini çıkarmadı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(384) O.C. : Kapıyı kitledi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(385) O.C. : Üzerine yürüdü.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(386) O.C. : Zavallı kadın köşeye büzülmüş, hem bağılıyor hem tekme atıyordu.

S.C. : Zavallı kadın köşeye çekilmiş, hem bağılıyor hem tekme atıyordu.

⁹⁷ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a47b33c183e7.35993968
(01.07.2015)

⁹⁸ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a587a424fc75.48610242
(01.07.2015)

Düzeyin üzerinde “şaşkınlık, soğuk vb. etkenlerle bir kenara sinmek, bir kenara çekilmek” anlamında kullanılan “büzülmek⁹⁹” fiilinin yerine düzeye uygun “çekilmek” fiili kullanılmıştır.

(387) O.C. : Durmuş’u yanına hiç yaklaştırmadı.

S.C. : Durmuş yanına yaklaştırmadı.

Bir önceki cümlede “kadının hem bağırıp hem de tekme atması” Durmuş’un yaklaşmasına engel olmuştur. Buradan hareketle anlamı daha belirgin kılmak adına ettirgen yapıda olan yüklem “yaklaşmadı” şeklinde değiştirilmiştir.

(388) O.C. : Akşamdan uyuyan oğlu yatağın üzerindeydi.

S.C. : Oğlu yatakta uyuyordu.

Metnin akış düzeninden akşam olduğu çıkarımı yapılabildiğinden “akşamdan” ifadesi cümleden çıkarılmıştır. Uyuma eyleminin yatağın üzerinde gerçekleşmesi sebebiyle “üzerinde” atılarak sadece “yatakta” kelimesi kullanılmıştır. 375. Cümleden çocuğun hala uyuyor olduğu anlaşıldığından cümle “oğlu yatakta uyuyordu” şeklinde değiştirilmiştir.

(389) O.C. : Annesinin haykırmasına uyanmadı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(390) O.C. : Mışıl mışıl uyudu.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

Düzeyin üzerinde bir kullanım olmasına rağmen “uyumak” fiili ile çok sık kullanılan “mışıl mışıl” zarfı değiştirilmemiştir. Ayrıca ifadenin yerine başka bir kullanımın bu özgünlüğü ortadan kaldıracığı endişesiyle herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

(391) O.C. : Durmuş karısını daha ziyade bağtırmamak için kapının yanına oturdu.

S.C. : Durmuş, karısı daha fazla bağtırmamak kapının yanına oturdu.

Düzeyin üzerinde “çok, daha çok, daha fazla” anlamına gelen “ziyade¹⁰⁰” zarfının yerine “fazla” kullanılmıştır.

(392) O.C. : Hiç sesini çıkarmadı.

⁹⁹ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a58853cde251.56364547
(01.07.2015)

¹⁰⁰ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a5976b20c5b2.77161852
(01.07.2015)

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(393) O.C. : Bütün gece ağlayan kadıncağz sabaha karşı korkudan, yorgunluktan sızar gibi olmuştu.

S.C. : Bütün gece ağlayan kadıncağz sabaha karşı korkudan, yorgunluktan uyudu.

Düzeyin üzerinde “İçki, yorgunluk vb. sebeplerle kendinden geçerek uyuyakalmak” anlamında kullanılan “sızmak¹⁰¹” fiilinin yerine “uyumak” fiili tercih edilmiştir.

(394) O.C. : Avluda horozlar öttü.

S.C. : Bahçede horozlar öttü.

(395) O.C. : Durmuş yavaşça yatakta uyuyan çocuğunu aldı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(396) O.C. : Sessizce dışarı çıktı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(397) O.C. : Avluyu geçti.

S.C. : Bahçeyi geçti.

(398) O.C. : Atına bindi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(399) O.C. : Dörtnala köyüne döndü.

S.C. : Hızla köyüne döndü.

Atın çok hızlı koşması anlamındaki “dörtnala” zarfı düzeyin üzerinde olması nedeniyle “hızla” şeklinde değiştirilmiştir.

* * *

(400) O.C. : Karısının akrabaları gece çocuğun çalındığını duyunca ne yapacaklarını şaşırdılar.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(401) O.C. : “Ağaya ne cevap vereceğiz?” diye düşünmeye başladılar.

¹⁰¹ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a597c60a66e2.48388801
(01.07.2015)

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(402) O.C. : Kocakarı buna da bir kolay buldu: “ Bu oda zaten eski... Yakınız. ‘Gece yangın oldu.

S.C. : Yaşlı kadın buna da bir çözüm buldu: “ Bu oda zaten eski... Yakınız. ‘Gece yangın oldu.

Kolaylık anlamında kullanılan “kolay¹⁰²” kelimesinin yerine bağlamdan hareketle anlamı kavramayı kolaylaştıracak “çözüm” kelimesi kullanılmıştır.

(403) O.C. : Çocuğu kurtaramadık’ dersiniz.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(404) O.C. : Onu dinlediler.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(405) O.C. : Hemen odayı yaktılar.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(406) O.C. : Ağlayarak, sızlayarak Durmuş’un karısını evine getirdiler.

S.C. : Ağlayarak Durmuş’un karısını evine getirdiler.

Düzeyin üzerinde bir kullanım olması ve 393. cümlede üzgünlüklerinin ifade edilmesi nedeniyle “sızlamak” fiili cümleden çıkarılmıştır.

(407) O.C. : Hepsinin alnında çatkı vardı.

S.C. : Hepsi üzgün ve ağlıyordu.

Düzeyin üzerinde olan “alnında çatkı vardı” ifadesinin yerine anlamı karşılayacak daha sade bir anlatım “üzgün ve ağlıyordu” tercih edilmiştir.

(408) O.C. : Dövünüp duruyorlardı.

S.C. : Üzüntüden ellerini dizlerine vuruyorlardı.

Düzeyin üzerinde “aşırı üzüntü, çaresizlik, pişmanlık duyarak çırpınmak, kendi kendini dövmek” anlamında kullanılan “dövünmek¹⁰³” fiilinin anlamından hareketle düzeye uygun olarak “Üzüntüden ellerini dizlerine vuruyorlardı.” şeklinde bir değişiklik yapılmıştır.

¹⁰² http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a59955e9bf16.93441327
(01.07.2015)

(409) O.C. : Durmuş “Çocuk nerede?” diye sordu.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(410) O.C. : “Ah olan oldu.

(411) O.C. : Gece odamız yandı.

S.C. : Ah! Gece odamız yandı.

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan “olan oldu” ifadesi cümleden çıkarılmıştır. Cümledeki üzüntülü hali korumak adına 396 cümleden “ah” ünlemi alınarak 397 cümleye eklenmiştir.

(412) O.C. : Çocuğu kurtaramadık...” dediler.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(413) O.C. : Durmuş güldü.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(414) O.C. : “Neye ağlıyorsunuz canım” dedi.

S.C. : “Niye ağlıyorsunuz canım” dedi.

(415) O.C. : “Başımız sağ olsun.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan “başımız sağolsun” ifadesi kültürümüzde ölen kişilerin ardından sıklıkla kullanılması nedeniyle olduğu gibi korunmuştur.

(416) O.C. : Elhamdulillah genciz.

S.C. : Çok şükür genciz.

Düzeyin üzerinde “Allah’a şükür” anlamında kullanılan “Elhamdulillah¹⁰⁴” ifadesinin yerine düzeye uygun “çok şükür” tercih edilmiştir.

(417) O.C. : Allah başkasını verir.”

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

¹⁰³ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a599f66894c8.39914009
(01.07.2015)

¹⁰⁴ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=elhamd%C3%BCillah&uid=16056&guid=TDK.GTS.55a59e4822eff9.21558280 (01.07.2015)

(418) O.C. : Karısının akrabaları Durmuş’un bu soğukkanlılığından biraz ferahlar gibi oldular.

S.C. : Karısının akrabaları Durmuş böyle konuşunca biraz rahatladılar.

401, 402 ve 403. cümlelerdeki Durmuş’un soğukkanlı tavrı “böyle” ile gönderim yapılarak verilmeye çalışılmıştır. Böylelikle düzeyin üzerinde olan “soğukkanlı” sıfatı cümleden çıkarılmıştır. Düzeyin üzerinde “sıkıntısı, tasası dağılmak” anlamında kullanılan “ferahlamak¹⁰⁵” fiilinin yerine “rahatlamak” kullanılmıştır.

(419) O.C. : Tam bu sırada kapı açıldı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(420) O.C. : Durmuş’un çocuğu içeri girdi.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(421) O.C. : Annesinin kucağına atıldı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(422) O.C. : Çocuğun yandığını söyleyenler şaşırdılar.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(423) O.C. : O vakit Durmuş, “Gördünüz ya, yalancı alçaklar, niçin karımı kendimin bulunmadığı yere göndermiyormuşum...” diye bağırdı.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(424) O.C. : Hepsini, tekme tokat kovdu.

S.C. : Hepsini, döverek kovdu.

Düzeyin üzerinde “dayak atmak” anlamında kullanılan “tekme tokat¹⁰⁶” deyiminin yerine “dövmek” fiili kullanılmıştır.

(425) O.C. : Karısına döndü.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

(426) O.C. : “Eğer gece orada bana el sürdürseydin hemen seni öldürecektim.

¹⁰⁵ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a59f232c2124.00422313
(01.07.2015)

¹⁰⁶ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.55a5996ec55859.24299607 (01.07.2015)

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

Düzeyin üzerinde bir kullanım olan “el sürdürmek” fiilinin anlamının bağlamdan hareketle “müstehcenlik” içerdiği söylenebilir. Bu nedenle bu cümlede bir değişiklik yapılmamış okuyucunun yorumuna bırakılmıştır.

(427) O.C. : İşte, ibret al da sakın bir daha kocandan ayrı bir yere gitmek isteme...” dedi.

S.C. : İşte, anladın.

S.C.2: Bir daha kocandan ayrı bir yere gitmek isteme...” dedi.

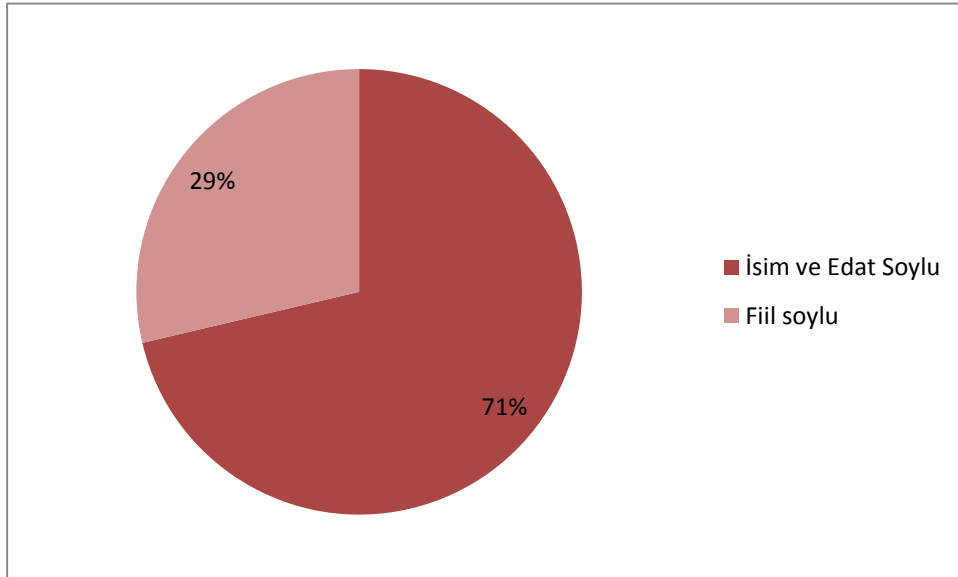
Düzeyin üzerinde “ders almak” anlamında kullanılan “ibret almak¹⁰⁷” fiilinin yerine “anlamak” fiili kullanılmıştır. Cümledeki anlamın daha kolay anlaşılabilmesi için O.C iki cümlede ifade edilmiştir.

(428) O.C. : İhtiyar efendisine üç senelik emeğinin hakkını da helâl etti.

S.C. : Cümle aynen korunmuştur.

5.3. Sadeleştirilmiş Metnin Çözümlemesi

- Sadeleştirme sürecinde orijinal metindeki isim ve fiil soylu sözcüklerin sayısına paralellik sağlanmaya çalışılmıştır. Metin sadeleştirildikten sonra metinde toplam 2071 kelime bulunmaktadır. Bu kelimelerin 1477 tanesi isim ve edat soylu, 594 tanesi fiil soylu sözcüklerdir.

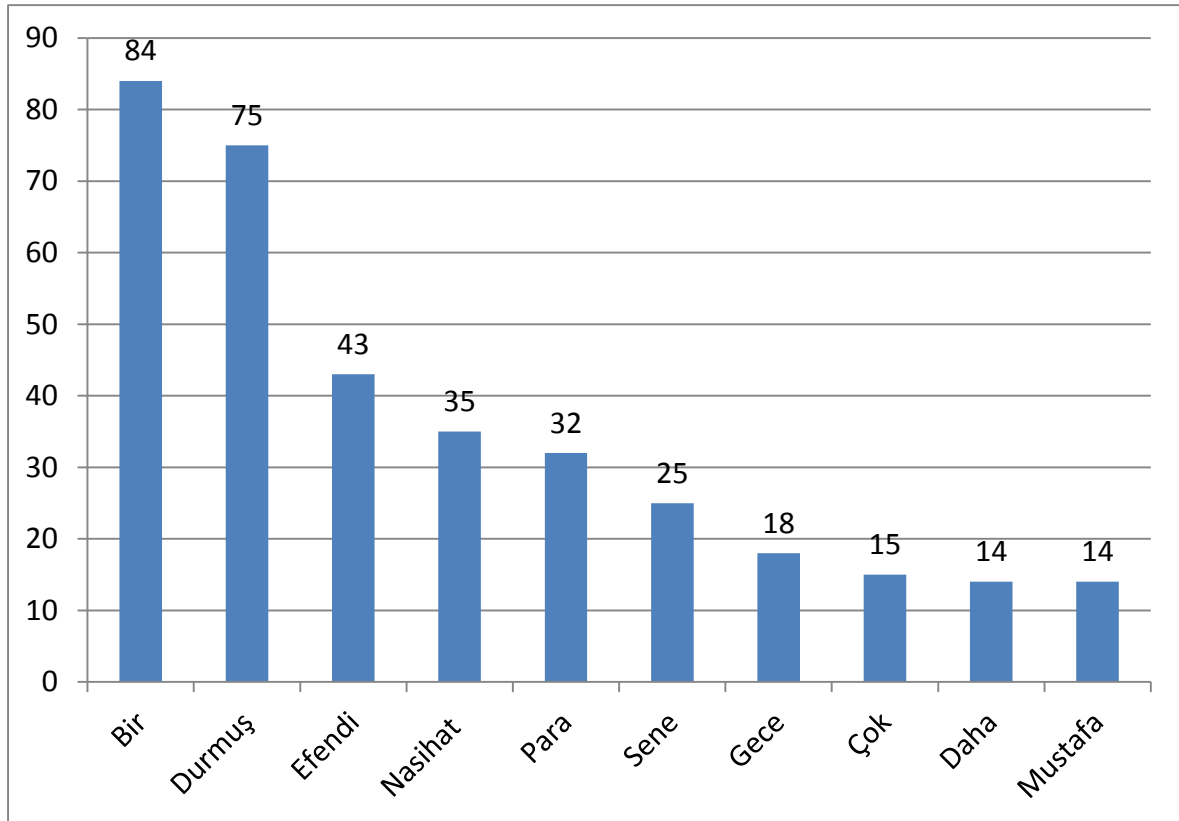

Şekil 4. Sadeleştirilmiş Metindeki Ad ve Edat Soylu Kelimeler İle Fiil Soylu Kelimelere Oranı

¹⁰⁷ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55a5a220f00919.80110016
(01.07.2015)

Sadeleştirilmiş metindeki kelimelerin sıklığına bakıldığında ilk on kelimenin görünümü şu şekildedir:

Bir (84)
Durmuş(41),Durmuş'tan (10), Durmuş'un (9), Durmuş'a (8), Durmuş'u (7)
Efendim (11), efendisinin (9), efendi (8), efendimin (4), efendiye (2), efendimin(2),
efendinin(2), efendisi(2), efendisine(2), efendiyi (1)
Nasihati (13), nasihat (11), nasihatini (10), nasihatle (1)
Para (17), paradan (5), parayı (3), paralarını (2), paralar(1), paralarınızı(1),
parası(1), parasını(1), paraya(1)
Sene (17), senede (4), seneden (1), senedir (1), senenin (1), senelerce(1)
Gece (18)
Çok (15)
Daha (14)
Mustafa (14)

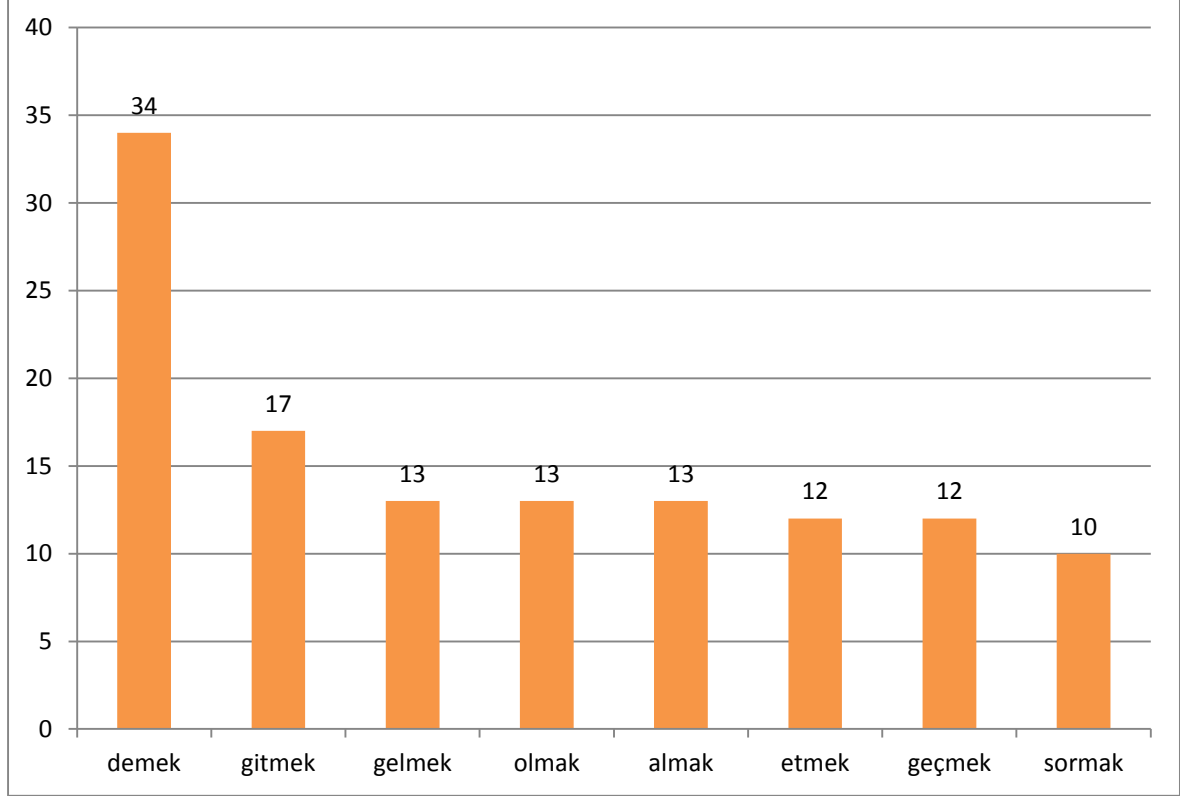

Şekil 5. Sadeleştirilmiş Metindeki Kelime Sıklığında İlk On Kelimenin Görünümü

Sadeleştirilmiş metindeki ilk sekiz fiilin sıklık görünüşleri şu şekildedir:

Dedi (28), dediler (2), demektir (2), demek (1), derdi (1)
Aldı (10), alabildi (1), alacaktı (1), alayım (1)
Gitti (10), gidecekti (3), gider (1), gideyim (1), gidiyordu (1), gidiyorum (1),
gitmek (1), gittiler (1)
Geldi (9), gedin (1), gelinirdi (1), geliyorum (1), gelmiyor (1)

Etti (7), etmedi (2), etmem (1), ettiler (1), ettim (1)
Geçti (7), geçtiler (3), geçiyordu (1), geçiyorlardı (1)
Sordu (7), sor- (2), soracağım (1)
Oldu (6), olsun (2), olur (2), olacak (1), olamaz (1), olayım (1)

Şekil 6. Sadeleştirilmiş Metindeki Kelime Sıklığında İlk Sekiz Fiilin Görünümü

- Orijinal metindeki yapılan değişiklikler düzeye uygun olarak yapılmış, anlamsal olarak yakın kelime ve cümleler kullanılmıştır. Yapılan değişikliklerde TDK Türkçe sözlükten yararlanılmış, eş anlamlı kelimeler anlama bağlı kalınarak değiştirilmiştir.
- Hikâyedeki toplam 76 cümlede temel anlamının dışında yan ve mecaz anlamıyla kullanılan kelime veya kelime grubu vardır. Bu kullanımlardan 9 tanesi değiştirilmeden orijinal metindeki hali ile kullanılmıştır.

(86) Aklın varsa kal. (113) Birdenbire canı sıkıldı. (141) Sonra, “Al nasihatini: Emanete hıyanetlik etme!” dedi. (194) İhtiyar kalktı : “Yolun açık olsun. (229) “Emanete hıyanetlik etme!”(331) Dinlediği iki nasihatten ne büyük faydalar görmüştü. (332) Şimdi son nasihati dinlemediği için kim bilir ne büyük zarar görecekti. (415) “Başımız sağ olsun. (426) “Eğer gece orada bana el sürdürseydin hemen seni öldürecektim.

- Orijinal metnin; başlığına, konusuna, amacına sadık kalınmıştır.

- Orijinal metindeki anahtar sözcüklerin aynen kullanılmasına özen gösterilmiştir.
- Orijinal metindeki karakterlerin özellikleri korunmaya çalışılmıştır.
- Orijinal metindeki zaman akışı korunmuştur.
- Orijinal metindeki mekan özellikleri korunmuştur.
- Orijinal metindeki olayların oluş sırası, bölümler arası geçişleri şu şekilde belirtirsek;

- 1.Durmuşun para kazanmak için gurbete gitmesi.
- 2.Gurbette iş bulamayıp yaşlı bir adamın yanında üç sene üç kuruş ve üç nasihat karşılığında çalışması.
- 3.Köye dönüşte efendisinden bir hediye alması.
- 4.Köye dönüş yolunda başına gelen olaylar ve nasihatlerin işe yaramasıyla bu olaylardan kurtulması.
- 5.Eve geldiğinde hediyeinin içinden çıkan altınlarla zengin olması.
- 6.Evlenmesi.
- 7.Son nasihatın evlendikten sonra da işe yaraması.
- 8.Üç Nasihatın de ilk başta önemsiz görülmesine rağmen her birinin işe yaraması.
- 9.Durmuş'un efendisine hakkını helal etmesi.

Orijinal metindeki olay örgüsünün içerik ve diziliş olarak aynı olması sağlanmıştır.

- Orijinal metindeki doğrudan anlatım, eksilteli anlatım gibi üslup özelliklerine sadık kalınmıştır.

(18) O.C. : “Bari uşak olayım” dedi.

S.C. : “Bari hizmetçi olayım” dedi.

(167) O.C. : İçinden “Dipsiz bir laf işte...” dedi.

S.C. : İçinden “gereksiz bir laf işte...” dedi.

- Orijinal metinde yer alan 428 cümleden 211 tanesi aynen korunmuştur. Orijinal metindeki cümle sayısına sadık kalınarak sadeleştirilmiş metinde toplam 433 cümleden oluşturulmuştur. Orijinal metindeki 5 cümle sadeleştirilmiş metinde 2 cümle ile ifade edilmiştir.
- Orijinal metinde 243 sıfat, 145 zarf yer almaktaydı. Sadeleştirilmiş metinde 259 sıfat, 143 zarf yer almıştır. Sözcük türlerinin sayısı olarak bakıldığında orijinal metin ile sadeleştirilmiş metin paralellik göstermiştir.

BÖLÜM 6

SONUÇ ve ÖNERİLER

Dil öğretimi beş temel beceri üzerine kurgulanmıştır. Okuma becerisi bunlardan biri hatta Türkçenin öğrenilme nedeni düşünüldüğünde öncelikli beceri alanıdır. Genel olarak Türkiye’de lisans/yüksek lisans ve doktora öğretimi için Türkiye dışında ise Türk liselerinde öğrenim görme amacıyla Türkçe öğrenildiği dikkate alındığında okuma/anlama ve yazma becerisinin önemi ortaya çıkacaktır.

Okuma becerisinin gelişmesi için yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanmış ders kitaplarında metinler çok yetersizdir. Ders kitabı dışında Türkçe öğrenenlere önerilebilecek seviyelere göre hazırlanmış hikâye, roman vb. kitapların yok denecek kadar az olması bu çalışmayı önemli kılmaktadır.

Türk edebiyatına ait metinlerin orta seviyeden itibaren ileri seviyelere göre sadeleştirilerek okurların hizmetine sunulması gerekmektedir.

Elbette sadeleştirme işlemi yapılırken metin dil bilimsel ölçütler dikkate alınmalıdır. Bundan sonraki sadeleştirme çalışmalarında dikkate alınması gereken şu hususları göstermiştir:

- Türkçenin yabancılara öğretimi hususunda seviyelere göre metinler oluşturulmalıdır. Bu metinleri oluştururken, akademisyenler, alan uzmanları, Türkçeyi yabancı dil olarak öğretenler, yazarlar, sanatçılar ortak bir çalışma yürütmelidirler. Bu çalışma zorlu ve uzun bir süreç alabilir ancak alandaki önemli bir eksiklik bu sayede kapanacaktır.
- Öğrencilerin dil seviyelerine göre ihtiyaç duydukları öncelikli kelimeler belirlenip bu kelimelerin sıklığından hareketle, küçük sözlükler ve metinler oluşturulmalıdır.
- Herhangi bir okur, kendi kültür dünyasının dışında bir metni okurken herhangi bir ön yargıya kapılmadan okumaya devam edecektir. Ancak okuma sürecinde kendi kültür dünyasına, dünya görüşüne uygun olmayan veya daha önceden hiç tecrübe

etmediği bir durum ile karşılaşınca yabancı bir metin okuduğunun bilincine varacak ve bundan sonrası için okuduğu metni bu doğrultuda anlayıp yorumlayacaktır. Okuyucu bu aşamadan sonra yabancı olan ile empati kurarak okumayı sürdürecektir. Fakat burada dikkat edilmesi gereken husus yabancı olan ile özdeşleşmek değil onunla ortak bir pencereden bakabilmektir. Bu tutumu sergileyebilen her okur yabancı olanı öğrenecek, tanıyacak, olaylara daha geniş bir açıdan bakabilecek, yabancı olana hoş görülü bir şekilde bakmayı başarabilecektir.

- Dil öğretiminde kullanılacak materyallerin kültürel boyutunun da dikkate alınması gerekmektedir. Yabancı metinlerin, edebî ürünlerin okunması ve gelişen teknolojinin sayesinde de iyice küçülen dünyada her birey için dünya daha anlaşılır, hoş görülebilir bir hal alacaktır.
- Yabancı dil öğretiminde dili öğrenen kişide, öğrendiği dile dair kültürel algısının yeteri düzeyde oluşması gerekmektedir. Öğrenciye eğer öğreneceği dile ait olan kültürü öğrenemezse hedeflediği dili öğrenmekte de güçlük çekebileceği bilincini yerleştirmek gerekmektedir. Bu nedenle dil öğretiminde kullanılacak materyallerde kültürel öğelere de yer verilmelidir.
- Orijinal metindeki soyut-somut kelime sayısına, temel ve yan anlamda kullanılan kelimelerin sayısına, sıfat, zarf, fiil gibi dil bilgisel unsurların sayısına dikkat edilerek metinlerin sadeleştirilme sürecinde bu oranın korunmasına mümkün olduğunca hassasiyet göstermek gerekir.
- Mecazlı anlatımların fazla olduğu metinlerin sadeleştirilmesinde metnin orijinalinden uzaklaşarak yapay bir metin hüviyetine bürünmesi nedeniyle sadeleştirilmek üzere seçilecek metinlerde mecaz anlamlı cümlelerin fazla olmamasına dikkat edilmelidir.
- Belli bir alana veya konuya özgü metinlerin sadeleştirilmesi sürecinde metin üzerinde yapılacak değişikliklerde metnin genel yapısının bozulmaması için; aynı kavram alanından veya yakın alanlardan seçilecek kelime ve yapıların kullanılması metnin ahengini korumak adına önemlidir.
- Aynı tarihi geçmişe sahip olan, ortak kültürel öğeleri fazla olan toplumların dillerinde kelime eş değeri konusuna dikkat etmek gerekir. Bu tür durumlarda metin sadeleştirilmesi yapılırken kelimelerin hedef dildeki anlamsal karşılığı tam olarak verilmeli, eğer kelimenin karşılığı yoksa kelime olduğu gibi alınmalı ve

dipnot, sözlükçe yardımıyla oluşabilecek herhangi bir muğlaklığa mahal verilmemelidir.

- Metinlerin sadeleştirilmesi sonucu metnin aşırı basitliğe kaçmamasına özen gösterilmelidir. Bu durum okuyucunun metinden sıkılmasına neden olabilir.
- Yabancı dil öğretiminde öğretmen, herhangi bir metni öğrenci grubun seviyesine göre yeniden oluşturabilir, cümlelerde oynama yapabilir, metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla metinde fazla bulduğu kısımları atabilir.
- Özellikle başlangıç seviyesindeki öğrencilerin ilk etapta karşılaştığı konulardan gözünün korkmaması için, öğretilecek yapı ve konuların belli bir sıraya konularak verilmesi gerekir.
- Metnin daha iyi anlaşılması adına metne eklenecek yeni cümleler, daha önceki cümlelerin farklı bir şekilde kurgulanmış tekrarı olabilir. Bu nedenle gereksiz uzatmalar metni zenginleştirmek yerine okuyucuya bıkkınlık verebilir.
- Metinlerin bir bütün olduğu unutulmamalıdır. Bu noktadan hareketle metne yapılacak her müdahale belli bir düzen içerisinde olmalı metnin bütünü zedelememelidir.
- Metinde okuyucuya doğrudan verilmeyip bağlam ve kurgudan hareketle okuyucunun kendi becerileri yardımıyla ulaşabileceği bilgiler dikkatli bir şekilde kurgulanmalıdır. Aksi takdirde metinde okuyucunun fark edemeyeceği şekilde yer alan bilgiler fazlalık durumuna düşebilir.

KAYNAKÇA

- Açık, F. (2008). *Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretilirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. “Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu’nda sunulmuş bildiri”. Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, Kıbrıs.
- Açık, F. (2011). *Türkçe öğretimi üzerine yabancı yazarların hazırladığı ders kitaplarında söz dağarcığı ve kültürel unsurlar: “a practical grammar of the turkish language”, “Turkish literary reader” ve “grammatika turetskogo yazıka” örneklerinde*. IV. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu’nda sunulmuş bildiri, Muğla Üniversitesi, Muğla.
- Açık, F. (2013). Prof. Dr. Abdurrahman Güzel Armağanı (Türkçenin eğitimi ve öğretimi). *Temel Türkçe (a1,a2) söz dağarcığı tespiti denemesi (257-277)*. Ankara: Akçağ.
- Açık, F. Özbek Türkçesiyle Türkiye Türkçesi arasında aile bireyleri ve akrabalık ilişkileri ile ilgili kelimelerin eş değeri bakımından karşılaştırılması. 05.06.2015 tarihinde http://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/fatma_acik_ozbek_turkcesi_aile_kelimeleri.pdf adresinden erişilmiştir.
- Akbaba, D.E. (2007). Nogay Türkçesi ve Türkiye Türkçesi arasındaki yabancı eş değeri. *Bilig Dergisi*, Sayı 42.
- Akbayır, S. (2003). *Cümle ve metin bilgisi*. Ankara: Deniz Kültür.
- Akbayır, S.(2013). *Cümle ve metin bilgisi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akpınar, M. (2010). *Deyim ve atasözlerinin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanımı üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aksan, D. (2004). *Dilbilim ve Türkçe yazıları*. İstanbul: Multilingual.
- Aksan, D. (2006). *Anlambilim*. Ankara: Engin.
- Akyol, H. (2003). Metinlerden anlam kurma. *Türklük bilimi araştırmaları*, 13, 49-58.
- Akyol, H. (2012). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem. Aslan, F. (Ed.). (2012). *İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı a1*. İstanbul: Kültür.

- Aslan, F. (Ed.). (2012). *İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı b2*. İstanbul: Kültür.
- Aslan, F. (Ed.). (2013). *İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı a2*. İstanbul: Kültür.
- Aslan, F. (Ed.). (2013). *İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı b1*. İstanbul: Kültür.
- Aslan, F. (Ed.). (2013). *İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı c1/+*. İstanbul: Kültür.
- Aydın, M. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders ve okuma kitaplarındaki kelime sıklığı ve tüm seviyelere göre söz varlığı çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bağcı, H. (2013).Yazılı anlatım ve unsurları. M. Özbay (Der.), *Yazma Eğitimi* (s.89-130). Ankara: Pegem.
- Bakan, H. (2012). *Yabancılar Türkçe öğretiminde metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde bir sadeleştirme denemesi: Sait Faik Abasıyanık, "meserret oteli"*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bal, S. (1991). *Das leseverstehen allgemein und im deutsch als fremdsprache-unterricht*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Balcı, U. (2012). Franz Kafka'da mekân ve yabancılaşma. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(3), 35-41.
- Balıkesir, (2015). 04.06.2015 tarihinde <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c5s7/makale/c5s7m6.pdf> adresinden alınmıştır.
- Barın, E. (2003). Yabancılar Türkçe öğretiminde temel söz varlığının önemi. *Türklük bilimi araştırmaları*, 13, 311-317.
- Barın, E. (2004). Yabancılar Türkçe öğretiminde ilkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1, 19-30.
- Benhür, M. H. (2002). *Türkçenin yabancılar öğretiminde tartışılmayan ana kavramlar*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyükkantarcıoğlu, N. (2006). *Toplumsal gerçeklik ve dil*. İstanbul: Multilingual.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Deneyisel desenler, öntest- son test kontrol grubu desen ve veri analizi*. Ankara: Pegem.
- Cemiloğlu, M. (2004). *Dil bilimi açısından yazılı anlatım ve anlatım teknikleri öğretimi*.

İstanbul: Aktüel.

- Coşkun, E. (2005). *İlköğretim öğrencilerinin öyküleyici anlatımlarında bağdaşıklık, tutarlılık ve metin elementleri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çakır, M. (1993). Yabancı dil öğretiminde metin okuma. *Kurgu dergisi*, 12, 9-17.
- Çeçen, M. A. (2007) . Kelime hazinesinin geliştirilmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar. *Journal of Turkish Linguistics*, 1 (1), 116-133.
- Çetişli, İ. (2004). *Metin tahlillerine giriş 2 : hikâye, roman, tiyatro*. Ankara: Akçağ.
- Çetişli, İ. (2006). *Batı edebiyatında edebi akımlar*. Ankara: Akçağ.
- Değer, A.C. & Fidan, Ö. (2004). *İkinci dilde okuma alt becerilerinin geliştirilmesine yönelik malzeme oluşturma-geliştirme önerileri*. Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu 6'da sunulmuş bildiri, Ankara.
- Demir, A. & Açık, F. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürler arası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *Türklük bilimi araştırmaları*, 30, 51-72.
- Demiray, K. (1973). *Türkçe çocuk edebiyatı*. İstanbul: Milli Eğitim.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında yabancı dil öğretimi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Devellioğlu, F. (2006). *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lügat*. Ankara: Aydın.
- Dilidüzgün, Ş. (1995). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazınsal metinler*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dilidüzgün, Ş. (2008). *Türkçe öğretiminde Metindilbilimsel bağlamda uygulamalı bir yaklaşım*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Duman, A. (2003). Türk soylulara Türkiye Türkçesi öğretiminde metin seçimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 13, 151 - 154.
- Duman, A. (2010). Türkçe eğitiminde metne müdahale sorunu. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 27, 285 – 295.
- Durak, E. (2006). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi bağlamında Avrupa ortak dil kriterleri sorunsalı*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü, İstanbul.

Durak, M. (der.). (2005). *Terimden anlama*. İstanbul: Multilingual.

Durmuş, M. (2013a). İkinci / yabancı dil öğretiminde özgün ve değiştirilmiş dilsel girdi üzerine. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Türkic*, 8(1), 1291-1306.

Durmuş, M. (2013b). İkinci / yabancı dil öğretiminde sadeleştirilmiş metin sorunları üzerine. *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 65, 135- 150.

Durmuş, M. (2013c). Metin değiştirimin dilbilimsel süreçleri üzerine etkisi. *The Journal Of Academic Social Science Studies*, 6(4), 391-408.

Durmuş, M. (2013d). *Yabancılar Türkçe öğretimi*. Ankara: Grafiker.

Erdağı, S. (2008). *Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Yaban adlı romanının metindilbilimsel çözümlemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.

Erdem, D.M., Gün, M., Şengül, M. & Şimşek, R. (2015). Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan okuma metinlerinin öğretim elemanlarınca diller için avrupa ortak başvuru metni ve işlevsel metin özellikleri kapsamında değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 10(3), 455-476.

Ergin, M. (2002). *Üniversiteler için Türk dili*. İstanbul: Bayrak.

Erişek, Ö., & Yücel, F. (2002). Dil öğretiminde yazınsal metinlerin yeri. *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 63-76.

Erkman - Akerson, F. (2005). *Göstergebilime giriş*. İstanbul: Multilingual.

ESA. (2015). Edebiyat ve sanat akademisi <http://edebiyadvesanatakademisi.com/Edebiyat.aspx?id=516> adresinden 15.06.2015 tarihinde alınmıştır.

Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Gül.

Göz, İ. (2003). *Yazılı Türkçenin kelime sıklığı sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Gulich, Elisabeth (1986): *“Textsorten in der kommunikationspraxis”*. Kallmeyer, Werner (haz): kommunikationstypologie. Jahrbuch Des Instituts Für Deutsche Sprache içinde. Düsseldorf: Schwann, 15-46.

- Günay, D. (2003). *Metin Bilgisi*. İstanbul: Multilingual.
- Günay, D. (2013a). *Metin Bilgisi*. İstanbul: Papatya.
- Günay, D. (2013b). *Söylem çözümlemesi*. İstanbul: Papatya.
- Güneş, F. (2013a). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem.
- Güneş, F. (2013b). Türkçede metin öğretimi yerine metinle öğrenme. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 6 (11), 603-637.
- Güven, A.Z. (2014). Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinde bağdaşıklık ve tutarlılık. *International Journal Of Language Academy*, 2 (4), 599-609.
- Güzel, A. & Barın, E. (2013). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Ankara: Akçağ.
- Hanbay, O. (2013). *Çocuklara yabancı dil öğretimi*. Ankara: Anı.
- İçişleri Bakanlığı (2015). Nüfus ve vatandaşlık işleri genel müdürlüğü, 30.06.2015 tarihinde <http://www.nvi.gov.tr/Files/File/Istatistikler/Isimler/illere%20g%C3%B6re%20en%20%C3%A7ok%20kullan%C4%B1lan%20ad.pdf> adresinden alınmıştır.
- İstanbul Dil Merkezi, (2015). 04.07.2015 tarihinde http://dilmerkezi.istanbul.edu.tr/?page_id=5968 adresinden alınmıştır.
- Kaplan, M. (2001). *Kültür ve dil*. İstanbul: Dergâh.
- Karaağaç, G. (2013). *Dil bilimi terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Karakuş, İ. (2005). *Türkçe Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi*. Ankara: Can.
- Karanlıktagezer, N. (1978). *Türkçe öğretim rehberi*, Ankara: Tunç.
- Karatay, H. (2010). Bağdaşıklık araçlarını kullanma düzeyi ile tutarlı metin yazma arasındaki ilişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13), 373-385.
- Karatay, H. (2014). *Okuma eğitimi*. Ankara: Pegem.
- Keskin, F. & Okur, A. (2013). Okuma eğitimi. M. Durmuş ve A. Okur (Der.), *Yabancılar Türkçe öğretimi el kitabı*. (s.293-308). Ankara: Grafiker.
- Kırkkılıç, H.A., & Sevim O. (2012). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk kültür ve*

- edebiyatının yeri*. A. Kılınç, A. Şahin (Der.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi* (s. 359-386). Pegem.
- Kızıler, F. (2008). Postmodernist bir yaklaşımla yabancı dil öğretiminde yazının yeri. *Akademik İncelemeler*, 3(2).
- Köse, B. (2008). *Yabancı dil olarak Fransızcanın öğretiminde yazınsal metinlerin seçimindeki ölçütler ve eğitsel uygulamalara yönelik görüşler*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Köse, D. (2005). *Avrupa konseyi yabancı diller ortak başvuru metnine uygun Türkçe öğretiminin başarıya ve tutuma etkisi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kurt, M. & Temur, N. (Ed.). (2013). *Yabancılar için Türkçe a2 temel düzey*. Ankara: Özel.
- Kurt, M. & Temur, N. (Ed.). (2013). *Yabancılar için Türkçe b1 orta düzey*. Ankara: Özel.
- Kurt, M. & Temur, N. (Ed.). (2013). *Yabancılar için Türkçe b2 orta düzey*. Ankara: Özel .
- Kurt, M. & Temur, N. (Ed.). (2013). *Yabancılar için Türkçe c1 ileri düzey*. Ankara: Özel.
- Kurt, M. & Temur, N. (Ed.). (2013). *Yabancılar için Türkçe a1 temel düzey*. Ankara: Özel.
- Kuzu, T. (1999). *Yabancı dil öğretiminde okuma anlama becerisinin kazandırılması*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Lüleci, M. (2011). “Gerçek’leşsek de mi, Öğretsek? Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Otantik Malzeme”, *III. Uluslar arası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildiler Kitabı 26-29 Mayıs 2010*, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü ve Türk Dil Kurumu Yayınları, 541-553.
- MEB. (2006). *İlköğretim Türkçe dersi 6-8. sınıflar öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları.
- Muhr, Rudolf (1985): “*Textsortenzentrierte verstehens und produktionsdidaktik im unterricht daß*”. Müller, Bernd- Dietrich (haz): *Textarbeit- Sachtexte içinde*. München: iudicium, 27-50.
- Narlı, M. (2002). Romanda zaman ve mekan kavramı, *Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler*.
- Nida, E. A. (2003). *Dilbilim üzerine tartışmalar*. (Ö. Başkan, Çev.). İstanbul:

Multilingual.

Onan, B. (2013). *Dil eğitiminin temel kavramları*. Ankara: Nobel.

Ozil, Ş. (1991). *Dil ve kültür, çağdaş kültürümüz olgular – sorunlar*. İstanbul: Cem.

Ökten, C. E. & Kavanoz, S. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimini hedefleyen ders kitaplarında kültür aktarımı. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 9(3), 845-862.

Özbay, M. (2008). *Türkçe özel öğretim yöntemleri I*. Ankara: Öncü Kitap.

Özbay, M. (2009). *Okuma eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.

Özdemir E. (2012). *Anlatım Sanatı*. Ankara: Bilgi.

Özdemir, O. (2012). Avrupa dilleri öğretimi ortak çerçeve metni B1 seviyesinin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde uygulanması üzerine bir çalışma. *Türkçe eğitimi ve öğretimi araştırmaları dergisi* 3.

Özkan, B. (2004). Metindilbilimi, metindilbilimsel bağdaşıklık ve Haldun Taner'in "onikiye bir var" adlı öyküsünde metindilbilimsel bağdaşıklık görünümüleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 167-182.

Öztokat, N. (2004). *Disiplinlerarası ortam ve yöntem sorunları*. İstanbul: Multilingual.

Özüdoğru, M. & , H. (2014). *Anadil edinimi ve yabancı dil öğrenim kuramları*. Ankara: Anı.

Parker, K., & Chaudron, C. (1987). The effects of linguistic simplification and elaborative modifications on L2 comprehension. *University of Hawaii Working Papers in ESL*, 6, 107–133.

Peacock, M. (1997). The effect of authentic materials on the motivation of EFL learners. *ELT Journal* 51(2), 144-156.

Polat, N.H. (2011). *Ömer Seyfettin bütün hikâyeleri*. İstanbul: Yapı Kredi.

Polat, T. (1993). Yazınsal metinler ve yabancı dil olarak Almanca öğretimi. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 8, 181-190.

Portmann-Tselikas, Paul R. (2000): "Der einfluss der textlinguistik auf die fremdsprachendidaktik". Antos, Gerd/Brinker, Klaus/Heinemann, Wolfgang/Sager,

- Sven F.(haz) : Text und Gesprächslinguistik: ein internationales Hand buch zeitgenössischer forschung= Linguistics of text and conversation içinde. Cilt.1, Berlin, New York: de Guyter, 71-93.
- Porzig, W. (1985). *Dil denen mucize* (V. Ülkü, Çev.). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Ricceur, P. (2007). *Zaman ve anlatı: bir zaman olayörgüsü üçlü mimesis*. (M. Rifat- S. Rifat, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi,
- Richards, J.C. & Schmidt, R. (2010). *Longman dictionary of language teaching and applied linguistics*. Great Britain: Longman.
- Rifat, M. (2013). *XX. Yüzyılda dilbilim ve göstergebilim kuramları 1. Tarihçe ve eleştirel düşünceler*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Saussure, F. D., Sapir, E., Bloomfield, L., Trubetskoy, N.S., Guillaume, G., Tesniere, L., Hjelmslev, L., Jakobson, R., Martinet, A., Harris, Z. S., & Chomsky, N. (1999). *Yirminci yüzyıl dilbilimi*. İstanbul: Multilingual.
- Saussure, F.D. (1998). *Genel dilbilim dersleri*. (B. Vardar, Çev.). İstanbul: Multilingual
- Specia, Lucia. (2010). Translating from complex to simplified sentences, T.A.S. Pardo et al. (Eds.): PROPOR 2010, LNAI 6001, 30–39.
- Şengül, M.B. (2010). Romanda mekân kavramı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 3(11), 528-538.
- Şenöz, C.A. (2005). *Metindilbilim ve Türkçe*. İstanbul: Multilingual.
- Şimşek, P. (2011). *Yabancılarla Türkçe öğretiminde okuma metinleri ve yardımcı kitaplar*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Tekin, M. (1989). *Roman sanatı ve romanın unsurları*. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Tekin, M. (2009). *Roman sanatı*. İstanbul: Ötüken.
- Telenet (2014). 10.11.2014 tarihinde <http://users.telenet.be/orientaal/pratik.html> adresinden erişilmiştir.
- Toklu, M.O. (2003). *Dilbilime giriş*. Ankara: Akçağ.
- Toklu, O. (2007). *Dilbilime giriş*. Ankara: Akçağ.
- Tömer Ankara (2014). 28.05.2015 tarihinde

<http://tomer.ankara.edu.tr/tr/sayfa/36/hakkimizda> adresinden erişilmiştir.

Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Türk Dil Kurumu. (2012). *Yazım kılavuzu*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Uçgun, D. (2006). Yabancılara Türkçe öğretiminde sözcük dağarcığını geliştirme teknikleri. *Türklük bilimi araştırmaları*, 20, 217-227.

Uğurlu, M. (2004). Türk lehçeleri arasında kelime eşdeğerliği. *Bilig Dergisi*, 29, 29-40.

Uğurlu, M.(2012). Türk lehçeleri arasında benzer kelimelerin eş değerlik durumu. *Turkish Studies*, 7 (4), 215-222.

Türkçede, (2014). 04.02.2014 tarihinde <http://www.turkcede.org/yabancilara-turkce-ogretimi/512-turkce-ogretiminde-edebi-eserin-yeri.html> adresinden alınmıştır.

Tömer Gazi (2015). 04.07.2015 tarihinde <http://tomer.gazi.edu.tr/posts/view/title/tarihce-497> adresinden alınmıştır.

Uygur, N. (1996). *Kültür kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Uysal, B. (2009). *Avrupa dilleri öğretimi ortak çerçeve metni doğrultusunda Türkçe öğretimi programları ve örnek kitapların değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Üçok, N. (2004). *Genel dilbilim (lengüistik)*. İstanbul: Multilingual.

Ünal, D.Ç. (2005). Yabancı dil öğretiminde edebi metinler: yenilikçi yaklaşımlara geçiş süreci ve gerekçeleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 203-212.

Ünal, Ş. (2001). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Nobel.

Ünal, Ş. (2002). *Dil ve kültür*. Ankara: Gazi.

Üze, F.Y. (2010). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazınsal metinlerin yeri ve önemi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Vardar, B.(2002). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: Multilingual.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı a1-a2 temel düzey. (2010). Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı b1 orta düzey. (2010). Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı b2-c1 yüksek düzey. (2010). Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Yılmaz, E. (2010). *Uygulamalı metin bilgisi*. Ankara: Pegem.

Yılmaz, E. (2014). *Temel dil bilgisi terimleri sözlüğü*. Ankara: Pegem.

EKLER

EK.1 Orijinal Metin

ÜÇ NASİHAT

Halk edebiyatından

Durmuş'un bir anasından başka kimsesi yoktu. Fakirdi. Ama gençti. Kuvvetli idi. Öküzünün biri ölünce tarlasını süremedi. Para kazanmak, tekrar çiftini düzebilmek için gurbete gitmeye karar verdi. Gurbet, İstanbul demektir. Köyde kim çaresiz kalırsa, kimin işi bozulursa İstanbul yolunu tutar. Durmuş da torbasını omuzladı. Çarıklarını sıktı. Eline bir değnek aldı. Gurbetçilerin arasına katıldı. Dere tepe aştı. Nihayet İstanbul'a geldi. İki gün hemşehrilerinin kahvesinde pinekledi. Ne iş tutacağını bilmiyordu. Bir sanatı yoktu.

"Bari uşak olayım" dedi. Kapı aramaya başladı. Bir hafta geçti. Münasip bir yer bulamadı. Bir gün kahvede Müstakim Efendi isminde birini salık verdiler; evi Edirnekapısı'nda idi. Durmuş gitti. Bu efendiyi buldu. Ak sakallı, nur yüzlü bir ihtiyar... Eteğini öptü.

"Uşak arıyormuşsunuz, beni alın efendim" dedi. Müstakim Efendi onu tepeden tırnağa süzdü. Nereli olduğunu sordu. Durmuş "Kastanboluluyum" dedi.

"Evli misin?"

"Hayır."

"Anan baban var mı?"

"Yalnız anam var. Babam sizlere ömür..."

"Ne vakit İstanbul'a geldin?"

"On gün evvel..."

"On gün boş mu gezdin?"

"İş aradım."

"Bulamadın mı?"

"Bulamadım."

Kazanacağı parayı ne yapacağını, borcu olup olmadığını sordu. Durmuş'un verdiği cevaplardan memnun oldu.

"Peki oğlum" dedi. "Ben seni yanıma alayım ama... çok para veremem..."

Durmuş “Ben çok para istemem efendim” dedi.

“Ama ben pek az para veririm.”

“Ne kadar verirsiniz?”

“Bir kuruş.”

“Günde bir kuruş mu?”

“Hayır.”

“Haftada bir kuruş mu?”

“Hayır.”

Durmuş biraz şaşaladı. Tekrar sordu:

“Ayda bir kuruş mu efendim?”

“Hayır! Senede bir kuruş...”

Durmuş bu ihtiyar efendiyi kendisiyle eğleniyor sandı. Güldü. Önüne baktı. Utandı. Fakat Müstakim Efendi yine “Senede bir kuruş...” dedi. “Yalnız bu kadar değil. Bir de nasihat vereceğim.”

Durmuş gözlerini yerden kaldırdı: “Ben nasihati ne yapayım? Bana para lâzım efendim.”

“Para sarf olunur, biter, yahut kaybolur, oğlum. Ama insanın aldığı nasihat hiç bitmez... Ölünceye kadar işine yarar.”

“...”

Durmuş mahzun mahzun yine önüne baktı. Kuru lâfin işe yarayacağına hiç aklı ermedi. Tekrar Müstakim Efendi’nin eteğini öptü. Çıkıp gidecekti. İhtiyar “Dur oğlum” dedi. “Şu duvarlara bak... Görüyorsun ya... Hep kitap dolu... Burada beş bin kitap var. Ben bunların hepsini okudum. Ömrüm ilim ile geçti. Saçım sakalım kitap üzerinde ağardı. Aklın paradan daha kıymetli, paradan daha işe yarar bir şey olduğuna kanaat getirdim. Nasihat, hazır bir akıl demektir. Yoksa ben sana senede beş on lira verebilirim. Fakat paradan daha çok kıymetli olan nasihati veriyorum. Aklın varsa kal. Bana hizmet et.”

Durmuş, “ Hayır efendim, bana para lâzım, nasihat lâzım değil...” dedi. Dışarı çıktı. Sokakta yalnız kalınca düşündü. Acaba bu paradan kıymetli olan nasihat neydi? Kahveye geldi. O gece merakından uyuyamadı. Acaba tek kuruşa katık olarak vereceği

nasihat ne idi? Sabah olunca Edirnekapısı'nın yolunu tuttu. Müstakim Efendiye gitti. Eteğini öptü.

“Vereceğiniz nasihati merak ettim” dedi., “bir sene size hizmet edeceğim.”

“Pekâla oğlum, sene nihayeti kuruşunla nasihatini alırsın...”

Durmuş tam bir sene kitap odasını süpürdü. Bahçeyi belledi. Su taşıdı. Merdivenleri yıkadı. Camları sildi. Müstakim Efendi'nin her hizmetini yaptı. Nihayet bir sabah efendisi onu çağırdı: “İşte oğlum yanıma gireli tam bir sene oldu. Kulaklarını iyi aç nasihatini vereyim: Yolunu, izini bilmediğin yere gitme! Al şu kuruşunu da...”

Durmuş, efendisinin uzattığı kuruşunu aldı. Birdenbire canı sıkıldı. Büyük bir nasihat alacağını sanıyordu. Hâlbuki bu kuru bir lâftı.

“Ben bu nasihati zaten biliyordum efendim” dedi. Müstakim Efendi güldü: “Biliyorsan iyi... Şimdi o bildiğini hatırladın, bu daha iyi...”

“...”

Durmuş alık alık bakakaldı. Demek bir sene hep bu iki çift lâf için çalışmıştı ha... Efendisinin eteğini öptü. İzin aldı. Çıkıp gidecekti. İhtiyar yine dedi ki : “İstersen bir sene daha kal. Yine bir nasihatle bir kuruş veririm.”

“Hayır, istemem efendim” diye Durmuş çıktı. Hemşehrilerinin kahvesine gitti. Gece yine merakından uyuyamadı. Acaba bu vereceği nasihat ne idi? Bir sene sabretmiş, birinci nasihat için çalışmıştı. Şimdi meraktan çatlayacaktı. Acaba ikincisi ne idi? Dayanamadı. Kalktı. Müstakim Efendi'nin evine geldi. Tam bir sene daha hizmet etti. Sene nihayeti yine Müstakim Efendi onu çağırdı. Bu sefer kuruşu peşin verdi. Sonra, “Al nasihatini: Emanete hıyanetlik etme!” dedi. Durmuş'un yine canı sıkıldı.

“Efendim ben bu nasihati biliyordum.”

“İyi ya işte... Biliyorsan şimdi de hatırladın. Bildiğini hatırlamak yeniden bir şey öğrenmek kadar faydalıdır.”

Durmuş giderken efendisi tıpkı geçen sene ki gibi, “Oğlum, eğer bir sene daha kalırsan sana bir kuruşum, ama son bir nasihatim daha var” dedi. Durmuş kabul etmedi. Çıktı. Hemşehrilerinin kahvesine gitti. Bir gece, iki gece, üç gece... Rahat uyuyamadı. Acaba efendisinin bu son nasihati ne idi? Belki bildiği bir şeydi. Ama ne idi? Hep bunu

düşünüyordu. Sersem sersem iş aradı. Bulamadı. “Mademki iki senelik emeğim havaya gitti. Bir sene daha uğraşır, şu son nasihati de anlar merakta kalmam” dedi. Tekrar geldi. Eski kapısına girdi. Tam bir sene daha Müstakim Efendi’ye hizmet etti. Sene nihayetinde efendisi yine onu çağırdı. Kuruşu eline verdi, “Al nasihatini de” dedi; “Karını kendin gitmediğin yere gece yatısına gönderme!”

Durmuş bu nasihate de omzunu kaldırdı. İçinden “Dipsiz bir laf işte...” dedi. İzin aldı. Çıkacağı zaman efendisi nereye gideceğini sordu.

“Artık memlekete efendim.”

“Başka bir yere girmeyecek misin?”,

“Hayır.”

“Niçin?”

“Üç sene oldu gurbetteyim. Anam ihtiyar, gideyim bakayım, ne oldu.”

“Pekâlâ, oğlum, yalnız yola çıkacağın zaman buraya uğra sana bir hediye vereyim. Anana benden götür, olur mu?”

“Olur efendim” dedi. Hemşehrilerinin kahvesine düştü. Bu sene memlekete dönecek gurbetçilere başına geleni anlattı. Hepsi güldüler.

“Ulan, sen deli imişsin!” dediler. Artık İstanbul’da durmak istemedi. Ama memlekete nasıl gidecekti? Cebinde üç kuruşundan başka on para yoktu. Gurbete yayan gelinirdi ama gurbetten memlekete yayan dönülmezdi. Para lâzımdı. Herkes kirayla sürücü atları tutardı. Ayakla bu sılacı kervanına karışmak mümkün değildi. Hemşehrileri hâline acıdılar. Aralarında ona bir beygir kiralayacak kadar para topladılar. Tam Üsküdar’a geçecekleri akşam Durmuş efendisinin evine gitti.

“İşte gidiyorum efendim” dedi. İhtiyar kalktı : “Yolun açık olsun. Al şu hediyelerimi anana götür.” diye ona iki büyük somun uzattı. Durmuş içinden “Hay münasebetsiz herif! Şu gönderdiği hediyelere bak!” diye kızdı. Ama belli etmedi. Somunları aldı. Kahveye geldi. Heybesine koydu. Sılacılarla beraber Üsküdar’a geçti. Handa bekleyen beygirlere bindiler. Geceleyin, ay aydınlığında yola düzüldüler. Dere tepe, düz gittiler. Dağlar aşılar. Bir gün, bir ormanın kenarında taşkınca bir suya rast geldiler. Geçecek yerini bulamıyorlardı. Durmuş bu kadar bir su karşısında hemşehrilerinin

ürkekliğine güldü. Atını suya sürecekti. Tam bu esnada efendisinin verdiği nasihat aklına geldi: “Yolunu, izini bilmediğin yere gitme!”

Dizgini topladı. Atının ön ayakları suyun içinde idi. Yanındaki arkadaşı durmadı. Atını sürdü. İki adım atınca birden bire suyun içinde kayboldu. Çıksın diye beklediler. Çıkmadı. O vakit civarda bir çoban buldular. Suyun geçilecek yerini öğrendiler. Meğerse orası bir girdapmış... Durmuş efendisinin nasihatı hatırlayarak atını o zavallıdan evvel sürmediğine şükretti. Bir senelik hakkını helâl etti. Yolda hemşehrileri ona yiyecek de veriyorlardı. Bir gün karnı çok acıktı. “Efendisinin hediye gönderdiği şu somunlardan birini koparıp yesem...” dedi. Elini heybesine atarken tam bir senelik emek sarf ederek işittiği nasihat aklına geldi: “Emanete hıyanetlik etme!”

Elini çekti. “Şeytana uymayayım” dedi. Birkaç gün, birkaç gece daha yürüdüler. Nihayet bir gün karanlık ormanın yanından geçiyorlardı. Ağaçların arasından “teslim olun!” diye bir ses işitti. Durdu. Onula beraber bütün kervan durdu. Eşkılar her tarafı çevirmişti. Efe meydana çıktı.

“Canını kurtarmak isteyen üzerinde başında nesi var nesi yok buraya bıraksın. Selâmetle yoluna gitsin...” diye haykırdı. Kimse davranmadı. Eşkılar yolun gerisini de tutmuşlardı. Can maldan tatlı. Herkes nesi var nesi yok, efenin önüne döktü. Senelerce emeklerle kazanılan lira kemerleri, altın keseleri, gümüş, elmas hediyeler, daha birçok şeyler... Durmuş’a sıra gelince, “Benim bir şeyim yok” dedi. Efe inanmadı: “Ne demek, sen gurbetten gelmiyor musun?”

“Gurbetten geliyorum.”

“Çalışmadın mı ?”

“Çalıştım.”

“Para kazanmadın mı ?”

“Kazanmadım...”

“Yalan.”

“Vallahi kazanmadım. Hemşehrilerime sor, istersen...”

Efe hemşehrilerine sordu. Hepsi Durmuş’un para kazanmadığını, senede bir kuruşa hizmet ettiğini anlattılar. Efe Durmuş’un aptallığına hem güldü, hem kızdı. Adamlarına

“Şu budalaya bir sopa çekin de bir daha para kazanmadan gurbette kalmamayı öğrensin” dedi. Durmuşu yere yatırdılar. Canı çıkıncaya kadar dipçiklerle dövdüler.

* * *

Sılacıların hepsi Durmuş gibi on parasız evlerine döndüler.

Durmuş’un anası daha ziyade ihtiyarlamıştı. Zavallı kadın üç senedir çektiği sefaleti anlattı. “Neye para kazanmadın a oğlum?” diye darılacak oldu.

Durmuş, “Hemşehrilerim gibi kazansaydım yine eşkıyalara kaptırarak elim boş dönecektim...” dedi. Karnı çok acıkmıştı. Anasından biraz yiyecek istedi. Kadıncağz ağlamaya başladı.

“Bir şey yok oğlum, iki gündür ağzıma lokma girmedir.”

“Bari şu heybenin içinde efendimin sana hediye gönderdiği somun var. Birisini kırılım, beraber yiyelim.” dedi. Heybeden bir somun çıkardılar. Kırınca şangır şangır etrafa altınlar yayıldı. Şaşırdılar. Öbür somunu da kırdılar. Onun da içi altın dolu imiş. Sevinerek hepsini topladılar. Durmuş iki senelik emeğini efendisine helâl etti. Eğer bir sene hizmet ederek aldığı “Yolunu izini bilmediğin yere gitme!” nasihatini aklına getirmeseydi girdapta boğulacaktı. İkinci sene aldığı “Emanete hıyanetlik etme!” nasihatini hatırlıdan çıkarsaydı yolda somunları kıracak, altınlar meydana çıkacak, sonra hemşehrileri gibi soyulacaktı... Yavaş yavaş düşündükçe efendisinin ne kadar büyük, ne kadar akıllı bir adam olduğunu anlamaya başladı. Ona İstanbul’da iken aylık verseydi ihtimal ötede beride yiyecek, biriktiremeyecekti. Yahut sılaya dönerken meydanda [zaman] geçireceği için bir kazaya uğrayacaktı. Durmuş daha ziyade düşündükçe “akıl”ın “para”dan kıymetli olduğuna iman etti. “Akıl” olmazsa “para” hiçbir işe yaramazdı. İşte arkadaşlarının hâli!.. Dağ başlarından, eşkıya içinden dolu kemerlerle geçmenin cezasını gördüler.

Durmuş zengin olunca tarla aldı. Bağ aldı. Koca bir çiftlik kurdu. Köyün ağası oldu. Ama bir türlü evlenemiyor, yaşı otuzu geçtiği hâlde bir kız bulup alamıyordu. Evlenmesini teklif eden köy ağalarına “Ben de isterim ama bir şartla...” derdi.

“Nasıl şart, ağa”

“Karımı kendi bulunmadığım yere misafirliğe göndermem.”

“Akrabalarının yanına göndermez misin?”

“Göndermem.”

“Anasının, babasının yanına göndermez misin?”

“Kendi bulunmadığım hiçbir yere göndermem.”

“Niçin?”

“Bilmem...”

Durmuş efendisinin son üçüncü nasihatini bir türlü aklından çıkaramadı. İlk iki nasihati de evvelâ anlayamamıştı. Ama sonra... onların ne kadar faydasını gördü. Kendi köyünde, komşu köylerde bu şartla kimse kız vermiyordu. Herkes “Biz evlâdımızı esir yapmayız” diyordu. Nihayet iki saat uzak bir köyde öksüz bir kız bulundu. Durmuş onu aldı. Şanına lâayık düğün yaptı. Mesut oldu. Bir erkek çocuğu dünyaya geldi. Aradan dört sene geçti. Karısını hiçbir yere göndermedi. “Anca beraber, kanca beraber.” derdi. Bir gün karısının akrabaları geldi. Köylerinde düğün varmış. Durmuş’tan bir gece için izin istediler.

“Hayır, olmaz” dedi.

“Niçin?”

“Bilmem.”

Efendisinin nasihati aklından çıkmıyordu. Yalvardılar, yakardılar. O razı olmadı. Kendi köylüsü de karısının köylüsüne karıştı.

“Zavallı kadın, verem olacak...” diye lâf etmeye başladılar. Hep birden onun üzerine düştüler. Ant verdiler. Durmuş artık herkesin ısrarına dayanamadı. Bir gece kalmak üzere karısını köye yolladı. O akşam pişmanlığından yemek yiyemedi “Niçin efendimin nasihatini dinlemedim?” diye sıkılmaya başladı. Dinlediği iki nasihatten ne büyük faydalar görmüştü. Şimdi son nasihati dinlemediği için kim bilir ne büyük zarar görecekti. Duramadı. Uşaklarına atını hazırlattırdı. Geceleyin iki saat ötedeki köye yetişti, düğün evinin önüne gitti.

Delikanlılar çitlere dayanmışlar, avluda, meşaleler altında oynayan kızlara, kadınlara bakıyorlardı. O da yaklaştı. Karısının çocuğuyla beraber bir köşede büzülmüş oturduğunu gördü. Acaba bu gece hangi akrabasının yanında yatacağı. İçine bir kurt girdi. Döndü. Arkasına baktı. Bir kocakarı geçiyordu. Ondan bunu anlamak istedi.

“Bana bak nine, sana bir şey soracağım.”

“Sor oğlum.”

“Şu köşede çocuğuyla beraber bir taze oturuyor, görüyor musun?”

Kocakarı dikkatle baktı, “Görüyorum” dedi.

“Kimin nesidir o?”

“Ah evladım sorma, onu bir zalim herif aldı. Zavallı tazeye dünyayı zindan etti. Dört senedir işte köyüne yeni geliyor...”

“Acayip...”

“Evet, bütün köylü zorladı da bu sefer izin alabildi. Kocası öyle fena, öyle zalim bir adam ki...”

Durmuş’un yüreği atmaya başladı. Karısının nerede yatacağını sordu. Kocakarı, “Bilmem” diye cevap verdi. Durmuş düşündü, taşındı, birdenbire dedi ki: “Beni bu gece kadınla yatırabilirsen sana beş altın veririm.”

“Yiğidim ondan kolay ne var?”

“Demek beni onunla yatırabileceksin?”

“Elbet.”

“Nasıl?”

“Onun akrabaları benim kapı bir komşumdur. Benim her sözümü dinlerler. Avlularının nihayetinde tek bir oda vardır. Gider, onları kandırır, bu kadını oraya yatırırım. El ayak kesildikten sonra seni götürür, gizlice bu odaya sokarım.”

“Doğru söyle...”

“Sen hemen altınları ver yiğidim.”

Durmuş kesesinden beş altın çıkardı. Kocakarıya verdi. Atını onun avlusuna bağladı. Hiddetinden tir tir titriyordu. Gece yarısı geçti. Kocakarı geldi. Onu aldı. Küçük bir bahçe kapısından geçirdi. Bir avlunun ta nihayetindeki tek odaya soktu. Durmuş yüzünü şalıyla sarmıştı. Karısı onu tanımadı. Hemen bağırmaya başladı. Durmuş sesini çıkarmadı. Kapıyı kitledi. Üzerine yürüdü. Zavallı kadın köşeye büzülmüş, hem bağırıyor hem tekme atıyordu. Durmuş’u yanına hiç yaklaştırmadı. Akşamdan uyuyan oğlu yatağın üzerindeydi. Annesinin haykırmasına uyanmadı. Mışıl mışıl uyudu. Durmuş karısını daha ziyade bağdırtmamak için kapının yanına oturdu. Hiç sesini çıkarmadı. Bütün gece ağlayan

kadıncağız sabaha karşı korkudan, yorgunluktan sızar gibi olmuştu. Avluda horozlar öttü. Durmuş yavaşça yatakta uyuyan çocuğunu aldı. Sessizce dışarı çıktı. Avluyu geçti. Atına bindi. Dörtmala köyüne döndü.

* * *

Karısının akrabaları gece çocuğun çalındığını duyunca ne yapacaklarını şaşırdılar. “Ağaya ne cevap vereceğiz?” diye düşünmeye başladılar. Kocakarı buna da bir kolay buldu: “ Bu oda zaten eski... Yakınız. ‘Gece yangın oldu. Çocuğu kurtaramadık’ dersiniz.”

Onu dinlediler. Hemen odayı yaktılar. Ağlayarak, sızlayarak Durmuş’un karısını evine getirdiler. Hepsinin alnında çatkı vardı. Dövünüp duruyorlardı.

Durmuş “Çocuk nerede?” diye sordu.

“Ah olan oldu. Gece odamız yandı. Çocuğu kurtaramadık...” dediler. Durmuş güldü. “Neye ağlıyorsunuz canım” dedi. “Başımız sağ olsun. Elhamdulillah genciz. Allah başkasını verir.”

Karısının akrabaları Durmuş’un bu soğukkanlılığından biraz ferahlar gibi oldular.

Tam bu sırada kapı açıldı. Durmuş’un çocuğu içeri girdi. Annesinin kucağına atıldı. Çocuğun yandığını söyleyenler şaşırdılar. O vakit Durmuş, “Gördünüz ya, yalancı alçaklar, niçin karımı kendimin bulunmadığı yere göndermiyormuşum...” diye bağırdı. Hepsini, tekme tokat kovdu.

Karısına döndü. “Eğer gece orada bana el sürdürseydin hemen seni öldürecektim. İşte, ibret al da sakın bir daha kocandan ayrı bir yere gitmek isteme...” dedi. İhtiyar efendisine üç senelik emeğinin hakkını da helâl etti.

Yeni Mecmua, Sayı:8, 30 Ağustos 1917, s.157-160.

EK.2 Sadeleştirilmiş Metin

ÜÇ NASİHAT

Halk edebiyatından

Durmuş'un anasından başka kimsesi yoktu. Fakirdi. Ama gençti. Kuvvetli idi. Atı ölünce tarlasında çalışamadı. Para kazanmak, tarlasını tekrar ekebilmek için şehre gitmeye karar verdi. Şehir, İstanbul demektir. Köyde kim çaresiz kalırsa, kimin paraya ihtiyacı olursa İstanbul'a gidiyordu. Durmuş da çantasını hazırladı. Ayakkabılarını giydi. Eline bir sopa aldı. İstanbul'a gidenlerin arasına katıldı. Derelerin önünden geçti. Tepeler, dağlar geçti. Nihayet İstanbul'a geldi. İki gün hemşehrilerinin kahvehanesinde kaldı. Ne iş yapacağını bilmiyordu. Bir mesleği yoktu.

“Bari hizmetçi olayım” dedi. Çalışacağı bir yer aramaya başladı. Bir hafta geçti. Uygun bir yer bulamadı. Bir gün kahvehanede Mustafa Efendi isminde birinin adını söylediler; evi Edirnekapısı'nda idi. Durmuş gitti. Bu efendiyi buldu. Ak sakallı, nur yüzlü bir ihtiyar... Elini öptü.

“Uşak arıyormuşsunuz, beni alın efendim” dedi. Mustafa Efendi ona iyice baktı. Nereli olduğunu sordu. Durmuş “Kastanboluluyum” dedi.

“Evli misin?”

“Hayır.”

“Anan baban var mı?”

“Yalnız anam var. Babam öldü...”

“Ne vakit İstanbul'a geldin?”

“On gün evvel...”

“On gün iş bulamadın mı?”

“İş aradım.”

“Bulamadın mı?”

“Bulamadım.”

Kazanacağı parayı ne yapacağını, borcu olup olmadığını sordu. Durmuş'un verdiği cevaplardan memnun oldu.

“Peki oğlum” dedi. “Ben seni yanıma alayım ama... çok para veremem...”

Durmuş “Ben çok para istemem efendim” dedi.

“Ama ben pek az para veririm.”

“Ne kadar verirsiniz?”

“Bir kuruş.”

“Günde bir kuruş mu?”

“Hayır.”

“Haftada bir kuruş mu?”

“Hayır.”

Durmuş biraz şaşırdı. Tekrar sordu:

“Ayda bir kuruş mu efendim?”

“Hayır! Senede bir kuruş...”

Durmuş bu ihtiyar efendinin kendisiyle alay ettiğini sandı. Güldü. Önüne baktı. Utandı. Fakat Mustafa Efendi yine “Senede bir kuruş...” dedi. “Yalnız bu kadar değil. Bir de nasihat vereceğim.”

Durmuş gözlerini yerden kaldırdı: “Ben nasihati ne yapayım? “Bana para gerekli efendim.”

“Para harcanır, biter, veya kaybolur, oğlum. Ama insanın aldığı nasihat hiç bitmez... Ölünceye kadar işine yarar.”

“...”

Durmuş üzgün üzgün yine önüne baktı. Sözün para gibi işe yarayabileceğini anlayamadı. Tekrar Mustafa Efendi’nin elini öptü. Çıkıp gidecekti. İhtiyar “Dur oğlum” dedi. “Şu duvarlara bak... Görüyorsun ya... Hep kitap dolu... Burada beş bin kitap var. Ben bunların hepsini okudum. Ömrüm ilim ile geçti. Hayatım boyunca çok kitap okudum. Aklın paradan daha kıymetli, paradan daha yararlı bir şey olduğunu öğrendim Nasihat, hazır bir akıl demektir. Yoksa ben sana senede beş on lira verebilirim. Fakat paradan daha çok değerli olan nasihati veriyorum. Aklın varsa kal. Bana hizmet et.”

Durmuş, “ Hayır efendim, bana para gerekli, nasihat gerekli değil...” dedi. Dışarı çıktı. Sokakta yalnız kalınca düşündü. Acaba bu paradan değerli olan nasihat neydi?

Kahvehaneye geldi. O gece merakından uyuyamadı. Acaba bir kuruş ve yanında vereceği nasihat ne idi? Sabah olunca Edirnekapısı'na gitti. Mustafa Efendiye gitti. Elini öptü.

“Vereceğiniz nasihati merak ettim” dedi., “bir sene size hizmet edeceğim.”

“Peki oğlum, senenin sonunda bir kuruşunla nasihatini alırsın...”

Durmuş tam bir sene kitap odasını süpürdü. Bahçeyi belledi. Su taşıdı. Merdivenleri yıkadı. Camları sildi. Mustafa Efendi'nin her işini yaptı. Sonunda bir sabah Mustafa Efendi onu çağırdı: “İşte oğlum yanımda çalışmaya başlayalı tam bir sene oldu. Beni dikkatli dinle, nasihatini vereyim: Bilmediğin yoldan gitme! Al şu kuruşunu da...”

Durmuş, Mustafa Efendi'nin uzattığı bir kuruşu aldı. Birdenbire canı sıkıldı. Büyük bir nasihat alacağını sanıyordu. Oysa bu boş bir sözdü.

“Ben bu nasihati zaten biliyordum efendim” dedi. Müstakim Efendi güldü: “Biliyorsan iyi... Şimdi o bildiğini hatırladın, bu daha iyi...”

“...”

Durmuş aptal aptal baktı. Demek bir sene boyunca sadece bu söz için çalışmıştı ha... Efendisinin elini öptü. İzin aldı. Çıkıp gidecekti. İhtiyar yine dedi ki : “İstersen bir sene daha kal. Yine bir nasihatle bir kuruş veririm.”

“Hayır, istemem efendim” diye Durmuş çıktı. Hemşehrilerinin kahvehanesine gitti. Gece yine merakından uyuyamadı. Acaba bu vereceği nasihat ne idi? Bir sene sabretmiş, birinci nasihat için çalışmıştı. Şimdi meraktan uyuyamadı. Acaba ikincisi ne idi? Dayanamadı. Kalktı. Mustafa Efendi'nin evine geldi. Tam bir sene daha hizmet etti. Sene sonunda Mustafa Efendi onu yine çağırdı. Bu sefer kuruşu peşin verdi. Sonra nasihatini söyledi: “Emanete hıyanetlik etme!” dedi. Durmuş'un yine canı sıkıldı.

“Efendim ben bu nasihati biliyordum.”

“İyi ya işte... Biliyorsan şimdi de hatırladın. Bildiğini hatırlamak yeniden bir şey öğrenmek kadar faydalıdır.”

Durmuş giderken Mustafa Efendi “Eğer bir sene daha çalışırsan sana bir kuruş ve son bir nasihat daha veririm” dedi. Durmuş kabul etmedi. Çıktı. Hemşehrilerinin kahvehanesine gitti. Bir gece, iki gece, üç gece... Rahat uyuyamadı. Acaba efendisinin bu son nasihati ne idi? Belki bildiği bir şeydi. Ama ne idi? Hep bunu düşünüyordu. Çaresizce iş aradı.

Bulamadı. Mademki iki senelik emeğim boşa gitti. “Bir sene daha çalışırım. Son nasihati öğrenirim, merak etmem” dedi. Tekrar geldi. Eski çalıştığı yere girdi. Tam bir sene daha Mustafa Efendi’ye hizmet etti. Sene sonunda efendisi onu yine çağırdı. Kuruşu eline verdi, “Al nasihatini de” dedi; “Karını kendin gitmediğin yere gece kalmaya gönderme!”

Durmuş bu nasihati de önemsemedi. İçinden “gereksiz bir laf işte...” dedi. İzin aldı. Çıkacağı zaman efendisi nereye gideceğini sordu.

“Artık memlekete efendim.”

“Başka bir yere girmeyecek misin?”,

“Hayır.”

“Niçin?”

“Üç seneden beri köyden uzaktayım. Anam ihtiyar, gideyim bakayım, ne oldu.”

“Peki, oğlum, yalnız yola çıkacağın zaman buraya uğra sana bir hediye vereyim. Anana götür, olur mu?” “Olur efendim” dedi. Hemşehrilerinin kahvehanesine gitti. Bu sene memlekete dönecek arkadaşlarına yaşadıklarını anlattı. Hepsi güldüler.

“Ulan, sen deli imişsin!” dediler. Artık İstanbul’da kalmak istemedi. Ama memlekete nasıl gidecekti? Cebinde üç kuruşundan başka parası yoktu. Şehre yayan gelinirdi ama şehirden memlekete yayan dönülmezdi. Para lâzımdı. Herkes kirayla sürücü atları tutardı. Atla gidenlerin yanında yürüyerek köye gitmek mümkün değildi. Hemşehrileri hâline acıdılar. Aralarında ona bir at kiralayacak kadar para topladılar. Tam Üsküdar’a geçecekleri akşam Durmuş efendisinin evine gitti.

“İşte gidiyorum efendim” dedi. İhtiyar kalktı : “Yolun açık olsun. Al şu hediyelerimi anana götür.” diye ona iki büyük ekmek uzattı. Durmuş içinden “Hay saygısız herif!” Şu gönderdiği hediyelere bak!” diye kızdı. Ama bir şey söylemedi. Ekmekleri aldı. Kahvehaneye geldi. Çantasına koydu. Arkadaşlarıyla beraber Üsküdar’a gitti. Handa bekleyen atlara bindiler. Geceleyin ay ışığında yola çıktılar. Dereler, tepeler geçtiler. Dağlar geçtiler. Bir gün, bir ormanın kenarında derin ve geniş bir ırmağa rastladılar. İrmağı geçecek bir yer bulamıyorlardı. Durmuş bu kadarcık ırmak karşısında hemşehrilerinin ürkekliğine güldü. Atını suya sürecekti. Tam bu esnada efendisinin verdiği nasihati hatırladı: “Bilmediğin yoldan gitme!”

Atın dizginini topladı. Atının ön ayakları suyun içinde idi. Yanındaki arkadaşı durmadı. Atını sürdü. İki adım atınca birden bire suyun içinde kayboldu. Çıksın diye beklediler. Çıkmadı. O anda civarda bir çoban gördüler Ondan ırmağın geçilecek yerini öğrendiler. Meğerse orası ırmağın en tehlikeli yeriymiş... Durmuş efendisinin nasihatini hatırlayarak atını zavallı adamdan önce sürmediği için şükretti. Bir senelik hakkını helal etti. Yolda hemşehrileri ona yiyecek veriyorlardı ama bir gün karnı çok acıktı “Efendisinin hediye gönderdiği şu ekmeklerden birini bölüp yesem...” dedi. Çantasından ekmeği alırken tam bir sene çalışıp kazandığı nasihati hatırladı: “Emanete hıyanetlik etme!”

Elini çekti. “Yanlış bir şey yapmayayım” dedi. Birkaç gün, birkaç gece daha gittiler. Sonunda bir gün karanlık ormanın yanından geçiyorlardı. Ağaçların arasından “teslim olun!” diye bir ses işitti. Durdu. Onunla beraber tüm arkadaşları durdu. Hırsızlar etraflarını sardı. Hırsızların reisi konuşmaya başladı.

“Yaşamak isteyen elindeki tüm parayı versin. Sonra da yoluna devam etsin...” diye haykırdı. Kimse kıpırdamadı. Hırsızlar yolu kapatmışlardı. Yaşamak, paradan önemli. Herkes tüm parasını verdi. Senelerce çalışarak kazanılan paralar, altınlar, gümüşler, elmaslar, hediyeler, daha birçok şeyler... Durmuş’a sıra gelince, “Benim bir şeyim yok” dedi. Hırsızların reisi inanmadı: “Nasıl yani, sen şehirden gelmiyor musun?”

“Şehirden geliyorum.” “Çalışmadın mı ?”

“Çalıştım.”

“Para kazanmadın mı ?”

“Kazanmadım...”

“Yalan.”

“Vallahi kazanmadım. Hemşehrilerime sor, istersen...”

Reis hemşehrilerine sordu. Hepsi Durmuş’un para kazanmadığını, senede bir kuruşa hizmet ettiğini anlattılar. Reis Durmuş’un aptallığına hem güldü, hem kızdı. Adamlarına “Şu aptalı iyice dövün, bir daha para kazanmadan şehirde kalmamayı öğrensin” dedi. Durmuşu yere yatırdılar. Bayılana kadar dövdüler.

* * *

Hemşehrilerinin hepsi Durmuş gibi parasız bir şekilde evlerine döndüler. Durmuş'un anası çok yaşlanmıştı. Zavallı kadın üç senedir yaşadığı zorlukları anlattı. “Niye para kazanmadın a oğlum?” diye kızmak istedi.

Durmuş, “hemşehrilerim para kazandılar ama paralarını hırsızlar aldı. Onlar da benim gibi parasız kaldılar. Karnı çok açtı. Anasından biraz yiyecek istedi. Zavallı kadın ağlamaya başladı.

“Bir şey yok oğlum, iki gündür hiçbir şey yemedim.”

“Bari şu çantanın içinde efendimin sana hediye gönderdiği ekmek var. Birini bölüp, beraber yiyelim.” dedi. Çantadan bir ekmek çıkardılar. Bölünce içinden etrafa altınlar saçıldı. Şaşırdılar. Öbür ekmeği de böldüler. Onun da içi altın dolu imiş. Sevinerek hepsini topladılar. Durmuş iki senelik hakkını efendisine helâl etti. “Bilmediğin yoldan gitme!” nasihatini unutsaydı ırmakta boğulabilirdi. İkinci sene Mustafa Efendinin verdiği “Emanete hıyanet etme” nasihatini unutup ekmeği bölse altınlar görülecekti. Sonra da hırsızlar altınları alacaktı. Yavaş yavaş düşündükçe efendisinin ne kadar büyük, ne kadar akıllı bir adam olduğunu anlamaya başladı. Mustafa Efendi İstanbul'da ona maaş verse Durmuş bu parayı harcayacak, biriktiremeyecekti. Veya köye dönerken paralarını kaybedecekti. Durmuş düşündükçe “akıl”ın “para”dan kıymetli olduğunu kabul etti. “Akıl” olmazsa “para” hiçbir işe yaramazdı. İşte arkadaşlarının hâli!.. Issız yollarda giderseniz hırsızlar paralarınızı çalabilir.

Durmuş zengin olunca tarla aldı. Bağ aldı. Koca bir çiftlik kurdu. Köyün ağası oldu. Ama yaşı otuzu geçtiği halde bir türlü evlenemedi. Evlenmesini söyleyenlere “Ben de isterim ama bir şartla...” derdi.

“Nasıl şart, ağa”

“Karımı kendi bulunmadığım yere misafirlğe göndermem.”

“Akrabalarının yanına göndermez misin?”

“Göndermem.”

“Anasının, babasının yanına göndermez misin?”

“Kendi bulunmadığım hiçbir yere göndermem.”

“Niçin?”

“Bilmem...”

Durmuş efendisinin son nasihatini hiç unutmadı. İlk iki nasihati de önce anlamamıştı. Ama sonra... onların ne kadar faydalı olduğunu anladı. Kendi köyü de, komşu köylerde bu şartla kimse kız vermiyordu. Herkes “Biz evlâdımızı esir yapmayız” diyordu. Sonunda iki saat uzak bir köyde öksüz bir kız bulundu. Durmuş onunla evlendi. Çok güzel bir düğün yaptı. Mutlu oldu. Bir erkek çocuğu doğdu. Aradan dört sene geçti. Karısını hiçbir yere göndermedi. “Her zaman birlikte hareket edelim.” derdi. Bir gün karısının akrabaları geldi. Köylerinde düğün varmış. Durmuş’tan bir gece için izin istediler.

“Hayır, olmaz” dedi.

“Niçin?”

“Bilmem.”

Efendisinin nasihatini unutmamıştı. Çok yalvardılar. Kabul etmedi. Hem kendi köylüsü hem de karısının köylüsü izin istedi.

“Zavallı kadın, kanser olacak...” diye konuşmaya başladılar. Hep birlikte ısrar ettiler. Çok zorladılar. Durmuş artık herkesin ısrarına dayanamadı. Bir gece kalmak üzere karısını köye yolladı. O akşam pişmanlığından yemek yiyemedi “Niçin efendimin nasihatini dinlemedim?” diye sıkılmaya başladı. İlk iki nasihati dinlediği için çok fayda görmüştü. Şimdi son nasihati dinlemediği için kim bilir ne büyük zarar görecekti. Duramadı. Hizmetçilere atını hazırlattırdı. Gece yola çıktı. İki saat sonra köye geldi. Düğün evine gitti.

Delikanlılar kenarda oturmuşlar, bahçede oynayan kızlara, kadınlara bakıyorlardı. O da yaklaştı. Karısının çocuğuyla beraber bir köşede oturduğunu gördü. Acaba bu gece hangi akrabasının evinde kalacaktı. Şüphelendi. Döndü. Arkasına baktı. Yaşlı bir kadın geçiyordu. Kadından durumu öğrenmek istedi.

“Bana bak nine, sana bir şey soracağım.”

“Sor oğlum.”

“Şu köşede çocuğuyla beraber bir gelin oturuyor, görüyor musun?”

Yaşlı kadın dikkatle baktı, “Görüyorum” dedi.

Kimdir, o?

“Ah evladım, o acımasız bir adamla evlendi. Zavallı kızı çok mutsuz etti. Dört sene sonra ilk defa köyüne ziyarete geldi.”

“Acayip...”

“Evet, bütün köylü zorladı da bu defa izin alabildi. Kocasını çok kötü ve acımasız bir adam ki...”

Durmuş’un kalbi hızlı hızlı atmaya başladı. Karısının nerede kalacağını sordu. Yaşlı kadın, “Bilmem” diye cevap verdi. Durmuş biraz düşündü, birdenbire dedi ki: “Beni bu gece kadınla aynı odada yatırabilirsen sana beş altın veririm.”

“Oğlum ondan kolay ne var?”

“Onunla aynı odada kalabilir miyim?”

“Elbet.”

“Nasıl?”

“Onun akrabaları benim kapı bir komşumdur. Benim her sözümü dinlerler. Bahçenin sonunda tek bir oda vardır. Gider, onları kandırır, bu kadını oraya yatırırım. Herkes gidince seni gizlice odasına götürürüm.”

“Doğru söyle...”

“Sen hemen altınları ver oğlum.”

Durmuş cüzdanından beş altın çıkardı. Yaşlı kadına verdi. Atını onun bahçesine bağladı. Çok kızmıştı. Gece yarısı geçti. Yaşlı kadın geldi. Onu aldı. Küçük bir bahçe kapısından geçtiler. Bahçenin sonundaki odaya girdi. Durmuş yüzünü atkısıyla sarmıştı. Karısı onu tanımadı. Hemen bağırmaya başladı. Durmuş sesini çıkarmadı. Kapıyı kitledi. Üzerine yürüdü. Zavallı kadın köşeye çekilmiş, hem bağılıyor hem tekme atıyordu. Durmuş yanına yaklaşmadı. Oğlu yatakta uyuyordu. Annesinin haykırmasına uyanmadı. Mışıl mışıl uyudu. Durmuş karısını daha fazla bağdırtmamak için kapının yanına oturdu. Hiç sesini çıkarmadı. Bütün gece ağlayan kadıncağız sabaha karşı korkudan, yorgunluktan uyudu. Bahçede horozlar öttü. Durmuş yavaşça yatakta uyuyan çocuğunu aldı. Sessizce dışarı çıktı. Bahçeyi geçti. Atına bindi. Hızla köyüne döndü.

* * *

Karısının akrabaları gece çocuğun çalındığını duyunca ne yapacaklarını şaşırdılar. “Ağaya ne cevap vereceğiz?” diye düşünmeye başladılar. Yaşlı kadın buna da bir çözüm buldu: “Bu oda zaten eski... Yakınız. ‘Gece yangın oldu. Çocuğu kurtaramadık’ dersiniz.”

Onu dinlediler. Hemen odayı yaktılar. Ağlayarak Durmuş’un karısını evine getirdiler. Hepsi üzgün ve ağlıyordu Üzüntüden ellerini dizlerine vuruyorlardı.

Durmuş “Çocuk nerede?” diye sordu.

“Ah! Gece odamız yandı. Çocuğu kurtaramadık...” dediler. Durmuş güldü. “Niye ağlıyorsunuz canım” dedi. “Başımız sağ olsun. Çok şükür genciz. Allah başkasını verir.”

Karısının akrabaları Durmuş böyle konuşunca biraz rahatladılar.

Tam bu sırada kapı açıldı. Durmuş’un çocuğu içeri girdi. Annesinin kucağına atıldı. Çocuğun yandığını söyleyenler şaşırdılar. O vakit Durmuş, “Gördünüz ya, yalancı alçaklar, niçin karımı kendimin bulunmadığı yere göndermiyormuşum...” diye bağırdı. Hepsini, döverek kovdu.

Karısına döndü. “Eğer gece orada bana el sürdürseydin hemen seni öldürecektim. İşte, anladın. Bir daha kocandan ayrı bir yere gitmek isteme...” dedi. İhtiyar efendisine üç senelik emeğinin hakkını da helâl etti.

EK.3 İstanbul Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarındaki Dil Bilgisi Konuları

A1		A2		B1	B2
1. Ünite	Türk alfabesi Bu-şu-o Kim?-Ne? Çoğul eki(-lAr) Soru eki(mI) Burası neresi?	Emir kipi İstek kipi Yapım ekleri (-Il, -slz, -Ilk)		Zarf-Fiiller (-(y)ArAk, -(y)A -(y)A) Şimdiki Zaman Hikâyesi Zarf-Fiiller (-(y)ken)	Dönüşlü Fiil Zarf-fiiller (-IncA, Ir -mAz) Zarf-fiiller (-IncAyA kadar/ dek/ değin, -AnA kadar / dek/değin)
2. Ünite	Bulunma durumu(-DA) yok Sayılar Kaçınıcı? cümleleri	Var- İsim	Belirli geçmiş zaman İsim cümlelerinde belirli geçmiş zaman.Bağlaçlar (çünkü,bu sebeple, bu nedenle, bunun için) İle	İsim-Fiil Ekleri (-mAK/-mA) İsim-Fiil Ekleri (-(y)İş) Emir Kipinde Dolaylı Anlatım	Edilgen Fiil Taraftından / -CA Zarf-fiiller (-DIğI / AcAğI zaman / sırada / DIğIndA)
3. Ünite	Şimdiki zaman Yönelme durumu(-(y)A) Uzaklaşma durumu(-DAn) -mAk istemek		Gelecek zaman İsim cümlelerinde gelecek zaman Karşılaştıma (gibi, kadar)	Gereklilik Kipi Gereklilik Kullanımları (gerek/ lazım/ zorunda/mecbur) Gereklilik Kipinin Hikâyesi	Ettirgen fiil Zarf-fiiller (-DIğI için, -DIğIndAn dolayı, -DIğIndAn) Edatlar (Artuk-Sanki)
4.Ünite	İyelik ekleri Ülke,millet,dil adları Kendi, hep Belirtme durumu(-(y)I)		Belirsiz geçmiş zaman Pekiştirme sıfatları Küçültme ekleri (-Cİk,-CA) Doğrudan anlatım (diye) Bağlaçlar (hem hem, ne ne,ya ya)	Zarf-Fiiller (-mAk için/ -mAsI için/ -mAk üzere) Zarf-Fiiller (-mAktAnsA/ -mAsInA rağmen) Zarf-Fiiller (-A rağmen / -sA bile)	Sıfat-fiiller (-(y)An) Sıfat-fiiller (-DIK, -(y)AcAK) Sıfat-fiiller (-(I/A)r/ -mAz/ -DIk / -AcAk/ -mİş)
5. Ünite	Saatler -DAn önce/-DAn sonra -mAdAn önce/-DIktan sonra -DAn beri/-DIr		Geniş zaman Geniş zamanın çeşitli kullanımları -DIr eki	Dilek Kipi Dilek Kipinin Hikâyesi Şart Kipi	Fiil cümlelerinde dolaylı anlatım Soru cümlelerinde dolaylı anlatım İsim cümlelerinde dolaylı anlatım
6.Ünite	İsim tamlamaları -ki eki Karşılaştırma (daha, en)		Yeterlilik fiili (-(y)Abil) Yeterlilik fiilinin fonksiyonları Zarf-fiiller(-(y)Ip, -mAdAn)	İşteş Çatılı Fiiller Zarf-Fiiller (-IncA, -Ir -mAz) Zarf-Fiiller (-DIğIndAn beri, -(y)AlI, -DI, -(y)AlI)	Bağlaçlar(oysaki, hâlbuki, meğerse, mademki, ne var ki, ne yazık ki, neyse ki) Bağlaçlar (dA) Bağlaçlar(üstelik,hatta, ayrıca, bununla birlikte, bununla beraber)

EK.4 Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarındaki Dil Bilgisi Konuları

	A1-A2	B1	B2-C1
1. Ünite	KOŞAÇ TÜMCESİ (haber kipi) -(y)İm, -sİn, -, -(y)İz, -(sİnİz, -(İ)Er) SIRALAMA (İ)ncİ VAROLUŞ TÜMCESİ(haber kipi) var, yok	GEREKLİLİK KİPİ -mEİİ GEREKLİLİK (hikaye) KİPİ -mEİİydİ (<mEİİ i-di) GEREKLİLİK (rivayet) KİPİ -mEİİymİş (<mEİİ i-miş) GEREKLİLİK -mEk/-mE+iyelik gerek(-)/lazım ZORUNLULUK -mEk zorunda/mecburiyetinde, -mEyE mecbur kal-	BİRLEŞİK ZAMANLAR (hikaye) zaman/kip+(y)dİ (<i-dİ) BİRLEŞİK ZAMANLAR (rivayet) zaman/kip + -mİş (<i-mİş) BİRLEŞİK ZAMANALAR(koşul) zaman/kip + -(y)sE (< i-se
2. Ünite	ŞİMDİKİ ZAMAN (genel) -(İ)yör DURUM(yönelme,kalma,çıkma) -(y)E, -DE, -Den İLGEÇLER -(y)E kadar, -Den önce, -Den sonra ULAÇLAR -DİktEn sonra, -mEdEn önce	İŞTEŞLİK birbiri DÖNÜŞLÜLÜK kendi PEKİŞTİRME kendi DÖNÜŞLÜ ÇATI -(İ)n- İŞTEŞ ÇATI -(İ)ş-	ULAÇLAR -Dİkçe, -Dİk+iyelik sürece, süresince boyunca ULAÇLAR -Dİk/-(y)EcEk + iyelik kadar -(y)EcEk kadar ULAÇLAR -Dİk/-(y)EcEk + iyelik gibi
3. Ünite	İYELİK -(İ)m, -(İ)n, -(s)İ, -(İ)mİz, -(İ)nİz, -(İEr/s)İ AD TAMLAMASI(belirtisiz) AD AD -(s)İ AD TAMLAMASI (belirtili) AD-(n)İn AD -(İEr/s)İ AD TAMLAMASI(zincirleme) AD(-(n)İn AD(-(İEr/s)İ(nİn)) AD-(İEr/s)İ	DİLEK KİPİ -sE DİLEK(hikaye)KİPİ (keşke) -sEydi (<sE İ-di) ULAÇLAR -(y)ken (<i-ken)	BİRLEŞİK ZAMANLAR zaman + ol- BİRLEŞİK ZAMANLAR (genişlemiş) zaman + gibi ol- ULAÇLAR -(y)mİş gibi
4.Ünite	GEÇMİŞ ZAMAN (belirli) -Dİ KOŞAÇ TÜMCESİ (hikaye kipi) -(y)dİ (< i-ken) ULAÇLAR -(y)ken (< i-dİ) ŞİMDİKİ ZAMAN (hikaye kipi) -(i)yordu (< i-dİ) BAĞLAÇLAR-İLGEÇLER ile (>y)İE)	İLGEÇLER -Den beri / -Dİr ULAÇLAR -Dİk+iyelik+ -(n)dEn beri ULAÇLAR (-Dİ)...-(y)Eİİ	TEZLİK-(y)ver- SÜRME -(y)Edur-, -(y)Ekal-, -(y)Egel- YETERLİK -(y)Ebil-, -(y)EmE
5. Ünite	EMİR KİPİ -sİn, -(y)İn(İz), -sİn(İer) İSTEK KİPİ -(y)E SIFATLAŞTIRMA -İİ, -sİz KARŞILAŞTIRMA -dEn daha ÜSTÜNLÜK en	KOŞUL KİPİzaman+ -(y)sE (< i-se) KOŞUL KİPİ (koşaç tümceleri) -(y)sE (<i-se) DİLEK (hikaye) KİPİ (eğer) -sE(ydİ) (<-sE i-di)	ULAÇLAR-mEkEnsE,-mEk varken, -mEk yerine -(y)EcEk +iyelik+ -(n)E, -(y)EcEk+ iyelik yerde SIFATLAR -sEİ BAĞLAÇLAR ki'ililer
6.Ünite	DURUM (belirtme) -(y)İ ŞİMDİKİ ZAMAN (resmi) -mEktE İLGE EKİ -ki BAĞLAÇLAR de/da	ETTİRGEN ÇATI(İ)t-/Dİr-/Er-/İr- ÇOKLU ETTİRGEN ÇATI -(İ)t-/Dİr-/Er-/İr- + -t-/tİr- İŞTEŞ ÇATI+ETTİRGEN ÇATI -(İ)ş- + -tİr-	ULAÇLAR -Dİk/-(y)EcEk + iyelik + -(n)E göre -Dİk + iyelik kadarıyla ULAÇLAR -Dİk + iyelik takdirde -mE + iyelik durumunda OLUMSUZLUK değil

7. Ünite	GELECEK ZAMAN -(y)EcEk KOŞAÇ TÜMCESİ (gelecek zaman) olacak GELECEK ZAMAN (hikaye kipi) -(y)EcEktİ (< EcEk idi) EŞİTLİK -CE GÖRELİK -(y)E GÖRE İLGEÇLER gibi, kadar	EDİLGEN ÇATI -İl- tarafından/-CE ÖBEĞİ (İŞTEŞ)+(ETTİRGEN)+(EDİLGEN) ÇATI -(İ)ş-/tİr-/İl-	ULAÇLAR ...-(y)E ...-(y)E YİNELEMELER ... mİ... BELİRTEÇLER hiç yoktan, hiç değilse
8. Ünite	GEÇMİŞ ZAMAN (belirsiz) -mİş KOŞAÇ TÜMCESİ (rivayet kipi) -(y)mİş (< i-miş) ŞİMDİK ZAMAN (rivayet kipi) -(İ)yormuş (< -(İ)yor i-miş) GELECEK ZAMAN (rivayet kipi)-(y)EcEkmlş (< -(y)EcEk i-miş) PEKİŞTİRME -Dİr	ORTAÇLAR (öznesel) -(y)En -(y)EcEk/-mEktE/-mİş olan ORTAÇLAR (tümleçsel) -Dİk/-(y)EcEk + iyelik -(y)EcEk/-mEktE/-mİş ol + - duk+iyelik ORTAÇLAR (sözlüksel) -(E/İ)r/-mEz/-Dİk/-(y)EcEk/-mİş	EDİLGEN -İl + mEktE(dİr) ULAÇLAR -mEksİzİn BELİRTEÇLER henüz, daha, artık, zaten, şimdilik
9. Ünite	GENİŞ ZAMAN -(E/İ)r YETERLİLİK -(y)Ebil- / -(y)EmE- GENİŞ ZAMAN (hikaye kipi) -(E/İ)rdİ (< -(E/İ)r idi) GENİŞ ZAMAN(rivayet kipi) -(E/İ)rmİş (< -(E/İ)r imiş)	ULAÇLAR -Dİk/ -(y)EcEk + iyelik + -(n)dE -Dİk/-(y)EcEk + iyelik zaman ULAÇLAR -Dİk/-(y)EcEk + iyelik sırada, -(y)-İncE,-(E/İ)r...-mEz ULAÇLAR -(y)EnE/-(y)İncEyE kadar/dek	ULAÇLAR -mEkİE, -mEkİE beraber/birlikte -mEkİE kalma-, -Dİk + iyelik+ -(y)İE kal- ULAÇLAR -mEk/ -mE + iyelik koşuluyla/şartıyla BAĞLAÇ ki
10. Ünite	ADLAŞTIRMA -mE, -mEk, -(y)İş ADLAŞTIRMA (+İYELİK)+DURUM -mE / -mEk / -(y)İş(+iyelik)+durum DOLAYLI ANLATIM (emir kipi) "... / -mE	DOLAYLI AKTARIM(bütün zamanlar) -Dİk/-(y)EcEk+iyelik+ -(n)İ söyle DOLAYLI AKTARIM(evett/hayır soruları) -(y)İp...-mE+ -dİk/-(y)EcEk+iyelik+ -(n)İ sor- DOLAYLI AKTARIM (koşaç tümcesi) (olup)...ol (-ma) + -dİk + iyelik+ -(n)İ DOLAYLI AKTARIM (kipler)-mEk/-mE +iyelik gerek/-iste-	ADLAŞTIRMA-mİş + İlk + iyelik var/yok/ol- -Dİk/-(y)EcEk + iyelik var/yok/ol- YİNELEMELER ...-mEsİnE/-mEsİnE... ... dE ... BELİRTEÇLER yalnız, yalnızca,sadece, ancak
11. Ünite	ULAÇLAR -(y)İp / -mEdEn ULAÇLAR -(y)ErEk ULAÇLAR -(y)E...-(y)E	ULAÇLAR -Dİk/-(y)EcEk +iyelik için,-Dİk/-(y)EcEk+ -(n)dEn NEDENLEŞTİRME dolayı/nedeniyle/yüzünden NEDENLEŞTİRME diye ADLAŞTIRMA (genel) -mE/-Dİk/-(y)EcEk+iyelik+ -(n)E/-(n)DE/-(n)DEn/-(n)İ	DURUM EKLERİ(yan işlevler) -(y)E, -DE, -DEn ULAÇLAR -mE/(y)İş + iyelik+-(n)dEnönce/sonra itibaren SORU(imalı)
12. Ünite	ULAÇLAR -mE (+iyelik) için /-mEk için ULAÇLAR -mEk üzere BAĞLAÇLAR çünkü, bu nedenle, bu yüzden	ULAÇLAR -DiK /-(y)EcEk + iyelik halde ULAÇLAR -mEsİnE rağmen / karşın KARŞITLIK -(y)E rağmen /karşın, -sE dE / bile	SIFATLAR (sıralanış) ADLAŞMA sıfat+iyelik > ad İLGEÇLER dışında,-(n)dEn başka -(n)İn yanında/yanı sıra

EK. 5 Avrupa Dilleri Ortak Gönderim Düzeyleri Çerçevesinde Hedef Öğrenici Grubunun Bildiği Varsayılan Dilbilgisi Yapıları*

A1	A2	B1
KOŞAÇ TÜMCESİ(haber kipi)	GELECEK ZAMAN –(y)EcEk	GEREKLİLİK KİPİ- mElİ
SIRALAMA –(İ)ncİ	KOŞAÇ TÜMCESİ (gelecek zaman) olacak	GEREKLİLİK (hikaye kipi)
KOŞAÇ TÜMCESİ (haber kipi devam) – (y)İm, -sİn, -(y)İz, -sİnİz, -(İEr)	İLGEÇLER gibi, kadar	GEREKLİLİK (rivayet kipi)
VAROLUŞ TÜMCESİ (haber kipi) var, yok	GELECEK ZAMAN (hikaye kipi) –(y)EcEktİ (< -(y)EcEk idi)	GEREKLİLİK (-mEk/-mE + iyelik gerek(-)/lazım ZORUNLULUK –mEk zorunda / mecburiyetinde, -mEyE mecbur
ŞİMDİKİ ZAMAN (genel) –(İ)yor	EŞİTLİK –CE	
DURUM (yönelme, kalma, çıkma) –(y)E, -DE, -Den	GÖRELİK –(y)E GÖRE	ZORUNLULUK kal-
ULAÇLAR –DiktEn sonra , -mEdEn önce	GEÇMİŞ ZAMAN (belirsiz) –mİŞ	İŞTEŞ - birbiri
İLGEÇLER –(y)E kadar, -DEn önce, -DEn sonra	KOŞAÇ TÜMCESİ (rivayet kipi) –(y)mİŞ (< i-miĞ)	DÖNÜŞLÜLÜK- kendi
İYELİK –(İ)m, -(İ)n, -(s)İ, -(İ)miz, -(İ)nİz, -(İEr/s)İ	ŞİMDİKİ ZAMAN (rivayet kipi) –(İ)yormuş (< (İ)yor i-miş)	PEKİŞTİRME- kendi
AD TAMLAMASI (belirtili) AD-(n)İn, AD-(İEr/s)İ	GELECEK ZAMAN (rivayet kipi) –(y)EcEkmlİş (< -(y)EcEk i-miş)	DÖNÜŞLÜ ÇATI -(İ)n-
AD TAMLAMASI (belirtisiz) AD AD-(s)İ	PEKİŞTİRME –Dir	İŞTEŞ ÇATI –(İ)ş-
AD TAMLAMASI (zincirleme) AD-(n)İn AD-(İEr/s)İ(nİn)) AD-(İEr/s)İ	GENİŞ ZAMAN –(E/İ)r	DİLEK KİPİ -sE
GEÇMİŞ ZAMAN (belirli) –Di	YETERLİK –(y)Ebil- / -(y)EmE-	DİLEK (HİKAYE) KİPİ- (keşke) –sEydi (< -sE i-di)

KOŞAÇ TÜMCESİ (hikaye kipi) –(y)dİ (< i-di)	GENİŞ ZAMAN (hikaye kipi) –(E/İ)rdİ (< -(E/İ)r i-di)	ULAÇLAR –(y)ken (< i-ken)
ŞİMDİKİ ZAMAN (hikaye kipi) –(i)yordu (< -(İ)yor i-di)	GENİŞ ZAMAN (rivayet kipi) –(E/İ)rmİĞ (< -(E/İ)r imiĞ)	İLGEÇLER -DEn beri, -Dİr
ULAÇLAR –(y)ken (< i-ken)	ADLAŞTIRMA –mE, -mEk, -(y)ŞĞ	ULAÇLAR -Dik + iyelik + -(n)dEn beri
BAĞLAÇLAR/İLGEÇLER ile (>(y)lE)	ADLAŞTIRMA (+İYELİK)+DURUM –mE/ -mEk / -(y)iş (+iyelik) + durum	ULAÇLAR (–Dİ) ... -(y)Elİ
EMİR KİPİ –sİn, -(y)İn(İz), -sİn(ler)	DOLAYLI ANLATIM (emir kipi) “...”/-mE	KOŞUL KİPİ –zaman + - (y)sE (< i-se)
İSTEK KİPİ –(y)E	ULAÇLAR –(y)İp / -mEdEn	KOŞUL KİPİ (koşaç tümceleri) –(y)sE (< i-se)
SIFATLAŞTIRMA –İİ, sİz	ULAÇLAR –(y)ErEk	DİLEK KİPİ (hikaye) – eğer –sE(ydi) (< -sE i-di)
KARŞILAŞTIRMA –DEn daha	ULAÇLAR –(y)E...-(y)E	ETTİRGEN ÇATI –(İ)t-/Dir-/Er-/İr-
ÜSTÜNLÜK en	ULAÇLAR –mE (+iyelik) için / -mEk için	ÇOKLU ETTİRGEN ÇATI –(İ)t-/Dir-/Er-/İr- + -t-/tİr
DURUM (belirtme) –(y)İ	ULAÇLAR –mEk üzere	İŞTEŞ ÇATI+ETTİRGEN ÇATI –(İ)ş- + -tİr-
ŞİMDİKİ ZAMAN (resmi) –mEktE	BAĞLAÇLAR çünkü, bu nedenle, bu yüzden	
İLGİ EKİ –ki	GELECEK ZAMAN –(y)EcEk	
BAĞLAÇLAR de/da	KOŞAÇ TÜMCESİ (gelecek zaman) olacak	

*Kaynak: Bakan (2012)dan alınmıştır.

EK.6 Seviyelere Göre Belirlenmiş Kelime Listesi

A1	A2	B1	B2	C1
abla	açık hava	Abone	abartılı	aceleci
acaba	açıkça (76)	abur cubur	abartmak (25)	acemi
acele	açıklama	acımak	abdest	acente
acele etmek	açıklık (59)	açılış	acayip	acıklı
acı	açılmak	Açlık	acımasız	acılı (16)
acıkmak	açma	açtırmak	açı	acil servis
acil	ada	âdet (65)	adlandırılmak	aciz
aç	adalet (122)	adlandırmak	ağırlaşmak	açık büfe
açık	âdeta	Adliye	ahşap	açık seçik
açıklamak (277)	affetmek	af (56)	akademisyen	açıklanmak
açmak	afiş	Afiyet	akaryakıt	adaçayı
ad	ağrı kesici	ağırlamak	akran	adaletli
adam	ah	ağırlıklı	aksamak	adamcağız
aday	ahlak	Ahır	aksatmak	affetme
adet	ahlaklı	ailecek	aktarılmak	ağa
adım (248)	aidat	ait olmak	aktör	ağır başlı
adlı	ailece	ak	aktris	ağıt
adres	akarsu	akademi	albay	ağlama
aferin	akciğer (46)	akademik	aldanmak	ahiret (20)
affedersiniz	akıllı tahta	akım	aldatma	ahlaki
afiyet olsun	akış (55)	akıtmak	alerji	ahıksızlık
ağ (118)	akrep	aksine	amiral	ahtapot
ağabey	aksi (84)	aktivite	anıt (27)	ailevi
ağaç	aktarmak	Alay	anlaşmazlık	ajans (24)
ağır	aktif (83)	aldatmak (33)	anlatma	akıcı
ağırlık	alay etmek	alev	anma	akılcı
ağız	alaycı	Algı	antrenör (23)	akıllanmak
ağlamak	alçak	algılamak	aralamak	akıntı
ağrı	aldırmak	alım (77)	araştırılmak	akış
ağrımak	âlem	alınmak	arazi	akrabalık
ağustos	alış	alkışlamak	argo	aksaklık
aile	alıştırma	alkollü	arıza	aksesuar
ait	alıştırmak (22)	alt yapı (91)	arızalanmak	aksiyon
akıl	alkış	alt yazı	armağan	al
akıllı	alkol	alternatif	arpa	alabalık
akmak	alma	amaçlamak	arşiv	alâka (18)
akraba	altın	amaçlı	artma	alarm
akşam	amaç	ana baba (38)	asılmak	aleyh
akşam yemeği	aman	ana fikir	asil	âlim (24)
akşamları	amatör	ana haber	aşılmak	allak bullak
alan	ambulans	andırmak (44)	aşınmak (25)	ambar
alet	ameliyat	anılmak	atama	amir
alet	ampul	anî	atasözü	analiz
alfabe	ana yemek	anlama (34)	atış	analiz etmek
alıcı	ana yol	anlaşma	atıştırmak	anayasa
alın	ancak	anlatılmak	avlu	anket

alışkanlık	anı	anlayış	ayaküstü	anmak
alışmak	anımsamak (88)	ansiklopedi	ayçiçeği	ansızın
alışveriş	anında	antrenman	aygıt	antika (19)
alışveriş merkezi	aniden	aracı	ayırt etmek (28)	apart
Allah	animasyon	aracılık	ayırtmak	arabesk
almak	anamlı	aranmak	ayrılık	arena
alo	anlamsız	arayış (60)	azalma	arınmak
alt	anlaşılmak	Arsa	azarlamak	arkeoloji
altı	anlatım	artık	azıcık	arz
altıncı	apartman	arttırmak	baca	arzulamak
altmış	aptal	arz etmek	bağcılık	asgarî
ama	ara sıra	Arzu	bağımsızlık	asgari ücret
amca	arama	asfalt (48)	bağlam	asılmak
an	araştırmacı	Asır	baharat	astrolog
ana	arkadaşlık	asistan	bakan	astroloji
anahtar	artış	Asma	bakınmak	astronomi
anlam	arzu etmek	Aşı	bakırcı	astronot
anlamak	asansör	âşık olmak	bakırcılık	aşırılık
anlaşmak	asker	atak	bakla (23)	aşiret
anlatmak	askerî	atanmak (36)	baklagiller	ata
anne	askerlik	atık	bale	ateşli (23)
anneanne	askı	atılmak	barındırmak	atfetmek
ara	aslında	Atkı	basılı	atılım (24)
araba	asmak	atlatmak	basılmak (49)	atom
araç	aşk	Atlet	basım	avaz
aralık	aşmak	atmosfer	baskın	aydın
aramak	atlamak	atölye (46)	baş başa (37)	aydınlanma
araştırma	av	avcılık	batılı	ayıklamak
araştırmak (151)	avantaj	ayar (47)	bayağı (26)	ayin (21)
arı	avcı	aydınlatma (34)	bayi (51)	ayran gönüllü
arka	avlanmak	aydınlatmak	bebeklik	ayrıcalık
arkadaş	avuç	aydınlık	bedensel	ayırım
armut	ayakta	aykırı	beğenilmek	azap
art	ayarlamak	ayrıntılı	beğenme	azınlık
artı	ayıp	bağımlı	bekarlık	azim
artırmak	aylık	bağırsak (66)	bekleme	azimli
artmak	aynen (70)	bağış	belde	aziz (23)
asıl	ayrıntı	bağışlamak (38)	belediye başkanı (53)	bacı
asla	ayva	bağlantı	belirgin	badem
aslan	azaltmak	bağlı olmak (140)	belirlenmek	bağışıklık
aşağı	bagaj	bağlılık	belirleyici	bahşış
aşama (217)	bağ	bahane	belirli	bakanlık
aşçı	bağımlılık	bakılmak	belirmek	bakir
aşırı (166)	bağımsız	bakır (38)	benlik	bakire
at	bağlaç	bakış açısı	benzetilmek	bakteri
ateş	bağlama	bakma	betimleme	baldız
atmak	bağlanmak	balıkçı (48)	biçimlenmek	ballı
avukat	bakım	Balina	bilardo	balta
ay	bakımından	Balo	bildirim	bando

ayak	bakımlı	Balon	bileşik	bar
ayakkabı	balayı	Bank	bilgin	baraj
ay	bambaşka	barınma	bilim insanı	baraka
ayırmak	bankacı	barınmak	birçoğu	barınak (16)
ayna	bankacılık	barıştırmak	bire bir (26)	bariz
aynı	bant	bari	birliktelik	başbakanlık
ayran	barışmak	Baskı	biyolojik (37)	başkanlık
ayrı	basamak	başarılmak	boncuk (26)	başyazar
ayrıca	basın	başarısızlık	boyalı (23)	baza (19)
ayrılmak	basınç (83)	başlama	böylelikle	belâ
az	bastırmak	başlanmak	böylesi	benzetme
azalmak	başarısız	başörtüsü	brans	bereketli
baba	başbakan	Başrol	bulma	beste
babaaanne	başlatmak	battaniye	bulundurmak (91)	besteci
acak	başlı	baykuş	buluş (34)	bestelemek (16)
bağırarak (243)	başlıca (57)	beğeni	bulvar	beşik (19)
bağlamak	başvuru (115)	beklenmek	bunalım	beyaz perde
bağlı (246)	batırmak	bekletmek (53)	bunaltmak	beygir
bahar	bavul	belirsiz	bunama	beygir gücü
bahçe	bayramlaşmak	belirti	burç	beyin göçü
bahçeli	beceri	belirtmek	bükmek	beyit
bahsetmek	becermek (57)	belirtmek	bükülmek	biçmek
bakış (254)	bedel	benzerlik	bülbül	bildiri
bakkal	bekçi	bereket	bürünmek	bile bile (18)
baklava	beklenti	bırakılmak	büsbütün (26)	bileşim
bakmak	bel	bıyıklı	bütünlük	bilezik
bal	belediye	bildirmek	büyükelçi	bilge
balık	belgesel	Bilek	büzülmek	bilhassa
balkon	belirlemek	bilim adamı	cahil (30)	bilim kurgu
banka	bellek	birader (17)	cahillik	bilinçsiz
banyo	belli etmek (54)	bireysel	cankurtaran	bilişim (29)
banyo yapmak	belli olmak (63)	birikmek (70)	canlandırma	bilisel
barış	bencil	birileri (98)	caymak	bilmece
basit	benimsemek (71)	birleşik	cehennem	bira
basketbol	benzeri (117)	birtakım	cenaze	biyografi
basketbolcu	benzetmek	Bitiş	cennet	blok
basmak	benzin	biyoloji	cılız	bocalamak (18)
baş	benzin istasyonu	bizzat	cinayet	bodur
başarı	beraberlik	boğmak (40)	cip (25)	boğulma
başarılı	berber	boğulmak	çabalamak	borçlu
başarmak	beslenme	bolluk	çağdaş	boşalmak
başka	beslenmek	bomba	çağrılmak	boşanma
başkan	beton (59)	boşaltmak	çalınmak	boy pos
başkası (142)	beyaz eşya	boşuna (35)	çanak	boza
başkent	beyefendi	Bot	çapkın (14)	bozkır
başlamak	bezelye	boyama	çarşaf	bucak
başlangıç (140)	bıkmak	boyatmak	çatışma	budak
başlık (157)	bıyık	boynuz	çatışmak	buğu
başvurmak	bilgilendirmek	böbrek	çavuş (25)	buğulu
batı	bilgili	bölünmek	çayır	bulgu

batmak	bilim	Bronz	çekingen	buyruk
bay	bilimsel	broşür	çekişmek (22)	buz pateni
bayan	bilinç (179)	buhar (32)	çember (25)	bünye
bayat	bilinçli	bulaşıcı	çeşitlilik	büro
bayılmak	bilinmek (368)	bunca	çevik	bürokrasi (33)
bayrak	binlerce	büyüme	çeviri	bürümek
bayram	birdenbire (62)	canlandırmak	çevrili	bütünleşmek
bazen	birikim (83)	canlanmak	çeyiz	büyü
bazı	biriktirmek	canlılık	çıkarma	büyüleyici
bebek	birleştirmek	cemaat	çıkartılmak	büyüteç
bedava	bitkisel	cesaret	çıkılmak	caiz (18)
beden	boğa	Cesur	çılgınlık	canavar (31)
beden eğitimi	boks	cezaevi	çırak	cazibe
beğenmek	boksör	Ciddi	çırpınmak	cazip
bekar	bol bol	cinsel (122)	çırpmak	cemiyet
beklemek	borsa	Coşku	çıtı (28)	cephe
belge	boru	coşmak	çivi	ceset
belki	boş vakit	cömert	çizgi roman	cezalandırmak
belli	boşanmak	cumhuriyet	çizilmek	cezbetmek
ben	boyut	çaba	çizim	cezve
benzemek	bozdurmak	çakmak	çoban	ciddiyet
benzer	bozukluk	çalğı (16)	çömlekçilik	cin
beraber	böcek	çap	dahası	coğrafi (17)
berbat	börek	çaresiz	dalgalanmak	cüce
beri	bugünlerde	çarpıcı	dalgın (26)	cüsse
besin	buğday	çatlamak	dam	çağrışım
beslemek	bulaşmak (58)	çatmak	danışman	çağrıştırmak
beş	bulgur (14)	Çekiç	daralmak	çakal (17)
beşinci	buluşmak	çekirge	dava	çakılı
bey	buradan	çekme	davetli	çakılmak (20)
beyaz	burs	çekmece	dayamak	çalı
beyin	buz	çekyat	dayanak	çam yarması
bez	bütçe	Çeşme	dayanışma	çamaşırhane
bıçak	büyükanne	çevrilmek	dayanma	çaresizlik
bırakmak	büyükbaba	çığlık (74)	değerlendirilmek	çarpışmak
biber	büyükler	çılgın	değiştirilmek	çarpma
biçim	büyüklük (106)	çıplak (73)	delirmek	çatlak
bile	büyütmek	Çim	demet	çavdar
bilet	camı	çoğunluk	demli	çek (35)
bilgi	cevaplamak	çöl (43)	demokrat	çekim
bilgisayar	ceviz	çözölmek	dengeli	çelişki
bilmek	ceza	Çuval	dengesizlik	çelişmek
bin	ciğer	Çürük	denli	çemen
bina	cimri	dağıtım (59)	derman	çerez
binmek	cisim	dair	deterjan (21)	çete
bir	civar	damga	devirmek	çeviklik
biraz	cumhurbaşkanı (134)	damlamak	devretmek (22)	çevirme
birazdan	çağrı (58)	Dana	deyiş	çevreci
birbiri	çaldırmak	dansçı	dışlamak	çığ

birçok	çalışan	darbe	dilimlemek	çıkarmak
birer	çalışılmak (196)	Davet	dinç	çıkartmak
birey (213)	çalıştırmak	davet etmek	dinleyici	çıkıntı
biri	çalma	Davul	diri	çıkıntılı
birim	çam (33)	dayalı	dirsek	çıldırmaq (18)
birinci	çamur	dayanıklı	dişilik	çile
birisi (219)	çare	dedikodu	doğrulamak	çilingir
birkaç	çatı (65)	değınmek (74)	doğuştan	çimen
birleşmek (108)	çay bahçesi	değışme	dokumak	çimento
birlik	çaydanlık	dehşet (45)	dolaylı	çini
birlikte	çekici	delmek (35)	dolma	çolak
bisiklet	çekinmek	demokrasi (189)	donanım	çorak
bisküvi	çekirdek	denetlemek (43)	donuk	çöküş
bitirmek	çelik (59)	Dere	döndürmek	çöplük
bitki	çıkartılmak (191)	derhâl	dönüştürmek	çözümlemek
bitmek	çıkartmak (157)	derinlik	dörtlük	dadanmak
biz	çıkma	Desen	döşemek	dâhil etmek (18)
boğaz	çiçekçi	detay (51)	dövülmek	dâhili (20)
bol	çiftçi	detaylı	drama	daim
borç	çiftlik	devir	durgun	damak (18)
boş	çiğ	devre	duyarlılık	danışmanlık
boş zaman	çilek	Deyim	duygulanmak	dantel
boşluk	çizgi film	Diken	düğün salonu	darbuka
boy	çizme	dikilmek	dümen	davetiye
boya	çocukluk	dilekçe	düşkün	dayatmak (20)
boyamak	çoğalmak	diploma	düşlemek	defile (21)
boyu	çokluk	Direk	düşündürmek	değirmen
boyun	çoktan	direksiyon (59)	düşünme	değışim
boyunca	çoluk çocuk	direkt	düzensiz	deha
bozmak	çözmek	direnmek	düzlük	dekor (27)
bozuk	çubuk	disiplin	ebeveyn	delil
bozulmak	çukur (70)	disiplinli	eda	demirci
bölge	dağcılık	Dişi	eğitilmek	denetim
bölmek	dağılmak (93)	diyerek (163)	eğri	deniz otobüsü (18)
bölüm	dağıtmak	dize (51)	eklem	denizaltı
böyle	daima	dizmek (46)	eksiksiz	denizci
böylece	daire	doçent	ekstra	denizcilik (16)
bu	dalgı	doğruluk (51)	ekşili	depolamak
buçuk	dalış	doğrusu (161)	el ele (29)	dertli
bugün	damar	doğurmak	elbet	dertsiz
bugünkü	damat	Doğuş	elemek	derviş
bulaşık	damla (84)	dolanmak	eleştirmen	derya
bulaşık makinesi	danışmak	dolayısıyla	elverişli	destan
bulmak	davranış	dolmuş	emeklemek	deva
bulunmak	dayak (76)	domuz	ender	devamsızlık
bulut	dayanmak	doyurmak	endüstri	devasa
bulutlu	değerlendirme	döşeme	enflasyon (210)	devlet adamı (20)
buna	değerli	Dövüş	enkaz	devrik
bundan (388)	değışiklik	dövüşmek	eritmek	devrim
bunlar	deli	dram	erkeklik	devrimci

bunu	delikanlı	dua	erozyon	dışlanmak
bunun	demir	dua etmek	erteleme	dikenli
bura	demir yolu	dul (17)	esaret	dimdik
burada	deneme	durdurmak	esir	dinamik
burası	deneyim	duruş	esirgemek	dinletmek
burun	deneyimli	duyarlı	eskici	dinozor
buyurmak	denilmek	duyuru	eskimek	dinsel
buzdolabı	deniz yolu	düdük	esneklik	diplomat
büfe	denk	dünkü	espri	diriliş
bütün	depo	dürüstlük	eşitsizlik	divan
büyük	deprem	düş	eşli	diyar
büyüme	dernek	düşünülmek	eşlik	doğaçlama
cadde	dershane	düşüş	eşlik etmek	doğum kontrolü (16)
cam	dert	düzelme	eşsiz	doku
can	desteklemek	düzenleme	etkileşim	dokuma
canlı (239)	dev	düzenlenmek	ettirmek	dokunuş
ceket	deve	Ebru	evcil	dolaşım (33)
cep	dikdörtgen	Edep	eyalet	dolaştırmak
cep telefonu	dikiş	edilgen	eylemek	dolgu (16)
cetvel	dikkatli	edilme	ezan (33)	dolgun (16)
cevap	dilim	efsane	ezgi	don (29)
cihaz	dinî	eğitmek	ezik	donatmak (20)
cilt (257)	dinlendirmek	eğitmen	faktör	doruk
cins	dip	eğlenceli	farksız	doz
cinsiyet	direk	ehliyet kemeri	fazladan	dönük
coğrafya	diş hekimi	ekonomik	feda etmek	dönülmek
cuma	diş macunu	eksiklik	fedakârlık	dönüm
cumartesi	diyet	el sanatları	feribot	döşek (23)
cümle	diz	Elçi	fermuar	döşenmek
cüzdan	doğal (343)	Elçilik	fert	döviz bürosu
çabuk	doğalgaz	elektrikli	feryat	dövme (20)
çağ (188)	donmak	Elmas	fisildamak	dramatik
çağırma	dostluk	emeklilik	fidan	duraklamak (19)
çalışkan	doymak	Emin	finans	duraksamak (17)
çalışma	dönüş	emin olmak (38)	fonksiyon	durgunluk
çalışma odası	dönüşmek	Emlak	formül	durulamak
çalışmak	dövmek (75)	emlakçı	fotoğrafçı	durulmak
çalmak	duman	emniyet (62)	galip	duşa kabin
çamaşır	duygu	enteresan	gaye	duygulu
çamaşır makinesi	duyulmak	epey	gayet	duygusallık
çanta	duyurmak	erişmek	geciktirmek	duyum
çarpma	düğme (75)	ertelemek	geçirilmek	düğüm
çarşamba	dürüst	esna	geçirme	dürbün
çarşı	düşman	esnek	geçit	dürtü (27)
çatal	düşük	esnemek	geliştirilmek	düşmanlık (29)
çay	düzeltilmek	eşleştirme	general (17)	düşme
çekilmek	düzen	etiket (44)	genişletmek	düşünür (36)
çekmek	düzey	etkileyici	geometri	düzeltilme
çektirmek	düzgün	Etmen	gerçekleştirilmek	ebat (18)
çene	ebe	ev işi	gerçeklik	ebedî (21)

çerçeve (179)	edebiyat	ev sahibi (34)	gereklilik	ecel
çeşit	edilmek	evde kalmış	gereksiz	edat
çeşitli	edinmek	evlendirmek	gerilemek	egemen
çevirmek	efendi (159)	evrak (40)	gerilmek	egemenlik
çevre	egzersiz	evvel	germek	eğilim (118)
çeyrek	eğer	ezberlemek	gevşek	ekin
çıkarmak	eğitimci (18)	ezmek (45)	girişim	ekoloji
çıkış	eğlenme	Faiz	giydirmek	eksen
çıkmaq	eğmek	falan	gizem	elek
çiçek	eh	fanatik	gizemli	element (39)
çift	ehliyet	farkında (116)	göç	elenmek
çiğnemek	ekip	fasulye	göç etmek	eleştirel
çikolata	elbette	faydalanmak	göğüs	elti
çirkin	elektronik	Fen	gök gürültüsü	elveda
çizgi	eleştiri	Fıkra	gökdelen	emzik
çizmek	eleştirmek (65)	Fındık	gömmek	endeks
çocuk	emek	fıstık (28)	gömülmek	endişe
çocuk odası	emekli (74)	fişkırmak	gösterge	endişelenmek
çoğu	emekli olmak	filân	gözde (33)	enginar
çoğul	emir	Fincan	gözetmek	enişte
çok	emmek (47)	Firma	gözlemek	ense
çorap	emretmek	form	gözlemlemek	enstitü
çorba	enerji	fotokopi (39)	gözlenmek	enstrüman
çökmek (117)	erik	fren (52)	gözükmek	er
çöp	ermek	Galeri	grafik	erdem
çöp kutusu	esas	galibiyet	gurbet	ergenlik
çözüm	eskiden	Gar	güçlendirmek	erişim
çünkü	esmek	gece yarısı	güçlenmek	erişkin
dağ	esmer	geçenlerde	güçleşmek	erzak
dağınık	esnaf (90)	geçilmek	güçlük	esinti (17)
daha	estetik (108)	Geçim	güldürü	esrarengiz
dahi (107)	eşit	geçinmek	gülüş	estağfurullah
dâhil	eşitlik	geçme	güreşmek	eş cinsel (19)
dakika	eşleştirmek	gelişim	güvence	eşarp
dal	eşofman	gelişmiş	güz	eşik
dalmak	etken	geliştirme	güzel sanatlar	et suyu (19)
dans	etki	gene	haberci	etik
dans etmek	etkilemek	genel müdür (69)	hadise	etkileşim
dar	etkilenmek	genelleme	hafıza (70)	etli (16)
davranmak	etkili	genişlemek	hak etmek (51)	etnik
dayı	etkin	genişlik (40)	hakaret	etüt
dede	etraf	gerçekçi	halay	ev bark
defa	evlât	gerçekleşme	haliyle (34)	evliya
defter	evlenme	gerçekte (50)	halter	ezber
değer	evlilik	Gereç	hamsi	ezel
değerlendirmek (200)	evren	gerekçe	hapis (71)	ezici
değil	evrensel (55)	gerginlik (37)	hapsetmek	eziyet
değişik	ey (70)	gerilim	haram (21)	faal (16)
değişmek	eyvah	gevşemek	harcanmak	facia

değiştirmek	ezilmek (61)	gezdirmek	hareketsiz	fail
değmek (109)	faaliyet	gezinmek	hasar	fakirlik
dek (111)	fakat (481)	gezinti	hassas	fal
delik (111)	faks	gezme	haşlamak	fani
demek	fakülte	giderek	hat	fanila
denemek	fark etmek	girişmek	hatırlanmak	fantezi
deney	farklılık	giyilmek	hatırlı	far
denge	fayda	giyinmek (69)	hava yastığı	farz (38)
deniz	faydalı	gizlemek	havai fişek	fasıl (21)
denmek (281)	felsefe	gizlenmek	havalandırma (23)	foyans
derece	fırlamak (91)	Golf	hayal gücü	foyton
dergi	fırlatmak	göçmen	hayal kırıklığı	ferah
deri	fırsat	gönderilmek	hayalî	ferman
derin (244)	fırtına	gönüllü	hayatî	fethetmek
ders	fikir	görenek	helal	fetih
destek (215)	fil	görme	hesap makinesi	fevkalâde
devam	final	görüşme	heves	fırtınalı
devam etmek (547)	fiyat	gösterim	hevesli	filiz
devamlı	fizik (72)	Gövde	heyecanlandırmak	filozof
devlet	fiziksel	gözlem	heyelan	fizyoloji
dış	fobi	gri	heyet	gafil
dışarı	forma	göldürmek	hızlanmak	gaflet
diğerk	fotoğraf makinesi	güler yüz	hissedilmek	gaga
dik	fuar	gülümseme	hiza	gamze
dikkat	galiba	güncel	önems etmek	gardiyan
dikkat etmek	garanti	gündelik	hormon	gayrimenkul
dikmek	garip	güreşçi	hukuk	gazi
dil	gayret	gürültülü	hukuki	gebe
dil bilgisi	gayret etmek	gütmek	husus	gebelik
dilek	gazeteci	güvenilir	huzurevi	gebertmek
dilemek	gazetecilik	güvercin	hükmetmek	gece kulübü (17)
din	gazoz	haberleşme	hüzünlü	gecekondu
dinleme	geceleri	hacim	ırk	geçitirmek
dinlemek	gecikmek	hakem	ırkçı	gedik
dinlenmek	geçerli (123)	hakikat (37)	ısıtma	gelişigüzel
dış	geçici	hakikaten	ıslatmak	gemici
dış fırçası	geçiş	haksızlık (50)	ısrar	gemicilik
dışçi	geçmiş zaman	hâlbuki	ısrar etmek	gençleşmek
diyalog	gelecek zaman	hâlen (53)	ışıklı	genetik
diye	geleneksel	halletmek	ibaret	gereksinim
dizi	gelin	ham	içindekiler	gerektirmek
doğa	gelir (523)	hamile	içten (28)	geveze
doğmak	gelişme	Hane	iddialı (30)	geyik
doğramak	geliştirmek	hap (38)	iflas	gezgin
doğru	gençlik	harcama	iftihar etmek	gezici
doğrudan (110)	genelde	harç	ikaz etmek	gırtlak (16)
doğru	geniş zaman	hariç	ikiz (28)	girişimci
doğum	gerçekleşmek	hasret	iktidar	girişimcilik
doğum günü	gerçekleştirmek	hatır	ilahi	gişe (28)

doğum tarihi	gergin	hatıra	ilâve (30)	giyim kuşam
doğum yeri	gıda	hatırlama	ilgilendirmek	gladyatör
doksan	gider (175)	hatırlatmak	ilham	gocuk
doktor	gidermek	havale (56)	ilişkilendirmek	göçebe
dokunmak	gidiş	hayranlık (38)	ilişkili	göçebelik
dokuz	gitar	hayret	ilişmek (25)	göçme
dokuzuncu	giyim (74)	hayret etmek	ilke	göçmek
dolap	gol	hazırlama	ilkel	gölet
dolaşmak	göbek (70)	hedeflemek	ima etmek	görgüsüz
dolayı	gök	hekim	inanç	görkemli (33)
doldurmak	gökyüzü	hesaplamak	incelenmek	görümce
dolmak	gölge	Hırs	incelik	görüntülemek
dolu	gönül	hızlandırmak	indirilmek	gösterişli
domates	görsel	hisse	indirimli	göztaltı (27)
dondurma	görünüş	hitap etmek	iniş (31)	gözetlemek
dost	görüş	holding	inkâr	greyfurt
dosya	gösteri (81)	hoşgörü	inkâr etmek	gübre (33)
dökmek	gözyaşı	Huy	intikam	gülünç (20)
dökülmek	grip	Huzur	ipucu	gümrük (47)
dönem	gurur	huzursuzluk	iskele (50)	gür
döner	güler yüzlü	hücre	ispat etmek	güya
dönmek	gümüş	hükümet (304)	istatistik (30)	haberdar
dördüncü	günah (112)	ısınma	istenmek	hacı (21)
dört	gündem	ısıtmak	istisna	hain
döviz	güneşlenmek	ıslak	isyan	hakan
dudak	günümüzde	ıslanmak	işkence	hak etmek
durak	güreş	ızgara (54)	işleme	hâkim olmak (49)
durmak	güzellik	iade	işletmek	hâkimiyet (38)
durum	haberleşmek	iade etmek	itibar (31)	halat
duş	habersiz	İbadet	itibarıyla (61)	ham madde (47)
duvar	hafıza	ibadet etmek	itici	hamburger
duymak	hafifçe	İçki	itiraf etmek	hamilelik
düğün	haftalık	idare	itiraz (53)	hamle
dükkân	hakim	idare etmek	izlenim	hançer
dün	haklı	iddia	izlenmek	haraç
dünya	haksız	iddia etmek (81)	jandarma (37)	harman
düşmek	halı saha	ihtiyar (60)	jest	has
düşünce	halka	iken	kabarmak	hasat
düşünmek	hamam	iki yüzlü	kabartmak	haset
düşürmek (135)	hamur	ikram etmek	kabiliyetli	haşa
düz	han	ilân etmek	kabin (34)	haşhaş
düzenlemek	hanımefendi	İlgisiz	kalça	haşlanmak
düzenli	hapşırmaq	ilim	kalıcı	hattat
eczane	harçlık	ilişkin	kalınlık	havalimanı
efendim	hareketli	ilk yardım (50)	kalkan	havlamak (17)
eğilmek (108)	hata	ilköğretim	kanaat	hayal meyal
eğitim	hatalı	imalat	kanepe (41)	hayıflanmak
eğlence	hatta	imam (46)	kanguru	haykırmak (30)
eğlenmek	hava yolu	inanılmaz	kanmak	haylazlık
ek	havra	inat (43)	kapasite	hayvansal (31)

ekim	hayal	inceleme	kapsam	haz
eklemek	hayal etmek	İncir	kâr etmek	hazım
ekmek	hayran	insanlık	kâr etmek	hazırcevap
ekonomi	hele	insanoğlu	karate	hazine
ekran	helikopter	inşa etmek	kargaşa	hazmetmek
eksik	hentbol	ipek	kargo	hazret
ekşi	herhâlde	istifa etmek	kariyer	helva
el	heyecan	iş adamı	karma	hemcins
elbise	heyecanlanmak	iş birliği	karton	herif
elektrik	heyecanlı	işlemek	kas	hey
elektrik süpürgesi	hırsız	işlenmek	kaşımak (23)	heybetli
elektronik posta	hırsızlık	İşsiz	kategori	heykel
eleman	hiçbiri	İştah	katil	hıçkırmak
elli	his	işveren	kavanoz	hırçın
elma	hitap	itfaiye	kavşak	hırdavatçı
en	hizmetçi	iyileştirmek	kavurmak (37)	hırka
engel (126)	hobi	jimnastik	kaymakam (17)	hikayeci
engellemek	horlamak	kabiliyet	kaynaşmak	hile
erkek	horoz	kabullenmek	kaynata	hindi
erkek kardeş	hortum	kaçınmak	kazan	hissettirmek
erken	hoşgörülü	kaçış	kazanılmak	homurdanmak (17)
ertesi	huzurlu	Kader	kazık	hoparlör (24)
eser (214)	huzursuz	kahraman	kazmak	horon
eski	hüzün (75)	kalan	kep	hoşaf
eş	ısı (148)	Kaleci	kepçe (15)	hoşluk
eşek	ısınmak	kalkınma	kesinti	höyük
eşya	ıspanak (40)	kalma	kesintisiz	hurdacı
et	icat	kalorifer	kestirmek (53)	hücum (32)
etek	icat etmek	kameraman	kına	hüküm
etkinlik	içerik	Kamp	kıpırdamak	hükümdar
etmek	içerisi (208)	kamyonet	kır	hükümlü
ev	içermek	kandırmak	kırıklık	hülya
ev hanımı	içilmek (57)	kanıt	kırsal	hüner
evet	içirmek	kanıtlamak	kısıtlamak	ıhlamur
evlenmek	ideal	Kanun	kıskançlık	ıslık (20)
evli	ihmal etmek	kapatılmak	kıta	ısrarlı
eylem	ihtimal	kapılmak	kıyaslamak	ıssız (21)
eylül	ikili	kaptırmak	kıymak	ıstırap
fabrika	ikna etmek	karabiber (50)	kıymetli	ışın
fakir	ilân	karaciğer	kil	ışınlanmak
fare	ilâve etmek	karakol (42)	kilim	ıvır zıvır
fark	ilçe	karanfil	kilitlemek	ibret
farklı	ileride	kararlaştırmak	kin	icap
fatura	ileti	kardeşlik	kirpik	icra
fazla	iletmek	Karga	kitli	icra etmek
festival	imkân	karınca	kod (77)	icraat (17)
fırça	imkânsız	karikatür	kontrat	içgüdü
fırçalamak	imza	karmaşık	konuksever	içli dışlı
fırın	imzalamak	Karne	konuşkan	idam
fiil	inanmak	karşın	konuşulmak	ideoloji (56)

film	inatçı	karşıt	koridor	idrak etmek
fotoğraf	indirim	Kartal	korna	iftira
futbol	inşaat	kasaba	koşturmak	ihale (97)
futbolcu	intihar	kastetmek	koşu	iharet (18)
garaj	iplik (27)	Kaş	köken	ihbar (16)
garson	iptal	katılım	kömür	ihlâl (17)
gaz	iptal etmek	katılımcı	köpekbalığı	ihlal etmek
gazete	iri (88)	katılma	köpük	ihmal (19)
gece	isimli	katkı	köşk	ihracat
geç	isteme	katlamak	kötümser	ihraç etmek
geçe	ister	kavram	kriter	ihtiras
geçen	iş arkadaşı	Kaya	kumar	ihtişam (20)
geçirmek	işaret etmek	kayınbirader	kumpir	ihtiyarlamak
geçmek	işitmek	kayınpeder	kur	ikamet
geçmiş	işlem	kayınvalide	kurumak	ikametgah
gelecek	işletme	kaynaklanmak	kurutmak	ikilik
gelen (591)	işsizlik	kaynana	kusma	ikna (17)
gelenek	itibaren	Kaz	kusmak	ikram (19)
gelişmek	itiraz etmek	kazanç	kuşak	iksir
gelmek	itmek	kazandırmak	kuşkusuz	ilerleme (21)
gemi	iyice	kazanma	kuzu	ilerleyiş
genç	iyileşme	kazma	küçümsemek	iletken (19)
genel	iyilik (47)	kesilmek	küfür	ilgi alanı (21)
genellikle	iyimser	kesim	kül	ilgi çekici
geniş	iz	keskin	kümes	ilgisizlik
gerçek	izleme	keşif	küp	imal etmek
gerçekten	izleyici	Keyif	küsmek	iman
gerek (653)	kaba	keyifli	kütle	imar
gerekli (351)	kabak (31)	kıl	lâcivert	imge
gerekmek (1782)	kaban	kılıç	lâf	imla
geri	kablo (90)	kısaca	lahana	imparator
getirmek	kabuk	kısım	lâkin	imrenmek
gezi	kadro	kıskanmak	lâyık	imtihan (21)
gezme	kahkaha	Kışın	leğen	inandırmak
gibi	kahvehane (68)	kıymet	leke	incecik
giriş	kaldırım	kızarmak	liderlik	inci
girmek	kalıp	kızdırmak	makale	incitmek (20)
gitmek	kamera	Kibrit	makam	infaz (19)
giymek	kampanya	Kiler	makara	inlemek
giysi	kamyon	kimi	maket	insafsız
gizli	kanat	kimya	mana	intihar etmek
göl	kanser	kimyasal	manevî	irade
gömlek	kap	kiracı (33)	manken	irtibat (16)
göndermek	kapamak	kiralık	manşet	is
göre	kapanmak	kirlenmek	mantıklı	isabet
görev	kaplamak	kirletmek	mantıksız	ishal
görevli	kaplan	kitle	manto	iskelet
görmek	kaplumbağa	Koç	maruz	iskemle
görölmek (620)	kapmak	kokulu	maske	ispat (20)
görünmek	kapsamak	kolonya	masum (23)	ispatlamak

görüntü (271)	kaptan	komutan (45)	maşallah	istifade
görünüm (129)	kâr	konaklamak	materyal	istihbarat (16)
görüşmek	kara tahta	konferans	meclis (172)	istihdam (30)
göstermek	kara yolu	konferans salonu	meğer	istikamet (20)
götürmek	karakter	konfor	melek	istikrar (45)
göz	karamsar	kongre	melodi	istismar (17)
gözlük	kararlı	konmak	menemen	isyan etmek
gram	karın	konuk	merhamet	işgal
grup	karişmak	konum	merkezî (43)	işgal etmek
güç (733)	karlı	koparmak	mermer (49)	işletim
güçlü	karşılama	kopya	mermi	işlev
gül	karşılaşmak	korkutmak	mescit (29)	itaat etmek
güle güle	karşılaştırmak	koruma	mesele (201)	ithaf
gülmek	karşılık	korunmak	meslekî	ithal
gülümsemek	karşılıklı	koruyucu	meslektaş (46)	ithal etmek
gün	kaset	koşul	metot	ithalât
günaydın	katlanmak	Kot	mevki	itina
gündüz	kavga	kova	mırıldanmak	itiraf
güneş	kavga etmek	kovalamak	mil	ittifak (17)
güneşli	kavramak	koyu	milliyetçi	ivedilikle
güney	kavuşmak	koyulmak	milyonlarca	izah etmek
günlük	kaygı (113)	köfte (33)	mimik	jakuzi
gürültü	kayıp	Kök	misal	jüri (17)
gürültü yapmak	kayısı	köle	mizah	kabile
güven (170)	kaymak	kör	model (301)	kabullenme
güvenli	kaynak	kötülük	mont	kâbus (20)
güvenlik	kaynamak	Krem	motivasyon	kaçak
güvenmek	kaynatmak	kriz	muayenehane	kadeh
güzel	keçi	kucak	muhasabe	kadınlık
ha (114)	kek (24)	kucaklamak	muhasibeci	kafes
haber	kel	kullanıcı	muhtemel	kaide
hadi	kelebek	kulübe	mumya	kâinat
hafif	keman	kurabiye	musiki	kakao
hafta	kemik	kurnaz	mücadele etmek	kalıntı (29)
hafta içi	kesici	kuru fasulye	müdahale	kalkınmak
hafta sonu	keşfetmek	kuru yemiş	müdahale etmek	kalp krizi (26)
hak	keşke (88)	kurucu	müessese	kamaşmak
hakkında	kılmak (182)	Kurul	müfettiş (33)	kamu
hâl	kırılmak	kuruluş	mülk	kamuoyu
hala	kiyafet	kurum	müzisyen	kanama
hâlâ	kıyı	Kusur	nadir	kanamak
halı	kızartma	kuşku	nakil	kandil
halk	kibar	kuvvet (68)	nal	kanlı
hangi	kilise	kuvvetli	nane	kapıcı
hangisi	kilit	kuyruk	nasip	kaplı
hanım	kilolu	Kuyu	naylon	kapsamlı
hani (149)	kira	küçüklük	negatif	kararlılık
harcamak	kiralamak	künefe	nezaket	kararmak
hareket	kirlilik	Kürek	nice	kararsız
hareket etmek	kişilik	laboratuvar	nihayet	karbondioksit

harf	kişisel	lâstik	nitekim	karış
harika	kitapçı	Levha	nitelemek	karışıklık
harita	klima	Leylek	niyetlenmek	karışım
hasta	kocaman	limonata	nohut	karides (40)
hastalanmak	kokmak (86)	Lisans	objektif	kârlı
hastalık	kola	lüks	okunma	karşıtlık
hastane	kolayca	mabet	okutulmak	kartpostal
hatırlamak	kolaylık	madalya	olağan	karyola (20)
hava	kompozisyon	maddî	olanaksız	kâse
hava durumu	komşu	madem	olimpiyat	kasılmak
havaalanı	konaklama	magazin	olta	kasıt
havlu	konut	mahkeme	olunmak	kask
havuç	korku	Mantı	oluşturulmak	katalog (27)
havuz	korkunç	manzaralı	omlet	katık
hayat	köprü	maydanoz (42)	onarmak	katır
haydi	köylü	medeniyet	organik (33)	katletmek
hayır	kral (78)	medya	organizasyon	katliam (23)
hayırlı	kredi	mesafe	organize	katman
hayvan	kuaför	Mesai	orijinal (36)	kavak
hayvanat bahçesi	kullanılmak	mevcut	orkestra	kavim
hazır	kullanım	mikrop	ortaklık	kaydırmak
hazırlamak	kulüp	minare	ortalık	kaygılanmak
hazırlanmak	kum	Minik	ortaöğretim	kayık
hazırlık	kumaş	misafirperver	otoyol	kazazede
haziran	kupa	modern	oturtmak	kebabçı
hece	kural	mor (38)	oturulmak	keder
hedef (274)	kurbağa	motorin	oturum	kederli
hediye	kurban	motorlu	ova	kepek (20)
hediye etmek	kurşun kalem	Mucit	oysaki	kepenk (16)
hem	kurt	muhabbet	oyunculuk (23)	kermes
hemen	kurtarmak	muhtaç	ödetmek	kertenkele
hemşire	kurtulmak	muhtar (64)	öfkeli (24)	kesinlik
henüz	kurulamak	muhteşem	öge	kıkırdamak
hep	kurulmak	mum (37)	öğrenim (33)	kılavuz
hepsi	kutlama	musluk	öğüt	kılık
her	kutlamak	mutfak robotu	öksüz	kılık kıyafet
her gün	kutsal	mutlu olmak (50)	ölçülmek	kınamak
her şey	kuzen	mücadele	ölçüt	kısır
her zaman	kültürel	mühendislik	ölümcül	kısmen
herhangi	lale	mümkün	ölümlü	kısmet
herkes	lâmba (83)	mümkün olmak	ölümsüzleşmek	kıyamet
hesap	lider	müracaat	ömürlü	kız kuruşu
hız	liman	müsait	önder	kızıl
hızlı	maaş	müthiş (102)	halinwiz	kireç
hiç	macera	Nakış	önlenmek	klarnet
hiçbir	maden	nar (26)	örgüt	kllinik
hikaye	maden suyu	Nazik	örtülü	klip
hissetmek	mağara	nem (37)	ötmek	kokoreç
hizmet	makyaj	Nemli	övgü	kolej
hoca	maliyet (108)	neredeyse	özendirmek	kolye

hoş	mandalina	nesil	özgün	kombi
hoşça	mangal	Neşe	pabuç	komple (16)
hoşça kal	mantar (55)	net	palyaço	konak
hoşlanmak	mantık (85)	netice	pancar	konsantrasyon
ılık	manzara	neyse	papağan	konservatuvar
ırmak	marul (24)	Nikah	papatya	konserve
ısırmak	masa tenisi	nikahlı	parçacık	konsolosluk
ışık	masal	nitelikli	parçalanmak	kontör
iç	masraf	niyet	pas	korkak
içecek	maymun (33)	Nöbet	patlama	kovmak
içeri	mendil	nöbetçi	paylaşılma	kovuk
için	meraklı	nüfus	pazarlanmak	kozmik
içinde	meşhur	odak	pekiştirmek	körpe
içmek	metal	odun	pekmez	köstebek
idi	mezar	Ok	peltek	kraliçe
ifade	mısır	okunmak	penguen	krema (36)
ifade etmek (190)	mide	okutmak	pergel	kukla
ihtiyaç	miktar	okyanus	peş peşe	kul
iki	millî	olası	peşin	kulp
ikinci	mimari	olasılık	pırasa	kumanda
iklim	mobilya	Olgun	pısırik	kumsal
il (132)	moda	olgunlaşmak	pikap	kundura
ilaç	moral	olma	pişman olmak	kurdele
ile	motosiklet	Oluk	piyasa	kursak
ileri	muayene etmek	oluş	piyes	kurşun
ilerlemek	mutlu etmek	onay	plânlanmak	kuru temizleme
iletişim	mutluluk	onaylamak	popüler	küçükük
ilgi	namaz (112)	Ortak	porcelen (23)	külâh (17)
ilgilenmek	namaz kılmak (44)	ortalama	portre	kültürlü
ilgili	nefes	oyalamak	poster	külüstür
ilginç	nehir (53)	oynanmak	pozitif	küme
ilişki	neşeli	oynatmak	pul	küpe
ilk	nişan	Oysa	radikal	kürk
ilkbahar	nişanlanmak	öbür (75)	raket	kürsü (31)
ilkokul	nişanlı	ödenmek	rastlanmak	küvet
ince	nitelik	ödüllendirmek	raylı	lakap
incelemek	oksijen	öfkelenmek	refah	lanet
indirmek	okşamak (72)	öğrenme	resmen	lanetlemek
inek	okur	öğretim (38)	rezalet	lâzer
inmek	okuyucu	Öğün	rezervasyon (15)	leziz
insan	olabilir	Öküz	rezil	lig
inşallah	olağanüstü	ölçek	riskli	lokma
internet	olanak	Ölçülü	robot	mağdur
internet kafe	oldukça	ölü	romancı	maharet
ip	olumsuzluk	önceleri (55)	röportaj	mahkûm
ise	omuz	öncelik	ruhsat	mahvetmek
isim	onur (75)	önemsemek	saçılmak	mahzun
istasyon	operasyon (91)	öngörmek	saçma	maksat
istek	oradan	öte	saçmak	makul (25)
istemek	oran	öteki	saçmalık	mama

iş	ordu	ötürü	sağdıç	mandal
iş yeri	ot	Ötüş	sahi (24)	marş
işaret	otogar	Övgü	sakatlık	martı
işaretlemek	oy (128)	övmek	sakıncalı	masaj
işçi	oyuncak (88)	övünmek	sakınmak	maşa
işte	ödül	öylece (46)	sakinleştirmek	maya
iyi	öfke	öylesine	salgılamak	mayalamak
iyileşmek	öldürmek (188)	özen	saman	mecaz
izin	ölmek	özenli	samimiyet	mecbur
izlemek	ölüm	özenmek	sanatsal (27)	mecmua
kabul	ömür	özet	sancı	meçhul
kabul etmek	önceden	özetlemek	sandık	mehtap
kaç	öncelikle	özgü	santral (35)	mektep
kaçıncı	önem	Özgür	saptanmak	menekşe
kaçırmak	öpüşmek (30)	özgürce	sarkmak	menfaat
kaçmak	örtmek (78)	özgürlük	savurgan	mert
kaçta	örtü (81)	özgüven	savurmak	meşe
kadar	örümcek	özlem	seçkin	meyhane (52)
kadın	öz	Özne	selamlamak	meyletmek
kafa	padişah	Paça	selvi	mısra
kafe	pamuk	palto (25)	sempati (23)	mızıka
kâğıt	para üstü	panik (48)	sempozyum	minder
kahvaltı	paralel (72)	pano	sermaye	mistik
kahvaltı yapmak	park etmek	papaz (17)	serseri	muazzam
kahve	patron	paragraf	sertleşmek (27)	mubah
kahverengi	pay (152)	parçalamak (36)	sertlik (24)	mucize
kala	pek	parfüm	serüven	muhabir
kalabalık	performans	parlak	seslendirmek	mu halefet
kaldırmak	personel (124)	parlamak	sessizce	muhatap
kale	petrol	Paşa	sevdirmek	muhit
kalem	pide	patlatmak (33)	seyrek	muhtemelen
kalın	pizza	pazarlama	sezdirmek	müddet
kalite	plânlamak	pazarlamak	sezmek	müezzin
kaliteli	plâstik (75)	pazarlık	sığdırmak	mühim
kalkmak	poğaç	pazarlık yapmak	sığır	müjde
kalmak	politika	peçete (18)	sıkça	mülkiyet
kalp	portakal suyu	Pense	sıklık	müracaat etmek
kan	postacı	peş	sımsıkı	mürekkep
kanal	pozisyon (94)	peşinde	sınıflandırmak	müsaade
kantin	pratik	peygamber	sınırlandırma	müsaade etmek
kapak (142)	profesör	Pınar	sıralama	müstakil
kapalı	profesyonel	pırıl pırıl	sırılsıklam	müştaşar
kapatmak	proje	pırlanta	sırıtmak (22)	müteahhit
kapı	psikolog	pijama	sıska	mütevazı (26)
kar	psikoloji	Pil	sızlanmak	nabız
kara (147)	puan	pislik	sindirim	nadide
karanlık	raf	pişirilmek	sindirmek (30)	nafile
karar	rağmen	pişman	sinemacı	namus (25)
kardeş	rahatlamak	piyano	sinyal (31)	namuslu
kare	rahatlatmak	plânlama	sivil	nankör

karı	rahatlık (55)	Planlı	siyasal	nargile
karışık	rahatlıkla	plansız	siyasî	nazar
karıştırmak	rahatsızlık	politik	slogan	nevrus
karpuz	rakip	politikacı	soğutmak	ney
karşı	randevu (33)	posta kutusu	solak	nimet
kart	rapor	postalamak	solmak	ninni
kasa	reçete	püskürtmek	sopa	niyetli
kasap	rejim	radasyon	sorgulama	nizami
kasım	reklam	rahatça	soruşturmak	numune
kasiyer	rengarenk	rahatlatmak	sosyoloji	nur (16)
kaşık	resmî	rastgele	soya fasulyesi	oduncu
kat	rica	rastlamak	soylu	odunluk
katı	rica etmek	reddetmek	söğüt	oje
katılmak	rol	rehber	söylenti	oklava
katlı	roman	Reis	staj	olgu
katmak	ruh	rekabet	sulanmak	olgunluk
kavun	rüya	resimli	sularında	oluşum
kaybetmek	rüzgarlı	ressam	suskun (24)	omurga
kaybolmak (163)	sabır	Rıza	sülale	onarım
kaydetmek	sabırlı	Risk	sünger (24)	opera
kaydolmak	sabretmek	ritim	sünnet	optik
kayıt	saha	rol yapmak	süpermarket	otorite
kaza	sakal	ruhsal (67)	süreç	ozan (22)
kazak	sakın	saatlerce	sürgün	öğreti
kazanmak	sakin	sabit	sürüklenmek	öğretici
kebab	sakinleşmek	sabitlemek	sürükleyici	öğretim üyesi
keci	saklanmak	saçlı	sürüş	ölçüm
kelime	saldırı (82)	Saf	süzülmek	ömür boyu
kemer	saldırmak	Saflik	şahit	örgü
kenar	sandviç	sağanak	şahitlik	öz geçmiş
kendi	sanki	sağlama	şahsî (24)	özel sektör
kent	saray	sağlanmak	şahsiyet	özelleştirmek
kere	sarışın	sahnelemek	şalgam suyu	panel
kesin (175)	savaşmak	sahnelenmek	şampiyonluk	panjur
kesinlikle	saye	sahte	şarj	pansiyon
kesmek	saygılı	sakallı	şebeke	parke
kez	sayılı	sakat	şeffaf	patlak
kırık	sayılmak	sakatlanmak	şekillenmek	paylaşım
kırk	saz	sakınca	şıpsevdi	perişan
kırmak	seçilmek	Saklı	şifreli	pestil
kırmızı	seçim	Saksı	şişmanlık	plâka
kısa	sekreter	saldırgan	şuna	porsiyon
kış	sembol	salıncak	tabaka	poşet
kız	senaryo	sallanmak	taban	prens
kız kardeş	seslenmek	salmak	tabanca	prenses
kızartmak	sessizlik	samimî	tabelâ (29)	pusula
kızgın	sevap (19)	sanayi	tabîî	put
kızmak	sevilmek	sanılmak (47)	takı	püf noktası
ki	sevimli	sap (35)	takılı	rafting
kilo	seyirci	saptamak	takinmak	rağbet

kilogram	sıĝmak	sararmak	taklit	raĝbet etmek
kilometre	sıkı	sarhoş	taktik (35)	rahip
kim	sıkıcı	Sarma	tamamıyla	rahmetli
kimlik	sınırlı (91)	sarsılmak	tamircilik	randevulaşmak
kimse	sıralamak	sarsmak (40)	tanık	resepsiyon
kir	sırt	satılmak	tanıtılmak	resmiyet
kiraz	sinirlenmek	Satır	tank (24)	revani
kirli	siyaset	satranç	tapu	reyon
kişi	soba	savcı (44)	tarafsız	rivayet
kitap	soda	savunma	tarafıtar	romantik
kitaplık	sofra	saygın	tarhana çorbası	ruhi
klâsik	sonsuz	sayısal	tarihsel (40)	saadet
koca	sorulmak	sayısız	tasalanmak	sadakat
koklamak	sos	seçmeli	tasarlanmak	sağ salim
koku	söndürmek	Sel	tasarruf etmek	salep
kol	sönmek (60)	seminer	taşırmak	sakinleştirici
kolay	söylem (59)	Senet	taşıyıcı	salak (16)
koltuk	söylenmek	sepet (48)	taşra	salça
komik	söz etmek (190)	Sergi	tatmin	saltanat
konser	sözleşme	sergilemek	tatsız	sanal
kontrol	stadyum	sergilenmek	tayin	sanatsever
kontrol etmek	stresli	seri	tayin etmek	sandal
konu	sucuk	sermek	taze fasulye	seçmen
konuşma	suçlamak (63)	serpmek	tebessüm	seferberlik
konuşmak	sultan	servet	tek tek	sektör
kopmak (124)	sürdürmek	set	teker teker	selvi boylu
korkmak	sürpriz yapmak	sevecen	teklif	semaver
korumak	süs	sevindirici	tekrarlanmak	semazen
koşmak	süslemek	sevme	telâş	semt
koymak	süslü	seyir	telgraf	sendika
koyun	şahıs	sıçramak	telsiz	serçe
köpek	şair	sıĝınmak (70)	tema	sertifika
köşe	şakacı	sıkıntılı	temas	sevinç
kötü	şampiyon	sıkışmak	temas etmek	sezon
köy	şanslı	sıkıştırmak (42)	teneke	sıĝınak
kravat	şarap	sıkımak	tepsi	sincap
kredi kartı	şarkıcı	sınıflandırma	ter	sinmek
kulak	şaşkın	sınırlamak	terbiye	sirk
kule	şiir	sınırsız	terbiyesiz	sirke
kullanma	şimdiki zaman	sır	terfi etmek	skor
kullanmak	şimdilik	sıradan	terk edilmek	soluk
kurmak	şirket	sıralanmak	terör	soruşturma
kurs	şışmanlamak	sıvı yağ (35)	tersi (44)	sosyalleşme
kuru	şışmek	sıyılmak (35)	tersine	sörf
kuş	şunu	sızlamak	tertemiz	sunulmak
kutu	tahmin etmek	sızmak	tesadüf	suret
kuzey	taksit	sigorta	tesisat (31)	süzgeç
küçük	tamamen	silinmek	testere	şal
kültür	tamirci	simge	teşvik etmek	şampiyona
kütüphane	tanım	simgelemek	tetik	şef

lavabo	tanıtım	simitçi	tıbbi	şehit
lâzım	tapınak	sinir	tıkamak	şehriye
lezzet	tarım	Sis	tıpkı	şıra
lezzetli	tarif	Sisli	tır	şimşek
limon	tarihî	Sivri	tıraş	şofben
lira	tarla	sivrisinek	tıraşlı	şömine
lise	tartışılmak (95)	siyasetçi	titiz	şube
liste	tartmak	soğumak	titizlik (30)	şükran
litre	tarz	sokulmak (79)	titreme	şüphelenmek
lokanta	tasarım	solumak	toplumsal srse	şüpheli
lütfe	taşınmak	somut	torba (96)	tabir
maalesef	taşıt	sonuçlanmak	torun	tabiri caizse
maç	tava	sorgulamak	tramvay (22)	taburcu
madde (629)	tavan	sorumlu	tuğla	tabure
mağaza	tavan	sorumluluk	turp	tafsilat
makarna	tavır	Soy	tutku	tahammül
makas	tebrik	soyunmak	tutkun	tahlil
makine	tebrik etmek	soyut (55)	tutturmak	tahlil etmek
mal (331)	tecrübe	sökmek (43)	tutulmak	tahrip etmek
malzeme	tehlike	Sözde	tutumlu	tahsil
manav	tekne	Sözel	tutunmak	tahsil etmek
marka	teknik	strateji	tutuşmak	taht
market	teknolojik	Subay	tüccar	taksitli
mart	tel	Suçlu	tüfek	talih
masa	temizlik	suçsuz	tüh	talihsiz
matematik	temsil etmek	surat	tüketici	talimat
mavi	temsilci (93)	susamak	türemek	tamir
mayıs	tencere (112)	susturmak	türetmek	tansiyon
mekân	tereyağı	sûrat	tütmek	tarçın
mektup	terk etmek	sürüklemek	tütün	tarikât
memleket	terzi (21)	sürülmek	uçurtma	tas
memnun	teslim	sürünmek	ufak tefek	tasa
memnun olmak	teslim etmek	süsleme	uğultu	tasavvuf
memur	test	Sütlaç	ulaşılma	tasavvur etmek
menü	tıp	süzme (69)	ulaştırma	taslak
merak	ticaret	şakalaşma	umma	tasvir
merak etmek	tilki	Şan	unutulma	taviz
mercimek	timsah	şaşırtıcı	usul	tayfa
merdiven	tıp	şaşırtma	usulca	tedirgin
merhaba	titremek (92)	şaşkınlık (61)	meşale	tekerleme
merkez	topluluk	şaşmak (38)	uygulamalı	teklif etmek
mesaj	tost	Şefkat	uygulanma	tekme
meselâ	tören	şeref	uygunluk (26)	telafi
meslek	trilyon (60)	şerit	uyum	telafi etmek
meşgul	turist	şeytan	uzaklaştırmak	teleferik
metin	turizm	şiddetli	uzaklık (50)	tembih etmek
metre	tükenmek	Şifre	uzamak	temin etmek
metro	tüketmek	şikâyetçi	ünite	teminat
mevsim	tükürmek	şimdiden (42)	ürkeklik	temsil
meydan	tüp	şimdilerde	ürkmek	ten

meyve	türkü	Şirin	ürkütücü	tenkit
meyve suyu	tüy	şiş kebab	üste	tenkit etmek
mezun	ufak	şok (67)	üstlenmek	tepinmek
mezun olmak	uğraşmak	şöhret	vahşi	teras
millet	ulaşım	Şölen	varsayım	tercüman
milliyet	ulaştırmak	Şurup	varsaymak	tercüme
milyar	ulus	şükretmek	vay	tereddüt
milyon	ulusal	şükür	vedalaşmak	tereddüt etmek
mimar	umut	şüphe	vefat etmek	terfi
minibüs	un (119)	tabiat	veli (35)	terim
misafir	utanmak	tahammül etmek	verim	terminal
motor (151)	uyandırmak	tahıl (36)	veteriner	tespih
muayene	uymak	tahmin	veterinerlik	teşebbüs
muayene olmak	uzaklaşmak (123)	takdir	vurgu	teşhis
mutfak	uzay	takdir etmek	vuruş	teşkilât
mutlaka	uzman	takılmak	yahu	teşvik
mutlu	uzunluk	takip	yakılmak	tetiklemek
muz	üretmek	taklit etmek	yakınlaştırmak	teyp
müdür	ürün	taksici	yakınlık	tıklamak
mühendis	üstüne	talep	yaklaştırmak	ticari
mükemmel	üzeri	talep etmek (53)	yalın	toka
müşteri	üzüntü	tamamlanmak	yalvarmak	tokat
müze	vadi	tamirhane	yanılmak	topal
müzik	vali	tanıdık	yankılanmak	tozlu
nakit	vallahi (72)	tanımlamak	yanlıklık	transfer
nasıl	var olmak (97)	tanınmak	yansımak	tuhaf
ne	vatan	tanıştırmak	yapayalnız	tulum
neden	verilmek	tasarlamak	yapıştırıcı	turşu
nefret	verme	tasarruf	yapıştırmak	tutucu
nefret etmek	vesaire	taşıma	yaratılış	tutum
nere	vişne (17)	taşmak	yaratmak	tuzak
nerede	vişne suyu	Tavla	yargı	tül
nereden	voleybol	Tavla	yargılamak	tümce
nereli	yakalanmak	tecrübeli	yasa	tünel
neresi	yakında	tedbir	yasaklamak	türbe (25)
nereye	yalancı	Tehdit	yasal	tüylü
nesne	yalnızca	tehdit etmek	yaşantı	ufuk
niçin	yalnızlık	tehlike	yaşatmak	uğur
nisan	yangın	tekerlek (41)	yaşlılık	uğurlamak
niye (220)	yansıtmak	teknik direktör	yat	ulu
nokta	yapım	tembellik	yatkın	umutlu
normal	yapışmak	tepki	yavaşça	uyanık
not	yapıt	teselli etmek	yavaşlamak	uydurmak
numara	yapma	tesis	yavaşlatmak	uyuklamak
o	yaptırmak	tespit (115)	yay	uzmanlaşmak
ocak	yara (82)	tespit etmek	yaya	uzun boylu
oda	yaralanmak	teşvik etmek	yayımlamak	ümit
ofis	yaralı	Tez	yaymak	ün
oğlan	yaramak	tıkanmak	yeğlemek	üretici
oğul	yararlanmak	Tırnak	yelpaze	ürkek

okul	yardımsever	tırnak makası	yemekhane	ürpermek
okuma	yarış	tohum	yemin etmek	üslûp
okumak	yarışma	toplanmak	yenge	üstat
olay	yarışmak	tornavida	yenilemek	üstelik
olmak	yaşama	tost makinesi	yepyeni	üvey
olumlu	yaşlanmak	traktör	yerleşim	vaat
olumsuz	yatırmak	Uçuş	yerleştirilmek	vaat etmek
oluşmak	yavru	unsur	yeryüzü	vade
oluşturmak	yayılmak	uyarılmak	yeter	vadeli
on	yazar	uyumlu	yetersiz	vakıf
onlar	yazık	uzmanlık	yetim	vasıf
onun	yazılmak	ücretsiz	yetinme	vazife
onuncu	yazım	üretilmek	yetinmek	veda etmek
ora	yazın	üretim	yetişkin	vekil (21)
orada	yeğen	üstünlük	yetiştirilmek	velet
orası	yem	Vapur	yetiştirme	veresiye
organ	yeniden	Variş	yıkama	vergi
orman	yenilik	Vasıta	yıklamak	vesile
orta	yenilmek	Vazo	yıkmak	vezne
ortam	yer altı	verimli	yılbaşı	vida
otel	yerinde	vicdan	yıldırım	vinç
otobüs	yerleşmek	Video	yırtmak	viraj
otomatik	yerli	Villa	yinelemek	virüs
otomobil	yetenek	vitamin	yoğunlaşmak	vitamin
otopark	yetenekli	Vize	yoklamak (28)	vites
oturma	yeterlilik	yaka	yokluk	vitrin
oturma odası	yetkili	Yakıt	yoksun	yahut
oturmak	yılan	yaklaşım	yorgan	yakınmak
otuz	yıllarca	yapımcı	yormak	yalı
oynamak	yıllık	yapraklı	yorumlamak	yanaşmak
oyun	yoğunluk	yaratıcı	yudum	yanık
oyuncu	yok olmak (100)	yaratıcılık	yulaf	yâr
ödeme	yoksul	yarışmacı	yummak	yarmak
ödemek	yollamak	yaş pasta	yurttaş	yayımlanmak
ödev	yorgunluk	yaşanmak	yutmak	yelek
öğle	yorum	yatırım	yuvarlanmak	yengeç
öğle yemeği	yöneltmek	yaygınlaşmak	yüklenmek	yetki
öğlen	yönetici	Yerel	yüklü	yoksulluk
öğrenci	yönetim	yerleştirmek	yükseköğretim	yokuş
öğrenmek	yönetmek	yıkanmak	yüz yüze (22)	yosun
öğretmek	yüksek ses	yönetmen	yüzücü	yöre
öğretmen	yükselmek	yönlendirmek	zanaat	yöresel
öğretmenlik	yürek (191)	yumruk	zar	yufka (37)
öksürmek	yürüme	Yuva	zarif	yumuşaklık
öksürük	yürütmek	yükseklik	zehir	yumuşamak
ölçmek	yüzlerce	yüksekokul	zehirli	yunus
ölçü	yüzme	yükseltmek	zenginleşmek	yürekli
ön	zafer	yüzük (50)	zenginleştirmek	yürütülmek
önce	zannetmek (80)	zahmet	zıplamak	zalim
önceki	zayıflamak	zahmetli	zıtlık	zar zor

önemli	zebra	Zam	zihin	zarafet
öneri	zeki	zamanında	ziyafet	zayıflık
önermek	zenginlik	zamanla	ziyaretçi	zencefil
önlem (147)	zevk	zavallı	zorunlu	zeybek
önlemek (152)	zevkli	zekâ	zurna	zira
öpmek	zeytinyağı	Zemin		ziyade
ördek	zil	Zincir		zulüm
örneğin	zürafa	zorlamak		zümrüt
örnek				
öykü				
öyle				
özel				
özellik				
özellekle				
özlemek				
özür				
pahalı				
paket				
pantolon				
para				
parça				
pardon				
park				
parmak				
parti				
pasaport				
pasta				
pastane				
patates				
patlamak				
patlıcan				
paylaşmak				
pazar				
pazartesi				
peki				
pembe				
pencere				
perde				
perşembe				
peynir				
piknik				
piknik yapmak				
pilav				
pilot				
pirinç				
pis				
pişirmek				
pişmek				
plan				
polis				

Bu sayfadan sonraki liste A1 düzeyindeki kelimelerin devamıdır.

portakal	sarımsak	sınav	sulamak	takvim
posta	sarmak (150)	sınıf	sunmak (369)	tam
postane	satıcı	sınır (215)	sunucu	tamam
problem	satın almak	sıra	susmak	tamamlamak
program	satış (346)	sıvı	süper	tamir etmek
radyo	satmak	sigara	süpürge	tane
rahat (206)	savaş	silah (182)	süre	tanımak
rahatsız	savunmak	silgi	sürekli	tanışma
rahatsız etmek	sayfa	silmek	sürmek	tanışmak
rahatsız olmak	saygı (177)	simit	sürpriz	tanıtmak
rakam	sayı	sinek (31)	sürücü	Tanrı (198)
reçel	sayın	sinema	süt	taraf
renk	saymak	sinirli	sütlü	tarak
renkli	sebep (311)	sipariş	şaka	taramak
resim	sebze	sipariş etmek	şans	tarif etmek
restoran	seçenek	sistem	şapka	tarih
rüzgar	seçmek	site	şarkı	tartışma
saat	sefer	siyah	şart	tartışmak
sabah	sehpa	siz	şaşırmak	taş
sabahları	sekiz	soğan	şeftali	taşımak
sabun	sekizinci	soğuk	şehir	tat
saç	seksen	sohbet	şeker	tatil
sade	selam	sohbet etmek	şekerli	tatil yapmak
sadece	selamlaşma	sokak	şekil	tatlı
sağ	selamlaşmak	sokmak (220)	şey	tatmak
sağ ol	sen	sol	şık	tavsiye
sağlam	sene	son	şiddet (140)	tavsiye etmek
sağlamak	serbest	sonbahar	şikâyet	tavşan
sağlık	serin	sonra	şikayet etmek	tavuk
sağlık ocağı	sert	sonraki	şimdi	taze
sağlıklı	servis	sonuç	şiş	tebeşir
sahil	ses	sonuncu	şişe	tedavi
sahip	sesli	sonunda	şişman	tehlikeli
sahip olmak (343)	sessiz	sormak	şoför	tek
sahne	sevgi	soru	şöyle	teknoloji
saklamak	sevgili	sorun	şu	tekrar
salata	sevinmek (113)	sosyal	şubat	tekrar etmek
salatalık	seviye (103)	soyadı	şunlar	tekrarlamak
salı	sevmek	soymak	şura	telefon
sallamak (98)	seyahat	söylemek	şurada	telefon etmek
salon	seyahat etmek	söz	şurası	televizyon
sana	seyretmek	sözcük	ta	tembel
sanat	sıcak	sözlü (25)	tabak	temel (496)
sanatçı	sıcaklık	sözlük	tabi	temiz
sandalye	sıfat	spor	tablo	temizlemek
saniye	sıfır	sporcu	tahta	temmuz
sanmak	sık	standart (153)	takım	teneffüs
santimetre	sık sık	stres	takip etmek (123)	tenis
sarı	sıkılmak	su	takmak	tercih
sarılmak (134)	sıkıntı (198)	suç (221)	taksi	tercih etmek

terlemek	ücret	yaklaşmak	yeşil	zararlı
terlik	üç	yakmak	yeterli	zarf
ters (104)	üçüncü	yalan	yetişmek	zaten (517)
teşekkür	üfleme	yalnız	yetiştirmek	zayıf
teşekkür etmek	ülke	yan	yetmek (274)	zengin
teyze	üniversite	yanak	yetmiş	zeytin
tırmanmak	ünlü	yanında	yıkamak	ziyaret
tişört	ünsüz	yanıt (194)	yıl	ziyaret etmek
tiyatro	üst	yani	yıldız	zor
tok	üstün (117)	yanlış	yine	
ton (138)	üstünde	yanmak	yirmi	
top	üşümek	yapı	yitirmek (131)	
toplam	ütü	yapılmak	yiyecek	
toplamak	ütülemek	yapmak	yoğun	
toplantı	üye	yaprak	yoğurt	
toplum	üzere	yaramaz	yok	
toprak	üzerinde	yarar (170)	yok etmek (138)	
toz (111)	üzerine	yararlı	yoksa	
trafik	üzgün	yardım	yol	
tren	üzmek (46)	yardım etmek	yolcu	
tur	üzülmek	yardımcı	yolculuk	
tutmak	üzüm	yardımcı olmak (178)	yorgun	
tuvalet	vakit	yarı	yorucu	
tuz	var	yarım	yorulmak	
tuzlu	varlık	yarın	yön	
tüm	varmak	yasak	yöntem	
tür	vatandaş (212)	yastık	yukarı	
türlü	vazgeçmek	yaş	yukarıda (169)	
ucuz	ve	yaşam	yumurta	
uç (258)	vermek	yaşamak	yumuşak	
uçak	veya	yaşlı	yurt	
uçmak	virgül	yatak	yurt dışı	
uğramak	vurgulamak (130)	yatak odası	yurt içi	
ulaşmak	vurmak	yatmak	yuvarlak	
uluslararası	vücut	yavaş	yük (147)	
unutmak	ya	yaygın	yüklemek	
usta	yabancı	yayın	yüksek	
uyanmak	yabancı dil	yaz	yürümek	
uyarı	yağ	yazı	yürüyüş	
uyarmak	yağış	yazı tahtası	yüz	
uygulama	yağışlı	yazılı (78)	yüzde	
uygulamak	yağlı	yazma	yüzden	
uygun	yağmak	yazmak	yüzey (142)	
uyku	yağmur	yedi	yüzmek	
uyumak	yağmurlu	yedinci	yüzünden	
uzak	yakalamak	yemek	yüzyıl	
uzaklaşmak	yakın	yeni	zaman	
uzanmak	yakışıklı	yer	zaman zaman	
uzatmak	yakışmak	yerine	zamir	
uzun	yaklaşık		zarar (245)	

